

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Bosnalı Âsım Dîvânı
Mùellifi: Bosnalı Âsım
Hazırlayan: Orhan Kurtoğlu
Yayın Yılı: 2018
ISBN: 978-975-17-4034-2
Ana Yayın Numarası:3584
Kùltür Eserleri Dizisi-580

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi,
No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA
Telefon: 00 90 312 3099001
Faks: 00 90 312 3098998
e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

BOSNALI ÂSİM DÎVÂNI

(İNCELEME-TENKİTLİ METİN)

Hazırlayan
Dr. Orhan KURTOĞLU

Ankara
2018

KISALTMALAR

- A : Arkeoloji Múzesi Kútúphanesi, 271.
AÜDTCF: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Cođrafya Fakóltesi
bk. : Bakınız
C. : Cilt
Düz. : Düzenleyen
G. : Gazel
hızl. : Hazırlayan
İÜ : İstanbul Üniversitesi Kútúphanesi, Ty. 70
K. : Kaside
Kt. : Kıt'a
M. : Musammat
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
ö. : Ölümü
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
Terc. : Tercüme eden
vd. : Ve devamı, ve diğerleri
vs. : Vesaire
Yay. : Yayınları, Yayınevi

I. BÖLÜM:

BOSNALI ÂSİM'İN HAYATI, ESERİ VE ŞİİR DÜNYASI

1. HAYATI

17. yüzyılın ikinci yarısında ve 18. yüzyılın ilk yıllarında yaşayan Bosnalı Âsım hakkında kaynaklarda çok sınırlı miktarda bilgi bulunmaktadır.

Âsım mahlasını kullanan şairin asıl adı Yusuf'tur. Bosna'da doğmuştur¹. Doğum tarihi bilinmemektedir. Şeyhî'nin, *Vekâyi'ü'l-fuzalâ*'sında kendisinden "efendi"² diye bahsederek "nâil-i rütbe-i dâniş-vedîd olup ilm ü ma'ârif tahsiline himmet eyleyüp (...)"³ şeklinde bir bilgi vermesi ve II. Mustafa ve Râmî Paşa'ya yazmış olduğu iki kasidesinde (K. 15 ve 16) kendilerinden "mülazemet"⁴ talep etmesi onun düzenli ve iyi bir eğitimden geçtiği şeklinde değerlendirilebilir:

¹ Abdulkadir Özcan (1989). *Şakâyk-ı Nu'mâniye ve Zeylleri 4 (Şeyhî Mehmed Efendi-Vakâyi'ü'l-Fuzalâ 2-3)*. İstanbul: Çağrı Yay. 468; Mehmet Arslan (hızl.) (1994). *Mehmed Sirâceddîn, Mecma'-ı Şu'arâ ve Tezkire-i Üdebâ*. Sivas 1994. 117; Hazım Şabanovic (1973). *Knjizevnost Muslimana Bih na Orijentalnim Jezicima*. Sarajevo 1973. 411).

² Efendi unvanı, "Osmanlılar arasında ve XV. asrın yarısından sonra tahsil ve terbiye görmüş kimselere mahsus bir lâkap olarak kullanılmıştır ve yavaş yavaş "çelebi" kelimesinin yerini almıştır." [Pakalın, M. Zeki (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. C. I. İstanbul: MEB Yay. 506].

³ Abdulkadir Özcan (1989). *Şakâyk-ı Nu'mâniye ve Zeylleri 4 (Şeyhî Mehmed Efendi-Vakâyi'ü'l-Fuzalâ 2-3)*. İstanbul: Çağrı Yay. 468.

⁴ "Medrese tahsilini bitirip "icazet" alanlar hakkında kullanılır bir tâbirdir. Mülâzimlerin adları "Ruznamçe-i divan-ı hümayun"a kaydolunurdu. Yedi seneden ibaret olan mülâzimlik müddetini dolduranlar "rûûs" imtihanına girerler, muvaffak olanlar "ibtida-i hâriç rûusu" ile müderris tâyin edilirdilerdi. İmtihanda muvaffak olamayanlar ve imtihanda muvaffak olanlardan isteyenler "kazâ" mesleğine geçip "kadı" olurlardı." [Pakalın, M. Zeki (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. C. II. İstanbul: MEB Yay. 612].

Devletüñde mülâzım olsam eger
 Hâzret-i müfti-i enâma ne var (K.15/82)
 Devletüñde n'ola ben dağı mülâzım olsam
 Eylesem tâ dem-i âhîr saña şevk ile şenâ (K. 16/48)

Tahsilini tamamladıktan sonra Bosna Mahkemesinin başkatibi olmuş ve bu görevde iken 1710 yılının Mart ayında (Muharrem, 1122) Bosna'da vefat etmiştir⁵. Nail Tuman, Tuhfe-i Nâ'ilî'de kaynak göstermeksizin vefatına “تسليم ان تقال” (Teslîm-i intikâl) tamlamasının tarih düşürüldüğünü de belirtmektedir⁶.

Hayatının büyük bir kısmını Bosna'da geçiren Âsım, Râmî Paşa'ya sunduğu kasidesinde yaşadığı bu yerde, sanatının kıymetini yeterince bilecek ve takdir edecek kimselerin bulunmadığını, eğer Sâbit Efendi de olmasa şiirlerini yakacağını ifade ederek daha büyük bir şehre gitme arzusunun dile getirmektedir:

Çumâş-ı nazmuma çerh urdı tamğa-yı kabûl ammâ
 Efendim kıaryelerde anı kimler iştirâ eyler
 Diyârum bir yakılmış memleketdür mülk-i dil-âsâ
 Alur yokdur çumâş-ı akçe ancak bûriyâ eyler
 Kime dirsem bu dürr-i nazmumu eşk-i terüm-âsâ
 Anı rüsvây-ı hâk-i râh-ı nâ-pâk-ı fenâ eyler
 Eger Şâbit Efendi gelmese dîvân-ı eş'ârum
 Yağardum âteşe ammâ telaţţuf ol aña eyler (K. 7/55-58)

Bu beyitlerden Âsım'ın Bosnalı Sâbit'in ilgi ve yardımını görmüş olduğu da anlaşılmaktadır. Şairin ayrıca İstanbul Kadısı

⁵ Abdulkadir Özcan (1989). *Şakâyyık-ı Nu'mâniye ve Zeylleri 4 (Şeyhî Mehmed Efendi-Vakâyi'u'l-Fuzalâ 2-3)*. İstanbul: Çağrı Yay. 468; Abdülkerim Abdulkadiroğlu (hzl.) (1985). *İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-âsâr li-zeyli zübdeti'l-eş'âr*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yay. 324; Joseph von Hammer-Purgstall (1838). *Geschichte des Osmanischen Reiches*. IV: 40-41; Nail Tuman (Tarihsiz). *Tuhfe-i Nâilî* (Tıpkıbasım). Ankara: Bizim Büro Yay. 616.

⁶ Nail Tuman (Tarihsiz). *Tuhfe-i Nâilî* (Tıpkıbasım). Ankara: Bizim Büro Yay. 616.

Abdullah Efendi'ye bir kaside (K. 14) yazması, bir müddet İstanbul'da bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tevhid, münacat ve na't dışındaki şiirlerinde genellikle dinî-tasavvufî konulara pek yer vermeyen şairin, belirgin bir tasavvufî kimliğinden bahsetmek de mümkün değildir. Ancak Mevlevîlik terimleriyle oluşturulmuş aşağıdaki şiirinden hareketle, şairin bu tarikata ilgi duyduğunu söylemek mümkündür:

Şabâdan şanma her serv-i çemen her dem semâ^ç eyler
 O bir kaç Mevlevî mânend-i nüh tãrem semâ^ç eyler
 Şu gibi meşnevî bî-cüyi kârî bülbülân ney-zen
 Anuñçün şevk ile her gönçe-i pür-nem semâ^ç eyler
 Sever Mollâ-yı Rûm [kim] Şems-i Tebrîzî'yi anuñçün
 Mişâl-i Mevlevî hep neyyir-i a^ç zam semâ^ç eyler
 Çerâğın Mevlevîler âstânından yaqar her şeb
 ' Aceb midür ki her pervâne-i pür-ğam semâ^ç eyler
 Meger fânüs-ı dilde şem^ç -i mihri yaqıldılar ' Âşım
 Felekler gibi anuñçün benî âdem semâ^ç eyler (G. 149)

Rumeli şairlerinin hemen hemen hepsinde ortak bir özellik olarak dikkat çeken “*âzâde tavırlar, samimi ve derinliği olan ruh, hep yükseklerde gezen ve kayıt tanımayan bir aldırılmaz tavır*”⁷, Âsım'ın karakterinin de dikkat çeken taraflarındandır. Şair büyük bir istignâ içerisinde sık sık dünya ve onun sunduğu imkânların geçiciliği ve değersizliğinden bahseder:

Bülbülünde şevk yokdur güllerinde âb u tâb
 Biz bu bâğ-ı köhnenüñ hiç bir şafâsın görmedük (G. 229/2)
 Hezâr-ı derd ü gamem itmem ârzü-yı neşât
 Bu bâğ-ı köhneye gelmezdüm olsa bü-yı neşât (G. 205/1)
 Ğurûr-ı vaşl ile bülbül baña bu nağme nedür
 Cihândur bu ne güller ne hod bahârı qalur (G. 110/3)

⁷ Mustafa İsen (1990). *Usûlî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 12.

2. ESERİ

Bosnalı Âsım'ın tek eseri Dîvân'ıdır. Kendisi de bir beyitiyle başka eserinin olmadığını haber vermektedir:

Dîvânımı tertîb idersem n'ola ' Âsım
Bu şafha-i eyyâmda ğayri eşerüm yok (G. 227/5)

Dîvân'ın bilinen iki nüshası vardır. Bu nüshalardan biri İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesinde, diğeri ise İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bulunmaktadır.

Tenkitli metnini hazırladığımız bu çalışmaya göre Dîvân'da, 17 kaside, 9 musammat (2 terkîb-bend, 1 tercî-bend, 3 tesdis, 3 tahmis), 1 müstezad, 400 gazel, 6 kıt'a, 1 nazm, 2 küçük mesnevi, 3 müfred yer almaktadır. Yaklaşık 3500 beyit civarındaki eserde on bir farklı nazım şekline örnek verilmiştir.

3. ŞİİR DÜNYASI

3.1. NAZIM TEKNİĞİ

3.1.1. Nazım Şekilleri

Nüshalar arasında farklılık olmakla birlikte Bosnalı Âsım Dîvânı'nın hazırlamış olduğumuz tenkitli metninde kaside, terkîb-bend, tercî-bend, tesdis, tahmis, müstezad, gazel, kıt'a, nazm, mesnevi ve müfred olmak üzere on bir farklı nazım şeklinde yazılmış 439 manzume vardır.

3.1.1.1. Kasîdeler

Dîvân şairlerinin bir sebeple memduhlarını övmek, kendilerinden bahsetmek ve bu arada da memduhlarından bir şeyler istemek amacıyla yazdıkları şiirlerin başında kasideler gelir. Bu şiirler çoğu zaman şairin taleplerine aracılık ederler.

Dîvân'da 17 kaside bulunmaktadır. Bu kasidelerin ilk dördü dinî muhtevalı şiirlerdir. Bunlardan birinci kaside 9 beyitten oluşan kısa bir münacat, ikinci ve üçüncüsü 51 ve 53'er beyitlik na't, dördüncüsü ise 106 beyitlik bir miraciye'dir.

Medhiyeler ise klasik özelliklere sahip, memduhunu övmek ve onun ihsanını talep etmek üzere yazılmış şiirlerdir. Doğu'da veya Batı'daki Osmanlı Devleti gibi siyasi yapılarda, sanatçı ve yöneticiler arasında kuvvetli bir ilişki kurulmuştur. Sanatçılar ürettikleri sanat ürünlerinin kıymetini bilen ve hak ettiği değeri tayin edeceğinden şüphe duymadıkları bir hamiye ihtiyaç duyarlarken, padişahlar da bu sanatçılar sayesinde devletler arenasında rakiplerine üstünlük kurmanın hazzını yaşıyorlardı. Bundan dolayıdır ki *"Semerkand, Herat, Tebriz, İstanbul ve Delhî'de ortak yüksek saray kültürü sayesinde sanatkâr, bir memleketten ötekine gittiği zaman aynı himaye ve anlayışı, aynı sıcak ve coşkulu karşılamayı buluyordu. Osmanlı Sultanı, özellikle Orta Asya ve Azerbaycan'da Türkçe ve Farsçaya hâkim münşîleri, şâirleri, âlimleri kendi pâyitahtına çekebilmek için büyük fedakârlıklara hazırды."*⁸.

Bosnalı Âsım'ın kasideleri, münacat, na't ve miraciye türündekiler ve devrin padişahı Sultan Mustafa'ya yazılanlar hariç tutulursa çoğunlukla Bosna'da görev yapmış devlet büyükleri için yazılmış şiirlerdir. Âsım'ın kendilerine övgü maksadıyla kaside yazdığı şahıslar şu isimlerden oluşmaktadır: Sultan II. Mustafa (K. 5, 6, 15), Sadrazam Râmî Paşa (K. 7, 16), Bosna Valisi Halil Paşa (K. 8, 12, 17), Bosna Valisi Mehmed Paşa (K. 10, 13), İstanbul Kadısı Abdullah Efendi (K. 14), Bosnalı Sâbit Efendi (K. 11) ve Vezir Yusuf Paşa (K. 9).

Âsım'ın kasidelerinin uzunluğu 9-106 beyit arasında değişmekte ve ortalama 56,05 beyitten oluşmaktadır. Şairin münacat olarak yazdığı kasidesi (K. 1) 9 beyit iken, yine dinî muhtevalı türlerden olan miraciyesi (K. 4) 106 beyittir.

---

⁸ Halil İnalçık (2003). *Şair ve Patron*. Ankara: Doğu Batı Yay. 11.

Klasik bir kasidede bulunması gereken bölümlerin tamamı, Âsım'ın bazı kasidelerinde bulunmamaktadır. Şairin 17 kasidesinden sadece 7'si (K. 6, 7, 8, 9, 11, 12, 17) bütün bölümleri ihtiva etmektedir. Bu durum, özellikle fahriyelerinde örnek aldığını düşündüğümüz Nefî etkisinden ve artık 17. yüzyıldan itibaren sebki Hindî tarzının da etkisiyle görülmeye başlanan klâsik anlayışın dışına çıkma düşüncesinden kaynaklanıyor olabilir.

Kasîdelerdeki şekil özelliklerini bir tablo halinde şöyle gösterebiliriz:

Sırası	Türü	Memdulhu	Nesib	Girizgâh	Medhiye	Tegazzül	Fahriye	Dua	Beyit sayısı
1	Münacat	Hız. Allah	-	-	-	-	-	1-9	9
2	Na't	Hız. Peygamber	1-5	6	7-50	-	-	51	51
3	Na't	Hız. Peygamber	1-3	4-5	7-44	-	45-52	53	53
4	Miraciye	Hız. Peygamber	1-20	21	22-98	-	98-104	105-106	106
5	Bahariye	II. Mustafa	1-30	31-32	33-55	-	56-57	58-64	64
6	Medhiye	II. Mustafa	1-19	20	10-46	-	44-45	46-49	49
7	Medhiye	Râmî Paşa	1-14	15-16	17-53	49-53	54-58	59-63	63
8	Medhiye	Halil Paşa	1-14	15-17	18-49	45-49	50-55	56-59	59
9	Medhiye	Yusuf Paşa	1-5	6-7	8-43	39-43	44-47	48-50	50
10	Medhiye	Mehmed Paşa	1-10	11-12	13-25	-	26-31	32-35	35
11	Medhiye	Sâbit Efendi	1-19	20	21-44	36-44	45-52	53-56	56
12	Medhiye	Halil Paşa	1-22	23-27	28-62	56-62	63-70	71-74	74
13	Medhiye	Mehmed Paşa	-	-	1-37	-	38-47	48-50	50
14	Medhiye	Abdullah Efendi	-	-	1-14	-	15-25	26-29	29
15	Sulhiye	II. Mustafa	1-29	28	29-74	-	75-82	83-88	88
16	Medhiye	Râmî Paşa	1-15	16	17-44	-	45-49	50-54	54
17	Medhiye	Halil Paşa	1-19	20	21-48	42-48	49-58	59-63	63

3.1.1.2. Musammatlar

Bosnalı Âsım Dîvânı'nın hazırladığımız tenkitli metninde musammat olarak adlandırılan 9 şiir vardır. Bunlardan ikisi terkîb-bend (M.1, 3), biri tercî-bend (M. 2), üçü tesdis (M. 4, 5, 6), üçü de tahmistir (M. 7, 8, 9).

Bend sayıları 5-11 arasında değişen musammatlar Türk şiirinde genellikle 4-8 bend arasında yazılmışlardır. Bosnalı Âsım'ın musammatları da bu genel özellikler dâhilinde kalmış ve 5-7 bend arasında yazılmıştır.

Âsım, musammatlarında geleneğe uygun olarak mersiye başta olmak üzere, hayat tecrübeleri, aşk ve sevgili gibi değişik konuları işlemiştir.

Âsım'ın mersiyeleri içerisinde Köprülüzâde Mustafa Paşa için terkîb-bend şeklinde yazılan ve Paşa'nın ölümü üzerine duyduğu üzüntüyü sade ve samimi bir şekilde ifade eden şiir, canlı dili ve lirizmi ile dikkat çekmektedir:

Kâr itdi âh cânuma bu mâtem ey felek
Doldı duĥân-ı âhla nüh ĩarem ey felek
Şimdi nefes alup viremem dūd-ı âhdan
Teng oldı şöyle başuma bu   âlem ey felek
Ben tuĥfe şimdi bülbül-i mâtem-terâneyem
Olmaz baĥna hezâr-ı çemen hem-dem ey felek
Dem-beste itdi ehl-i semāvâtı ser-te-ser
  Arş-ı berîne çıĥdı benüm nâlem ey felek
Geld kçe ĥâĥıra o melek ĥanda olduĥın
Ėan ağlaram hem âh iderem her dem ey felek
Ėam-ĥânede ĥarâr idemem ben bu derd ile
Âĥir neye varur bu elem bilmem ey felek
Sen şanma bu firâĥ ile ancak benüm ĥaz n
Aĥlar cihânda cümle ben  Âdem ey felek

Yoğdur şafa gönülde ğam ammā cihān cihān
Ey çerĥ-ı süfle-perver  bed-ĥ amān amān (M. I/VI)

Tesdis olarak yazılan şiirlerin birinde Āsım, Sistanlı nl şair ve düşünürlerden Ferec-i Segz (. 393/1003)'nin aslı bir kıta olan şiirinin bir beytini⁹; birinde Atāy'nin bir mseddesinde yer alan bir beyti ve diğerinde ise Vecd'nin bir gazelinin bir beytini tazmin etmiştir.

Ferec-i Segz'nin beytinin tazminiyle yazılmış tesdisin son bendi şoyledir:

‘ Āřım budur felekde hemān muĥtezā-yı ĥāl
Ādemde eksük olmaya ĥzn  ğam u melāl
Bir kimse řād u ĥurrem ola her zamān muĥāl
Bu beyti dinle tesliyeti her dem andan al
Her kes be-kadr-i ĥiř giriftār-ı mihnetest
Kes rā ne-dādeend berāt-ı müsellemi (M. 4/V)

Dvān'daki diğer tesdisler ise, Atāy ve Vecd'nin

Kande bir ğam yārsız kalsa benümle yār olur
Bir belā kim sāhibin bulmaz baña ğam-hār olur¹⁰
Gülmesün düşmen baña raĥm eyle giryān görmesün
Çeşm-i ĥn-ālde ry-ı ĥařmı ĥandān grmesn¹¹

matla'larına yapılmıştır.

Diğer musammatlar ise Bāk'nin iki, Hālet'nin bir gazelinin tahmistir:

⁹ <http://sistanam.blogfa.com/89031.aspx-07.02.2012> [erişim tarihi: 07.03.2018]. Bu beytin Ferec-i Segz'ye ait olduğunu hatırlatarak ĥalıřmamıza katkı sağlayan Dr. Cafer Mum'a teşekkür ederim (O.K.).

¹⁰ Saadet Karaköse (2012). *Nev'-zāde Atāy Dvānı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-275469/h/nevi-zade-atayi.pdf> [erişim tarihi: 07.03.2012].

¹¹ Ahmet Mermer (2002). *XVII. Yüzyıl Dvān řāiri Vecd ve Dvānĥesi*. Ankara: MEB Yay.116.

Hâl-i ‘ âlem ezeli böyle perişân ancak
 Kimi handân kimi giryân kimi nâlân ancak¹²
 Ruḥuñ ey gönçe-dehen berg-i gül-i ḥod-rûdur
 Dir gören zülf-i siyekârûñ için şebbûdur¹³
 Eger cân virmeyin dirseñ gam-ı cânânı n’eylersin
 Nişâr-ı pây-ı cânân itmeyüp yâ cânı n’eylersin¹⁴

3.1.1.3. Gazeller

Bosnalı Âsım Dîvânı’ndaki toplam 440 manzumenin 400’ü gazeldir. 17. yüzyılda gazel şairi olarak tanınmış Şeyhülislam Yahya Efendi’nin 384, Nâ’ili’nin ise 390 gazelinin olduğu düşünülürse gazellerinin sayısı itibariyle Âsım’ı da bir gazel şairi olarak kabul etmek mümkündür.

Âsım’ın gazellerinin beyit sayısı 5-9 arasında değişmektedir. Bu şiirlerin ortalama beyit sayısı 5,29’dur. Şairin kafiye bulmanın daha kolay olduğu harflerle biten şiirlerinin sayısı epeyce yüksekken, Türkçede bulunmayan seslerle biten şiirlerinin sayısı diğer Dîvân şairlerinde olduğu gibi düşüktür.

17. yüzyılda hem gazel nazım şekli hem de genel olarak Türk edebiyatı, en yüksek dereceye ulaşırken devrin şiir anlayışına hâkim olan sebk-i Hindî tarzının da etkisiyle şiirlerin beyit sayılarında farkedilir bir azalma görülmüştür. Âsım’ın gazellerinin %86’sının 5’er beyitten meydana gelmesi, zaman içerisinde söz külfetinden arınmaya çalışan Dîvân şiirinin genel yapısına da uygun bir görüntü sergilemektedir.

Bosnalı Âsım’ın 15 gazelinde (% 3,75) (G. 38, 48, 100, 140, 150, 156, 158,163, 176, 228, 230, 320, 326, 327, 400) matla beytinin mısralarından birisinin makta mısra’sı olarak tekrarlanması şeklinde

¹² Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: TDK Yay. 247.

¹³ Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: TDK Yay. 128.

¹⁴ Ali Akşit (1992). *Azmizâde Hâletî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi. 199.

tarif edilen redd-i mısra yapılmıştır. Âsım'daki redd-i mısra yapılmış gazellerin sayısı 17. yüzyıl Dîvân şiirindeki redd-i mısra ortalamasının (%1,28) üzerindedir¹⁵. Sebk-i Hindî şairleri dışında eski edebiyatımızda pek kullanılmayan¹⁶ “*redd-i matla veya redd-i mısranın kullanımının daha belirgin bir şekilde 17. yüzyılda görülmesinde, sanatçıların az sözle çok şey ifade etme, yeni bir söyleyiş tarzı ortaya koyma ve sanatçı kişiliklerinin gelmiş olduğu seviyeyi gösterme gibi birçok nedeni ileri sürmek mümkündür.*”¹⁷.

Dîvân şiirindeki redd-i mısra örneklerinde çoğu zaman matlam birinci mısraı, bazen de ikinci mısraı makta beytinde tekrar edilmektedir. Âsım da Türk şiirindeki genel temayüle uygun olarak¹⁸ redd-i mısra yaptığı gazellerinin hepsinde, matla beytinin birinci mısramı makta beytinin ikinci mısraı olarak tekrar etmiştir.

Şairin sanatçılığının değerlendirildiği bölümde de ifade edildiği gibi Bosnalı Âsım, arayış içerisinde bir şairdir. Bu arayışı sırasında bazen Bâkî'nin rindâne tarzını, bazen Fuzûlî'nin âşıkâne tarzını kendisine yol edinirken bazen de yaşadığı dönemin popüler edebî cereyanı olan sebk-i Hindî tarzına uygun şiirler yazmıştır. Çoğunlukla sebk-i Hindî sanatçılarının rağbet ettikleri redd-i mısramın Âsım'ın şiirlerinde yer almasını da sanatçının bu arayışına ve hüner gösterme arzusuna bağlamak mümkündür.

Âsım'ın gazelleri çoğunlukla, bu nazım şeklinin genel özelliklerine uygun olarak aşk, şarap, saki, vs. konularından bahseden âşıkâne tarzda kaleme alınmış şiirlerdir. Maddî aşkın dile getirildiği bu gazelerde şair, sevgilinin sahip olduğu güzellik unsurları ve

¹⁵ Şener Demirel (2004). “Divan Şiirinde Redd-i Matla.” *Bilig.* (31): 166.

¹⁶ Haluk İpekten (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yay. 18.

¹⁷ Şener Demirel (2004). “Divan Şiirinde Redd-i Matla.” *Bilig.* (31): 164.

¹⁸ Demirel, redd-i matla ile ilgili araştırmasında (2004) Dîvân şiirinde 15-18. yy'lar arasında yaşamış önemli 15 şairin 5631 gazelinden 49'unda redd-i matla yapıldığını, bunlardan 38'inde matla beytinin birinci mısramın, 11'in de ise ikinci mısramın tekrar edildiğini ortaya koymaktadır.

ilgisizliğinden; bunun sonucu olarak yaşanan ayrılık, ıstırap ve felekten şikâyetle sevgiliye kavuşamamanın verdiği sıkıntılardan; âşığın sevgiliye duyduğu aşk ve onun uğruna çektiklerinden; rakibin sevgilinin yakınında olmasının tahammül edilemezliğinden; rind ve zâhidin bitmeyen çekişmelerinden ve genel manada âşıklığın güçlüğünden bahsetmiştir:

Cevr-i çerh u kahr-ı dehre şabr güç feryâd güç
 Bu fenâda güçsüz olmak ey dil-i nâ-şâd güç
 Kendüyi göstermek ister ‘ aşk bir gencînedür
 Güçdür ey dil âh zabt-ı âh-ı âteş-zâd güç
 Âstân-ı yâri yıllarca gerekdür beklemek
 Câh-ı vasla ey gönül taşşîl-i isti‘ dâd güç
 Her zamân mey-ğânede rindâne dir pîr-i muğân
 Zâhid-i nâ-dâni güçdür eylemek irşâd güç
 Hicr-i kıddüñle çemende serve bakmak doğrusı
 ‘ Âşım-ı ser-geşteye ey kâmeti şimşâd güç (G. 29)

Gazellerin bir kısmında ise bilhassa bu rind ve zâhid kavgasından, şarap ve onun özelliklerinden bahseden rindâne tavır dikkat çekmektedir (G. 16, 21, 24, 25, 28, 34, 35, 37 vs.).

Genel olarak gazellerinde aşk, saki, meyhane vs.den bahsetmekle birlikte, diğer pek çok Dîvân şairi gibi ve yaşadığı yüzyılda gazellerin muhtevâsındaki genişlemeye paralel olarak Bosnalı Âsım da değişik sosyal konuları işlemiştir. Bilhassa “kalmamış gitmiş” redifiyle yazdığı ve üslûp bakımından Nâbî’yi hatırlatan aşağıdaki gazeli bu özelliği ile dikkat çekmektedir:

Gül-i revnağ-fezâ-yı bâğ-ı ‘ âlem kalmamış gitmiş
 Cihânda ya‘ ni bir şüh-ı müselleme kalmamış gitmiş
 Dil-i virâne vü bülbülde şevk ü süz u nâliş yok
 Mağabbet demleri Allâhu a‘ lem kalmamış gitmiş
 Bozılmış ‘ âdet-i dirîne-i mihr ü vefâ ancak
 Meger ey dil o resmi görmüş âdem kalmamış gitmiş

Ayađ altında sāgarlar sebūlar hep sūkūt űzre
 Bu bezm-i bī-bekāda rinde hem-dem almamış gitmiş
 Haber aldum řabādan kul-i hak-i pāy-i cānāna
 Meger ey eşm-i ter bizden muaddem almamış gitmiş
 Benüm bu yād-ı āhumdan arūs-ı dehr-i fānide
 řemīm-i řurre-i müřgīn-i pūr-am almamıř gitmiř
 Bi-amdi’llāh serāy-ı tengnā-yı dilde ey Āřım
 Bu řeb řādī-i řiklet-gūster-i ğam almamıř gitmiř (G. 188)

Bosnalı Āsım’ın gazelleri arasında 17. yūzyılda etkin olan sebk-i Hindī tarzının redd-i mısra, paradoksal imajlar, alışılmamış bağdaştırmalar ve ıstırap gibi bazı özelliklerini ihtiva eden beyitlerle, hikemī tarz ierisinde değerlendirilebilecek beyit ve şiirlere rastlanmakla birlikte, gazellerinde daha ok beřerī ařka ait duyguları dile getiren Bākī űslubunun hākim olduğunu sōylemek műmkündür.

3.1.1.4. Kıt’alar

Bosnalı Āsım Dīvānı’nda 6 kıt’a bulunmaktadır. Kıt’alarda mahlas bulunmaması genel bir kural olmasına rađmen¹⁹, Bosnalı Āsım’ın kıt’alarının altısında da şairin mahlası yer almaktadır.

Bu şiirlerin beyit sayıları 3-20 arasında değişmektedir. Bu nedenle bunların “kıt’a-i kebīre” şeklinde adlandırılması yaygın bir uygulamadır.

Beyitler hālinde yazılan ve dīvānlarda genellikle gazellerden sonra yer alan kıt’alar olduka geniř bir konu alanına sahiptir. Felsefi ve tasavvufi bir fikir, bir hayat gōrűřü, bir nűkte, bir kiřiyi űvme ya da yerme, bir olayın tarihi kıt’aların konusunu oluřturabilir²⁰.

¹⁹ Haluk İpekten (1994). *Eski Tűrk Edebiyatı Nazım řekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergāh Yay. 42.

²⁰ Haluk İpekten (1994). *Eski Tűrk Edebiyatı Nazım řekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergāh Yay. 42.

Bilhassa tarih düşürmek için yazılan manzumeler, Dîvân şairlerinin etraflarında olan bitene gösterdikleri ilgi ve dikkatlerini ihtiva eden şiirlerdir. Bu tarih manzumelerinde şairler, genellikle memduhları ile alâkalı olmak üzere tahta çıkışları, savaş, barış, hastalık ve tabî felâketler ile kendileri için önemli kimselerin doğum ya da ölümlerini sanatkâr dikkati ile tespit ederler²¹. Bu hadiselerin manzum tarihlere konu edilmesi sanatçıların tasarrufunda olan bir husus olup, şair beğendiği, yakın bulduğu, saygı duyduğu; velhasıl önemseydiği kişi ve kişilerle ilgili hadiseleri tarihlerine konu etmiştir.

Âsım Dîvânı'ndaki kıt'a-i kebîreler de manzum tarih düşürmek maksadıyla söylenmişlerdir. Bunlar, II. Mustafa (ö. 1695) (Kt. 3), Sultan Sultan III. Ahmed (ö. 1736) (Kt. 2) ve Sultan Ahmed'in şehzâdesi Mehmed gibi hânedân mensubu isimlerle, şairin yaşadığı coğrafyada devlet görevinde bulunan kimseler ve o coğrafyadaki bir takım hadiselerle ilgilidir.

Birinci kıt'a 20 beyitten oluşan ve Belgrad'ın ele geçirilmesini konu edinen bir "Belgrad Fetihnâmesi" iken 9 beyitten oluşan ikinci kıt'a, Sultan III. Ahmed (1703-1730)'in, 13 beyitten oluşan üçüncü kıt'a Sultan II. Mustafa (1695-1703)'nın tahta çıkışlarını konu edinmektedir²². Dördüncü kıt'a Bosna Valisi Ca'fer Paşa'nın vezareti (7 beyit), beşinci kıt'a Mehmed Ağa Camii (3 beyit), son kıt'a ise Sultan Ahmed'in şehzâdesi Mehmed'in doğumu için yazılmış (11 beyit) manzum tarihlerdir.

²¹ Orhan Kurtoğlu (2004). *Lebib Dîvânı (İnceleme-Tenkitle Metin-Sözlük)*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. 48.

²² Üçüncü kıt'anın birinci beyti mukaffâdır. Kıt'aların birinci beyti kafiyeli mısralardan oluşan şekline nazm denildiğinden [Haluk İpekten (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz.*, İstanbul: Dergâh Yay. 47.] bu manzumenin de kıt'a yerine nazm olarak adlandırılması icab eder. Ancak bu beyitteki kafiyeli kelimeler "Ümmü'l-kurâ ve Hüdâ"dır. Birinci kelimenin sonu elif-i maksûre (ع), diğeri ise elif (ا)'tir. Dolayısıyla bu sesler Latin alfabesinde aynı harf (â) gibi görünse de Arap alfabesinde farklı harfler olduğundan bu mısraları kafiyeli kabul etmemek; dolayısıyla bu manzumeyi de kıt'a olarak değerlendirmek gerekir (O.K.).

3.1.1.5. Nazm

Âsım Dîvânı'nda bir nazm bulunmaktadır. Mahlas beyti olmayan iki beyitlik bu manzumede şair, hayatı boyunca sıkıntı içerisinde yaşadığını, başkalarının zannettiği gibi bu âlemde âlem yapmadığını, öldüğünde kabrinde bitecek otların da hâl diliyle, bu dünyaya dertli gelip dertli gittiğini söyleyeceğini ifade etmektedir:

Bâğ-ı ' âlemde ğam-ı dehr ile geldük gitdük
 Şanmañuz ravza-i ' âlemde biz ' âlem itdük
 Kabrüm üzre giyhüm hâl-i dil ile söyler
 Gülşen-i ' âleme biz derd ile geldük gitdük

3.1.1.6. Mesnevi

Bosnalı Âsım Dîvânı'nda lügaz olarak yazılmış biri beş, diğeri sekiz beyitten oluşan 2 küçük mesnevi vardır.

3.1.1.7. Müfredler

Âsım Dîvânı'nda sevgili ve âşığın onun uğrunda çektiği sıkıntılarının ifade edildiği 3 müfred vardır. Bu müfredlerden biri de aynı zamanda şairin gazellerinden birinin (G. 302) matla beytidir.

3.1.2. Âhenk

Malzemesi dil olan şair, muhayyilesinin süzgecinden geçirdiği duygu ve düşüncelerini en güzel bir biçimde ifade edebilmek için, dilin bütün imkânlarını sonuna kadar zorlamak mecburiyetindedir²³. Sonuçta diğer şairlerle hemen hemen aynı kelime dünyasını kullanmak zorunda kalan şairler, ortak kavramlar dünyasında yakaladıkları farklı terkiplerle birbirlerinden ayrılırlar²⁴.

Dîvân şiirinde âhenk başta vezin, kafiye ve redif olmak üzere, mısra başı tekrarları, iç kafiyeler, sesli ve sessiz harflerin kullanım

²³ Muhsin Macit (1996). *Dîvan Şiirinde Âhenk Unsurları*. Ankara: Akçağ Yay. 9.

²⁴ Orhan Kurtoğlu (2004). *Lebîb Dîvânı (İnceleme-Tenkitledi Metin-Sözlük)*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. 61.

sıklığına dayanan assonans ve aliterasyonlar, matla mısralarının birisinin maktada tekrar edilmesi esasına dayanan redd-i mısra, uzun manzumelerde yeni bir söyleyiş canlılığı ihdas etmek için başvurulan tecdîd-i matla, bendler hâlinde yazılan şiirlerde bend sonunda bulunan nakarat ve vasıta beyitleri, rahat ve doğal söyleyişe işaret sayılan atasözü ve deyimler sayesinde sağlanır²⁵.

Manayı gözardı etmemekle birlikte söz ve mana gibi şiiri oluşturan iki unsurdan genellikle sözü yeğleyen Âsım, bütün Dîvân şairlerinde olduğu gibi geleneksel anlayış çerçevesinde şiirin olmazsa olmaz âhenk unsurlarından olan vezin ve kafiyenin dışında, söz başı tekrarları, cinas-ı mükerrerler, assonans ve alliterasyonlarla da bir mûsiki yakalamaya çalışmıştır.

3.1.2.1. Vezin

“*Dîvân şiirinin üzerine kurulduğu temel ve onun ayrılmaz rûknü, İslâmî edebiyatların ortak vezni olan aruz veznidir.*”²⁶. Vezin, bir manzumenin âhengini sağlayan unsurların en önemlisi olması bakımından özel bir dikkati gerektirir. Gerek Türkçenin sahip olduğu özellikler, gerekse şairlerin bu husustaki yeteneklerinin etkisiyle, Dîvân şiirinin başlangıcından geleneğin sona erdiği devre kadarki her bir yüzyılı temsil kabiliyeti olan sanatçılar da dâhil olmak üzere Türk şairlerinden bu unsuru hatasız bir şekilde kullanan olmamıştır.

Türkçe ile bu tarz şiir yazmanın güçlüğünden dolayı “*Dîvân şâirleri Acem aruzundan, mısra içinde Türkçeyi zora sokan, ifadede tutukluk yaratan bahirler ve kalıplar yerine söyleyişe daha kolay gelen*

²⁵ Orhan Kurtoğlu (2004). *Lebîb Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük)*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. 61.

²⁶ Ömer Faruk Akün (1994). “Divan Edebiyatı”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. IX. İstanbul: TDV Yay. 400.

*rahat kalıpları seçmişlerdir.*²⁷ . Türk şairlerinin kullandıkları kalıp sayısı ortalama 17'dir²⁸.

Bosnalı Âsım da şiirlerinde, Türk şiirindeki bu ortalamaya yakın olmak üzere 13 farklı aruz kalıbı kullanmıştır. Kullandığı kalıp çeşitliliği bakımından Türk şiirine paralel bir seyir izleyen Âsım, vezin kullanımında ise bazen sıkıntılar yaşamaktadır. İmâle ve zihaf gibi başka şairlerde de görülebilen hataların dışında kimi mısralarda vezni kusurlu kullanırken, bazı mısralarda ise Türkçe kelimelerde ve sesliyle başlayan bir hecenin öncesinde med yapmak, sonu sessizle biten kelimeyi vezin icabı “ğ (ayn)” harfiyle başlayan bir kelimeye ulamak gibi geleneksel aruz kaidelerine aykırı bir takım uygulamalar yapmıştır. Bunların bir kısmının müstensihlerden kaynaklandığını düşünsek bile, bir kısmının da şairin tasarrufuyla gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Âsım'ın şiirlerinde bu tip aruz kusurlarının bulunması, onun dikkatsizliğinden ve yeterince titiz davranmamasından kaynaklanmış olabilir.

Âsım'ın şiirlerinde vezin özelliği olarak değerlendirilebilecek diğeri bir husus da vezin gereği çoğunlukla Arapça veya Farsça kelimelerde yapılan ünlü türetmeleridir. Türk şiirinde 15. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan²⁹ ve bilhassa Nedim'le birlikte yaygınlık kazanan bu uygulamanın Dîvân'da birkaç örneği mevcuttur:

Bez(i)m ol bezm idi kim hiç leb-i sâķide gönül
 Bu gedâ bu Cem-i pür-şevket-i dünyâ yoğ-ıdı (G. 383/2)
 Prud adasında ķal' asım yıķıcek
 Eb(i)r-âsâ çıkan sipihre ğubâr (K. 15/60)

²⁷ Ömer Faruk Akün (1994). “Divan Edebiyatı”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. IX. İstanbul: TDV Yay. 401.

²⁸ Mustafa İsen (1997). *Ötelerden Bir Ses*. Ankara: Akçağ Yay. 449.

²⁹ M. Fatih Köksal (2009). “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. (3): 69.

3.1.2.2. Kafiye ve Redif

Bütün klâsik edebiyatlarda olduğu gibi Dîvân şiirinde de şairler gelenekten gelen kurallara sıkı sıkıya bağlıdır. Kafiye ve redif anlayışı da Dîvân şiirinin gelenekçe belirlenen önemli kurallarındandır.

Çoğunlukla, Dîvân şiirinde yaygın olarak görülen ve bugün zengin kafiye diye adlandırdığımız mürekkep kafiye çeşidini kullanan Âsım, zaman zaman da cinaslı kafiyelere başvurmuştur:

Tâze gül isterse gülzâr-ı belâdan *tâzeler*
Tâzeler bu dâğ-ı sînem eşk-i çeşmüm *tâzeler* (G. 139/1)
Nemi sirişkden özge nişâr idem *melegüm*
Yanuñda cân u gönül var mı ğayri mâ-*meleküm* (G. 273/1)
Çıkmaz ğamuñ ey şūh-ı cefâ-pîşe *dilümden*
Ancak güzer eylerse ider lafzı *dilümden* (G. 327/1)

Kafiyenin bütünleyecisi ve zenginleştiricisi olan redifle yapılan kafiye ise Dîvân şairlerinin en çok sevdiği kafiye tarzıdır. Simetrik bir şekilde tekrar ederek şiiri belirli bir kavram veya bir konu etrafında toplayarak bir mihver oluşturan redif, ustaca kullanıldığında şiiri kendi atmosferi içine alır, onu bir dizi çağrışıma açar. Şiirde belirli bir duygu ve düşünceye zemin hazırlayan redif, ona “yek-âhenk” diye adlandırılan konu bütünlüğünü kazandırır³⁰.

Bosnalı Âsım Dîvânı redif yönünden oldukça zengin bir eserdir. Neredeyse Dîvân’da bulunan bütün şiirlerde kafiye, redifle birlikte kullanılmıştır.

Dîvân’daki tek kafiye ile yazılan şiirlerden (kaside, gazel, müstezad, kıt’a, nazm) 6 kaside, 392 gazel ve 2 müfrette redif

³⁰ Ömer Faruk Akün (1994). “Divan Edebiyatı”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. IX. İstanbul: TDV Yay. 402.

kullanılmıştır. Bu redifler de büyük bir çoğunlukla Dvn şairlerinin genelinde olduğu gibi³¹ Türkçe kelimelerden seçilmiştir.

sım Dvnı'ndaki gazellerde 345 farklı redif kullanılmıştır. Bu rediflerin 18'i "ek" hlindeyken diğerleri "kelime/kelimeler" ve "ek+kelime" şeklindedir.

Fikir ve hayallerinin çoğunu kafiye ve rediften ıkarn³² diğer Dvn şairleri gibi sım da zaman zaman redifi şiirin tamamımı ihata edecek şekilde başarılı örnekler ortaya koyabilmiştir. Mesela aşk derdinin zorluklarını "g" redifli şiirlerinde kelimenin manasında zaten var olan olumsuzluktan da istifade ederek başarılı bir şekilde ifade edebilmiştir:

Hicri g bağmağda ağyr ile ry-ı yre g
 Hşılı her vech ile ben ' şık-ı gm-hara g
 Gh esr-i hr-ı gldr gh mağbs-ı kafes
 Ey gönül bu bgda olmağ hezr-ı zra g
 Tg-ı hicrn urma dilde zağm-ı gmzen var iken
 Güçdür ey hn-rz olmağ yara üzre yara g
 Bir tarafta tg řarđar bir tarafta hneri
 Ol şeh-i hüsne yanaşmağ ey dil şad-pre g
 Nağd-i ' ömrin virmeyince erđ-ı kfir-pşeye
 Kyd-ı miğnetden reh ey ' şım-ı b-re g (G. 30)

Başka şairlerde de grldğu üzere farklı kökenlerden gelen kelimelerle de kafiye yapmaktan geri durmayan şair, kimi gazellerinde ise sadece Türkçe kelimelerden oluşan kafiyeler kullanmıştır:

Bu nh nl hbbı ey şeh-i hbnum aşmışdur
 Zamn-ı devletnde nl-i eşküm şöyle şaşmışdur

³¹ mer Faruk Akn (1994). "Divan Edebiyatı". *İslm Ansiklopedisi*. C. IX. İstanbul: TDV Yay. 402; Muhsin Macit (1996). *Divan şiirinde henk Unsurlar*. Ankara: Akçağ Yay. 89.

³² Muhsin Macit (1996). *Divan şiirinde henk Unsurlar* Ankara: Akçağ Yay. 90.

Eger girmez görünmezsın dile gelmez oğınmazsın
 Göñül bir tuhfe derde ey perî-ṭal' at *şataşmış*dur
 Şeb-i târik ü rûz-ı rûşenî fark eylemez çeşmüm
 Şu deñlü şugl-i haṭṭ-ı rûy-ı aluñdan *ķamaşmış*dur
 Ulaşmış didiler ruḥsâr-ı yâre zülf-i şeb-günı
 Anuñçün âftâba dūd-ı âh-ı dil *ulaşmış*dur
 Dolaş ey dūd-ı âhum her seher ol mû-miyânî-vâr
 Kūşağı anı koçmazdan muḳaddem çok *dolaşmış*dur
 Benüm şâhîn-i âhum niçe senden ditrer ey ' Âşım
 Şu deñlü murğ-ı zerrîn şeh-per-i gerdün *şaşmış*dur (G. 142)

Her Dîvân şairi gibi kafiyeyi başarılı bir şekilde kullanması beklenen Âsım'ın şiirlerinde de zaman zaman kafiye kusurlarına rastlanmaktadır. Bu kusurlar da yine Dîvân şiiri geleneği içerisinde her zaman rastlanabilen türdendir.

17. yüzyılda Nâbî ve muâkibi şairlerde görülen kafiye kelimelerini cinas-ı mükerrerlerle genişletmek şeklindeki uygulamanın güzel bir örneğine Bosnalı Âsım'da da rastlanmaktadır:

Fürķatüñden dökilür eşküm dür-i şehvâr-vâr
 Şöyle vardum za' fa oldı dîde-i *hün-bâr bâr*
 Ben yine feryâd idersem derd-i serden başuma
 Günbed-i gerdünü itdi fürķat-i *dil-dâr dâr*
 Böyle giryân böyle nâlân böyle zâr olmazdı dil
 Olmasa ger böyle her dem mâ'il-i *ağyâr yâr*
 Luṭf idüp gel ' arz-ı dîdâr eyle ey Yûsuf-nazar
 Külbe-i aḫzânda itdi cânuma *efkâr kâr*
 Biz o rind-i hâne-ber-düş-ı harâbât olmuş[uz]
 Görinür ' Âşım bize endâze-i *mi'mâr mâr* (G. 151)

Âsım Dîvânı'nda vezin ve kafiyenin dışında tekrîr sanatı ve söz başı tekrarları da birer âhenk unsuru olarak dikkat çekmektedir:

Düşdi *dil dil-bere dil-ber dile* açıldı yine
 İtdi *bülbül güle gül bülbül-i* nālāna heves (G. 184/3)
 Cevr-i çerh u qahr-ı dehre şabr *güç feryād güç*
 Bu fenāda *güçsüz* olmak ey dil-i nā-şād *güç* (G. 29/1)

İtdi *kākül dile dil kākül-i* cānāna heves
 Eyledi birbirine kayd ile dīvāne heves (G. 184/1)

Aşağıdaki örneklerde de şair, “*Añılsun*”, “*o dem ki*” ve “*Qanı ol zamān ki*” ifadelerini ardarda gelen beyitlerin başında tekrarlayarak, şiirin anlamını pekiştirmenin yanında ritmik bir söyleyiş yakalamıştır:

Añılsun deşt-i pehnā-yı cünün şād olduğum yerdür
 ‘İkāl-ı ‘aql-ı gam-güsterden āzād olduğum yerdür
Añılsun maḥbes-i dīvānegān-ı zülf-i şeb-günüñ
 Kesel-perdāz-ı şad zencir-i pülād olduğum yerdür
Añılsun meclis-i pür-üns-i behcet-perver-i dil-ber
 Benüm bir derdmendümdür diyü yād olduğum yerdür
Añılsun pister-i gam ḥaşv-ı derd-i ḥasret-i cānān
 Benüm şeb-tā-seḥer mu‘ tad-ı feryād olduğum yerdür
Añılsun mevşıl-ı ‘izz ü şeref ya‘ nī ser-i zülfüñ
 Ki her dem būs-ı ḥāk-i pāye mu‘ tād olduğum yerdür
Añılsun ‘arşa-i cevruñde ser-bāzī-i bī-āhum
 Ki reşk-i her şehid-i tiğ-ı bī-dād olduğum yerdür
Añılsun meclis-i yārān ki sūz-ı nazm ile ‘Aşım
 Benüm dāğ-ı nihān-ı ṭab‘-ı ḥussād olduğum yerdür (G. 73)
O dem ki nāme-i a‘ māl her kese şunılup
 Şefā‘ ata müteraqqıb ola cemī‘-i ümem
O dem ki ümmeti cürmin şefā‘ at eylemege
 Tecāsür itmege ‘İsā-yı ḥoş-dem-i Meryem
O dem ki meslek-i te‘vīl ü semt-i inkāra
 ‘Uşāt itmeye miqdār müy-ı vaz‘-ı kadem
O dem ki nār ola āḥir me‘ālī dīnāruñ

O dem ki dirhem ide h̄vāceyi hisāb-ı direm
O dem ki birbirine iḥve-naḫra-pāş olımaz
O dem ki çıkmaya şāhib bütūna bir ādem
O dem ki bir ola şāh u gedā-yı bī-ser ü pā
O dem ki diñlene da‘vā-yı keḫş ü şīr-i ücem
O dem ki yerlere girsem bula beni ḫaşmum
O dem ki dāḫil ola pençesine āh yaḫam
O dem ki keffe-i mīzāna şıḡmaya günehüm
O dem ki farṫ-ı teḫassürle nāle-senc olam
O dem ki cism-i nizārumda her ser-i müyum
Su ‘āl-i her günehümde çeke şadā-yı na‘am
O dem ki bu güneh-ālūd ‘abd-i rû-siyehüñ
Olinca nāme-i pür-ḫabṫ kār ile mülzem (K.3/39-49)
Ḳanı ol zamān ki dostum yoluña şitāb iderdüñ
Sana ben selām virsem baña sen ‘itāb iderdüñ
Ḳanı ol zamān ki ey şūḫ bu ‘izār-ı ḫaṫ-nümüde
Daḫi tebhāle iken elüñi niḫāb iderdüñ
Ḳanı ol zamān ki şeb-tā-be-seḫer ben āh iderdüm
Sen ise çerāḡ-ı ḫāṫırla şafā-yı h̄vāb iderdüñ
Ḳanı ol zamān ki ben nūş-ı dem-i dü çeşm iderdüm
Sen ise çemende düşmenle dem-i şarāb iderdüñ
Ḳanı ol zamān ki ey ‘Âşım-ı zār bezm-i ğamda
Dili geh piyāle gāḫī ney ü geh rebāb iderdüñ (G. 236)

Âsım Dîvânı’nda assonans ve aliterasyonların başarılı bir şekilde kullanıldığı örneklere de rastlanmaktadır. Bu hususa, aşağıdaki “1”, “s” ve “â”ların başarılı bir şekilde tekrar edildiği beyitler örnek olarak verilebilir:

Düşdi dil dil-bere dil-ber dile açıldı yine
İtdi bülbül güle gül bülbül-i nālāna heves (G. 26/5)

Gösterür servi felek ‘aynuma nağl-i mâtem
 ılsam ‘Âşım hele seyr-i çemenistâna heves (G. 184/5)
 Sîne sūzān dīde giryān rūy ise berg-i azān
 Derdūn ey dil-aste ‘Âşım derd-i asret olmasun (G. 296/5)

3.2. ÜSLUP

17. yüzyıl Türk edebiyatında, dört farklı şiir tarzı hüküm sürmektedir. Bunlar, 16. yüzyılda Bâkî ile birlikte en görkemli dönemini yaşayan klasik üslup, İran’daki Safevî baskı ve taassubundan kaçan şairlerin Hindistan’daki Türk saraylarında geliştirdikleri ve en başarılı uygulamaları Türk edebiyatında görülen sebki Hindî; şiirde anlamı önceleyen ve Türk edebiyatındaki kurucusu olması dolayısıyla Nâbî tarzı olarak da anılan hikemî tarz ve konuşma diline yakın bir dille, atasözü ve deyimlerle yerel unsurların şiirde hâkim olması anlayışına dayalı şiir örnekleriyle mahallî tarzıdır.

17. ve 18. yüzyılın pek çok şairi, hem 16. asrın etkisi devam eden şairi Bâkî’nin, hem de bu yüzyılda Türk şiirinde oluşturdukları tarzlarla çağdaşları ve daha sonraki dönem sanatçıları tarafından takip ve taklit edilen üslup sahibi şairlerinin büyük şöhretlerinin altında kaybolmadan şiir vadisinde var olma mücadelesi veriyorlardı.

Artık İran şiirinin etkisini iyiden iyiye kaybettiği, şairlerin kendilerine Türk şairlerini örnek aldıkları ve bazı sanatçılarda İran şairlerinden üstünlük iddiasının dillendirildiği bu dönemde, Bosnalı Âşım da benzer bir görüntü arz etmektedir. Kendi sanatını değerlendirirken Sâib ve Câmî gibi Fars edebiyatının söz ustaları ile mukayeselerde bulunur, kendisinin onlardan aşağı bir şair olmadığını mübalağalı bir şekilde ortaya koyar.

Dîvân’da yer alan kaside ve gazellerinden Âşım’ın, devre hâkim bütün tarzlarda örnekler verdiği, 16. ve 17. yüzyıl Türk edebiyatının üstat şairlerinin etkisinde kaldığı anlaşılmaktadır.

Âşım’ın şiirlerinde dikkat çeken ilk tarz, Bâkî ile bayraklaşan klasik üsluptur. Şair hakkındaki kaynaklarda yer alan az miktardaki

bilginin önemli bir kısmı onun şiirlerindeki Bâkî etkisine dair olanlardır. Şairin gazellerinin önemli bir kısmı, hem Bâkî ve klasik üslup, hem de Rumeli şairlerinin genel bir şiir özelliği olarak dünya dertlerinden uzak, neşe, sevinç ve eğlenceyi yerli ve orijinal söyleyişlerle dile getiren manzumelerden oluşmaktadır. Eski şarap, genç saki ve güler yüzlü sevgili oldukça Âsım her zaman yeni bir günah işler; sol elinde sevgilinin eli, sağında ise bir kadeh olmadan bahçede gezinmek boşunadır; meyhanenin ferahlığı ve kadehin şuh yaradılışı insanın kalbinde kederden eser bırakmaz; meyhanede bulunmak safalıdır ancak masraflıdır:

Mey köhne sâki tâze o şûh ise hânde-rû
Bî-çâre ‘ Âsım eylemesün mi günâh-ı nev (G. 332/6)

Şol elinde dest-i dil-ber sağ elinde bir ayağ
Olmayınca rinde gül-geşt-i çemen bigânedür (G. 77/3)

Eger erbâb-ı dil meclislerin taşvîr iderlese
Elümde cām-ı mey zânûda bir maḥbûb yazsunlar (G. 74/4)

Âdemüñ kalbinde ḳorlar mı küdüretden eṣer
Şaḥn-ı mey-hâne müferraḥ meşreb-i peymâne şûh (G. 37/3)

Olmaḳ muḳîm-i mey-kede şüfî şafâludur
Ammâ icâresi yıḳılası bahâludur (G. 144/1)

Giderseñ sübhayı elden bir elde dest-i yâr olsa
Bir elde o ayağ-ı dil-güşâ eyyâm-ı ‘îd irse (G. 344/2)

Âsım Dîvânı’nda diğer Rumeli şairlerinin şiirlerinde de görülen ve bu gruptaki şairlerin bir tarzı olarak kabul edilen bazı özellikler de bulunmaktadır. Bunun Âsım Dîvânı’ndaki en belirgin uygulamalarından biri, sevgiliyle ilgili tavrında görülmektedir. Şair çoğu kez sevgili karşısında diğer Dîvân şairleri gibi âşık ve mazlum görünüşe sahipken bazen de genel anlayıştan farklı olarak sevgiliyle vuslatı gerçekleşmiş, onun karşısında kendine güvenen, rahat ve laübalî bir âşık söyleyişle dikkat çekmektedir.

Bu bağlamda Âsım Dîvânı'nda elinde kadehi, sevgiliyle dizdize âşıklar da boy gösterir. Eğer âşığın bulunduğu bir meclis resmedilecekse âşık elinde bir kadehle ve sevgiliyle dizdize resmedilmelidir; güzel havalı bir nevruz gününde sevgili dizinin dibinde, kadehi elindedir:

Eğer erbâb-ı dil meclislerin taşvîr iderlese
Elümde cām-ı mey zânûda bir maħbûb yazsunlar (G. 76/4)
Dil-ber ser-i zânûda kadeħ elde hevâ şâf
Müstâğni-i ħuld itse n'ola âdemi nev-rûz (G. 153/4)

Sürekli naz eden sevgiliye, yaşlanınca ne yapacağını soran âşık, sevgilinin o güne kadar ettiği nazdan bıktığını ve bu maceradan vazgeçtiğini söyler:

Ĥaĥtı geldükde o şūħuñ şafħa-i ruħsârına
Ol zamân bilmem ne naĥl eyler kitâb-ı nâzdan (G. 281/6)
O nâz u şîveler ol ' işveler ol cilveler cânâ
Yiter oldı bize şimden girü ađyâruñ olsun hep (G. 11/2)

Şairin bu çâlâk ifadelerinin yanında âşıkâne tarzda dile getirdiği başka duygular da vardır. Âsım, sağlığın ve sevgiliye kavuşmanın kıymetinin ancak bunların hasretiyle çekilen sıkıntılardan sonra anlaşılacağını, bir ömür boyu hayatın sıkıntılarıyla mücadele etmiş ve hayat tecrübesine sahip bir insan tavrıyla ortaya koymaktadır:

Bildürür fūrķat dil-i mehcûra vuşlat n'idügin
Derd âħir gösterür bîmâra şıĥħat n'idügin (G. 297/1)
Şevķ-i zevķ-i vaşlı bilmez hicr ile zâr olmayan
Devletinden düşmeyen bilsün mi devlet n'idügin (G. 297/4)

Âsım'ın şiirlerinde dikkat çeken diğer bir tarz da yüzyılın şiirinde önemli bir yeri olan sebk-i Hindî'dir. 17. yüzyılın ikinci yarısında yaşayan ve Hind tarzının Türk edebiyatındaki en önemli temsilcileri olan Nâilî, Neşâtî, Fehîm-i Kadîm, Şehrî vs. sanatçılarının eserleriyle yetişen Âsım'ın şiirleri içerisinde bu tarzın karakteristik özelliklerine uygun örnekler mevcuttur. Gazellerindeki beyit

sayılarının ortalamaları, şairin redd-i mısra yapma merakı bunlardan bazılarıdır.

Âsım'ın şiirlerinde yer alan paradoksal imajlar, alışılmamış bağdaştırmalar ve ıstırap gibi sebk-i Hindî tarzına dair uygulamaların bazen beyit seviyesinde kaldığı, kimi zaman da gazelin tamamına hâkim olduğu görülmektedir:

Ağlasam ger mey-i şahbâ-yı gamuñla cānā
Eşkümüñ kaçrelerinden ser-i müjgān tutuşur

Cām-ı meyden o kadar ruğlaruñ oldı pür-tāb
Korğarın bir gün o zülfeyn-i perîşān tutuşur (G. 52/3-4)

Doğınmasun diyü 'aynü'l-kemāl-i mihr-i sipihr
Hemişe dūd-ı dilüm çekmede niķāb sañā (G. 4/2)

Esîr-i pençe-i şāhîñ-i çeşm-i dil-ber olmışdı
Bu murğ-ı dil dağî naħcîr ile şayyād anılmazdı (G. 390/4)

Añılsun deşt-i pehnā-yı cünün şād olduğum yerdür
'Iķāl-ı 'aql-ı gam-güsterden āzād olduğum yerdür

Añılsun maħbes-i dîvānegān-ı zülf-i şeb-günüñ
Kesel-perdāz-ı şad zencîr-i pülād olduğum yerdür

Añılsun meclis-i pür-üns-i behcet-perver-i dil-ber
Benüm bir derdmendümdür diyü yād olduğum yerdür

Añılsun pister-i gam haşv-ı derd-i haşret-i cānān
Benüm şeb-tā-seher mu' tad-ı feryād olduğum yerdür

Añılsun mevşıl-ı 'izz ü şeref ya' nî ser-i zülfüñ
Ki her dem būs-ı ħāk-i pāye mu' tād olduğum yerdür

Añılsun 'arşa-i cevrüñde ser-bāzî-i bî-āhum
Ki reşk-i her şehîd-i tiğ-ı bî-dād olduğum yerdür

Añılsun meclis-i yārān ki sūz-ı nazm ile 'Âşım
Benüm dāğ-ı nihān-ı tab' -ı ħussād olduğum yerdür (G. 73)

Âsım'ın şiirlerinde, yine bu üslubun tesiriyle “mızrab-ı hasret (G. 7/2,), bahr-i gam u mihnet (G. 7/3), verd-i dāğ-ı sîne-i sūzân-ı ehl-

i derd (G. 39/3), serv-i hoş-hırâm-ı gül-endâm-ı bâg-ı hüsn (G. 57/2), murg-ı garîb-i deşt-i gayret (G. 43/7), tî-i tîz-i gamze-i cellâd (G. 43/4), tarz-ı nağme-i sâz-ı gam-ı aşk (G. 48/3), mey-i sahbâ-yı gam (G. 52/3), derd-i hicr-i la'l-i yâr (G. 54/5), ceş-i eşk-i çeşm, (G. 55/5), mey-i ümmîd (G. 59/3), miftâh-ı âh-ı nâdim-i cürm ü günâh (G. 61/6), bâd-ı hazân-ı bâg-ı fûrkat (G. 76/2), büt-i fikret-i yârân (G. 105/5), pençe-i şâhîn-i gamze (G. 118/4), çeşm-i siyeh-i şâki-i mestâne (G. G. 143/1), murg-ı seher-i dil (G. 153/6), güftâr-ı hayât-âver-i mevtâ (G. 153/7), âbile-i tîşe-i âh (G. 154/3), câm-ı mey-i gam (G. 156/1), elem-i zahm-ı sinân-ı gam-ı hasret (G. 159/3), câm-ı mey-i gussa-güsâr (G. 159/3), gencîne-i derd-i dil-i gam-h'âr (G. 161/4), dūd-ı âh-ı serd-i eşk-engîz (G. 163/5), fart-ı gam-ı zülfeyn-i büt-i şîvefigen (G. 325/4), dūd-ı âh-ı âşık-ı şeydâ (G. 298/3), esb-i âh-ı âteş-zâd (G. 185/4), murg-ı hezâr-ı bâg-ı meânî-i dil-keş (G. 206/3), itâb-ı gamze-i mest-i harâb (G. 208/4), âb-ı hayât-ı tîg-ı bürrân (G. 215/3), dūd-ı âh-ı dil-i zâr (G. 218/4), fikr-i vâsf-ı la'l-i cânân (G. 248/5), mîve-i cân-perver-i pîr-mugân (G. 391/3), bîkr-i ismet-perver-i pîr-i mugân (G. 250/4), mâ'il-i reftâr-ı her serv-i hırâmâ (G. 251/3), hezâr-ı verd-i rûy-ı yâr (G. 390/2), nâz-ı bûy-ı dil (G. 255/5), gül-i gül-bün-fürûz-ı gülsitân-ı sîne (G. 257/3), derd-i hicr-i yâr-i gül-'izâr (G. 259/5), ser-mest-i sahbâ-yı tecâsür-bahş-ı sevdâ (G. 277/2), mest-i câm-ı mihr (G. 296/4), şûh-ı mâh-ı tal'at (G. 296/4), esîr-i pençe-i şâhîn-i çeşm-i dil-ber (G. 390/4), bülbül-i gülzâr-ı nazm-ı cân-fezâ (G. 302/4), âh-ı 'alev-zâd-ı dil-i Âsım-ı pür-gam (G. 310/5), mey-i câm-ı ârzû-yı dil (G. 315/6), sâkî-i gül-gonçe-dehen (G. 325/5)" gibi soyutu somutlaştıran ve genişletilmiş tamlamalara da rastlanmaktadır.

Bu hususta Âsım Dîvânı'nda yer alan ve sebk-i Hindî üslûbunun önemli şairlerinden Neşâtî'ye nazire olduğunu düşündüğümüz aşağıdaki gazeli de dikkat çekicidir:

Luţfuz suhan-ı la' l-i dil-ârâda nihânuz
 Cânuz ki dem-i pâk-i Mesîhâ'da nihânuz
 Müstağrağ-ı nûr-ı siyeh-i ' âlem-i hüsnüz
 Mânend-i nîgeh dîde-i hûrâda nihânuz

Biz çerhı iki defle n'ola raqşa getürsek
 Şevküz ki dem-i zühre-i zehrâda nihânuz
 Dermânumuzı görmege 'İsâ daği 'âciz
 Derdüz ki dil-i 'âşık-ı şeydâda nihânuz
 Hep bizden alurmuş eşer-i sūzişi âteş
 Tâb-ı niğehüz çeşm-i şerer-zâda nihânuz
 Bî-kıymet isek şüret-i zâhirde 'aceb mi
 Biz cevherüz ammâ dil-i hârâda nihânuz
 Nâ-dân bizi idrâk idemezse n'ola 'Âşım
 Biz nükte-i rengin gibi ma' nâda nihânuz (G. 178)

Bunların dışında Âsım'ın tesirine açık olduğunu düşündüğümüz bir başka şair ve tarz da Nâbî ile hikemî tarzdır. Klasik tarzdaki şiirlerinde daha ziyade sözü ön planda tutan şair, hikemî üslup içerisinde değerlendirilebilecek ve anlamın ön planda tutulduğu gazeller de söylemiştir. Şair, Nâbî'nin sosyal hayat muhtevalı rediflerini³³ hatırlatan “kalmamış, kalmamış gitmiş, usandum” gibi rediflerle yazdığı gazellerinde okuyucusunun karşısına, yaşadığı yüzyılda toplum olarak kaybedilenlerden bahisle, makam ve mansıpların parayla satılmasından rahatsız olan, geçmişe özlem duyan, yaşanılanlardan usanmış bir Osmanlı aydını olarak çıkar:

' Aceb mi vuşlata nâ'il olursa eşk ile dil
 Bu demde aqçe ile manşib ehli câh kıapar (G. 62/4)
 Bu bezmün câmı da sâķisi de mestânuñ olsun hep
 Meyün de neşvesi derd-i seri yârânuñ olsun hep
 Çalınmışdur şarâb-ı tas-ı mihri sâķi-i çerhuñ
 Bize bir kıatresi lâzım degüldür anuñ olsun hep

³³ Ali Fuat Bilkan (1998). *Nâbî Hikmet-Şair-Tarih*. Ankara: Akçağ Yay. 160.

Eger yılduz kadar da naqdüm olsa müşteri çıkmam
 Bu germiyyet bu bazar ol meh-i Ken'an'ın olsun hep
 (G. 10/1, 2, 6)

Atmaduk tir-i belā ol kavsi ebrū kalmamış
 Sehm-i müjgān gibi ammā biri togru kalmamış

Şahn-ı deşt-i Kerbelā'ya döndi vādī-i kerem
 Çeşmesārı kupağurıdur bir içim şu kalmamış

Bāğ-ı dehrün hār-āzārı daği ser-tiz ü ter
 Bir gül-i luftında ammā reng ile bū kalmamış

Ey gönül yābāna atma sen kemend-i āhuñı
 Seg-meniş ağıyardan kaçmış bir āhū kalmamış

Şimdi 'Aşım gamzeye kan aldurur dil-hasteden
 Ol tabīb-i cān u dilde gayri dārū kalmamış (G. 195)

Neşve ol neşve idi minnet-i şahbā yoğ-ıdı
 Zevk ol zevk idi kim haclet-i ferdā yoğ-ıdı

Demler ol demler idi çeşm-i bütān gerçi müdām
 Bāde-h'ār idi velī şūriş-i gavgā yoğ-ıdı

Rif at ol rif at idi rif at için her dūna
 Bu tabaşbuş bu temelluk bu temennā yoğ-ıdı
 (G. 383/1, 3, 4)

Şanmañ ten-i bī-tāb u tüvānumdan uşandum
 Bu gam-kede-i köhnede cānumdan usandum

Gördüm eşer itmez o gülün gūşına girmez
 Bülbül gibi āhir bu figānumdan uşandum

Yābāna daği atsa anı tir mişāli
 Bu dil dimez ol kaşı kemānumdan uşandum

Ne'm kaldı bu demde kuru cismümde kabādan
 Ey çeşm-i terüm eşk-i revānumdan uşandum

Kilk-i dü zebānum gibi ey ‘Āşım-ı bî-dil
Tahrîr-i ğam u derd-i nihānumdan uşandum (G. 271)

Âsım’ın bazı şiirlerinde ise kısmen sebk-i Hindî şairleri içerisinde sayılan Nef’î’nin fahriye üslubunun tesiri açık bir şekilde hissedilmektedir. Rindâne şiirlerinde kendisini devrinin Hayyâm’ı; kasidede ise Nef’î gibi gören şairin gazelleri de Bâkî’yi kışkıandıracak derecede güzeldir. Âsım’ın şiiri okunduğunda ırmaklar donakalır, bülbülün dili tutulur:

Feyz-i şeref-i terbiyetüñle n’ola olsam
Hem neşrde hem nazmda Hayyâm-ı zamâne (K. 13/15)
Bu temeddüh nedür ey ‘Āşım-ı pür-lâf ü güzâf
Târz-ı Nef’î’yi kaşîdeñde idersin îrâd (K. 13/47)
Bir ğazel tarh eyle ‘Āşım vaşf-ı la‘l-i yârda
Rûh-ı pâk-i Bâki-i mu‘ciz-beyân reşk eylesün (G. 300/5)
Cûlar durur hezâr ise gülşende lâl olur
Her dem ki nazm-ı ‘Āşım’ı ehl-i şafâ oğur (G. 95/5)

Âsım, her ne kadar şiirleriyle övünmediğini söylese de şiirlerinin bir benzerinin bulunamayacağını, gazel yazanın çok olduğunu fakat kendisi gibi yazanın olmadığını, şiirlerinin cahillerin anlayamayacağı nükteler barındırdığını büyük bir özgüven içerisinde dile getirmektedir:

Benüm her bir sözüñ bî-şübhe irdi hadd-i i‘câza
Ben ammâ bir zamân nazmumla ‘Āşım iftihâr itmem
(G. 258/5)
Nazîrin gördilerse ger bu nazm-ı rûh-bağşānuñ
Getürsünler var ‘Āşım yine yârâna selâm eyle (G. 371/5)
‘Āşım bulunur hayli ğazel tâze zebānda
Ammâ bu kadar pâk-edâ bir ğazel olmaz (G. 157/5)
Nâ-dân bizi idrâk idemezse n’ola ‘Āşım
Biz nükte-i rengin gibi ma‘nâda nihānuz (G. 178/7)

Âsım, yüzyıla hâkim son tarz olan mahallî tarza da uygun söyleyişlere sahiptir. Hayatının büyük bir kısmını Bosna gibi Osmanlı taşrası bir bölgede ve halkla içiçe geçiren Âsım'ın şiirlerinde mahallî unsurların varlığı da gayet tabii bir durumdur.

Bu bağlamda Âsım'ın şiirlerinde devrin en önemli keyif verici içeceklerinden olan tütünden, tüm zamanların en popüler batıl bilimlerinden olan falcılıktan, gece bekçilerinin rindleri canlarından bezdiren baskınlarından, bayram günlerinde mesire yerlerinde kurulan dönme dolaplardan gerçekçi bir üslupla bahis söz konusudur:

Tütün içmek diler meger sünbül

Bengi-âsâ elinde lülesi var (K. 15/15)

Kaşd itse nehb ü gâret ü seby ü hasâreti

Tatar-ı çeşmi nâvek-i müjgânla fâl açar (G. 97/3)

Ayağuß çek yıkıl ey şahne başma cām-ı ser-şarı

Haḫâdur anı başmaḫ o gül-i hoş-büy-ı meclisdür (G. 111/3)

Yine dülâblar ḫursaḫ kenâra çekseḫ ol mâhı

Felekde bir gün evvelce dilâ eyyâm-ı 'îd irse (G. 344/4)

Bosnalı Âsım'ın dili, bazı kasideleri haricinde genellikle sadedir. Kasidelerin dilinin nispeten süslü olması, bilindiği gibi bu nazım şekli ve türünden kaynaklanmaktadır.

Âsım, mutasavvıf bir şair değildir. Ancak, özellikle Osmanlı toplumunun nispeten şehirli ve entelektüel kısmının mensup olduğu Mevlevîlikle ilgili bir şiirinin (G. 149) bulunmasından hareketle, onun bu tarikata ilgi duyduğunu söylemek mümkündür. “semâ eyler” redifiyle yazılmış bu gazelde, redif dışında “Molla-yı Rûm, Şems-i Tebrîzî, mesnevî, ney-zen, Mevlevî, âstân, çerâg yakmak” gibi Mevlevîlikle ilgili kavramlar kullanılmıştır.

Bir gazel şairi olan Âsım, şiirlerinde genellikle âşıkâne ve rindâne, kısmen de şühâne bir üslup benimsemesine rağmen zaman zaman tasavvufi imgelerden de faydalanmayı bilmiştir. Fakat onun şiirlerinde yer alan “bezm-i ezel, zâhid, rind, sabr, fenâ, vahdet, kesret,

nefs” gibi aynı zamanda tasavvufî anlamları da olan kavramların, tasavvufla doğrudan ilgisi olmayan diğer Dîvân şairlerinden farklı anlamlarda kullanıldığını ve dolayısıyla şairlerinin tasavvufî olduğunu söylemek mümkün değildir.

Bezm-i ezelde biz daği bed-nām-ı ‘aşk idük
 Ya‘ nî esîr-i bâde-i gül-fām-ı ‘aşk idük (G. 238/1)
 ‘İd irdi geldi vaqt-i hây u hüy-ı mey-kede
 Mescidi zâhid ço eyle cüst ü cüy-ı mey-kede (G. 339/1)
 Cevr-i çerh u kahr-ı dehre şabr güç feryâd güç
 Bu fenâda güçsüz olmak ey dil-i nâ-şâd güç (G. 29/1)
 Ne ğam bu dâr-ı fenâdan gidersem ey ‘Âsım
 Felekde nāmumı nazm-ile bâri söyletdüm (G. 262/5)
 Rinde dil-cü bir perî şūfîye şeytân gösterür
 Bakşa âb-ı nâbına bir tuhfe ‘âlemdür kadeh (G. 35/3)

Sonuç olarak Bosnalı Âsım, yaşadığı dönemin büyük şairlerini iyi okumuş, bunlardan sadece birisini değil, pek çoğunu kendisine örnek almış, bu büyük şairler ve tarzlarından benzer şekilde faydalanmaya çalışmış, “*kısmen taklit ve te’kit seviyesinde kalmakla birlikte, yer yer mana ve hayali, güzel tazmin ve iktibas edebilen; bazı şiirleri ve çeşitli özellikleriyle dikkat çeken*”³⁴ şairlerden birisidir.

4. ETKİLENDİĞİ VE ETKİLEDİĞİ ŞAİRLER

Dîvân şiiri geleneğinde şairlerin birbirine tesirini somut bir şekilde ortaya koyan en önemli verilerden biri aynı edebî muhit içerisinde yer almaları, diğeri ise Dîvân şiirinin kuruluşundan itibaren görülmeye başlayıp zamanla bir gelenek hâlini almış olan ve bu şiirin

³⁴ Osman Horata (2002). “Zihniyet Çözülüşünden Edebî Çözülüşe: Lâle Devri’nden Tanzimat’a Türk Edebiyatı”. *Türkler*. C. XI. Ankara: Yeni Türkiye Yay. 577.

devrini tamamlamasına kadar hiçbir dönemde önemini yitirmeksizin devam eden nazirecilik³⁵tir.

Kaynaklarda hakkında pek fazla bilgi bulunmayan ve şimdiki bilgilerimize göre nasıl bir edebî muhit içerisinde yaşadığını da bilemediğimiz Âsım'ın şiirlerinde, yaşadığı yüzyıl Türk edebiyatının İran şiirine üstünlük iddiasının da etkisiyle olsa gerek İran tesiri biraz zayıf kalmıştır. Bu zayıf etki ise sadece bazı İranlı şairlerin isimlerinin mukayese unsuru olarak anılmasından ibaret kalmıştır. Bu bağlamda Dîvân'da adı geçen İranlı şairler Selmân-ı Sâvecî (ö. 1376), Molla Câmî (ö.1492), Hâfız-ı Şîrâzî (ö.1390), Hâkânî (ö.1199), Ömer Hayyâm (ö. 1136), Nâsır-ı Hüsrev (ö. 1088) ile aynı zamanda sebk-i Hindî şairlerinden olan Örfî-i Şîrâzî (ö. 1591), Tâlib-i Âmûlî (ö. 1627) ve Sâib-i Tebrîzî (ö. 1671)'dir.

Şair hakkında kaynaklarda bulunan sınırlı bilgiler arasında Bosnalı Sâbit, Râmî ve özellikle Bâkî'nin etkisinde olduğuna dair olanları dikkat çeker. Bâkî'nin Âsım üzerinde belirgin bir etkisini kabul etmekle birlikte, bu etkinin sadece onunla sınırlı olmadığını da ifade etmek gerekir. Dîvân'da Âsım'ı etkilediğini düşündüğümüz veya şairle bir şekilde münasebetinin olduğu anlaşılan birkaç isim daha vardır. Bunlar Genceli Nizâmî (ö. 1214), Sabrî (ö. 1645), Vechî (ö. ?), Riyâzî (ö. 1644), Fehîm-i Kadîm (ö. 1648), Şehrî (ö.1661), Mezâkî (ö. 1676), Sâbir (ö. 1680), Sâmi'î (ö. 1685) ve Nazîm (ö. 1727) gibi kendisinin bir vesile ile adlarını zikrettiği fakat şair üzerindeki etkilerini tam manasıyla tespit edemediğimiz isimlerle, kendisinin de ilgi duyduğunu düşündüğümüz sebk-i Hindî tarzının Türk edebiyatındaki temsilcileri ya da muhipleri arasında adları zikredilen Nef'î (ö. 1635), Boğukzâde Vecdî (ö. 1661), Nâilî-i Kadîm (ö.1666) ve Neşâtî (ö. 1674)'dir.

İlk grupta adlarını sıraladığımız isimlerle şair arasındaki münasebet somut bir şekilde ortaya konulmasa bile, bunların en

³⁵ M. Fatih Köksal (2003). "Nazire Kavramı ve Klâsik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı". *Diriözler Armağanı*. Ankara: Bizim Büro Yay. 265-266.

azından Âsım'ın ilgisini çeken sanatçılar olduğunu söylemek herhâlde yanlış olmaz. Bu şairlerin bir kısmının sadece adı, Dîvân'daki övgü maksadıyla yazılan şiirlerde övülen kişinin; fahriyelerde ise kendisinin sanatçı kişiliğinin mukayese unsuru olarak anılırken bazı isimlerle olan ilgisi daha somuttur:

Bu temeddüh nedir ey ' Âşım-ı pür-lâf ü güzâf
Tarz-ı Nef'î'yi kaçideñde idersin irâd (K. 13/47)

Gelüp Bâkî vü Nef'î vü Riyâzî vü Mezâkî'yi
Neşâî vü Fehîm'i şâ'ir-i fazl-iştihâr itdün

Nikât-ı Sâmi'î vü Şehri vü Şabri vü Şabir'le
Miyân-ı nükte-sencân-ı 'Acem'de iftihâr itdün

Dem-i cân-bağ-ı Vecdî vü Nazîm-i nükte-perverle
Meşâm-ı ehl-i nazm-ı tâzeye nühket-nişâr itdün (M.2/VI)

Sâbit'in Âsım üzerindeki etkisi başta miraciye olmak üzere daha çok kasidelerde kendisini gösterirken; Bâkî etkisi, rindâne tarzda kaleme alınmış gazellerde rahatlıkla farkedilebilmektedir. Bâkî'nin şiirlerinde dile getirdiği epiküryen hayat anlayışıyla Âsım'ın gazellerinin büyük bir kısmına hâkim olan âşıkâne ve rindâne tarz arasındaki benzerlik, şair üzerindeki bu tesiri somut bir şekilde ortaya koymaktadır:

'İd irdi geldi vaqt-i hây u hüy-ı mey-kede
Mescidi zâhid ço eyle cüst ü cüy-ı mey-kede

Çandasın ey bîkr-i gül-gün-câme-i pîr-i muğân
Hep senüñçündür bu deñlü ârzü-yı mey-kede

Çok zamândur teşne diller ârzü eyler seni
Cûşa gel ey cüy-ı mey ey âb-rüy-ı mey-kede

Desti rindün olmasun bir dem meded senden tehî
Câma kılkul dir gelü-yı her sebü-yı mey-kede

Geldi ' Âşım hârc-ı hâş u 'âm olan bir nev metâ'
Gör nice işler dem-â-dem çâr-sü-yı mey-kede (G. 339)

Âsım'ın bilhassa Köprülüzâde Mustafa Paşa için yazdığı mersiyesindeki bazı beyitler de Bâkî'nin Kanunî Mersiyesi'nin şair üzerindeki etkileri olarak değerlendirilebilir:

Bâkî Yüz yere ıodı luıf ile gül-berg-i ter gibi
Şandūkâ şaldı ģazın-i devrân güher gibi
Haıķķâ ki zı̄b ü zinet-i iıķbâl ü câh idi
Şâh-ı Sikender-efser ü Dârâ-sıpâh idi³⁶

Âsım ‘Azm-i behişt eyledi gül-berg-i ter gibi
Cisr-i fenâyı geçdi nesim-i seher gibi
Haıķķâ ki bir vezir-i Süleymân-nazir idi
Aıhvâl-i ins ü cinn ü tıyûra ģabir idi (M. I/II-III)

Divân'da Bâkî'nin Âsım üzerindeki etkisini gösteren en önemli hususlardan biri de Bâkî'nin iki gazelinin Âsım tarafından tahmis edilmesidir³⁷:

Bâğ-ı ‘âlemde kimi gül gibi ģandân ancaıķ
Kimesi ebr-i bahârî gibi giryân ancaıķ
Kimi bülbül gibi pür-şiven ü efgân ancaıķ
Hâl-i ‘âlem ezeli böyle perişân ancaıķ
Kimi ģandân kimi giryân kimi nâlân ancaıķ

Kimse ‘Âşım olımaz vâkıf-ı esrâr-ı nihân
Olsa ger Bû-‘Ali-yi vaıķt u Felâṭun-ı zamân
Olmadı kimseye ser-beste bu esrâr ‘ayân
Bâkıyâ ģânıķah-ı ‘âlem-i ģayretde hemân
Her gelen kimse bu esrâr ile ģayrân ancaıķ (M. 7/I, V)

Ķâmetüñ serv-i semen-sâye-i ģâtır-cüdur
Kemerüñ anı kıuşatmış güzelüm bir cüdur

³⁶ Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Divânı*. Ankara: TDK Yay. 76.

³⁷ Bilindiği gibi tahmis ve tesdis gibi eklemeli şiirler de şairler arasındaki etkileşimin en somut delili olan nazım şekillerinden olup nazire benzeri şiirler arasında değerlendirilmektedir [M. Fatih Köksal (2006). *Sana Benzer Güzel Olmaz Türk Edebiyatında Nazire*. Ankara: Akıağ Yay. 54].

Leblerüñ konmuş aña tûti-i hikmet-gûdur
Ruĥuñ ey gönçe-dehen berg-i gül-i ĥod-rûdur
 Dir gören zülf-i siyehkâruñ için şebbûdur

Şi'rdür revnaĥ-ı ĥayl-i şu'arâ vü zürefâ
 Şi'rdür zînet ü zîb-i fuşahâ vü bülegâ
 Her zamân 'Âsım-ı nazm-âver-i ĥoş-güy-âsâ
N'ola meyl itseler eş'aruña erbâb-ı safâ
Bâkiyâ şi'r degüldür bu bir aĥar şudur (M. 8/I, V)

Âsım'ın etkilendiği şairler arasında Boĥukzâde Vecdî de vardır. Şair bu şairin bir gazelini tanzir ederken bir beytini de tesdis etmiştir:

Vecdî:

Ġam-ı zülfüñle âhumdan k'ola derûn peydâ
 İder destâr-ı 'aşka sünbül-i bâĝ-ı cünûn peydâ
 Şu deñlü dâĝ dâĝ oldı derûn kim eylesem girye
 Olur vâdî-i ĥasretde hezârân cüy-ı ĥûn peydâ
 Düşerse ĥatre-i ĥûn-âbe-i dâĝum gülistâna
 Olur şâh-ı gül üzre ĝonce-i ter lâlegûn peydâ
 Kühen cevlângâh-ı şu'le-i 'aşĥ-ı cünûn iken
 Ne mümkün ola şaĥn-ı dilde ĥâşâ ki sükûn peydâ
 Düşerse senglâh-ı nâza geh kûh-ı cefâya dil
 Olur Ferhâd-ı 'aşka her zamân bir Bî-sütûn peydâ
 Hezârân dil ĥam-ı zülfinde pinhândur n'ola olsa
 Çemenzâr-ı ruĥında berg-i şeb-büy-ı füsûn peydâ
 Bu tâze şi'r-i Vecdîye nazîre söyleyen evvel
 Dil-i pür-feyz ü tab'-ı pür-ma'ânî eylesün peydâ³⁸

Âsım:

³⁸ Ahmet Mermer (2002). *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî ve Dîvânçesi*. Ankara: MEB Yay. 69-70.

Serümde lâne-i büm-ı belâ oldı bugün peydâ
 Senüñ sevdâ-yı zülfüñ dilde itdi baq cünün peydâ
 Neler aşdı serümden küh-ı ğamda ey lebi şirîn
 Dağı olmış degüldi Küh-ken'le Bî-sütün peydâ
 Doğınmakdan degül hâlî şabâ ol zülf-i şeb-güne
 Nice dilde karar olsun yağud cânda sükün peydâ
 Hevâdarı olan ol serv-i bâğ-ı ' işve vü nâzuñ
 İki dîdem gibi itsün dü çeşmi cüy-ı hün peydâ
 Güli peyveste gördüm sünbül-i zülf-i dil-ârâma
 ' Aceb mi âhum itse şu' le vü dūd-ı derün peydâ
 Güm olsa kalmasa sihr ü füsün ' âlemde bir demde
 İder cādū-yı ğamzeñ yine biñ sihr ü füsün peydâ
 Nazîre şî' r-i Vecdî'ye diyen ey ' Âşım-ı hoş-dem
 Senüñ tab' uñ gibi bir tab' -ı pür-feyz eylesün peydâ (G. 5)
 Hâtırım yıqma ' adū ey dost vîrân görmesün
 Yapma gönlüm dil anı ma' mūr bir an görmesün
 Kimse gönlüm turreden a' dâ perîşan görmesün
 Luţf idüp cem' iyyeti her kalb-i nâ-dân görmesün
Gülmesün düşmen baña raħm eyle giryân görmesün
Çeşm-i hün-âlūde rüy-ı haşmı handân görmesün
 Şimdi demler sürmede ' Âşım o şüh ağıyar ile
 Hâyli demdür hiç görışmek olmadı dil-dâr ile
 ' Âlemi ' arz eyle sen de kilik-i gevher-bâr ile
 Hatm it ammâ maţla' -ı Vecdî-i sihr-âşâr ile
Gülmesün düşmen baña raħm eyle giryân görmesün
Çeşm-i hün-âlūde rüy-ı haşmı handân görmesün (M. I, V)

Âşım'ın tahmis ve tesdis ettiği diğer isimler ise Hâletî ve Atâyî'dir. Şair Hâletî'nin

Eger cān virmeyin dirseñ ğam-ı cānānı n'eylersin
Nişār-ı pāy-ı cānān itmeyüp yā cānı n'eylersin³⁹

matlalı gazelini,

Göñül şubḥ u mesā bu nāle vü efgānı n'eylersin
Mişāl-i murğ-ı gülşen bī-me 'āl elḥānı n'eylersin
Ya dāğ u şerḫalarla sīne-i sūzānı n'eylersin
Eger cān virmeyin dirseñ ğam-ı cānānı n'eylersin
Nişār-ı pāy-ı cānān itmeyüp yā cānı n'eylersin

Olur elbette ' Âşım mā-cerā-yi dīdemüz zāhir
Ne mümkün itmek hūn-āb-ı eşki zāhir ü bāhir
Ne semte ' azm iderseñ ğamzeler hep ḫāzır u nāzır
Ṭuyarlar yāreden ey Ḥāletī hūn-ı dilūñ āḫir
Anuñ ağzın ṭatarsañ dīde-i giryānı n'eylersin (M. 9/I, V)

şeklinde tahmis ederken Atâyî'nin de

Kande bir gam yârsız kalsa benümle yâr olur
Bir belâ kim sâhibin bulmaz baña gam-hâr olur⁴⁰

beytini tesdis etmiştir:

Bir belâyâ ğam ki ehlin bulmada nā-çār olur
Bu dil-i zāra gelür şol deñlü ülfedār olur
Cāme-ḫ'ābında bulur anı kaçan bīdār olur
Belki rüz-ı ḫaşre dek anuñla yār-ı ğār olur
Ḳanda bir ğam yârsuz ḳalsa benümle yâr olur
Bir belâ kim şāhibin bulmaz baña ğam-ḫ'ār olur

Güşe-i miḫnetde alsam destüme cām-ı Cem'i
Yine bīrūn u derūnı gösterür rüy-ı ğamı
Ġamsuz olmaḳ bulmadum ' âlemde ' Âşım bir demi
Böyle buldum böyle terk itsem gerek bu ' âlemi

³⁹ Ali Akşit (1992). *Azmizâde Hâletî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi. 199.

⁴⁰ Saadet Karaköse (2012). *Nev'î-zâde Atâyî Dîvânı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-275469/h/nevi-zade-atayi.pdf> [erişim tarihi: 07.03.2012].

Çanda bir ğam yārsuz çalsa benümle yār olur
Bir belā kim şāhibin bulmaz baña ğam-h^vār olur (M. 5/I-VI)

Âsım'ın beytine tesdis yazdığı bir başka sanatçı da Sistanlı ünlü şair ve düşünürlerden Ferec-i Segzî'dir. Şair onun bir kıtasından bir beyti tazmin etmiştir:

‘ Âsım budur felekde hemān muķtezā-yı hāl
 Ādemde eksük olmaya ħüzn ü ğam u melāl
 Bir kimse şād u ħurrem ola her zamān muĥāl
 Bu beyti dinle tesliyeti her dem andan al
Her kes be-kadr-i ħiř giriftār-ı mihnetest
Kes rā ne-dādeend berāt-ı müsellemi (M. 4/V)

Sonuç olarak, kendisinden önceki ve/veya çağdaşı şairlere nazireler yazan, tahmis ve tesdisleriyle o sanatçılara olan ilgisini ortaya koyan Âsım'ın bu husustaki yani nazire, tahmis vs. yazmaktaki amacını Köksal'ın tasnifine göre üstad şairleri izlemek, meydan okumalara cevap vermek, zemin şiiri geçme arzusu ve bir dostluk nişānesi olarak nazireleşmek⁴¹ şeklinde değerlendirebiliriz.

Bunların dışında Dîvân'da isim olarak zikredilmese bile söyleyiş, ifade, anlam, kafiye vs. bir takım benzerlikler dolayısıyla Türk edebiyatındaki pek çok şairi etkileyen bazı büyük şairlerin Âsım üzerinde de tesirlerinin olduğunu düşünmekteyiz.

Âsım'a bu tarzda tesir eden önemli şairlerden biri hikemî üslubun Türk edebiyatındaki kurucusu ve en önemli temsilcisi sayılan Nâbî'dir. Âsım da Nâbî gibi yaşadığı yüzyılın sosyal ve siyasî olaylarının zihninde oluşturduğu ve biraz olumsuzluk ifade eden duygularını işlemekten geri durmamıştır. “-nun olsun hep” redifiyle yazdığı gazelinde herşeyden vazgeçmiş, bıkkın bir insan olarak okuyucunun karşısına çıkan şair, “*kalmamış*”, “*kalmamış gitmiş*” ve “*usandım*” redifleriyle yazdığı şiirlerinde ise hayatta meydana gelen değişikliklerin insanları hep mutlu etmediğini dile getirmiştir:

⁴¹ M. Fatih Köksal (2006). *Sana Benzer Güzel Olmaz Türk Edebiyatında Nazire*. Ankara: Akçağ Yay. 97-102.

Çalınmışdur şarâb-ı tās-ı mihri sāki-i çerhuñ
 Bize bir kaçresi lâzım degüldür anuñ olsun hep
 Ne dil-şādum bahārından ne maḥzūnum ḥazānından
 Bu bâğuñ verd ü ḥārı murğ-ı şad destānuñ olsun hep
 Eger yılduz kadar da naqdüm olsa müşteri çıkmam
 Bu germiyyet bu bāzār ol meh-i Ken‘ân’uñ olsun hep
 (G. 10/2,3,6)

Şaḥn-ı deşt-i Kerbelā’ya döndi vādî-i kerem
 Çeşmesarı kupağurıdur bir içim şu kalmamış
 Şimdi ‘Âsım gamzeye kan aldurur dil-ḥasteden
 Ol ṭabīb-i cān u dilde ğayri dārū kalmamış (G. 195/2,5)
 Dil-i virāne vü bülbülde şevk ü sūz u nāliş yok
 Maḥabbet demleri Allāhu a‘lem kalmamış gitmiş
 Bozılmış ‘ādet-i dirīne-i mihr ü vefā ancak
 Meger ey dil o resmi görmüş ādem kalmamış gitmiş
 (G. 188/2,3)

Şanmañ ten-i bî-tāb u tüvānumdan uşandum
 Bu gam-kede-i köhnede cānumdan usandum
 Gördüm eşer itmez o gülüñ gūşına girmez
 Bülbül gibi āḥir bu fiğānumdan uşandum
 Yābāna daḥi atsa anı tîr mişāli
 Bu dil dimez ol kaşı kemānumdan uşandum
 Ne’m kaldı bu demde kuru cismümde kabādan
 Ey çeşm-i terüm eşk-i revānumdan uşandum
 Kilk-i dü zebānum gibi ey ‘Âsım-ı bî-dil
 Taḥrîr-i ğam u derd-i nihānumdan uşandum (G. 271)

Âsım’ın şairlerine tesir ettiğini düşündüğümüz bir başka isim de yine 17. yüzyılda yaşayan ve Türk edebiyatındaki en tanınmış sebk-i Hindî şairlerinden olan biri olan Neşâtî (ö. 1676)’dir. Şairin

Luḫfuz suḫan-ı la' l-i dil-ārāda nihānuz
 Cānuz ki dem-i pāk-i Mesīḫā' da nihānuz (G. 178/1)
 Gitme cānā götürürsin ser ü sāmānı bile
 Ser ü sāmānı degül belki dil ü cānı bile (G. 354/1)

matlalı gazellerinde Neṣâtî'nin

Şevḫuz ki dem-i bülbül-i şeydāda nihānuz
 Ḥūnuz ki dil-i gonçe-i ḫamrāda nihānuz⁴²
 Gittin ammā ki ḫodun ḫasret ile cānı bile
 İstemem sensiz olan şoḫbet-i yārānı bile⁴³

matlalı gazellerinin etkisi hissedilmektedir.

Aynı şekilde Âsım'ın

Bu ḫayd ki var zülf-i perişānuñ içündür
 Dīvāne gönül çekdüğü hep anuñ içündür (G. 93/1)
 Şataşdı derd ü gama şād gördüğün gönlüm
 Hezār kaydı var āzād gördüğün gönlüm (G. 266/1)

matlalı gazelleriyle, Fuzûlî (ö. 1556)'nin

Âh eylediğim serv-i hırâmânıñ içindir
 Kan ağladığım gonce-i handânıñ içindir⁴⁴
 Tutuştu gam oduylan şād gördüğün gönlüm
 Mukayyed oldu ol āzād gördüğün gönlüm⁴⁵

matlalı gazelleri arasındaki benzerlik de dikkat çekicidir.

Kendisinden önceki veya çağdaşı önemli şairlerden etkilendiğini tespit ettiğimiz Âsım'ın kendisinden sonraki şairlere benzer bir etkisinin olduğunu söylemek şimdilik mümkün değildir. Ancak

⁴² Mahmut Kaplan (1996). *Neṣâtî Dîvânı*. İzmir: Akademi Kitabevi. 117.

⁴³ Mahmut Kaplan (1996). *Neṣâtî Dîvânı*. İzmir: Akademi Kitabevi. 156.

⁴⁴ Kenan Akyüz, S. Yüksel, S. Beken ve M. Cunbur (1997). *Fuzûlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yay. 181.

⁴⁵ Kenan Akyüz, S. Yüksel, S. Beken ve M. Cunbur (1997). *Fuzûlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yay. 229.

Recâizâde Ahmed Cevdet (ö. 1831)'in, konaklarında yapılan toplantılarda okunan ve Dîvân edebiyatının değişik yüzyıllarında yaşamış şairlerine ait 4000 civarındaki beyitten oluşan *Nevâdiru'l-Âsâr fî-Mutâla'ati'l-Eş'âr* adlı eserde iki beytinin⁴⁶ bulunması⁴⁷ sanatçının ölümünden 120 yıl sonra bile entelektüel çevrelerde tanınan ve şiirleri okunan bir şair olduğunu göstermektedir.

---

⁴⁶ Bu inbisât-ı dile vaşl-ı yârdur bâ' iş
Güşâyiş-i güle faşl-ı bahârdur bâ' iş (G. 24/1)
Gâh esîr-i hûr-ı güldür gâh maḥbûs-ı kafes
Ey gönül bu bâğda olmaḥ hezâr-ı zâra güç (G. 30/2)

⁴⁷ Abdülkerim Abdulkadiroğlu ve M. Sarı (hzl.) (1998). *Recâizâde Ahmed Cevdet Nevâdiru'l-Âsâr fî-Mutâla'ati'l-Eş'âr (Seçme Beyitler)*. Ankara: Anıl Matbaası. 40, 44.

SONUÇ

Biyografik kaynaklardan ve Dîvân'ından tespit ettiğimiz son derece mahdut bilgilere göre Bosna'da doğan ve hayatının büyük bir kısmını da burada geçiren Âsım, öğreniminin ardından Bosna Mahkemesinde başkâtiplik görevinde bulunmuş ve bu görevde iken 1710 yılında vefat etmiştir.

Bosnalı Âsım, Osmanlı Devleti'nde sosyal ve siyasî manada önemli sıkıntılar yaşanmasına rağmen edebiyatta bunun tesirlerinin yavaş yavaş ve yeni yeni görülmeye başlandığı bir dönemde yaşayan Rumelili Dîvân şairlerinden birisidir. Onun hakkında biyografik kaynaklarda çoğunlukla birkaç birbirinin tekrarı niteliğindeki cümlenin ötesinde bir bilgi mevcut değildir.

Tenkitli metnini hazırladığımız bu çalışmaya göre Âsım'ın tek eseri olan Dîvân'da, 17 kaside, 9 musammat (2 terkîb-bend, 1 tercîb-bend, 3 tesdis, 3 tahmis), 1 müstezad, 400 gazel, 6 kıt'a-i kebîre, 1 nazm, 2 küçük mesnevi, 3 müfred yer almaktadır. Yaklaşık 3500 beyit civarındaki Dîvân'da on bir farklı nazım şekline örnek verilmiştir.

Bütün bu nazım şekilleri içerisinde özellikle gazelleri ile dikkat çeken ve bir gazel şairi olan Âsım, bu şiirlerinde devrinin şiir anlayışlarına uygun söyleyişler yakalayabilmiştir.

Dört farklı şiir anlayışının hüküm sürdüğü bir dönemde yaşayan ve bu dört tarzın her birine de uygun şiirler söyleyen Âsım'ın, doğrudan doğruya bunlardan hiçbirisine dâhil olmadığını söylemek mümkündür.

Şair, kendinden önceki ve kendi devrinde yaşayan birkaç ünlü şairin tesirine açık kalmış, kimi şiirlerinde Nef'î'nin övme ve övünmedeki mübalağalı tarzını; kimi şiirlerinde Bâkî'nin hayatın eğlenceli ve mutluluk veren taraflarını ele alan, coşkun ve rahat söyleyişinin hâkim olduğu rind tarzını benimserken; kimi şiirlerinde Nâbî'nin etkisi ve devrin şartlarından hareketle daha ciddi konuları

işlemiştir. Bu etkilerin dışında yüzyılın bilhassa ilk yarısından itibaren Türk edebiyatında görülmeye başlayan sebk-i Hindî'nin de Âsım'ın şiirleri üzerinde etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan başka, Sâbit, Hâletî ve Vecdî de onun ilgi duyduğu sanatçılardandır.

Âsım'ın bu kadar farklı anlayışlara sahip isimlerin etkisinde kalması ve farklı üsluplarda şiirler söylemesi, bir taraftan onun henüz üslubu oturmamış bir sanatçı olduğunu da göstermekle birlikte, diğer yandan devrin bütün üsluplarını deneyen, sürekli bir arayış içerisinde olan zeki bir şair olduğunu da ortaya koymaktadır.

Rumeli sahasında yetişmiş diğer Dîvân şairlerinde olduğu gibi daha çok yöre şairlerine özgü kabul edilen bir takım laübâlî söyleyişler, Dîvân şiirine hâkim genel sevgili, âşık ve zahid algısından farklı kullanımlar Âsım Dîvânı'nda da dikkat çekmektedir.

Bosnalı Âsım da her sanatkâr gibi kendi sanatçılığını ve şiirlerini önemsemiş, kendinden önceki ve devrindeki birçok ünlü Arap, İran ve Türk şairiyle boy ölçüşmekten ve kendisinin de onlarla denk, hatta onlardan daha üstün olduğunu söylemekten çekinmemiştir.

Şiirlerinde genel olarak Türk şiirinde de fazlaca kullanılanlar başta olmak üzere 13 farklı aruz kalıbı kullanan Âsım, vezni pek çok Dîvân şairinde olduğu gibi çoğu zaman imale ve zihafklar dışında başarılı kullanılırken, bazı mısralarda vezin tutturulamamıştır.

Kafiye olarak çoğunlukla Dîvân şiirinde de yaygın olarak kullanılan ve bugün zengin kafiye diye adlandırdığımız kafiye çeşidini (gazellerinde %74) kullanan Bosnalı Âsım, zaman zaman da cinaslı kafiyeler yapmıştır.

Redif yönünden oldukça zengin olan Âsım Dîvânı'nda neredeyse bütün şiirlerde kafiye, redifle birlikte kullanılmıştır. Dîvân'daki tek kafiye ile yazılan şiirlerden (kaside, gazel, müstezad, kıt'a, nazm) 6 kaside, 392 gazel ve 2 müfrette çoğunlukla Türkçe (ek, ek+kelime, kelime/kelimeler şeklinde) redifler kullanılmıştır.

Sonuç olarak, Osmanlı Devleti'nin 17. yüzyılda bir takım olumsuz şartlar içinde bulunmasına rağmen kültür ve sanat hayatında

ve bilhassa edebiyatta bir 6nceki y6zyılda sağlamlaşan yapısı ve yetişen kendi klasikleriyle m6kemmek 6rnekler vermeye devam ettiği bir d6nemde, devletin İstanbul'dan uzak bir taşra şhrinde yaşayan 6sım, sınırlı imkânlarına rağmen Bosna'nın yetiştirdiği 6nemli D6vân şairlerinden birisi olmuştur.

KAYNAKLAR

- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim (hızl.) (1985). *İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-âsâr li-zeyli zübdeti'l-eş'âr*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yay.
- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim, M. Sarı (hızl.) (1998). *Recâizâde Ahmed Cevdet, Nevâdiru'l-Âsâr fi-Mutâla'ati'l-Eş'âr (Seçme Beyitler)*. Ankara: Anıl Matbaası.
- Akşit, Ali (1992). *Azmizâde Hâletî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Akün, Ömer Faruk (1994). "Divan Edebiyatı". *İslâm Ansiklopedisi*. C. IX. İstanbul: TDV Yay. 389-427.
- Akyüz, Kenan, Sedit Yüksel, Süheyl Beken ve Müjgan Cunbur (1997). *Fuzûlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Arslan, Mehmet (hızl.) (1994). *Mehmed Sirâceddîn, Mecma'-ı Şu'arâ ve Tezkire-i Üdebâ*. Sivas.
- Bilkan, Ali Fuat (1997). *Nâbi Divanı*. İstanbul: MEB Yay.
- Bilkan, Ali Fuat (1998). *Nâbî, Hikmet-Şair-Tarih*. Ankara: Akçağ Yay.
- Demirel, Şener (2004). "Divan Şiirinde Redd-i Matla." *Bilig*. (31): 161-177.
- Devellioğlu, Ferit (1997). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yay.
- Dilperipur, A. (1995). *Türkçe-Farsça Ortak Kelimeler Sözlüğü*. Ankara.
- Duman, Musa (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnâmesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*. Ankara: TDK Yay.
- Ergun, Sadeddin Nüzhet (1944). *Türk Şairleri*. C. 1. İstanbul.
- Gibb, E. J. (1998). *Osmanlı Şiir Tarihi I-V*. (Çev. Ali Çavuşoğlu). Ankara: Akçağ Yay.

- Hammer-Purgstall, Joseph von (1838). *Geschichte des Osmanischen Reiches*. IV. 40-41.
- Horata, Osman (2002). “Zihniyet Çözölüşünden Edebî Çözölüşe: Lâle Devri’nden Tanzimat’a Türk Edebiyatı”. *Türkler*. C. XI. Ankara: Yeni Türkiye Yay. 573-592.
- <http://sistanam.blogfa.com/89031.aspx> [erişim tarihi: 07.03.2012]
- İnalcık, Halil (2003). *Şair ve Patron*. Ankara: Doğu Batı Yay.
- İpekten, Haluk (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yay.
- İsen, Mustafa (1990). *Usûlî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay.
- İsen, Mustafa (1997). *Ötelerden Bir Ses*. Ankara: Akçağ Yay.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu* (1965). C. III. İstanbul.
- Kaplan, Mahmut (1996). *Neşâtî Dîvânı*. İzmir: Akademi Kitabevi Yay.
- Karacan, Turgut (1991). *Bosnalı Sâbit-Divan*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.
- Karaköse, Saadet (2012). *Nev’î-zâde Atâyî Dîvânı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-275469/h/nevi-zade-atayi.pdf> [erişim tarihi: 07.03.2012]).
- Kartallıoğlu, Yavuz (2008). “Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 3/6: 450-470.
- Kartallıoğlu, Yavuz (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*. Ankara: TDK Yay.
- Kaya, Bayram Ali (1996). *Azmîzâde Halefî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı’nın Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.

- Köksal, M. Fatih (2003). “Nazire Kavramı ve Klâsik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı”. *Diriözler Armağanı*. Ankara: Bizim Büro Yay. 215-290.
- Köksal, M. Fatih (2006). *Sana Benzer Güzel Olmaz-Türk Edebiyatında Nazire*. Ankara: Akçağ Yay.
- Köksal, M. Fatih (2009). “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. (3): 63-86.
- Kurtoğlu, Orhan (2004). *Lebîb Dîvânı (İnceleme-Tenkitleli Metin-Sözlük)*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Küçük, Sabahattin (1994). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: TDK Yay.
- Macit, Muhsin (1996). *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları*. Ankara: Akçağ Yay.
- Mermer, Ahmet (2002). *XVII. Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî ve Dîvânçesi*. Ankara: MEB Yay.
- Muallim Nâci (1995). *Lûgat-ı Nâci*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Mustafa b. Şemseddin Ahterî (1322). *Ahterî-i Kebîr*. İstanbul: Ârif Efendi Matbaası.
- Özcan, Abdulkadir. (1989). *Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeylleri 4 (Şeyhî Mehmed Efendi-Vakâyî'u'l-Fuzalâ 2-3)*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Öztürk, Mürsel, Derya Örs (hızl.) (2000). *Mütercim Asım Efendi, Burhân-ı Kâtı*. Ankara: TDK Yay.
- Pakalın, M. Zeki (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü. I-III*. İstanbul: MEB Yay.
- Redhouse, James W. (2001). *Turkish and English Lexicon*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Sarı, Mevlüt (1980). *Arapça-Türkçe Lûgat*. İstanbul: Bahar Yay.
- Steingass, Francis Joseph (1975). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. Beirut: Librairie Du Liban.
- Şabanovic, Hazım (1973). *Knjizevnost Muslimana Bih na Orijentalnim Jezicima*. Sarajevo.

- Şemseddin Sâmi (1896). *Kâmûsu'l-A'lâm*. İstanbul: Mihran Matbaası.
- Şemseddin Sâmi (1978). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Şükün, Ziya (1984). *Gencîne-i Güftâr Farsça-Türkçe Lûgat*. İstanbul: MEB Yay.
- Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü I-VI*. Ankara: TDK Yay. 1963-1972.
- Tuğluk, Halil İbrahim (2008). "17. Yüzyıla Ait Harekeli İki Metinde Bazı İmlâ Özellikleri", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. (3/6): 612-630.
- Tuman, Nail (Tarihsiz). *Tuhfe-i Nâilî*. (Tıpkıbasım). Ankara: Bizim Büro Yay.
- Ünver, İsmail (1993). "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *AÜDTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. XI (1): 52-89.
- Yeni Tarama Sözlüğü*. (Düz. C. Dilçin), TDK Yay., Ankara 1983.
- Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Kitabevi Yay.

II. BÖLÜM: ÂSİM DÎVÂNI (TENKİTLİ METİN)**1. NÜSHALARIN TANITILMASI**

Âsım Dîvânı'nın tespit edebildiğimiz iki yazma nüshası vardır. Bu nüshalar şunlardır:

a. (A) Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, 271.

Bu nüshada 2 terkîb-bend, 1 tercî-bend, 3 tesdis, 3 tahmis, 1 müstezad, 357 gazel, 6 kıt'a, 1 nazm, 2 küçük mesnevi, 3 müfred vardır.

Baş : Kıl beni nâ'îl-i gencîne-i devlet yâ Rab
Ya' ni vir künc-i ferâgatda kanâ' at yâ Rab

Son : Vechi-vâr çeşmüm bu yüzden dökse fürkat demlerin
Yâd ider gâhî dil-i mehcür vuşlat demlerin

İstinsah Tarihi: ?

İstinsah Kaydı: ?

Varak: 112 (113-114 arası boş, 43a, 45a, 63a'da derkenarda ve 115b'de Yümnî'ye ait gazeller var. 114b ve 115a'da mahlassız şiirler var.)

Yazı: Talik

Satır: 17

Kâğıt: Aherli, Nohudi, Filigransız.

Cilt: Kahverengi, yumuşak meşin.

1a'da Seyyid Hâfız Mehmed Emîn adına temellük kaydı vardır.

b. (İÜ) İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Ty. 70**

Bu nüshada 2 terkîb-bend, 1 tercî-bend, 3 tesdis, 3 tahmis, 1 müstezad, 335 gazel, 2 kıt'a, 1 nazm, 2 küçük mesnevi, 3 müfred vardır.

Baş : Kıl beni nâ'il-i gencîne-i devlet yâ Rab
Ya' ni vir künc-i ferâgatda kanâ' at yâ Rab

Son : Vechi-vâr çeşmüm bu yüzden dökse fûrkat demlerin
Yâd ider gâhî dil-i mehcûr vuşlat demlerin

İstinsah Tarihi: H. 1136/M. 1724.

Müstensih: Ali b. Hasan Edirnevî

İstinsah Kaydı:

تمت هذه الديوان العاصم رئيس الكتاب محكمه □ رأي خلو □ نه والتحرير من
م □ وداته المرحوم خلى يد العبد الفقير خلى خن □ ن الصحاف ادرنوى لطف
الله تعالى خلطفه الدينوى والاخرى خمه أمين يا معين فى أو □ طجمازى الاولى
□ □ نه و ثلاثين و مائة و الف .

Varak: 87 yk. (88a'da Nedîm'in bir şarkısı var)

Yazı: Talik kırması

Satır: 19

Cilt: Vişne renkte, meşin, selbekli, şemseli, zencirekli, miklepli.

Kâğıt: Venedik.

1a'da Ali adında birine temellük kaydı vardır.

**İÜ nüshasının *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*'ndaki tanıtımında nüshadaki şiirlerin sayısı hatalı verilmiştir [bk. *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*. (1965). C. III. İstanbul. 575.].

2. TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA TAKİP EDİLEN METOT

Âsım Dîvânı'nın mevcut iki nüshasından hiçbiri müellif hattı değildir. Birbirlerinden farklı yaklaşık 50 civarında şiir (çoğunluğu gazel) barındıran bu iki nüshanın birbirinden bağımsız olduğunu söylemek mümkündür.

İÜ nüshası, istinsah tarihi, istinsah kaydı ve müstensihî bilinmesine rağmen Âsım'ın müsveddelerinden istinsah edilmiş⁴⁹ müsvedde bir nüsha olup A nüshasına göre daha az şiir ihtiva etmektedir. Bu nüsha, yukarıdaki tanıtım bilgilerinde de belirtildiği gibi, şairin ölümünden yaklaşık 15 yıl sonra H. 1136/M. 1724 tarihinde Ali b. Hasan Edirnevî tarafından istinsah edilmiştir.

A nüshasının istinsah tarihi, istinsah kaydı bulunmamakta, müstensihî de bilinmemektedir. Buna rağmen A nüshası, hem ihtiva ettiği şiir sayısının fazlalığı hem de nispeten daha doğru bir imlaya sahip olması bakımından tam bir nüsha görüntüsü vermektedir.

Nüshalar arasında bilhassa gazel sayısının ve bunların sıralamalarındaki ciddi farklılıklar Âsım Dîvânı'nın mevcut nüshalardan daha eski ve bilinmeyen bir nüshanın olduğunu işaret etmektedir.

Metnin kuruluşunda, herhangi bir nüsha esas alınmamış, en uygun şekil tercih edilmeye çalışılmış; diğer farklar ise aparatta gösterilmiştir. Her bakımdan yanlış olan ve müstensihden kaynaklandığını düşündüğümüz hatalar ise gösterilmemiştir.

---

⁴⁹ Sadeddin Nüzhet Ergun (1944). *Türk Şairleri*. C. 1. İstanbul. 106.

3. TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ VE METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

İnceleme kısmındaki örneklerde ve metin kısmında transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır. Kullanılan transkripsiyon sistemi şöyledir:

A/a	ا	Ḍ/ḍ, Ž/ž	ض
ء	ء	Ṭ/ṭ	ط
Ṣ/ṣ	ث	Ẓ/ẓ	ظ
Ḥ/ḥ	ح	ع	ع
Ḫ/ḫ	خ	Ġ/ġ	غ
Ẓ/ẓ	ذ	Ḳ/ḳ	ق
Ṣ/ṣ	ص		

Bunların dışında Arapça ve Farsça kelimelerdeki medli harfler içinde şu işaretler kullanılmıştır:

ى	و	ا
ī/ā	ū/ū	ā/ā

1. Farsçadaki vâv-ı ma‘dûleler ‘ḥ^vâh” örneğindeki şekliyle gösterilmiştir.

2. Elif-i maksûreler, uzun okunduğu yerlerde “‘Īsā, Leylā, ma‘nā”; kısa okunduğu yerlerde “‘Īsi, Leyli, ma‘ni”şeklinde yazılmıştır.

3. “dā’im”, “dāyim” şeklindeki yazılışlardan ilki tercih edilmiştir.

4. Hem uzun hem de kısa yazılabilen kelimelerde med yapılması gereken yerlerde uzun, med gerekmeyen yerlerde ise kısa okunmuştur: “hiç/hiç” ve “kuhsār/kūhsār” gibi.

5. Metin tamiri yaptığımız yerlerde [ ] işareti; okunuşundan emin olamadığımız yerlerde (?) işareti, hiçbir şekilde okunamayan yerlerde (...) işareti kullanılmış, okunamayan ibare aparatta gösterilmiştir.

6. Vezin gereği yapılan ünlü türetmeleri (i) şeklinde gösterilmiştir. bez(i)m, seh(i)l, eb(i)r gibi.

7. Metin tespitinde, zihaf olan yerlerde uzatma işareti konulmamıştır.

8. Hece düşmeli ulamalar, “n’ola, k’ola, v’ey, n’ide, n’eyler, nic’oldı” gibi kalıplaşmış olanların haricindekilerde ulanan kelimeler arasına “_” işareti konularak gösterilmiştir. “İyi_bilürsin, ḥ^vâb-dîde_oldı” gibi.

9. 17. yüzyıla ait metinler neşredilirken Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinin gösterilip gösterilmemesi hususunda araştırmacılar arasında bir mutabakat bulunmamaktadır. Bu yüzyıla ait harekeli metinler, Türkçe ünlülerin düz ve yuvarlak şekillerinin kullanımı bakımından geçiş dönemi özellikleri taşımaktadır. Yayımlanmış 17. yüzyıl metinlerinde de genellikle bu hususiyetlerin muhafaza edildiği görülmektedir⁵⁰. Eklerde, düzlük-yuvarlaklık uyumuna doğru bir eğilim görülmekle birlikte, Eski Anadolu Türkçesi özellikleri bu yüzyıl eserlerinde de devam etmektedir⁵¹.

Bu düşüncelerden hareketle, biz de tenkitli metnini hazırladığımız Âsım Dîvânı’nda eklerdeki ünlüleri normalleştirme yolunu tercih etmedik.

---

⁵⁰ Ali Fuat Bilkan (1997). *Nâbi Divanı*. İstanbul: MEB Yay.; Mahmut Kaplan (1996). *Neşâtî Dîvânı*. İzmir: Akademi Kitabevi Yay.; Turgut Karacan (1991). *Bosnalı Sâbî-Dîvan*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.

⁵¹ Musa Duman (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnâmesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*. Ankara: TDK Yay.; Halil İbrahim Tuğluk (2008). “17. Yüzyıla Ait Harekeli İki Metinde Bazı İmlâ Özellikleri”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 3/6: 628; Yavuz Kartallıoğlu (2008). “Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 3/6: 450-470; Yavuz Kartallıoğlu (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*. Ankara: TDK Yay.

10. Ayet ve hadislerle dua cümlelerinden yapılan iktibaslar, transkripsiyon harfleriyle tespit edilmiş, anlamları metnin altında aparatta verilmiştir.

11. Arapça, Farsça ön ve son eklerle, birleşik isim ve sıfatların yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver'in tekliflerine⁵² uyulmaya çalışılmış ve şu usûl takip edilmiştir:

a. Arapça, Farsça ön ekler ve edatlar, kendisinden sonra gelen kelimedenden bir kısa çizgiyle ayrılmış, sona gelen ve yapım eki görevindeki ekler ise bitişik yazılmıştır: bî-sāye,

b. İzfet kesresi atılıp ters çevrilerek yapılan birleşik isim ve sıfatlarla; bir isimle fiilden türemiş isimlerin yan yana gelmesiyle oluşan tamlamalarda araya bir kısa çizgi konulmuştur: "güneh-ālūd, dīvān-hāne, tāze-keleām" gibi.

c. Arapça tamlamalar, "hātemü'r-rüsül, hayrū'l-beşer" örneklerindeki gibi gösterilmiştir.

c. Āstān, āftāb, āsyāb gibi kelimelerde medli okunuştan kaynaklanan ses türemeleri gösterilmemiştir.

d. Farsça birleşik sözlerin yazılışında, "güft-gū, tār-mār, ser-ā-ser, ser-tā-be-ser" şeklindeki yazılışları tercih edilirken "cüst-cū", metne bağlı kalınarak "cüst ü cū" şekli gösterilmiştir.

⁵² İsmail Ünver (1993). "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *AÜDTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. XI (1): 52-89.

4. TENKİTLİ METİN

DİVÂN-I ‘ĀŞİM EL-BOSNAVİ

[KASİDELER]

1

[MÜNĀCĀT]

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Kıl beni nā’il-i gencine-i devlet yā Rab
Ya’ ni vir künc-i ferāgatda kanā’ at yā Rab
- 2 Beni āzürde-i zāğ eyleme mānende-i cuğd
Eyle sī-murğ-şifat ehl-i ferāgat yā Rab
- 3 Vefret-i dağdağa-i bī-hude-i dünyādan
Gelmedi hātırıma hevl-i kıyāmet yā Rab
- 4 Düşürür çāh-ı caħıme beni āħir bu reviş
Olmışam rāh-rev-i semt-i dālālet yā Rab
- 5 Eyle bu mest-i mey-i cām-ı günāha ilgā
Girye-i nīm-şeb ü āh-ı nedāmet yā Rab
- 6 Beni ser-mest-i mey-i vuşlat-ı dīdār eyle
Qalmasun dilde ğam-ı dūzaħ u cennet yā Rab
- 7 Oқınursa ‘amelüm nāmesi maħşerde baña
Levm ider kātıbe-i ehl-i cināyet yā Rab
- 8 Ben dayanmam oқınınca ‘amelüm şem‘ a gibi
Olurın mün‘ adim-i nār-ı hacālet yā Rab
- 9 ‘Āşım-ı pür-günehi mażhar-ı ğufrān eyle
Bi-keremkār-i sultān-ı şefā‘ at yā Rab

1 A 1b, İÜ 1b

3b hevl-i: hevl ü İÜ

2

NA‘T-I ŞERİF*

[*mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün*]

- 1 Füsûs iderdi gönül vaqt-i şâm-ı târ-ı memât
Üfûl-ı mihr-i cihân-tâb-ı şubh u rûz-ı hayât
- 2 Nedür bu tûl-i emel sende tâ-be-rûz-ı me‘âd
Virilmemiş elüne zabt-ı çâh-ı ‘ömre berât
- 3 Nedür şahâ’if-i haybet-nümâ-yı eyyâma
Bu deñlü şebt-i suţur-ı nükât-ı hezliyyât
- 4 Ne reh-neverdi vü semt-i şalâh var sende
Ne ictinâb-ı cinâyât merkezinde şebât
- 5 Gel eyle bâri müjeñ hâme hûn-ı eşki midâd
Dü çeşm ile vü cinâmı devât ile şafahât
- 6 Bu gûne na‘t-ı habîb-i Hudâ’dur ey dil-i zâr
Hezâr şermle tarh eyle nazm-ı turfe-nükât
- 7 Resûl-i Hâlık-ı kevneyn ü Seyyidü’s-saķaleyn
Muhammed-i ‘Arabî pāk-zāt u nîk-şifât
- 8 Gül-i şeref-dih-i gülzâr-ı ‘adn-i ‘adnânı
‘Uşâta mûcib-i gül-geşt-i ravza-i cennât
- 9 Vücûd-ı gülşen-i kevn ü mekâna rûz-ı ezel
Egerçi olmasa bâ‘iş o fahr-i mevcûdât
- 10 Ne serv-i bâğa girerdi ne gonçe-i nev-ĥîz
İderdi nâz ile gülşende ‘arşa-i cennât

2 A 1b, İÜ 1b

*Başlık: -A

2a bu: ol İÜ

8b mûcib-i: bâ‘iş-i A

10b ‘arşa: arza A

- 11 Ne Şevk-i vuşlat-ı gl-gonelerle blbl-i zr
emende Şubh-dem eylerdi Şiven  nağamt
- 12 Hdiada ne bulurdı buhr-ı Meryem-by
Ne hd Mesih-i Őab byle cn-fez nefeht
- 13 Ne cy-ı neşv  nem-baħŐ bstn-ı cihn
Bulurdı dide-i ‘ uŐŐk-ı zr-veş reŐeht
- 14 O nr nr-fez-yı ‘ uyn-ı a‘ ynı
Egerçi ey dil-i ğam-dide grmese mir’t
- 15 Ne pertev-efken-i mir’t-ı dil olurlardı
Ne r-nmlik iderlerdi hblar bi’z-zt
- 16 Ne tti-i kafes-r gelrdi gftra
Ne hd olurdu hlvv’l-mezk-ı kand-i nebt
- 17 Netice ol dr-i yek-t-yı klzm-i hikmet
Klh-ı gŐe-i levlka virmese leme‘t
- 18 Ne feyz-i riziş-i emr-ı mh-ı nsndan
Bulurdı dürc-i dürer-perver-i Şadef rağebt
- 19 Ne efser-i zer-i hürşid-i ‘ lem-rya
Virürdi ziver  zinet le’li-i zerrt
- 20 Ne Şubha rzi olurdu ziy-ı mihr-i münir
Ne Őma pertev-i zlmet-gŐ-yı seyyrt
- 21 Ne erha bu harekt-ı teħayyr-ver-i ‘ ađ
Ne hd ‘ urk-ı cibl  zemine bu sekent
- 22 Ne ins  cinne virrlerdi bu vazifeleri
Ne hd vuħŐ u tuyra bu deñlü tayyrt
- 23 Ey karr-dih-i inĖilb-ı küll-i mem
Şeh-i mel’ike ceys-i muzafferu’r-r’yüt

- 24 Nebiyy-i muhterem-i âhîrû'z-zamân idügün
Kifâyet ümmetüñe bu güvâh-ı şıdk-âyât
- 25 Ki taht-ı da' vet-i kübrâya sen cülûs ideli
Çekilmez oldu ğam-ı tâze-sâzi-i berdât
- 26 'Urûc ider mi senün cilvegâhuña tütalum
Hayâli eylemiş 'İsâ'ya çerh-i dñn mirkât
- 27 Çıkar mı Tūr'dan eyvân-ı "kâbe kavseyn"
Sihâm-ı 'arş-güzâr-ı kemân-ı 'aqlıyyât
- 28 Sen itdügün kadar ümmet için Kelîmu'llâh
Hudâ'ya itmedi neşr-i cevâhir-i kelimât
- 29 Vilâdetünle senün buldı kesr şân-ı Kısra
Ki irdi tākına ol dem tezelzül-i şademât
- 30 Sen âb-rüy-ı rüsûlsin ki buldı nâr-ı Mecûs
O dem bu deyrde itfâ-yı fâyizü'l-berekât
- 31 Mişâl-i Vedd ü Suvâ' u Yağûs u Nesr ü Ye'ûk
Yıkıldı âlihe-i müşrikîn-i pür-nekebât
- 32 Netice yümn-i kudümünle gördi mu'cizeler
'Adû-yı dîn-i perestiş-nümâ-yı Lât u Menât
- 33 'Ale'l-ħuşûş dil-i düşmeni dü-nîm itdün
İdince şakq-ı kamerle nübüvveti işbât
- 34 'Adû-yı bed-güher-i kîne-cüyı şındurduñ
Tebâreka'llâh eyâ melce' ü melâz u ğuzât
- 35 Kim itdi tâ bu kadar dîn için bu ser-bâzî
Ya Rüstemâne bu deñlü neberd ile ğazavât

27a "kâbe kavseyn": "İki yay kadar." Necm Sûresi, 9.

29b şademât: şadağât İÜ

32a yümn-i: 'ayn-i İÜ

33a dil-i: dil ü İÜ

35a tâ: yâ İÜ

- 36 İder mi hāme-i mu‘ciz-beyānla bercīs
Edā-yı hıdmet-i ūbt-i vekāyi‘ ü hālāt
- 37 Ya kanda cilve ider ūhn-ı na‘t-ı pākūnde
Bu kilik-i pā-be-kemende siyāh-ı tār-ı devāt
- 38 Murād dergehūne intisābdur yohsa
Ne ān ki eyleyem iū‘ār ūi‘r-i tūrfe-lügāt
- 39 Nebiyy-i muhteremā mürsel-i melek-hıdemā
Yegāne pādūeh-i mesned-i felek-ūrefāt
- 40 Muqarrer olmiū iken heybet-i ūvāz-ı cahīm
Muhaqqak olmiū iken hevl-i maūūer ü ‘araūāt
- 41 ‘Aceb mi bendelerūn ya‘ni ümmet-i ‘āciz
Cināyet eylese ger ey ūefi‘-i külli ‘uūāt
- 42 ‘Uluvv-i ūānına olmaz mı dāll efendinūn
Gurūr-ı bende-i cürm āūinā-yı bed-harekāt
- 43 Bi-hakkı hāzret-i Sultān-ı mesned-i irfād
ūefā‘at ey ūeh-i “levlāk”-ı hāriku’l-‘ādāt
- 44 Ne hāl ise yine her kes tedārük itmekde
Cidāl-i hāsm-ı bed-endiū-i nefsine edevāt
- 45 Benümse hātıruma gelmedi daūi hayfā
Kufül-i rāh-ı ‘adem reh-neverdi-i ‘aķabāt
- 46 Egerçi mażhar-ı ‘izz ü ūefā‘at olmaz isem
Ya nā’il-i kerem ü luţf-ı kādıyu’l-hācāt
- 47 Bu ‘abd-i rū-siyeh-i reh-neverd yine dālāl
Kačan muhalliū-ı tavķ-ı ‘azāb olur heyhāt
- 48 Yiter bu nevha-tırāzi-i huūk ey ‘Āūım
Aķıt siriūk-i dü çeūmūn miūāl-i Nıl ü Furāt

42a dāll: ol İÜ

45a daūi : laķabı İÜ

- 49 Hemân dūrūd u taḥiyyet metâ'ın eyle be-düş
Dükânçe-i dehene irmedin faķir āfāt
- 50 Cihānda tā ki ḥayātı memāt idüp ta'ķib
Zünüb ehli ide hem teḥassür-i māfāt
- 51 Hezār şıdķ u hezārān ḥulūş ile olsun
O ḥātemü'r-rüsül ü āl ü şaḥbına şalavāt

3

NA'T-I ŞERİF-İ MEDḤ-İ RESŪL-İ EKREM
ŞALLA'LLĀHU 'ALEYH*

[mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

- 1 Gel ey mütercim-i dîvān-ḥāne-i 'ālem
Mübeyyin-i ğam-ı her derdmend ü her ebkem
- 2 Gel ey hezār-ı nevā-senc-i gül-bün-i midḥat
Benümle gülşen-i nazm içre eyle tāze nağam
- 3 Gel ey vesile-i Nîl-i merām-ı her şā'ir
Hemîşe hem-dem-i 'uşşāk-ı zār ya'ni kalem
- 4 Tarîķ-i na't-ı şerîf-i resūl-i kevneyne
Bi-ḥaķķı rūz-ı şefā'at gel eyle vaz'-ı kadem
- 5 Benān-ı dest-i şerîfin çün itmedüñ taķbîl
Şikeste-beste ḥacāletle eyle na'ta himem
- 6 Şeh-i melā'ike 'asker melāz-ı rū-siyehān
İmām-ı ḥayl-i rūsūl melce'-i benî Ādem
- 7 Resūl-i taḥt-nişîn-i nübüvvet-i kübrā
Ki bendesi olımaz Ḥusrev-i sitāre-ḥıdem

3 A 3b, İÜ 3a

* Başlık: -A

7b sitāre: settāre İÜ

- 8 H̄abīb-i ḥazret-i Ḥaḫ ḥātem-i cemī[‘]-i rūsül
Muḥammedī[‘] Arabī Aḥmed-i sūtūde-şiyem
- 9 Vücūdı nūr idi ancaḫ muşahḫaş[‘] ālemde
Ki mişlin[‘] ālem-i bālāda görmemiş Ādem
- 10 O gerçi[‘] ālem-i süflīye şoñra geldi velī
Necāt-ı Nūḥ’a sebebdür ḫudūmi yoḫ şübhem
- 11 O server-i rūsülün yümn-i nūr-ı pākinden
Ḥalīl’e āteş-i sūzān oldı bāğ-ı İrem
- 12 O nūr-ı pāk ile buldı rehā Zebīhu’llāh
O nūr oldı o dem māni[‘]-i ırāḫa-ı dem
- 13 O nūr ḫürmetine nūr-ı dīdesin Ya[‘] ḫūb
Bulup bu ḡam-kedede oldı ḫoş-dil ü ḫurrem
- 14 Vücūd bulması zāt-ı şerīf-i[‘] ālemde
Hezār zaḫmına Eyyūb’uñ oldı ol merhem
- 15 Anuñ ḫudūm-ı sa[‘] ādet-lüzūmını didiler
Kelīm-i ḥazret-i Bārī vü[‘] İsi-i ḫoş-dem
- 16 Vücūd bulduğı demlerde ḫod[‘] alāmātın
Beyāz ider mi bu kilik-i siyāh sehv-i raḫam
- 17 Vuḫū[‘]-ı mu[‘] cize-i inşikāḫ-ı bedr-i münīr
Kütübde zāhir o ḫod hem-çü neyyir-i a[‘] zam
- 18 Yanında āl ile şaḫb-ı kirāmı bī-sāye
[‘]Aceb mi eylese farḫ-ı hużūr ile[‘] ālem
- 19 Firāz-ı küngüre-i ḫāḫ-ı[‘] arşı geçmiş ola
Zemīne sāye şalar mı ya serv-i bāğ-ı kerem
- 20 [‘]Uluvv-i şānını ger añladuñsa ey dil-i zār
Benüm bu sözlerümi diñle şıdḫ-ı pāk ile hem
- 21 O ḫaḫdı ḫazar-ı pāk-i[‘] arūs-ı mi[‘] rāca
Vüfür-ı[‘] izz ü sa[‘] ādetle[‘] āḫıbet ḫātem

- 22 Berây-ı ümmet-i ‘ acz-âver-i itâ‘ at-ı Hâk
O şeb ki eyledi ‘ azm-i firâzene fârem
- 23 Makâm-ı hem-rehi bir hâfvede gelüp geçdi
Hîşâr-ı “*şümme denâ*” kullesinde dikdi ‘ alem
- 24 Hezâr merhale kaldı berîdi vahy-i ba‘ id
O dem ki ol şeh-i “*levlâk*” qaraya başdı qadem
- 25 Dökildi çok dür-i ma‘ nâ ne var şadefçe-i harf
Ne hüd tabakçe-i şavt ey gönül ne hokka-i fem
- 26 Nüzül eyledi ammâ mişâl-i rahmet-i Hâk
O rûh-ı her dü cihân pisterine yine o dem
- 27 Açılmadıq daği beş dâne gönçe-i nev-res
Getürdi ümmete ol cilve-sâz-ı bâğ-ı kıdem
- 28 Berây-ı ümmet-i hüd hem-çü hışn-ı dîn-i mübîn
O itdi şer‘ -i kadîmi hîşâr-ı müstahkem
- 29 O kim bu hışn-ı haşîne taşaşsun itmişdür
Aña zafer bulımaz haşm olursa ger Rüstem
- 30 Ne mümkün eylesin nağmeler bu vâdide
Sen ey hezâr-ı Hâfâ-nağme ya‘ ni murğ-ı qalem
- 31 Düş ey hezâr qalem vâdi-i recâya yine
Budur saña vü baña ey faķır emr-i ehem
- 32 Eyâ netice-i baş-ı muqaddemât-ı ‘ uķül
Hulâşa-i se mevâlîd ü çâr mâder-i hemm
- 33 Melâz u melce’i sensin gedâ vü pādşehûn
Netice ey şeh-i mesned-nişîn-i nâz u ni‘ am

23b “şümme denâ”: “Sonra (ona) yaklaştı derken sarkıp daha da yakın oldu.”
Necm Sûresi, 8.

24a Vahy: daği iÜ

24b “[lev-lâke] levlâk [le-mâ halaktü’l-eflâk]”: “Sen olmasaydım [felekleri (kâinâtı) yaratmazdım].” Kudsi Hadis.

- 34 Benüm o lücce-i nāqı' -1 bāb-1 cürme ğarīķ
Biḥār-1 seb' a añā nisbet olmaya pür-nem
- 35 ' Aceb mi noķtası başdursa lafz-1 cürmümüzüñ
Hezār kūh-1 girān-1 cihānı rüz-1 nedem
- 36 Velī bu deñlü günāhumla olmadum me'yūs
Ki cürm-i ' abde idersiñ şefā' atüñ munzam
- 37 Bu bende gāhi düşer ḥāk-i ḥavfa gāhi yine
Tutar dü dest ile zeyl-i recā'ide muḥkem
- 38 Hemīşe ğāyet-i fikr-i teḥayyür-ālūdem
Ḥudā bilür budur ey pādşāh-1 luḫf u kerem
- 39 O dem ki nāme-i a' māl her kese şunilup
Şefā' ata müteraķķıb ola cemī' -i ümem
- 40 O dem ki ümmeti cürmin şefā' at eylemege
Tecāsür itmege ' İsā-yı ḥoř-dem-i Meryem
- 41 O dem ki meslek-i te'vīl ü semt-i inkāra
' Uřāt itmeye miķdār müy-1 vaz' -1 ḫadem
- 42 O dem ki nār ola āḫir me'āli dīnāruñ
O dem ki dirhem ide ḥvāceyi ḫisāb-1 direm
- 43 O dem ki birbirine ḫve-nazra-pāř olımaz
O dem ki çıķmaya şāḫib bütūna bir ādem
- 44 O dem ki bir ola şāh u gedā-yı bī-ser ü pā
O dem ki diñlene da' vā-yı kebř ü şır-i ücem
- 45 O dem ki yerlere girsem bula beni ḫaşmum
O dem ki dāḫil ola pençesine āḫ yaķam
- 46 O dem ki keffe-i mizāna şığmaya günehüm
O dem ki farı-1 teḫassürle nāle-senc olam
- 47 O dem ki cism-i nizārumda her ser-i müyum
Su'āl-i her günehümde çeke şadā-yı na' am

- 48 O dem ki bu güneh-âlūd ‘abd-i rû-siyehüñ
Olnca nâme-i pür-ḥabṭ kâr ile mülzem
- 49 Mişâl-i ‘Âsım-ı pür-ma‘ şıyet hemân tutmak
Hezâr şerm ile zeyl-i şefâ‘ atüñ ol dem
- 50 Bi-ḥaḫḫı va‘ d-i kerîm ey şefî‘ -i küll-i ‘uşât
Bu ‘abd-i tavḫ be-gerdân zilli ḫurtar o dem
- 51 Yiter bu nâle-tırâzî selâma âgâz it
Sen ey hezâr-ı nağam-perver-i riyâz-ı ḫikem
- 52 Hemîşe tâ ki ola çâr bâğ-ı ‘âlemde
Hezâr zâr ḫılam ehl-i midḫate hem-dem
- 53 Cenâb-ı seyyid-i kevneyn ü âl ü aşḫâba
Dürüd-ı nağmeleri vârid ola dem-ber-dem

4

MÎ‘RÂCİYYE*

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Hoşâ ol şâm-ı mi‘râc-ı Resûl-i Ḥâlîḫ-ı yek-tâ
Berât-ı ḫadrine zûlmet mu‘anber zer-nişân tuğrâ
- 2 Degüldür zûlmet-i şeb micmer-i ḫurşîd-i gerdûndan
Cihânı tûtdı gûyâ dūd-ı ‘ūd u ‘anber-i sârâ
- 3 Boyandı dūd-ı âh-ı pîr-i dehre ser-te-ser ‘âlem
Düşince çâh-ı arzâ Yûsuf-ı mihr-i cihân-ârâ
- 4 Perî-ruḫsâra şûḫ-ı mihri da‘vet eylemek ister
‘Aceb mi hâleden bir dâ’ire çizse meh-i ğarrâ

51a nâle: nâme A

53b Dürüd: Virüp İÜ

4 A 5a, İÜ 4b

* Başlık: -A

- 5 Terāzūsı bozıldı çeşme-i ħurşīd-i gerdūnuñ
N'ola cev̄f-i zemīni āb-ı nābı eylese me'vā
- 6 Düşürdi na' l-i zerrīn-i semendin ħalmasun şāma
Diyü sür' at iderken şeh-süvār-ı āsmān peydā
- 7 Degül encüm kaçarken pīş-i şeb-dīz-i şebāngehden
Şererler oldı peydā na' l-i esb-i rüzdan güyā
- 8 Kevākib mi ' aceb şahn-ı semāda bilmez in yerüm
Yaħud nīlūfer-i ra' nā mı bitmiş bir yem-i ħađrā
- 9 Yağardı meş' al-i māhuñ şerār-ı āteş-efzūnı
Sipihri itmeyeydi āb-cūy-ı keħkeşān iţfā
- 10 Şafağdur şanma ħarf-ı āsmānda imtiħān için
Siyāvuş-ı meh-i nev girmek ister āteşe güyā
- 11 ' Aceb bir ħop-ı hāvan mı tutuşdı ħışn-ı şām içre
Şerār u dūd-ı āteş tutdı gök meydānına güyā
- 12 Kemān-ı māh-ı nūrdan tīr atılsun şahn-ı gerdūnda
Şihāb-āsā çün oğ meydānıdur ol ' arşa-i pehnā
- 13 Vefā semtinde ħoymuş bir hilāl-eb rūya döndi çerħ
N'ola ' aşık gibi aña çekinse ebr-i pūr-sevdā
- 14 Güneş cārüb-ı zerrīnle süpürdi keħkeşān rāhın
O ħıdmetden bütün gün başını ħaldırmadı aşlā
- 15 N'ola yıldız ħadar dāmād-ı çerħüñ ağçesi gitse
Toğuz ħatdur cihāz-ı nev-' arūs-ı mihr-i bī-hemtā
- 16 Degül çerħ-i şevābit ber-ser itmiş şām-ı sūrīde
Mücevher tār-püşin nev-' arūs-ı ' ālem-i vālā
- 17 Hüveydā oldı şanmañ çerħ-i encüm dār-ı bālāda
Çekildi bezm-i ħāşa bir mūnağğaş perde-i zībā

8a semāda: semādur İÜ

16b ter-püşin: metinde tār püşin

- 18 ‘ Aceb bezm-i dil-ârâdur ‘ aceb sūr-ı feraḥ-zâdur
‘ Aceb şâm-ı şafâdur bu donandı ser-te-ser dünyâ
- 19 ‘ Aceb mi reşk-i şubḥ-ı ‘îd olsa ol şeb-i dil-cû
‘ Aceb mi mihre ğarrâlansa çerḥ üzre meh-i ğarrâ
- 20 ‘ Aceb mi ol şeb-i reşk-efgen-i nev-rûz şânında
Bu gûne eylesem cân u gönülden şubḥ u şâm ıtrâ
- 21 O şebdür zülfi ‘ anber-büy-ı rüy-ı kudsiyân ol şeb
O şebdür sünbül-i gülzâr-ı “*sübḥânellezî esrâ*”
- 22 O şeb da‘ vet olındı bezm-i ḥâşü’l-ḥâş-ı Mevlâ’ya
Ḥabîb-i ḥâlîk-ı yek-tâ nedîm-i ḥazret-i Mevlâ
- 23 Şeh-i bâliş-nişîn-i şadr-ı taḥt-ı “*li-ma‘allâh*”a
Ser-efrâz-ı “*le‘amrük*” tâcdâru’d-devlete “*esrâ*”
- 24 Kader-endâz-ı meydân-ı vasî-i “*ḳâbe ḳavseyn*”i
Şeh-i yekke-süvâr-ı ‘ arşa-i pehnâ-yı “*ev-ednâ*”
- 25 Yem-i dürr-i girân-ḳadr-i yetîm-i raḥmet-i Bârî
Dür-i yek-dâne-i ‘ âlem bahâ-yı efser-i “*levlâ*”
- 26 Keḫîl-i ecr ü müzd-i sa‘y-i dâr-ı ‘ Umre vü Ka‘be
Delîl-i râh-ı Ḥaḳ evvel şerîf-i Yeşrib ü Baḥḥâ

21b “sübḥânellezî esrâ: “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şanı yücedir. (...)” İsrâ Sûresi, 1.

23a “li-ma‘allâh ...”: “Benim Allah ile öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.”

23b “le‘amrük”: “(Ey Resûlüm) senin ömrüne andolsun.” Hier Sûresi, 72. / “[sübḥânellezî] esrâ: “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şanı yücedir. (...)” İsrâ Sûresi, 1.

24a “ḳâbe ḳavseyn”: “İki yay kadar.” Necm Sûresi, 9.

24b “ev-ednâ”: “Yahut daha az kaldı.” Necm Sûresi, 9.

25a Yem-i: Benüm İÜ

25b “[lev-lâke] levlâ[k le-mâ halaktü’l-eflâk]”: “Sen olmasaydın [felekleri (kâinâtı) yaratmazdım].” Kudsi Hadis.

- 27 Em̄in-i genc-i ħikmet çāre-sāz-ı ‘illet-i ümmet
Seĥāb-ı cev̄v-i raĥmet mihr-i burc-ı himmet-i vālā
- 28 Ĥid̄iv-i mekr̄ümet-güster ŧeff̄ı̄ -i ‘arŧa-i maĥŧer
Nebiȳy-i merĥamet-perver Res̄ul-i Ĥāl̄ıķ-ı yek-tā
- 29 Muĥammed Aĥmed ü hād̄ı v̄ücūd̄ı ‘āleme bād̄ı
Led̄ün ‘ilmin̄üñ üstād̄ı ħikem fazl̄ında b̄ı-hemtā
- 30 Anuñ yüzün Ĥudā ĥalk̄ eylemiŧdi olmamiŧken ĥıç
Daĥı Ĥavvā-yı ma‘ nāya meķār̄ın Ādem-i ma‘ nā
- 31 Virilmiŧdi aña mühr-i nübüvvet ĥalk̄a-i mehle
Niḡin-i mihr ü minā nām-ı Ādem olmadın peydā
- 32 Net̄ice-baĥŧı idi la‘l-i güher-efŧānı ħikmetde
Daĥı m̄izān-ı ‘aķla ķonmadın ŧuĥrā ile kübrā
- 33 Ķadem renc̄ide ķıldıķda bu dār-ı vaĥŧet-ābāda
El üzre ķudsiyān t̄utdı anı dürr-i yet̄im-āsā
- 34 Getürmez böyle bir ĥoŧ-ıf̄ıl zühre dāyeyi artıķ
ŧabāĥ-ı ĥaŧre dek mehd-i v̄ücūda leyle-i ĥublā
- 35 Didiler d̄ıdeler r̄uŧen melekler ins ile cinne
O ŧeb kim t̄oĥdı ol māh-ı mün̄ir-i burc-ı isti‘lā
- 36 N’ola kibr ile tersā arķası miĥrābdan dönse
O ŧeb çün ĥāke yüz üzre ķapandı Lāt ile ‘Uzzā
- 37 O ŧeb kim söndi her bir aĥķer-i āteŧ-kede birden
Mec̄usuñ gözleri hep t̄ire oldı belki nā-b̄inā
- 38 Dü çeŧm-i devlet-i ŧāhān-ı ‘ālem kör olup ķaldı
Ķopan tozdan yıkıldıķda revāķ-ı ĥurfe-i Kisrā
- 39 N’ola ŧāhān-ı ‘ālem lāl olup ķalsa s̄ükūt üzre
Geline bir yere a‘lā tekellüm eylemez ednā

32a güher: dür iÜ

37a söndi: ŧundı A

- 40 Kim oldı şanma Sāve ka^ç r-ı arz u gāv u māhiye
Nüvid-i maqdem-i Hayrū'l-beşerle gitdi bî-pervā
- 41 Semāda aqmadı ancaq çü eşk-i dīde-i ' aşık
O serv-i bāğ-ı dīne aqdı hep dünyā vü mā-fihā
- 42 Ser-ā-pā nūr idi ol serv-i bāğ-ı ' ālem-i hikmet
Anuñ cism-i laṭifinden düşer mi sāye bir ğayra
- 43 Yed-i tūlāsı anuñ var idi ' ādāt-ı hürkatda
' Aceb mi yek işaretden dü nīm olsa meh-i ğarrā
- 44 Sözi kand idi anuñ cebhesi āyīne-i hikmet
N'ola kūh-ı Hira hārāsı olsa tūṭi-i gūyā
- 45 Degüldür beyza ile ' ankebūtı perde ğār üzre
Gümüş toplar kafes olmışdı şāh-ı ' āleme meşvā
- 46 Velī āyīne-i ' ālem-nümā-yı ' ilm idi anuñ
' Aceb mi şafha-i pākinde olsa cilve-ger eşyā
- 47 N'ola ğars itdügi sā' at ger olsa sidreye hem-ser
Bu bāğ-ı köhnede berg ü berinden dūr olan hürmā
- 48 ' Aceb mi selsebīl aqsa anuñ engüşt-i pākinden
O itdi ' ālemi āb-ı hayāt-ı şer^ç ile ihyā
- 49 N'ola ger bir avuç hāk ile olsa dest-i pākinden
Mükedder baḥr-i āteş mevc-i rezm-i düşmen-i ḥodrā
- 50 O altun toplu bir otağ idi sultān-ı kevneyne
Degüldi ebr ü bālāsında mihr-i āsmān-pīrā
- 51 Güzār itdi belī Mūsā miyān-ı baḥr-i Mıṣrī'den
Açıldı ol ḥabīb-i Ḥālīq'a ammā yedi deryā
- 52 O maḥbūb-ı Hudā ihyā-yı her ma^ç dūna bā^ç işdür
N'ola enfās-ı pākinden dem ursa ḥazret-i Mūsā
- 53 ' Aceb mi şāhid-i Ka^ç be giyerse hep siyeh cāme
Anuñ ḥacc-ı verā^ç ndan beri mātem çeker ḥālā

- 54 Cemī‘-i kā’ināta ba‘ş olinmiş haķ nebīdür ol
Didiler hep sa‘ādetden alanlar behre “şaddaķnā”
- 55 o yaķsun kāfirūñ ħārā-yı albin āteş-i dūzaķ
Çūn andan gelmedi hengām-ı da‘vet bang-i āmennā
- 56 Dū reng evrāk-ı dīvān-ı şeb ü rūza ne mümkindür
alemlē mu‘cizāt u vaşf-ı pākin eylemek imlā
- 57 Hemān bir şemme esrār-ı şeb-i mi‘rāc-ı ħazretten
Bu kilik-i kec-zebān itsūn hezārān ‘aciz ile inbā
- 58 Sa‘ādetle serāy-ı dil-güşā-yı imtihāniye
Nüzūl itmişdi her şeb ħ‘āce-i raķmet metā‘tenhā
- 59 Burāk-ile gelüp ferħunde demde ħazret-i Cibrīl
Didi ey enbiyānuñ cūmlesinden eşref ü a‘lā
- 60 Selām itdi saña Ĥallāk-ı ‘ālem farı-ı ‘izzetle
Bu gül-gūn-ı zümürüd zeyni hem itdi saña i‘tā
- 61 Demi sūnbül gözi nergis şabāħu’l-ħayr ğarrāsı
Şüküfte bir gül-i esfīd-i bāğ-ı cennetü’l-me’vā
- 62 Daħi çok luţf u iħsān eyler ancak bir yeşil yaprak
Cinān bāğından olmaķ üzre gönderdi bunu Mevlā
- 63 Didi gelsūn bu gül-gūne şabāya hem-çü berg-i gül
Şeref bulsun anuñ seyr eyleyen bāğ-ı revān-efzā
- 64 Ne gül-gūndur o yā Rab gerd-i sūmm-i pākine irmez
Anuñ şeb-dīz-i şarşar-pāy-ı āh-ı ‘āşık-ı şeydā
- 65 ‘Aceb mi gerd-i pāk-i sūmm-i zerrīn na‘li ger olsa
Ĝubār-ı neşve-baķş-ı sākinān-ı ‘ālem-i kübrā
- 66 Yaħud aţ‘-ı nażar andan o gerd-i rūşenāyi baķş
N’ola ger olsa kuĥl-i çeşm-i merdüm-efgen-i ħūrā

54b “şaddaķnā”: “Tasdik ediyoruz.”

60b zeyni:: dūrri İÜ

- 67 Mükemmel yol yarağın gördi itdi ‘ âlem-i kudse
Sefer ol yekke-tâz-ı ‘ arşa-i pehnâ-yı “*ev-ednâ*”
- 68 Sa‘ adetle o şem‘ -i kudsiyân pervâne-i dînüñ
Maķâmı oldı mihrâb-ı şerîf-i Mescid-i Aķşâ
- 69 Geçüp pîş-i şufûf-ı enbiyâya muķtedâ oldı
İmâm-ı hâfîzu’l-Ķur’ân haķîb-i minber-i “*levlâ*”
- 70 O şaffuñ her biri bir rişte-i lü’lü’ idi el-haķ
Anuñ zât-ı şerîfi önlerinde lü’lü’-i lâlâ
- 71 Selâmıyla şalâtı hatm idüp çün şaħraya başdı
Ayağın âsmân-ı mâha döndi şaħra-i ‘ ulyâ
- 72 Rikâbın tutdı kudsîler gelince zinbe itdi hep
Öñine düşdiler zerrin teberle peyk-i şâh-âsâ
- 73 ‘Urûc itdi o nûr-ı dîde-i merdüm ‘ anâşırdan
Sipihri-i evvele mânend-i mâh-ı âsmân-pîrâ
- 74 Mihekk-i na‘ l-i yekrânına ķurş-ı mâh çün geldi
‘Ayârı zâhir oldı itmedi rağbet aña aşlâ
- 75 ‘Utârid defter-i icmâl-i çerhi itdürüp taşhîh
Aña çekdürdi ol dem mâh-ı nevden zer-nişân tuğrâ
- 76 Degül encüm celâcildür dökilmiş farķ-ı darbindan
Şu resme raķş urup def çaldı ol dem zühre-i zehrâ
- 77 O deñlü müstefîz-i pertev-i ruhsâr-ı mihr oldı
Dükenmez tâ kıyâmet her gün itse mâh-ı nev ihdâ
- 78 Dil-âver bir sipâhidür teraķķî-baħş o sultânî
N’ola tîmârın itdürse ķılıç Behrâm-ı hûn-pâlâ

67b “*ev-ednâ*”: “Yahut daha az kaldı.” Necm Sûresi, 9.

69b “[*lev-lâke*] *levlâ*[k le-mâ halaktü’l-eflâk]”: “Sen olmasaydın [felekleri (kâinâtı) yaratmazdım].” Kudsi Hadis.

77a müstefîz-i pertev-i ruhsâr: pertev-i müstefîz-i ruhsâr İÜ

- 79 Degülken kıymetin ‘öşr-i ‘aşiri naqd-i cān-ile
Harīdār-ı metā‘ -ı mihri çıkdı müşteri ammā
- 80 Zühāl-i yümn kudūmından şu resme oldı ferhunde
Ki sa‘ d-ı ekbere olmağ mekārın eyler istiğnā
- 81 Degül encüm geçince kürsiye ol vā‘ iz-i ‘ālem
Şaçıldı dürc-i la‘ linden anuñ çoğ lü’lü’-i lālā
- 82 O şāh-ı dīne ‘arşuñ hāmīlānı itdi pāy-endāz
Hezārān şerm ü hacletle çiçekli atlas u dībā
- 83 Geçince sidreyi tāvus-ı kudsī kaldı bī-hem-dem
‘Aceb mi tuta āfākı şadā-yı āh-ı vahşet-zā
- 84 Gelüp Refref nesīmāsa o berg-iverd-i iclāli
Götürdi sidreden gülşen-serāy-ı hāşşa bī-pervā
- 85 O daği irdi pür-nūra kamaşdı gözleri andan
Firāza gitmeden kaldı hayāl-i leng ü lük-āsā
- 86 Gül-i şad-berg-i terden nükhet-āsā zāt-ı bī-mişli
Hucubdan bezm-i hāşşu’l-hāşşa geçdi yekke vü tenhā
- 87 ‘Anāşırla semavāt ‘aql u nefis ü şeş cihet nā-būd
Sürüş u ins ü cinn ü cān u ‘arş u ferş nā-peydā
- 88 Kader-endāz-ı kudretten maḳām-ı “*ḳābe ḳavseyn*”i
Geçüp ārāmgāh-ı tīr-i ḳaddi oldı “*ev ednā*”
- 89 Yem-i eşdāf-ı şavt ile hurūfı görmedüñ ol dem
Ḳonuldu hoḳḳa-i şem‘ -i Resül’e çoğ dür-i ma‘ nā
- 90 Recā-yı ‘avf-ı cürm-i rü-siyāhān-ı ma‘ āsiyi
‘Aceb mi ol dem itse nāzenīn-i ḳazret-i Mevlā

83a ḳaldı: oldı İÜ

88a “ḳābe ḳavseyn”: “İki yay kadar.” Necm Sûresi, 9.

88b “ev-ednā”: “Yahut daha az kaldı.” Necm Sûresi, 9.

89a Yem-i eşdāf-ı şavt ile hurūfı: Yem-i şavt ile eşdāf-ı hurūfı A

- 91 İdüp gül-geşt-i lâ-hût âyet-i rahmet gibi âhîr
Nüzül itdi yine nâsûta ol dem mazhar-ı “esrâ”
- 92 Getürdi hoşka-i la‘ linde mevdü‘ cânib-i Hâk’dan
Cemî‘-i ümmete beş dâne zî kıymet dür-i yek-tâ
- 93 Diyen nüħ hoşka-i minâda ħark u iltiyâm olmaz
‘ Aceb zer mihr saçmış ol Aristo-yı felek-peymâ
- 94 Zihî şıdk-ı Ebî Bekr’i ki andan almasa feyzin
Eger bir şubĥ-ı şâdık geçmez idi leyle-i zûlmâ
- 95 Hoşâ ‘ adl-i ‘ Ömer nev-kîse bir gül-gonçe-i bâġuñ
Elin şunmazdı nakd-i jālesine mihr-i çerĥ-ārâ
- 96 Zihî şerm ü ħayâ-yı ħazret-i ‘ Oşmân-ı zi’n-nüreyn
Ĥicâbından erirdi meclisinde şem‘ a ser-tâ-pâ
- 97 Hoşâ ‘ ilm-i ‘ Aliyye’l-murtażâ-yı mekrümet-perver
Ki cehl-i maĥz olur anuñ yanında ‘ ilm-i her dānâ
- 98 Ne mümkün zât-ı pākünde senüñ aşĥâb u zî-şānuñ
Dü reng evrâk-ı dîvân içre vaşfın eyleyem inşâ
- 99 Ĥudāvendâ şeff‘ â merĥametkārâ kerem-sâzâ
‘ Aĥâ-baĥşâ siyeh-rû bir ħuluñdur ‘ Âşım-ı rüsvâ
- 100 Eger biñden birin çekse ħisâba itdüġi cürmüñ
Yetişmezdi yine aña nüĥûd-ı encüm-i zehrâ
- 101 Ne kesb itse gerek pîrâne-ser hiç zād-ı ‘ uĥbâdan
Hevâda âĥ ser-i vakt-i ‘ azîzin itdi çün ifnâ

91b “[sübĥânellezî] esrâ: “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiġimiz Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şanı yücedir. (...)” İsrâ Sûresi, 1.

92a hoşka-i: ħişse-i A

98b evrâk-ı dîvân içre vaşfın: evrâk-ı şâm derd ü İÜ

100a çekse: geçse A

- 102 Faķırüñdür der-i devlet-me 'ābuñ 'urve-i luşın
 omaz dest-i reĥādan yā řefī' a'l-müznibīn ferdā
- 103 Senüñ medĥ-i řerīfüñde aşıde söyleyenlerden
 O mücrim bendeñi 'add eylemekdür maşlab-ı a' lā
- 104 Ümīd oldur ki eñ ednāsına maĥşerde sultānum
 İdersen ĥil' at-i devlet ırāz-ı luşfunı i' tā
- 105 Nitekim micmer-i zerrīni çerĥüñ eyleyüp gerdiş
 uta bezm-i cihānı dūd u 'ūd-ı řām ser-tā-pā
- 106 Mu' aştar eylesin mānend-i cennet ravza-i pākin
 Dem-ā-dem 'ūd-ı ĥoř-büy-ı selām-ı bī-'aded iĥşā

5

AŐIDE-İ BAHĀRIYYE

[müfte' ilün müfte' ilün fā' ilün]

- 1 Geldi yine vaķt ü dem-i nev-bahār
 İrdi dem-i 'iş ü dem-i nev-bahār
- 2 Eyledi iĥyā çemen erbābını
 'İsi-yi pākīze-dem-i nev-bahār
- 3 Devlet ile āzeri serdār idüp
 Yine řubāt üzre Cem-i nev-bahār
- 4 Vardı řebī-ĥūn idüp aldı yine
 Memleketin ol Tehem-i nev-bahār
- 5 umķuma-i lāleye oydı midād
 Kātib-i rengin-ķalem-i nev-bahār
- 6 Nāme-i āzādi-i farķ-ı ĥamı
 Münşi-i nāzük-raķam-ı nev-bahār

104a eñ: metinde en

5 A 8a, İÜ 7b

- 7 Tâ haṭ-ı reyḥāni ile sebt ide
Hep odur emr-i ehem-i nev-bahār
- 8 Elsine-i ehl-i çemende bu dem
Hep nağam-ı zîr ü bem-i nev-bahār
- 9 Bülbüleyi şundı yine bülbüle
Sâki-i gül-gonçe-fem-i nev-bahār
- 10 Toldı bahār ile kenār-ı çemen
Var ise cüş itdi yem-i nev-bahār
- 11 Sünbül ola şanma o ‘ anber yakar
Bâgda şeyḥu’l-ḥarem-i nev-bahār
- 12 Zıll-ı ferruḥ-güsterîni ergüvân
Eyledi kehfü’l-ümem-i nev-bahār
- 13 Rûz u şeb itmekde şakâyık şekâ
Oldı gibi muğtenem-i nev-bahār
- 14 Saksıyı başmağda қaranfûl yine
Geldi dem-i bî-sedem-i nev-bahār
- 15 Hı‘ace-i ğam şimdi siñek şalmada
İrdi dem-i pür-kerem-i nev-bahār
- 16 Olmada hep ğıbṭa-resân-ı cinân
Güşe-i bâğ-ı İrem-i nev-bahār
- 17 Ehl-i kerem her ne dise gelmede
Şıyt u şadâ-yı nağam-ı nev-bahār
- 18 Hep şikem-i ğonçeyi çatlatmada
Vefret-i nâz ü ni‘ am-ı nev-bahār
- 19 Bir gün olur başum için ğam helâk
Şimdi odur hep қasem-i nev-bahār

- 20 Ser-ħoř olup krlğuna guşşanuğ
Nergis-i pr-derd  ġam-ı nev-bahr
- 21 Bde içün bd-ı teslm ile hep
ġitmede nağd  selem-i nev-bahr
- 22 Ehl-i emen eşkidr ol ġandeden
Bġa düşer şanma nem-i nev-bahr
- 23 İrdi şımh-ı felek-i a zama
şıyt u şad-ver-i nem-i nev-bahr
- 24 Belki ķaranfllere vire şamem
ġlġl-i murġn-ı dem-i nev-bahr
- 25 Her biri ķor ġřına baķ penbeyi
İrse dem-i pr-naġam-ı nev-bahr
- 26 Cy-ı şab sildi sprdi ġzel
Döndi bihişte ġarem-i nev-bahr
- 27 Ağlaş-ı ġadřyı dşetdi yine
şh-ı Feridün-şiyem-i nev-bahr
- 28 Da vet-i erbb-ı şafya ġelp
Peyk-i ġuceste-ķadem-i nev-bahr
- 29 Srdi ayak bġa řıġr u kibr
 Āleme şmil kerem-i nev-bahr
- 30 Cümle-i eşrf-ı emen geldiler
Đoldı yine hep ġıyem-i nev-bahr
- 31 İtdi yine bülbüli şeh-nme-hn
ġsrev-i sidre  alem-i nev-bahr
- 32 Ĥıđbesini ana oķutdı yine
Ol şeh-i vl-himem-i nev-bahr

20b derd  ġam-ı: r derd  ġam-ı İ

21a bd-ı teslm: bd-ı nesm A

31a bülbüli: bülbül A

- 33 Rāyic idüp dirhem-i nev sikkesin
Pādşeh-i pür-ķiyem-i nev-bahār
- 34 Aķçe ile lāle külāhı tolu
La´ l ile āvīz ümem-i nev-bahār
- 35 Aţlaş-ı ħađrāyı yine ´ ar´ ara
Virdi veliyyü´n-ni´ am-ı nev-bahār
- 36 Mühri virüp şadra geçürdi güli
Pādşeh-i muĥteşem-i nev-bahār
- 37 Cūya virüp yine ħapudanlığı
Ĥusrev-i Sancar-ĥadem-i nev-bahār
- 38 Bunca ŧonanma ile deryālara
Gitdi o destūr-ı Cem-i nev-bahār
- 39 Aķ şeh(i)ri yāsemene baĥş idüp
Şāĥib-i tīg u ħalem-i nev-bahār
- 40 Virdi aña çoķ ĥıla´ -i fāĥire
Ol şeh-i Ĥātem-şiyem-i nev-bahār
- 41 Servi bölükbaşı tuyūra idüp
Pādşeh-i muĥterem-i nev-bahār
- 42 Bāġda cūy ile ħuşatdı anı
Şāĥ-ı ´ anādil-ĥadem-i nev-bahār
- 43 Sūsen-i ĥançer-keş-i gülzāra baķ
Oldı gibi Güstehem-i nev-bahār
- 44 Cūylara ya´ nī nigeĥbānī idüp
Pādşeh-i Cem-ĥaşem-i nev-bahār
- 45 Bī-edeĥāne ĥareket eylemez
Hiç ĥadem-i muntażam-ı nev-bahār

44a ya´ nī: bānī A

44b ĥaşem: çeşm İÜ

- 46 Şunsa elin zũlf-i nigāra enār
Hāzm idemezdi Şikem-i nev-bahār
- 47 Başına murġānı Őalardı anuñ
PādŐeh-i pũr-ĥikem-i nev-bahār
- 48 Ceyş-i ĥazān belki ola rũ-nũmā
Şimdi odur derd ũ ġam-ı nev-bahār
- 49 Tũtũlere anuñ iũn oldu cāy
Őāye-i tũġ u  alem-i nev-bahār
- 50 Sũre-i fetĥi oġudur anlara
PādŐeh-i bĩ-tũhem-i nev-bahār
- 51 Őātĩbe-i ehl-i emen Őād-kām
Hemũ ġũl-i bĩ-sedem-i nev-bahār
- 52 Şimdi hemān ĥũzn ile meŐhũr bāġ
Mātem ile mũttehem-i nev-bahār
- 53 ġũŐe-i ġũŐende benefşe faġĩr
Ben gibi maĥrũm-ı dem-i nev-bahār
- 54 Rũz u Şeb itmekde anı pāy-māl
Cilve-nũmā her Şanem-i nev-bahār
- 55 Bāġ-ı cihānda aña yeksān ġelũr
Şimdi vũcũd u  adem-i nev-bahār
- 56  ĀŐım-ı dil-ĥasteye gibi aña
İtmez eşer ĥi naġam-ı nev-bahār
- 57 Ol iki dem-besteye lāzım degũl
 ĪŐ u dem-i mũltezem-i nev-bahār

50b tũhem: Őetm İÜ

51b ġũl-i: ġũl ũ İÜ

54a Rũz u: Rũz İÜ

54b Cilve-nũmā her Şanem-i nev-bahār: Her Şanem-i pũr-sitem-i nev-bahār İÜ

- 58 ʿAcz ile ʿîşâr-ı duʿâdur hemân
Maqşad-ı hayrân-ı dem-i nev-bahâr
- 59 Tâ ki cihân bâğımı şâd-âb ide
Hem nesem ü hem diyem-i nev-bahâr
- 60 Pâdşeh-i Mekke ola şağ esen
Çün felek-i bî-sekam-ı nev-bahâr
- 61 Şayf u şitâ her demi olsun anuñ
Vaqt ü dem-i bî-sedem-i nev-bahâr
- 62 Milketi pür-ʿ işmet ü nüzhet ola
Çün çemen-i pür-ʿ aşam-ı nev-bahâr
- 63 Ne tarafa ʿazm ide şâh-ı cihân
Hemçü Cem-i muhteşem-i nev-bahâr
- 64 Ğâlib ü manşûr ı muzaffer ola
Hemçü şeh-i Cem-ğaşem-i nev-bahâr

6

KAŞİDE BERÂY-I SULTÂN MUŞTAFÂ

[fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün]

- 1 Levhaşaʿllâh Husrev [ü] Dârâ nizâm-ı rûzgâr
Râyiz-i yek-râmı çerh-ı zer-licâm-ı rûzgâr
- 2 Hâbbezâ şâh-ı Sikender ʿazm-i hağan-menzilet
Pâdşâh-ı pey-rev-i Hızr be-nâm-ı rûzgâr
- 3 Bârekaʿllâh reşk-i ervâh-ı selâtin-i selef
Nâşır-ı Sultân Süleymân ihtimâm-ı rûzgâr
- 4 Vâkıf-ı sırr-ı İlâhî mazhar-ı elţâf-ı Hâk
Bâʿ iş-i âsâyiş ü emn-i tamâm-ı rûzgâr

63b Cem-i: şeh-i A

6 A 10a, İÜ 9a

4b emn-i: emn ü iÜ

- 5 Gördi olmaz msteřār-ı māh ile hiĉ mndefi‘
řāh-ı mihr-i ‘ālem-ārāsuz řulām-ı rüzgār
- 6 Leşker-i encm firār itmez tır-i remmāhdan
Degmedkĉe mihre tıĝ-ı bī-niyām-ı rüzgār
- 7 Ol sebebden eşheb-i āteř ‘inān-ı ĝayrete
Geldi ol İskender-i leys intikām-ı rüzgār
- 8 Ćekdi tıĝ-ı zer-niřānuñ ‘azm-i heycāĝāh idüp
Mihr-i ‘ālem gibi ol řāh-ı be-nām-ı rüzgār
- 9 Tıĝ-ı ebr-yı btān gibi kıřāb iĉinde hiĉ
şurmadı ol tıĝ-ı řāhib-infiřām-ı rüzgār
- 10 Kışmayınca kāfir-i bī-dīni ařlā görmedi
Der-niyām ol tıĝ-ı ĉeřm-i lā-yenām-ı rüzgār
- 11 Hāķķ’a minnet kelle-i a‘ dāyı hn-āld idüp
‘Arşa-i heycāda bed-mestī-i cām-ı rüzgār
- 12 Hn-ı a‘ dā nř olınsın bezm-i rezminde anuñ
Rinde n’eyler yā müdām-ı la‘ l-fām-ı rüzgār
- 13 şöyle dökdi hñ-ı a‘ dāyı eşer ref olmaya
Tā kıyāmet şst u ř itse ĝamām-ı rüzgār
- 14 Nemĉe’nüñ řop u tfengin aldı kahr u cebr ile
Ćākdār olmiř iken andan ne hıyām-ı rüzgār
- 15 Görmemişdür ĉeřm ile gş itmemişdür gş ile
Böyle bir naşr-ı ‘azizi hāř u ‘ām-ı rüzgār
- 16 Bu neberd-i ĝayret-endāz-ı revān-ı Rüstem’i
Gsterince ol şeh-i Bījen hsām-ı rüzgār
- 17 Böyle yazdı midĝatin ol řāh-ı Dārā-ĝařmetñ
Münşi-i gerdn-ı pür-řevķ  ĝarām-ı rüzgār

9a kıřāb iĉinde: iĉinde kıřāb İ

16b Bījen: trin İ

- 18 Key-ķubād-ı Cem-ħaşem Dārāb-ı Key-ħusrev-ħıdem
Tāc-bahşā-yı ħavākīn-i ‘ ızām-ı rūzgār
- 19 Ĥayder-i kerrār-ı heycā şır-i ġābe şaf-deri
Rāyız-i yek-rān-ı düldül büm-ı rām-ı rūzgār
- 20 Āl-i ‘ Osmān’uñ güzide şāh-ı Rüstem-şavleti
Pençe-i tāb-ı Bijen ħurşid-i Sām-ı rūzgār
- 21 Pādşāh-ı mülk ü millet ya‘ ni Sulţān Muşţafā
Bā‘ iş-i emn ü amān şāhib-nizām-ı rūzgār
- 22 Fātih ü Sulţān Süleymān Şeh Selīm ü Ĥān Murād
Tarzın aldı ol şeh-i gerdün maķām-ı rūzgār
- 23 Ĥasbeten li’llāh dīn-i Aħmed’e ħıdmet idüp
O şeh-en-şāh-ı Feridün-iħtişām-ı rūzgār
- 24 Lerzenāk olmışken ol rūĥ-ı enāmuñ üstine
Çerĥ-ı çārüm üzre mihr-i pür-ġarām-ı rūzgār
- 25 Bir taraf tā itmeyince ħasmı çeşm-i şūĥına
Ĥvāb-āver olmadı ĥiç şubĥ u şām-ı rūzgār
- 26 Rūbeh-i pür-ĥīle-i ħaşmı anuñ inden ine
Kaçmış iken buldı ol şır-i künām-ı rūzgār
- 27 Kırdı nişfu’l-leyle dek çevġān-ı küfri bī-amān
Ĥarķ olayazdı dem-i a‘ dāya bām-ı rūzgār
- 28 Ĥiç şafaķ sanmañ anı ālūde itmişdi o şām
Zeyl-i çerĥi ĥün-ı ebnā-yı ħarām-ı rūzgār
- 29 Gelmemiş bir böyle Rüstem n’eylerüz Şeh-nāme’yi
İşte andan ġayri isfār-ı enām-ı rūzgār
- 30 Çekse bir kez ĥalka eylermiş kemān-ı Rüstem’i
Görmemişdür kuvvet-i şestin sihām-ı rūzgār

- 31 Pādşāhā key-cenābā Ḥusrev ü Cem-meşrebā
Ey hemīşe bā' iş-i emn ü devām-ı rūzgār
- 32 Bir ğazā itdūñ felekde olmamış bu ana dek
Ḥāşıl oldı işte şimdi hep merām-ı rūzgār
- 33 Şād itdūñ rūḥ-ı pāk-i Ḥazret-i Peyġamber'i
Ḥaḫ budur ey pādşāh-ı şād-kām-ı rūzgār
- 34 Añma ecdād-ı ' ızām ervāḥını nüh mertebe
Şād olurlar ey şeh-i gerdūn-maḫām-ı rūzgār
- 35 Ḳan dōksūn ye's ü mātem saçların şalsun yüze
Pek yüz almışdı e'ādī-i li'ām-ı rūzgār
- 36 Ḥazretūñden gelsūn öğrensūn neberd-i Ḥayderī
Bī-tevaḫḫuf hep selāḫin-i kirām-ı rūzgār
- 37 Būy-ı dil-cūy-ı gül-i luṭfuñla şimdi nāz ider
Dūd-ı 'ūd u 'anbere bī-şek meşām-ı rūzgār
- 38 Geçdi ḥavfuñdan senūñ nūş-ı mey-i ḥūn-ābdan
Çeşm-i şūḥ-ı her büt-i āhū-ḥırām-ı rūzgār
- 39 Kimse yaḫmaz kimseyi devrūñde ancaḫ şem'-i bezm
Ki yaḫar pervāneyi ey nīk-nām-ı rūzgār
- 40 Midḫat-i şāh-ı cihān mümkin degül ḥālüm hemān
'Arza ḫıl ey ḥāme-i vaḫy irtisām-ı rūzgār
- 41 Ṭab'um ancaḫ ṭūṭi-i şīrīn-keleām-ı rūzgār
Dil hezār-ı ḥoş-dem-i sidre maḫām-ı rūzgār
- 42 Baḫt ammā nā-mūsā' id çerḫ ise şayyād-veş
Ḳurdu her semte benümçün nice dām-ı rūzgār
- 43 Gerçi devrūñde baña münşī-i çerḫ eyler ḫiṭāb
Ey hilālī-i zamāne v'ey hümām-ı rūzgār

31a Pādşāhā: Pādşāh A

35a Vezin kusurlu

- 44 N'eyleyin ammâ zamâne derd-i gûn-â-gûn ile
Eyledi bu bendeki âşüfte kâm-ı rûzgâr
- 45 Ben ne tozlar kıparurdum esb-i tab' -ı şühuma
Âh elümde olsa ey şâhum zimâm-ı rûzgâr
- 46 İrdi ey ' Âsım du' â hengâmı bu şekvâ yiter
Gıtdi âh-ı cân-güdâzuñdan menâm-ı rûzgâr
- 47 Tâ ki dest-i şâh-ı mihr-i ' âlem-ârâda ola
Tîg-ı tîz-i raḥne-perdâz-ı ruḥâm-ı rûzgâr
- 48 Hûn-ı küffârı dem-â-dem cûy-ı Ceyhûn eylesün
Pâdşâh-ı Yeşrib ü beytü'l-ḥarâm-ı rûzgâr
- 49 Olmasun eksük riḳâb-ı düşmen-i bed-kâmdan
Dem-be-dem tîg-ı şeh-i gerdûn-maḳâm-ı rûzgâr

7

[RÂMÎ PAŞA İÇİN ḲASİDE]

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Zihî devr-i dil-ârâ kim felek ' arz-ı velâ eyler
Güler yüz gösterüp ehl-i dile bezl-i şafâ eyler
- 2 Hoşâ eyyâm-ı ğayret-ğüster-i hengâm-ı nev-rûzı
Ki her bir murğ-ı zârı ' andelîb-i hoş-nevâ eyler
- 3 Bu ol devr-i dil-ârâdur ki eşk-i her dem-i terle
Hezârûñ şu' le-i âhın gül-i şebnem-nümâ eyler
- 4 Bu ol eyyâm-ı şevḳ-encâmdur gülzâr-ı ' âlemde
Fiğân-ı bülbülü gûş-ı güle faşl-ı şabâ eyler
- 5 Bu ol nev-rûz-ı fîrûz-ı şafâdur şanmañuz bülbül
Fiğân itmekdedür ol verde nuḳl-i mâ-mezâ eyler

46b âh-ı: elden âh-ı İÜ

- 6 Bu ol ferhunde demlerdür ki ğamdan el yuyup andan
Dil-i ‘uřřāı her anda bulursa merabā eyler
- 7 Bu ol demlerdür āb-1 lufi tığ-1 ğamzeden dil-ber
İdüp rızān anula dūr ü ‘ařı bir yaa eyler
- 8 Bu ol dil-hāh üzre rüzġār-1 dil-ġuřādur kim
Ğubār-1 kūr-1 yāri eřm-i cāna tūtiyā eyler
- 9 Bu ol hengām-1 şafvet-ġüster-i ehl-i maabbetdür
Ki her cām-1 mücellā ‘arz-1 rūy-1 dil-rübā eyler
- 10 Bu ol evāt-1 zev āyāt-1 ehl-i ‘iş ü ‘işretde
Ki rindān şanelerle faşl-1 cām-1 dil-ġuřā eyler
- 11 Ne demdür bu ki bād-1 āh-1 ‘āřı serd esüp şimdi
Dem-ā-dem sünbül-i zülf-i bütān kesb-i hevā eyler
- 12 Ne demdür bu ki ol řāh-1 cihān dil-ġeřtesin bulsa
Nıġāh-1 ğamzeden ‘uřřāa ħükm-i ħün-bahā eyler
- 13 Ne hengām-1 ħırāsetdür bu zülf-i dil-beri tarık
Seherde ne nesīm-i āh-1 ‘āřı ne řabā eyler
- 14 Ne eyyām-1 sükundur bu ki cūlar aġlamaz řimdi
Hemān eşküm gibi āheste nal-i mā-cerā eyler
- 15 Bu şula bā‘ iş ammā āřaf-1 Cem-cāha devrāndur
Ki gerdūn dergeh-i pūr-ernine hep ilticā eyler
- 16 Felātūn-1 ħikem-ārā Aristo-yı felek-peymā
Cihānı tāb-1 mihr-i dāniř ile pūr-zıyā eyler
- 17 Vezīr-i ‘āıfet-perver vekīl-i ma‘ delet-ġüster
Bu ġüne ehl-i dāniř vaşfını şub u mesā eyler
- 18 Semiyy-i řāh-1 mazlūm-1 cihān destūr-1 Dārā-řān
‘Aceb midür ki raġbet āa Sultān Muştafa eyler
- 19 Cihānı itdi iyā in‘ iād-1 şul ile el-ha
Zamānında ne bir kimse fiġān ne ħod bükā eyler

- 20 N'ola ol şadr-ı gerdün-ķadre dirsem 'aql-ı evveldür
Bu re'y-i dil-pezîr-i bî-nazîri iktizâ eyler
- 21 Anuñ 'ahdinde gerdün şanmasun Behrâm-ı hûn-pâlâ
Meh-i nev deşnesin der-dest idüp sefk-i dimâ eyler
- 22 Niyâm-ı ebru-yı bâra koyup şemşîr-i ser-tîzin
Zamânında görürsin ğamzede Türk-i veĝâ eyler
- 23 Şeh-i bedr şanma her şeb pâsbân-ı dergeh-i şadra
Zer-i hâlişden ol keyvân çoĝ 'arz-ı 'aşâ eyler
- 24 Degüldür tûĝı zer üsküflü bir şâhîn-i devletdür
Dıraĝt-ı sidrede bâlin açup şayd-ı hümâ eyler
- 25 Anuñ bezminde güyâ micmer-i nüh kubbédür ħurşîd
Ziyâ-bâr olsa çoĝ mı dest-i kudret zer tîlâ eyler
- 26 Anuñ devrinde pürdür nakd ile dâmânı gerdünuñ
Şu resme 'âlem-i 'ulvîyede cüd u seĝâ eyler
- 27 Taķasla encümi ğarb itse gerdün naķd-i mebzûlin
Getürmezdi ħisâba rûz u şeb zirâ 'atâ eyler
- 28 Şu resme ħıfzı şâmil 'âleme bir gürk-i hûn-ĥ'âra
Düşinde şunsa kebşe daĝı tertîb-i cezâ eyler
- 29 Hilâli dâldur dest-i te'addî şalmaya gerdün
Tırnaĝın kesdi şanmañ zulme artık ictirâ eyler
- 30 Vezân oldukça bād-ı luţfi ţarf-ı küh u şahrâya
Giyâh-ı ĥ'âr-ı nükhet düşmeni mihr-i giyâ eyler
- 31 Eger devr-i Nizâmü'l-mülk'e gerdün ahdin ol şadruñ
Hezârân vechile terciĝ itmezse ĥatâ eyler
- 32 Kalem 'âciz ķalup itse ferâĝat vaşf-ı âşafdan
Re'îs-i fâzıla 'arz-ı ĥulûş-ı bî-riyâ eyler
- 33 Muĥaşşal ĥazret-i Râmî Efendi 'aķd-i şulĝ itdi
Dem-â-dem ĥalk aña işâr-ı gül-berg-i şenâ eyler

- 34 oyup iks̄arı vaşında bu d̄in ü devlete ancak
Anuñ bu ĥidmetin şebt eyleyüp kilik iktifā eyler
- 35 Bu far-ı şevden ammā urur mı řā' ir-i pür-gü
şarir-i kilik ile taşdı' -i ĥuddāmin recā eyler
- 36 Odur şimdi re'is-i nükte-perdāzān-ı 'ālem kim
Aña cümle suĥan-sencān-ı devrān itifā eyler
- 37 O bercis-i sipihr-i 'ilm ü fazluñ kilik-i dür-pāřı
Felekde levĥ-i mihre tarĥ-ı nazm-ı ĥam-zidā eyler
- 38 Anuñ tarĥ itdügi tāze zemīn-i ĥālet-efzāya
Nazire řanmañuz bir řā' ir-i rengin-edā eyler
- 39 Yabāna rüzgār atmaz ĥubār-ı āstānın ĥi
Hemān 'ayn-i ulü'l-ebřār iün kuĥl-i cilā eyler
- 40 Gül-i cān 'andelibā āb-ı rüy-ı gülşen-i dehrā
Dili bu 'ıtr-ı luřfuñ bülbüli saĥt ibtilā eyler
- 41 Bu ĥüsn ile cihānda řāhid-i ĥul-ı dil-ārānuñ
Degül insi sürüş u ĥudsiyānı mübtelā eyler
- 42 Güzār itse řabā büy-ı gül-i ĥuluñla gülşenden
Aña ta'zīm idüp her naĥl-i gül ĥaddin dü-tā eyler
- 43 şarir-i kilik-i dür-pāřuñ degüldür ĥvān-ı iĥsāna
Siyeh-erde büt-i nāzük-ĥırām ancak řalā eyler
- 44 Senüñ her nüşa-i luřfuñda biñ derde devā vardur
Ĥudā tā ĥařre dek dergāhuñı dāru'ř-řifā eyler
- 45 'Aceb midür ĥimām-ı āĥ ile kāĥıd uursa dil
O semte ārzü-yı bezm-i devlet intimā eyler
- 46 N'ola her dem bu yüzden aksa eşküm bī-arār olsa
Ümid-i seyr-i ĥāk-i pāy-i 'izzet iĥtivā eyler

- 47 Şarîrûñle yiter ey hâme taşdı^ç eyledüñ artık
O zât-ı hoş-şifât-ı zî-kerem senden ibâ eyler
- 48 Dükense kâfiye memdûh-ı evşâfında kilik-i ter
Münâsib bir ğazel tarh eyleyüp şoñra du^ç â eyler
- 49 O kâfir kâkülûñ kim ^ç ıkd-i şulha ibtidâ eyler
Esîr olmuş dilüñ itlâkı için çok cefâ eyler
- 50 Muşâfât oldu ammâ ki raķîb-i kâfirûñ boynın
Urur tenhâda ğamze tiĝla maħz-ı ğazâ eyler
- 51 Ser-i ebrû-yı dil-berde degül hâl-i siyeh ğamze
Dile hançer ucıyla ^ç arz-ı ma^ç cün-ı vefâ eyler
- 52 Frenk-i zülfi ğâretten kesilse dil-berüñ câ^ç iz
O kâfir ğamze ammâ mülk-i dilde çok belâ eyler
- 53 Muşâfât olsa da yok kırtuluş bu kıayd-ı zülfinden
^ç Aceb dîvânedür ^ç Âsım ki ümmîd-i rehâ eyler
- 54 Benüm nev-şâhid-i nazm-ı terüm şüh-ı perî-rûdur
Bu gülistânda lâkin kime ^ç arz-ı liķâ eyler
- 55 Kıumâş-ı nazmuma çerh urdı tamĝa-yı kıabül ammâ
Efendim kıaryelerde anı kimler iştirâ eyler
- 56 Diyârum bir yakılmış memleketdür mülk-i dil-âsâ
Alur yokdur kıumâş-ı akçe ancak büriyâ eyler
- 57 Kime dirsem bu dürr-i nazmumu eşk-i terüm-âsâ
Anı rüsvây-ı hâk-i râh-ı nâ-pâk-ı fenâ eyler
- 58 Eger Şâbit Efendi gelmese dîvân-ı eş^ç ârum
Yakardum âteşe ammâ telatıuf ol aña eyler
- 59 Kıaşîde irse pâyâna anı hep hâme-i şâ^ç ir
Du^ç â-i hayr-i memdûh ile tezyîl ^ç Âsımâ eyler
- 60 Felek vefķ-i murâd üzre dönüp tâ ehl-i ^ç irfâna
Hezârân ^ç özr ile ^ç âlemde mâfâtın kıazâ eyler

- 61 Zamāne tā ki ıķd-ı ŧulĥ idüp ehl-i ma‘ ārifle
Suĥan erbābına elĥāfı ŧāyān u sezā eyler
- 62 Sütüĥ-ı dergehi tursun semā turduķça ol ŧadruñ
Zılālinde cihān zirā ŧafā-yı ŧevķrā eyler
- 63 Mu‘ ammer olsun ol bercīs-i çerĥ ‘ilm ü dāniŧde
Anuñ bābında da diller dem-i rāĥat-fezā eyler

8

KAŧİDE BERĀY-I ĤALİL PAŧA VĀLİ-İ BOSNA*

[mefā‘ ilün fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün]

- 1 Dem-i Mesīĥ midür yā nesīm-i behcet-zād
Ki buldı ehl-i ħemen nev-ĥayāt-ı bī-terdād (?)
- 2 Getürdi bād-ı ŧabā rakŧa serv-i āzādı
Ĝubār-ı ğam yine olmaķda her ĥaraf ber-bād
- 3 Ĝubarı gitdi dilinden ğülün yüzi ğüldi
Nevāya baŧladı her bülbül-i nağam-mu‘ tād
- 4 Ĥemende naĥl-i ğül altına nev-nihālün [kim]
ŧabā koyunca didi bülbülān mübārek-bād
- 5 Nesīm ile ŧalınur naĥl-i ğül ħemenlerde
‘Aceb mi bülbül-i zār itse nāle vü feryād
- 6 Dolaŧdı ĥayli zamān bāğı serv-i āzādı
Kenāra cūy-ı ħemen eyleyince baķ mu‘ tād
- 7 Piyāleyi ķomaz elden ħemende nergis mest
Ayağ üzere tıran ĥayr ider mi ey ŧimŧād

8 A 14a, İÜ 10b

*Baŧlık: -A

1b nev-ĥayāt: tū miyāb İÜ

4a nev-nihālün: naĥl nev-nihālin İÜ

6b mu‘ tād: münķād A

- 8 Şu deñlü oldı güşāyiş-pezir-i zülf-i nigār
Ki itdi şāne-i berg-i güli bu dem eb'ād
- 9 Felek şatardı velī bir pula alur yoçdur
Metā'-ı ğam şu kadar devr-i gülde buldı kesād
- 10 ' Aceb mi seyr-i çemenzāra eylese taħrīk
Bu demde tāzeleri bār-ı nev-ḥayāt icād
- 11 Bu demde ḥāşılı dil seyr-i bāğ u rāğ ister
Yaḥud serāyda bir kâḥ-ı āsmān bünyād
- 12 O kâḥ-ı ta' ne-zen-i қаşr-ı pür-kuşūr-ı felek
Ki ol zemīnde itmez nazīrini üstād
- 13 Yanında revnaç-ı қаşr-ı ḥavernaç oldı ' adīm
Şu resme olmış anuñ her yeri nigār-ābād
- 14 Egerçi cānları olsa girüp o қаşra hele
Alurđı nakşını bī-şübhe Mani vü Bih-zād
- 15 Müşerref eyleye devletle anı ol āşaf
Ki vaşf-ı pākin ider böyle bende vü āzād
- 16 Vezīr-i ebr-i seḫā āşaf-ı kerem-ārā
Ḥidiv-i baḥr-i ' aṭā dāver-i firīşte-nijād
- 17 Nizām-ı ' ālem ü destūr-i mekrümet-perver
Yegāne şāḥib-i iqlīm muḥannet ü erfād
- 18 Müşīr-i ma' delet-āyīn Ḥalīl Paşa kim
Keremle Bosna ahālīsin eyledi dil-şād
- 19 O Bermekī-şiyemüñ farṭ-ı luṭfi itse n'ola
Diyār-ı Bosna'yı mağbūt-ı ḥıṭṭa-i Bağdād
- 20 Bilürsin ey gönül insān ' abīd-i iḥsāndur
' Aceb mi luṭf ile iḥrārı itse isti' bād

- 21 H̄aḳāyıḳuñ n'ola bilse deḳāyıḳın andan
İder mu' allim-i evvel ḥükümde istimdād
- 22 Geleydi bir daḫi dehre mu' allim-i şānī
İderdi şübhesüz ızhār-ı ' acz-i rüşd ü reşād
- 23 Tebāh olurdu felekden eṣer-i ' nāşırda
' Uḳūla itmese ' aḳl-i selīmi ger imdād
- 24 Nesīm-i ḥıfzı vezān çār-bāğ-ı ' ālemde
' Aceb mi itmese kemter giyāhı kesb-i fesād
- 25 Görinmez oldı fezā-yı ' uluvv-i ḳadrinde
Ḥıyām-ı sidre sūtūnı yanında “*seb'an şidād*”
- 26 Göreydiler hele tertīb-i ceşşin ol şadruñ
Pesend iderdi Nerimān u Rüstem ü Kişvād
- 27 Derinde bende-i ḫalḳa be-güş olurlardı
Geleydi devr-i şerīfide Güstehem'le Ḳubād
- 28 Hünelerin o vezīrūñ ne mümkin eylediler
Ḥisāb-ı sübhā-i şad-dāne ile ḥiç ziyād
- 29 Nesīm-i luṭfı vezān olsa ger beyābāna
Olurdu ḫār-ı muğaylānda nükhet-i evrād
- 30 Var idi ḥıfzı o dem Bī-sūtūn'a tışeyle
Ḳoparmaz idi anuñ zerresini biñ Ferhād
- 31 Ne yerde olduğı dergāhı zulme nā-ma' lūm
Ḳapu bizüm dir ahālīye şimdı nişfet ü dād
- 32 Vezīr-i naẓm-şināsā müşīr-i nükte-verā
Eyā hünere-ver-i dünyā niẓām-ı pāk-nihād
- 33 Sen ol niẓām-ı faẓīlet-tırāz-ı ' ālemsin
Ki reşk ider der-i devletde hep saña emcād

22b iderdi: ider iÜ

25b “[Ve beneynâ fevkakum] seb'an şidād [â]”: “Üstünüze yedi sağlam gök bina ettik.” Nebe Sûresi 12.

- 34 Sen ol vezîr-i efâzîl-nüvâz-ı ‘ âlemsin
Ki gösterür kef-i pâküñ hemîşe rûy-ı murâd
- 35 Sen ol müşîr-i felek-pâye şadr-ı zer-şânsın
Ki ahd-i Âşaf’ı devründe eylemezler yâd
- 36 ‘ Aceb mi eylese zîkr-i cemîlûñ ehl-i hüner
Hulûş-ı bâl ile her gün zamîme-i evrâd
- 37 Felekde ben de bu devrûñ haķîr şâ’ iriyem
Kemîne münşi’i câmı nükât-ı sihr-îrâd
- 38 Kalemle kâğıda ma’ lûmdur zamânumda
Ne deñlü eylemişem şarf-ı fikr ü harc-ı midâd
- 39 Sözümle şimdi ider şâ’ irân-ı Rûm u ‘ Acem
Suĥan-ıtrâzi vü ma’ nâ-verîde iştişhâd
- 40 Felekde şâ’ ibe ġâlib olurum olsa eger
Cihânda tâlib-i nazm-ı suĥan-ver-i üstâd
- 41 Velîk girmedî memdûĥ-ı nükte-ver elüme
Ki eyleyem aña bir kere ‘ arz-ı isti’ dâd
- 42 Ne ĥüsnin aňlaya şî’ rûñ ne ħubĥımı memdûĥ
İder mi şâ’ ir aña hiç ħaşîdeler inşâd
- 43 Cihânda sencileyin bir vezîr-i nükte-verüñ
Girer mi hiç ele dâmâñı bir murâd-ı fu’âd
- 44 ‘ Aceb mi bir ġazel-i tâze eyleyüp imlâ
İdersem ‘ acz ile ‘ izz-i ĥuzûra pîş-nihâd
- 45 Olnca sen şeh-i ĥüsne o ġamzeler cellâd
‘ Aceb mi tîġlara şarf olınsa hep pûlâd
- 46 Kesilmeye ser-i zülfüñden ‘ âşık-ı bî-dil
Olursa da nıgeĥüñ dâl-ı ĥançer-i bî-dâd

35a felek: efâzîl İÜ

45b tîġlara: şeynlere İÜ

- 47 Hezār ‘āşıkı öldürdi ğamze-i mestün
Kažāya eyledi şonra görür misin isnād
- 48 Çıkaydı âteş-i hicrūñ şerāresi çerha
O āhenin dili gönüm gibi iderdi remād
- 49 Ğam-ı firāk gül-i tal‘ atuñla nālāndur
Hezār-ı zār-şifat şimdi ‘Āşım-ı nā-şād
- 50 Ğazelde gerçi Riyāzī kāsidede Nef‘ī
Müsellem olduğımı bildi āşinā ile yād
- 51 Velī zuhūr ideli tāze nazm-ı cān-bağşum
Yanumda anları hiç kimse şimdi itmez yād
- 52 Virürdi cān-ı ‘azīzi bahā ahāli-i Mışr
Eger bu Yūsuf-ı nazmum olinsa anda mezād
- 53 Görince nazm-ı dil-āvīz-i behcet-engīzüm
Baña sitekler ider oldı çerh-ı saht-ı ‘inād
- 54 Sipihir turmadı tā itmeyince mā-meleküm
Metā‘-ı şabr-ı dil-i ‘āşıkī gibi ber-bād
- 55 Nuqūd-ı eşkümi çeksem hisāba gelmezdi
Şu resme itdi felek baña cevri-bi-ta‘ dād
- 56 Yiter bu şekveler ‘Āşım du‘āya āğāz it
Ki hāzır oldılar āmīne şıdķ ile evtād
- 57 Çemende tā ki nesīm ide verd-i ra‘ nāyı
Mişāl-i rüy-ı bütān hānde-rīz u tābiş-zād
- 58 Cihānda tā ki şabādan bula gül-i nev-res
Mişāl-i sünbül-i ğīsū-yı yār fetḥ ü ğüşād
- 59 O şadruñ eyleye pür-hānde verd-i hātırını
Nesīm-i ‘āţifet ü luţf-ı tām Rabbü’l-‘ibād

9

KAŞİDE BERĀY-I VEZİR-İ AZAM*

[*mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*]

- 1 Gel ey fütāde-i cāh-ı devāt ya'ni qālem
Fezā-yı nazm-ı dīl-ārāya eyle vāz' kılam
- 2 'Azīz-i mısr-ı suhan ol cihāna velvele şal
Mişāl-i Yūsuf-ı güm-geşte-i firişte-şiyem
- 3 Netice bendesi ol bir hidiv-i zī-şānuñ
Ki hizmetindedür anuñ bu demde tiğ ü dü dem
- 4 Nice hidiv-i mükerrem vezir-i Yūsuf-şıdık
Ki hüsn-i şıdıkına dil-dādedür benī ādem
- 5 Gül-i şeref-dih-i gülşen-serāy-ı destürī
Ki büy-ı re'yine dil-bestedür mülük-ı 'Acem
- 6 Sütüde Āşaf-ı bercis-i hāme şadr-ı kerim
Vezir-i şaf-der-i Behrām-ı tiğ u mihr-i 'alem
- 7 Vüfur-ı ferr ile serdār-ı Engürüs hālā
Müşir-i memleket-ārāy-ı husrev-i 'alem
- 8 Semiyi-yi hāzret-i Tayyār-ı şadr-ı sidre-maķām
Güzide-i vüzerā-yı benām-ı ferruķ-dem
- 9 Yegāne Behmen-i Rüstem neberd-i Bījen-dil
Każā-şikāf-ı 'adū tābdār-ı tār-ı 'adem
- 10 Hakīm-i ğipta-resān-ı revān-ı Eflāṭun
Emīn-i genc-i hezārān-ı kufl-ı sırr u hikem
- 11 Şu deñlü şarf-ı himem eyledi Beligrad'a
Habāba döndi anuñ handaķında nüḥ ṭārem

9 A 15b, İÜ 12a

*Başlık: -A

11a deñlü: resme A

- 12 Yanında bend-i ħas u ħār sedd-i İskender
O deñlü oldı o ħısn-ı ħarīb müstaħkem
- 13 Esāsı kelle-i a^ç dā-yı dīnden mebnī
Egerçi olmasa ben ħayri vaşfını bilmem
- 14 O ħısn-ı ta^ç ne-zen-i çerħ-ı atlas olmazdı
Ĥulel-pezīr bilā-reyb şubħ-ı rüz nedem
- 15 ^ç Adū-yı bed-güher-i dīn idüp anı maħşūr
Şu deñlü topladı kim tutmış-ıdı kevni zalem
- 16 Velī o ħısn-ı raşīfū'l-esās tōpından
Gelürdi hep reci^ç u'l-kaħkarī şadāsı o dem
- 17 ^ç Aceb mi taş dişine gelse andan a^ç dānuñ
Muħāfızı olıcağ böyle şadr-ı Giv-ııdem
- 18 O kırdı tıĝ ile ħūkān-ı küfri altında
^ç Aceb mi añmasa hiç heft-ħ^vānını Rüstem
- 19 Hezār āşafa tıĝ u kałem naşīb oldı
Velīk görmediler böyle āşaf-ı ekrem
- 20 ^ç Adīl-i tıĝın anuñ şahş-ı ħayra dest-i każā
Felekde görmeye tā rüst-a-ħız yok şübhem
- 21 Kesilse kilik-i terüm tıĝ-ı tizi vaşfından
Bu gūne ħāmesi midħatde tarħ iderdi raķam
- 22 Devāt-ı pāki o bercīs-i burc-ı mekrümetūñ
Olınca lāne-i devlet nişān-ı bāĝ-ı himem
- 23 ^ç Aceb mi ħāme-i rengin ħaririne dirsem
Hezār-ı naĝme-tırāz-ı firāz-ı naħl-i kerem
- 24 O ħāme kim gehi tuĝrā çeker şahīfelere
N'ola olursa ħased-riz ebruvān-ı şanem

16a raşīfū'l-esās: raħīfū'l-esās İÜ

17b olıcağ: öliceğ A

- 25 ‘ Aceb mi ‘ âşık-ı ebrû-yı yâr-i fûrkatde
Aña bakup dil-i zârından itse ref’ -i elem
- 26 Netîce virmede tîğ u kalemle ol âşaf
Nizâm-ı ‘ âlem-i kevn ü fesâda dem-ber-dem
- 27 Revân eylese Ceyhûn-ı hıfzı kuhsâra
Dem-i ğazâldan el yudı pîr ü şîr-i ücem
- 28 Nesîm-i luţfı vezân olsa bâğa İsâ-veş
Gelürdi nuţka leb-i tıfl-ı ğonçe-i ebkem
- 29 Semûm-ı kahrı ğüzâr itse taraf-ı bâğa seher
Düşerdi katre-i şebnem yerine ğonçeye sem
- 30 O sem ki katresi eylerdi ğonçe zehresini
Hezâr-pâre vü her pâresin yine ol dem
- 31 İderdi bülbül-i şîven tırâz-ı ğülşende
Ħamîr-i mâye-i derd-i derûn-Ħırâş-ı direm
- 32 Vezîr-i Cem-Ħaşemâ âşaf-ı melek-şiyemâ
Müşîr-i Key-Ħıdemâ şadr-ı â‘ lem ü aĦkem
- 33 Sen ol vezîr-i kerem-pîşesin ki degdi saña
Cihânda Ħâtem-i cûd u seĦâvet-i Ħâtem
- 34 Sen ol vezîr-i memâlik-ğüşâ-yı Ħikmetsin
Ki re‘y-i pâküñe taĦsîn ider cemî‘ -i ümem
- 35 Sen ol Ħidîv-i ğarîbân-nüvâz-ı ‘ âlemsin
Ki Ħande itmede devrûñde her ğarîb-i dijem
- 36 ‘ Aceb mi her dil-i fikret nedîm olursa eger
Nesîm-i midĦat-i luţfuñla ğül gibi Ħurrem
- 37 Benüm de dâmenümi tutmaya ümîdüm var
Bu Ħârzârda her ĦârĦâr Ħâr-ı sitem

30a zehresini: zehresin İÜ

31a ğülşende: ğülzâra A

- 38 ‘ Aceb mi vaşf-ı ser-i tığ ü ħāmeñe kilküm
İderse bu ğazel-i tāze-şarzumı munzam
- 39 ırāb-ı tığ-ı mŭjemdŭr bu ebru-yı pŭr-ħam
şaın şaın dime ey ğamze-i řazā-tev `em
- 40 Ne ol ırābı gŭrŭrmiř ne ħod ırāb anı
Yalın utarsın o tığ-ı belāyı sen her dem
- 41 O tığ ile dil-i ‘ uřřāı cŭst ũ cŭ iderek
İdersin āh yanuñda o zŭlfi de derhem
- 42 ‘ Aceb midŭr ki o tığ-ı hirās-gŭsterden
Hemişe zŭr-i kŭleħde yatarsa ger perçem
- 43 ‘ Aceb mi ħařmuma ğālib gelŭrsem ey ‘ Āřım
O ğamze-i sitem-ārāya ħıdmet eylemişem
- 44 Benŭm o ħaydar-i Kerrār-ı ‘ arşa-i ma‘ nā
Ki zŭ’l-fiār-ı zebānum ‘ adŭya ger çeksem
- 45 Doınmadın dağı ol zŭ’l-fiār-ı ħŭn-rizŭm
‘ Adem diyārına doğrı utar girive-i dem
- 46 ‘ Aceb mi ırsa geçŭrse ger reh-i ħussādı
‘ Aceb mi rŭy-ı zemine virŭrse reng-i beam
- 47 Yiter bu ‘ arşada Dŭldŭl-sŭvāri-i fikret
Yiter bu tığ-ı cihān-gŭrŭñ itdi rizış-ı dem
- 48 Kŭmeyt-i ħāmeyi semt-i du‘ āya ey ‘ Āřım
İcāle eyle dŭkenmez bu pŭyegāh-ı ħikem
- 49 Bu çāh-ı mŭcbireden tā ki delv-i kilke ola
Revān āb-ı ħikāyāt-ı Yŭsuf-ı pŭr-ğam
- 50 O şadr ħāzret-i Yŭsuf gibi ‘ aziz olsun
Ĥasŭd-menzileti ebkem ũ darir ũ aşam

10

KAŞİDE BERÂY-I MEHEMMED PAŞA VÂLÎ-İ BOSNA*

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Hâbbezâ nev-haber-i neşve-resân-ı ʿ âlem
Ki dil ehl-i cihâd oldu hâsed-kerde-i Cem
- 2 Nice tâze haber-i şevk-i eşer vecd-engîz
Müjde-i tâze hayât-âver-i dil-mürde-i ğam
- 3 Levhaşa'llâh zihî müjde-i behcet-bahşâ
Farḫ-ı şevkin idemez kilik ile terķim âdem
- 4 Yine gül-çîn-i gülistân-ı murâd oldu ğuzât
Ṭarf-ı her deşt-i cihân oldu yine bâĝ-ı İrem
- 5 Ne ʿ aceb gülşen-i dilde gül-i nev-hîz server
Açılırsa yine bî-feyz-i bahâr-ı hoş-dem
- 6 N'ola her bülbül-i rengîn-naĝam-ı bâĝ-ı suhan
Bî-gül-i gül-bün-i bâĝ eylese ger ṭarḫ-ı naĝam
- 7 Virdiler Bosnalı bir zât-ı kerîmü's-şâna
Ki yazar menķabetin böylece her nevk-i ķalem
- 8 Sâm-ı Sührâb-tüvân Güsthem-i Gîv-neberd
Rüstem-i ser-şiken-i bebr-i ner ü şîr-i ücem
- 9 Ğayret-i rûḫ-ı Nerîmân Tehemten-şavlet
Ķahramân-ı hâsed-endâz neberd-i Rüstem
- 10 Meh [ü] ḫurşîd-i fîrûĝ-ı ṭaraf-ı ḫâver-i cûd
Neyyir-i a' zam-ı burc-ı kerem-i dem-ber-dem
- 11 Şâhib-i luṭf u ʿ aṭâ râĝîb-ı erbâb-ı şafâ
Mâlik-i hâtem-i hoş-naķş-ı seḫâ-yı Hâtem

---

10 A 17b, İÜ 13b

*Başlık: -A

- 12 Kām-baḥş-ı ümerā şaf-der-i şahn-ı heycā
 Kıble-i ehl-i ğazā dāver-i Cemşīd-ḥaşem
- 13 Server-i ḳal‘a-keşā ya‘ni Meḥammed Paşa
 Eyledi devlet ile Bosna’ya taḥrīk-i ‘alem
- 14 Desti bir ḳulzüm-i luṭf u kerem-i her demdür
 Ne ‘aceb cūy-şıfat aḳsa añā ḳalb-i dijem
- 15 Anuñ emṭār-ı seḥāb-ı himemi feyzinden
 Tāzelendi çemen-i sūḥte-i bāğ-ı kerem
- 16 N’ola erbāb-ı cihād olsa añā yād u zāhīr
 Ḥaḳ budur itmededür anlara iṣār-ı direm
- 17 Vāḳıf-ı ser-ḥad-i Maṇşūr’dur ol rezm-ārā
 Ḥıṣn-ı emni n’ola eylerse metīn ü muḥkem
- 18 O Nerīmān-ı şikāf efgēn-i fırḳ-ı küffār
 Ḥaḳ budur ḥayli ğazā eyledi bundan aḳdem
- 19 Doḳınınca ser-i şemşīri ‘adū-yı dīnūñ
 Zāḥm-ı merg-āverine fā’ide itmez merhem
- 20 ‘Avn-i İzed’le yine deşt-i veğāyı eyler
 Ḥūn-ı küffārı bed-efkār ile hem-reng-i beḳam
- 21 Maṭla‘-ı māh-ı cihān-tāb-ı şalābet oldur
 N’ola olsa giderek āşaf-ı seyyāre-ḥıdem
- 22 Re’y ü tedbīri ḥased-kerde-i re’y-i vüzerā
 ‘Aḳlı mağbūṭ-ı ‘uḳūl-i ‘uḳalā-yı ‘ālem
- 23 ‘Arşa-i ma‘rekede ḥamle-i şīrāneleri
 Rūbeh-i pūr-ḥay(i)l-i ḥaşma ḳazā-yı mübrem
- 24 Yūsuf-ı ḥulkı o mısr-ı kerem-i bī-minenūñ
 Şāhid-i cāzibe-endāz-ı dil-i her ādem

- 25 Server-i Cem-şiyemâ dâver-i Hâtem-himemâ
Ey kemâl-i kerem ü luḫ ile memdūḫ-ı ümem
- 26 Ne ‘aceb Yūsuf-ı nazmum ile tebhîr itsem
Mısr-ı nazm içre degül müttehim-i töhmet-i zem
- 27 Medḫ-i ceng ü cedelünle n’ola olsa nazmum
Naḫş-ı tîĝ-ı nıgeh-i her büt-i müşĝin-perçem
- 28 Devletünde benüm ol nâzım-ı dürr-i midḫat
Reşk ider nazmuma her nükte-ver-i Rûm u ‘Acem
- 29 Şan‘at-ı şı‘r-i dil-âvîz revân-efzâda
Ḳuvvet-i fikr ü ḫayâl ile tereddüd bilmem
- 30 Seni medḫ itmege ammâ yine ‘aczüüm vardur
Ey şüküfte gül-i cân bülbül-i gülzâr-ı himem
- 31 Var ise vaşf-ı cemîlünde ḫuşûr-ı kılüm
Ola ma‘zûr eyâ dâver-i pâkîze-şiyem
- 32 Vird-i her şubḫ-dem ‘Âşım-ı dâ‘î oldur
Eyleyüp midḫatüne işbu du‘âyı munzam
- 33 Tâ ki feyz-i ḫaber-i tâze ḫayât-âver ile
Dilleri peyk-i seḫer eyleye şâd u ḫurrem
- 34 Behredâr-ı ni‘am-ı şıḫḫat ü devlet olasın
Ḳonmaya âyine-i ḫâtıruña gerd-i elem
- 35 Ceyş-i İslâm ile manşûr u muzaffer olasın
Ḫayr ile yâd ideler nâmuñı tâ rûz-ı nedem

KALEMİYYETÜ'L-MÜZEYYEL SİTÂYİŞ-İ
HAZRET-İ ŞĀBĪT EFENDİ

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Çıkdı şad nāz ile seyr-i semenistāna kalem
Döndi bir serv-i sehī-ķadd-i hırāmāna kalem
- 2 Var ise bir gülün āşüftesidür şanma şarīr
Başladı bülbül-i şūrīde-veş efgāna kalem
- 3 Mışra' -1 nazm-1 dil-āvīz degül kāğıdda
Sāye-veş şaldı yine ravza-i ' irfāna kalem
- 4 Sīm-ten dil-bere teşbīh olunmaz mı hele
Girse ' izzetle gehī sīm kalem-dāna kalem
- 5 Hep ğazel maṭla' mı ḥaṭṭ-1 şikesteyle yazar
Mā' il olmuş gibi zülfeyn-i perişāna kalem
- 6 La' l-i dil-berde degüldür ḥaṭṭ-1 nev aldı midād
Gird-i mühr-i şeref-efzāy-1 Süleymān'a kalem
- 7 Cism-i dil-dādesi nāl olsa ' aceb mi dönmiş
' Anberīn cāmelü bir āfet-i devrāna kalem
- 8 Yazmasun ḥālī ruḥ-1 sāde-i cānāna meded
Komasun noḳṭayı ḥurşīd-i dıraḥşāna kalem
- 9 Şimdi hep re'y-i dil-ārāyı yazar şafḥalara
' Āşık olmuş var ise ebrū-yı cānāna kalem
- 10 Şarmaşur şimdi āna mūy-miyān-1 dil-bere
Yazduğın bozsa ' aceb mi varaḳ-1 cāna kalem
- 11 Beste-i tār-1 devāt oldu dimeñ düşdi yine
Kāyd-1 zülf ile bün-i çāh-1 zenaḥdāna kalem

- 12 K̇ayda girse ne ‘aceb maḥbes-i târîk içre
Farṭ-ı sevdâ ile olmuş yine dîvâne k̇alem
- 13 Gizlik-i tîz-i lisânın niçe kaṭ‘ eylesesün
Söz atar dirler o la‘l-i güher-efşâna k̇alem
- 14 K̇atı çoḡdan bu cihân içre gezer Hızr-âsâ
İrdi żulmetde meger çeşme-i hayvâna k̇alem
- 15 Bir kümeyt-i ‘Arabî’dür düşürür şanma şaḡın
Şeh-süvâr-ı hüneri vâdi-i ḥirmâna k̇alem
- 16 Ser-firâz olsa n’ola şimdi suḡan-dân içre
Başladı menḡabet-i midḡat-i saḡbâna k̇alem
- 17 Midḡat-i żâtın o saḡbân-ı zamânuñ böyle
Levh-i maḡfûza yazar şimdi faşîḡâne k̇alem
- 18 Gerçi mânend-i ḡulâm-ı Habeşî şubḡ u mesâ
Ḥidmet itmiş nice yıl ḡusrev-i żî-şâna k̇alem
- 19 K̇ıl kadar bozmadı tersîm-i nikât-ı pâkin
Ḥayli fermân-ber idi ḡaşılı Ḥassân’a k̇alem
- 20 Lîk mollâ-yı serây-ı feraḡ-efzâ-âsâ
Ḥaḡ budur irmedi bir merd-i suḡan-dâna k̇alem
- 21 Ḥazret-i Şâbit Efendi ki döner destinde
Şâḡ-ı evrâd-ı ter-i ravza-i Rıḡvân’a k̇alem
- 22 Naẓm-ı pür-sûzını şebt itmege âḡâz itse
Dest-i pâkinde dutar şem‘ -i fûrûzâne k̇alem
- 23 Şanmañuz şebde şihâb ola debîr-i gerdûn
Zer-i ḡâlişden ider ‘arz aña bir dâne k̇alem
- 24 Rîḡ-i zer dökmede ḡurşîd berây-ı imzâ
Desti ilkâ idicek şafḡa-i burhâna k̇alem
- 25 Pâyesi çıkḡsa ‘aceb mi felekü’l-eflâka
Çün ki eş‘ârını resm itdi nüh eyvâna k̇alem

- 26 Tuđfe-i Rūm diyü āb-ı zülāl-ı nazmın
Gönderürse n'ola yārān-ı Şıfāhān'a ıalem
- 27 Nükte-i nazm-ı dil-āvīzini idrāk ideli
Mu' terifdür Şeref-i fıtnat-ı insāna ıalem
- 28 Kimse inkār idemez rütbe-i ' ilm ü fazlın
Yazdı zīrā anı bir Őāh-ı cihān-bāna ıalem
- 29 Şi' r ü inŐası iki ıeŐme-i ma' nā ancak
Dest-i pākinde dönerse n'ola mīzāna ıalem
- 30 Ğavz-ı inŐādur anuñ muğbiresi dönse n'ola
Āb-ı ma' nā ile fevvāre-i cūŐāna ıalem
- 31 Farı-ı ān var o ıadar Őāhid-i nazmında anuñ
Baı ile'l-ān duyabilmiŐ midür ol āna [ıalem]
- 32 'Örfi-i nükte-verā Őā'ib-i rengin-nuzemā
Medđüñi yazmaı için gelse de meydāna ıalem
- 33 Yazmaya ħaŐılı biñden birini vaŐfuñdan
Rūz u Őeb yazsa eger defter ü dīvāna ıalem
- 34 Nāv-dān oldu ıtatalum āna Őıđmaz ammā
Ne iŐlesün söyle yem-i bī-ben-i 'ummāna ıalem
- 35 Őevı u zevı ile n'ola Őafıa-i rengin üzere
Bir ğazel eylese imlā yine yārāna ıalem
- 36 MutıaŐıl olsa ruı-ı sāde-i ħübāna ıalem
Beñzemez mi hele Őāı-ı ğül-i ħandāna ıalem
- 37 Dehen-i teng ü leb-i dil-ber-i pür-Şive midür
Yoısa bir nokıa ıomıŐ la' l-i BedeıŐān'a ıalem
- 38 Ğamze-i kāfir ' alem ıekdi cünūd-ı Őabra
Şanma peyveste ola zülfi-i periŐāna ıalem

38a Ğamze-i kāfir: metinde kāfir ğamze

- 39 Ğamze-veş gūşe-i ebrūyı şaķımsun dil-ber
Nā-gehān uğramasun gizlik-i bürrāna қalem
- 40 Ne ‘aceb olsa şikeste dil uzatmış dirler
Tīğ-i tiz-i nigeħ-i dil-ber-i fettāna қalem
- 41 Yazduğı hep [kim] elif-қamet-i cānānesidür
Her ne dem alsa ele bu dil-i ferzāne қalem
- 42 Yazmasun şahnelere riziş-i mey ruḡşatını
Girmesün vā‘ izūñ ibrāmı ile қana қalem
- 43 Қurı da‘ vā-yı ğam-ı ‘aşқ gelür mi қaleme
N’eyler ağıyar-ı бүkā-düşmen-i nā-dāna қalem
- 44 Hūn ile yazmağıçün şafḡa-i ruḡsāra ğamuñ
Müje yitmez mi hele ‘Āşım-ı giryāna қalem
- 45 Atsalar çāh-ı devāta n’ola ihvān-ı zamān
Döndi destümde benüm bir meh-i Ken‘ ān’a қalem
- 46 Dutmasam ben yıkılırdı o қadar olmışdur
Vaşf-ı şahbā-yı leb-i yār ile mestāne қalem
- 47 Mısra‘ -ı naẓm-ı terüm şanma ḡarir-i hūneri
Şimdi endāze ile bey‘ ider aḡdāna қalem
- 48 Var iken naẓm-ı terüm nāz iderse ne ‘aceb
Şebt-i şi‘ r-i kühen-i Tālib ü Selmān’a қalem
- 49 Āşinādur ezeli nükte-verān-ı dehre
Anlara gerçi degüldür yine biğāne қalem
- 50 N’eyleyin naẓm-ı teri çün ki anuñ şebti ile
İtdi maḡsūd beni çerḡ-i bed-iz‘ āna қalem
- 51 Қahr-ı dehr ü sitem-i çerḡı ne mümkün yazmaқ
Dide büryāna бүkā itmede büryāna қalem
- 52 Beşş-i şekvā nice bir cevri felekden nice bir
Ne қadar eylese irmez yine pāyāna қalem

- 53 Saña lâzım hemân imlâ-yı du‘ âdur ‘ Āşım
Āhdan uğramadın âteş-i sūzāna alem
- 54 Sūnbül[ī] besmele mi yazıyor destâr idüp
Tâ ki ‘ azm ide temâşâ-yı gūlistāna alem
- 55 Müşg-i Rūmī-i ter-i nazm-ı hoşuñ ber-ser idüp
Tâ‘ n ide şâhçe-i tâze-i reyhāna alem
- 56 Şābitü’l-aşl ola Tūbâ gibi vaz‘ eyledüğüñ
Ravza-i faşl-ı huşümetde edībāne alem

12

DER-SİTĀYİŞ-İ HĀZRET-İ ĤALİL PAŞA VĀLĪ-İ BOSNA
VE DER-VAŞF-I AT -I ĤUDŪD-I MEMLEKET-İ DĀVER

[mefā‘ ilün fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün]

- 1 Ĥudā’ya minnet ola rāhat üzre şimdi enām
Netice giceleri adr günleri bayram
- 2 Meger eşi ola mānend-i pīr mihr-i sipihr
Kimüñ elinde degüldür bu demde cām-ı merām
- 3 Degül şafa atı mest oldu çer tutmaz eli
Döküldi dāmenine cāmdan mey-i gül-fām
- 4 Dü-tā iken adi pīr-i sipihrüñ oldu elif
‘ Aceb midür iki defle iderse rasa ıyām
- 5 Bu demde zühreye arşu ılılı itmede raş
Felekde el yudı an dökmeden meger Behrām
- 6 Dükendi ceng ü cedel ebr ‘ aceb mi ra‘ da bedel
alarsa nevbet-i abl-ı fera-dih-i ārām
- 7 Felekde dā’ire-i māha şıgmayup şaçılur
Netice itmede cerr-i nuūd zühre müdām

- 8 Tabakça-i mehe konmuş ‘arūs-ı hürşidüñ
Dökildi vesmesi rüy-ı zemīne şanma zulām
- 9 Degül nücūm-ı sipihre nice gül-i esfid
Yapışdura kodı penbeyle dest-i zengi-i şām
- 10 ‘Aceb mi Yūsuf-ı mihrüñ ısınsa göñli aña
Virildi yine Züleyhâ-yı dehre hüsni tamām
- 11 N’ola cilâ-yı vaţan itse cuğd-hâne harâb
‘Adem diyârına buldı cihân ‘imâret-i tām
- 12 Çıkınca devre emîr-i sipihr aqçe virür
Berây-ı beyza-i mihr-i münîr her aqşām
- 13 Külâh oynadamaz rüzgâr şem‘ a daħı
İdince her gice farzâ minâre üzre maqām
- 14 Ne cânı var ki ide gâşb dâne-i erzen
Bu demde hırmen-i gülden nesîm-i hoş-fercām
- 15 Reh-i sipihre gelür var mı şarqdan garba
Götürse naqdin açıqdan tabakla bî-hengām
- 16 Cihânda hâtır-ı âzürde yok budur bâ‘ iş
Ki çekmez âh-ı derün çerha âteşin şamsām
- 17 Ne dilden âh çıkar çerha ne şihâb atılır
Niyâma girdi bu demlerde hep süyüf-ı hışām
- 18 ‘Îlâc için aranur olsa gam bulunmazdı
Vücüh ile n’ola olsa şarâb-ı nâb harâm
- 19 Yerin ısıtmadı bu çâr bâğ-ı ‘âlemde
‘Aceb iş eyledi bād-ı şabâya şevk u garâm
- 20 Felekde her gice çeng ü çegâne şıytından
Gelür mi şubha degin piç dü çeşm netice menâm
- 21 ‘Aceb mi her günümüz ta‘ n iderse nev-rüzda
Göñül bu demler imişdür hulâşa-i eyyām

- 22 Bu ‘ahde rŭh nizām itmesŭn mi reşk ũ ħased
Virildi ħāl-i periřān-ı ħāř u ‘āma nizām
- 23 Dŭzen bulur mıdı kĀnŭn-ı ma‘ delet bŭyle
Bu bezm-i devlete ger gelmese vezĭr-i benām
- 24 Nice vezĭr vezĭr-i nizām-baĥř-ı umŭr
Sŭtŭde-āřaf-ı dĀnā mŭřĭr-i řāĥib-kām
- 25 Yegāne şadr-ı ‘adālet-ķarĭn vekĭl-i emĭn
Sipih-r-mer-te-be destŭr-ı ebr ũ baĥr-in‘ ām
- 26 Gŭzĭde-i kŭremā ebr-i luşf u baĥr ũ ‘ařā
Mŭbeccel-i ‘ulemā mŭsteřār-ı sidre-maķām
- 27 řabĭb-i ‘illet-i devlet edĭb-i ĥoř-fişnat
Ĥakĭm-i pĀk-kiyāset nedĭm-i tĀze-ke-lām
- 28 Vezĭr-i memleket-ārā Ĥalĭl Paşa kim
Virince Bosna’da ķař‘ -ı ĥudŭda ĥŭsn-i ĥitām
- 29 Kĭlā‘ -ı ser-ĥad-i maņřŭrı eyledi iĥyā
Umŭr-ı ehl-i ġazā buldı ĥayr ile encām
- 30 Ĥuřŭř-ı ķař‘ -ı ĥudŭdı mŭnāsebetle n’ola
Kenār-ı řafĥaya resm itse ĥāme-i ressām
- 31 Metānet eyledi ĥaķķā bu işde ol destŭr
‘Adŭ vekĭllerin her dem eyleyŭp ilzām
- 32 O şadr gibi metĭndŭr nice disŭn Ferĥād
Yarıldı tĭře ile kŭh-ı Bĭ-sŭtŭn-ı benām
- 33 Ĥudŭd-ı ķař‘ ı umŭrında itdi keskinlik
Netĭce Nemçe’ye mĀnend-i tĭġ-ı ĥŭn-āřām
- 34 Vekĭl-i Nemçe olan ķāfir-i pelĭd-i ‘anĭd
Cŭf(ŭ)t olurdı kesince aña berāy-endām
- 35 O şadr bir nice nehr-i ‘azĭmi şabş itdi
‘Adŭ olursa n’ola ġarķ-ı lŭcce-i eřķām

- 36 Alınca Nemçe palanķayla ķal^ç a a^ç dādan
Çıķardı dimnelerüñ şan yüreklerin dırġām
- 37 Alındı kāfir-i bī-dīnden de bir aņası
N'ola batup gemisi olsa ġarķa-i ālām
- 38 Frenküñ oydu gözin vaz^ç -ı ġaṭṭ-ı pergāri
Ķo körlik eylesün artık ^ç adū-yı bed-fercām
- 39 Girince dest-i Müselmān'a ķal^ç a-i (...)
Başı açuķ delüye döndi düşmen-i nā-kām
- 40 Umūr-ı ķaṭ^ç -ı ġudūdı mişāl-i tīġ-i dü dem
Kesüp atar mıdı bir ġayri vāli-i vehhām
- 41 Selefde böyle müdebbir vezīri görmediler
Netice düşde daġı ġaķ budur mülūk-ı ^ç ızām
- 42 Sebaķ alurdılar ^ç aķl-ı selīm-i pākinde
Geleydiler hele ^ç ahdinde Āşaf ile Nizām
- 43 Deler geķer ser-i tīr-i kemān-ı tedbīri
Mişāl-i ġamze-i dil-ber nişānı olsa zihām
- 44 Nuķūd-ı encümi cem^ç itse çoķ mı nāġunda
Dökince ġāhi aña nevk-i ġāmesi erķām
- 45 Ķalurdı ķubbe-i gerdün gibi kıyāmete dek
ġabāba bāni-i ġıfzı vireydi istiġkām
- 46 Muġāldür ki anuñ ķaşr-ı cāhına çıķalar
Kemend-i şa^ç şa^ç a-i mihr-i ķerġ ile evhām
- 47 ^ç Itāb ideydi eger rinde şaġne-i ġazabı
Girerdi yerlere şaġbā dönerdi ^ç aksine cām
- 48 Muşīb olur mıdı her işde ^ç aķl-ı kül-āsā
Egerçi olmasa kahrı ġulāşa-i efhām

- 49 Silāhdāri olunca o āşafuñ Behrām
İki görışcidür ancak derinde Rüstem ü Sām
- 50 Dönerdi nāfe-i pür-müşg āhu-yı Çin'e
İdeydi lāle eger vird-i luţfin istiřmām
- 51 Sipih-r-i mertebe-şadrā vezir-i Cem-ķadrā
Eyā kemāl-i celāletle reřk-i rūh-ı Hiřām
- 52 Şihāb şanma senünçün tedārük itmekde
Sipih-r her gice zer-yäfte tınāb-ı hıyām
- 53 Yedi hazinelü bir çetr-i muhtaşar ancak
‘Uluvv-i cāhuña nisbet sipih-r-i heft-ecrām
- 54 Çalındı gerçi mürekkeb ağızlarına veli
Ne mümkün eyleyeler vaşf-ı zātuñı aķlām
- 55 Dem oldı řevķ-i cemālünle tab‘ -ı hoş-güyem
Teğazzül eyleye artık miřāl-i tab‘ -ı hümām
- 56 Kenār-ı bāga meger serv-ķaddün itdi ģarām
O semte aķdı gönül hem-çü cüy-ı bi-ārām
- 57 Ne deñlü mişkala-ı jāle virse verde cilā
Müşābih itmez anı rūy-ı pāküne ne kelām
- 58 Düşürmeyeydi eger tıg-i ģamzesin mesti
Ķırardı ‘ālemi birden o çeşm-i ģün-āřām
- 59 Düşer ayaģuña zülfün ģomaz dil-i zārı
Ne dem ki ķatline ģançerle eylesen iķdām
- 60 ‘ Aceb midür ki dil-i zāra cām-ı la‘ lünden
Şeker yerine geçer telh-i bāde-i düşünām
- 61 Çıķan bu dūd-ı derün ģalka ģalka olmazdı
Fırāķ-ı zülfün ile dilde olmasa ālām
- 62 Dönerdi aģkere her verd-i surh ģülşende
Ķam-ı ruģuñla bir āh itse ‘ Āřım-ı nā-kām

- 63 O daği şâ'ir-i midhat-tırâz-ı devrândur
Suhanla ğıpta-resân-ı hüner-verân-ı benâm
- 64 Olursa ızın-i şerîfün biraz suhan kâdrin
Beyân idüp yine hussâdı eylesün ilzâm
- 65 Felekde nazm-ı suhan şâ'irâne çok işdür
Şudür ider mi kelâm-ı belîğ bî-ilhâm
- 66 Suhan-veri eşer-i feyz-i luğf-ı Bârî'dür
Suhanla fark olunur hâşılı havâş u' avâm
- 67 Tıbâ'-ı ehl-i suhan' arşa mazhar olmuşlar
Aña muķâbil olurlar mı hiç tıbâ'-ı li'âm
- 68 Bizüm ne kâdrümüz olsun velî tenezzül idüp
Temeyyül eylediler nazma evliyâ-yı kirâm
- 69 Ğazel yinür mi n'ola dirse hâsid-i nâ-dân
Ğıdâ-yı rûhı ne bilsün gürâz-ı herze-ta'âm
- 70 Zârar görür mi hiç umdûha senc-i tab'-ı selîm
Suhan-şinâs ise memdûh ider anı hoş-kâm
- 71 Yiter bu baş-ı maķâlât ile ku'ud itdüñ
Du'â-yı devlet-i memdûha 'Âşım eyle kıyâm
- 72 Felekde tâ ki cihân-dîde pîr-i mihr-i münîr
'Aşâ-yı zerle ide semt-i ğarba şidd-i hırâm
- 73 Sipîhr tâ ki tuta elde câm-ı zerrînin
Taraf taraf şala rûy-ı zemîne tâb o câm
- 74 Hâsûd-ı câhı elinde sifâl-i ğam olsun
Anuñ elinde ise sâğar-ı neşât-ı tamâm

DER-SİTĀYİŞ-İ ARA MEEMMED PAA
VĀLĪ-İ BOSNA*

[fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn]

- 1 Bāreka'llāh zihī nāzım-ı avāl-i cihād
Mālik-i re'y-i rezīn dāver-i pākīze-nijād
- 2 abbezā mālīk-i tedbīr-i umūr-ı cumhūr
Vāıf-ı tarz-ı veġā āris-i ser-add ü bilād
- 3 ānehu'llāh zihī āhib-i fikr-i ā'ib
Mīr-i mīrān ehen-āh-ı melā'ik-ecnād
- 4 Re'y ü tedbīr ile masūd müīrān-ı zamān
Kerem ü luf ile maġbūt kibār u emcād
- 5 Esb-i 'azmin ne yaa sūrse o ferzāne-i 'ar
Māt olup amı ser-i kārı bulur fet ü gūād
- 6 Āb-ı emīr-i cihān-gīr ile eyler itā
Her ne dem āte[i] geydi (?) ider a' dā ĩād
- 7 Doınınca eridūr me'ale emīri eger
amı rūyın ten olup itse libāsın pūlād
- 8 imdi o-tarz-ı nev'icād-ı neberd ile odur
Rek-i rū-ı Bijen ü Gīv ü Nerīmān u ubād
- 9 Zūr-ı bāzūsını dūde ġoricek avfından
'Āıbet dūdı yere arası üzre Kivād
- 10 Nevk-i raānla devrān nīzelerdūr anman
Gice mum enligin orduda ider ehl-i cihād
- 11 Ser-i ūnīn-i rimāı o yeil ua ile
anki berg ile durur āda la' līn evrād

13 A 22b, İÜ 15b

*Balık A: asīde Berāy-ı Meemmed Paa İÜ

6a itā: etāl İÜ

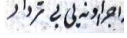
- 12 Bir sûtûn ancağ olur sidre otağına anuñ
Aña nisbet katı alçağ görünür “*seb’an şidād*”
- 13 Rû ’yet-i tarfe hırāmına olurdu hem-pā
Gelse reftāra eger bāğda serv-i āzād
- 14 Mesned-i tûğ-ı şaf-ārāsı olurdu cūy
Büstāndan başını itmese taşra şimşād
- 15 Kerem-i dem-be-dem ü luğf-ı dem-ā-demle ider
Yeñi başdan yine āzādeleri isti’ bād
- 16 Gelseler ‘ahd-i şerīfnde Ma’ n’le Hātem
Anlara cūy u şehābı kim iderdi isnād
- 17 Böyle yazmış kalem-i turfe-rağamla vaşfin
Zer-feşān nüh varağ-ı pāke debīr-i üstād
- 18 Gül-bün-efrūz-ı şehā bülbül-i gülzār-ı vefā
Ğıbta-pāş-ı küremā mālīk-i mülk-i irfād
- 19 Hāmi-i devlet ü dīn nazra-kün-i melhūfīn
Tābi’ -i şer’ -i metīn ‘ārif-i esrār-ı fu’ād
- 20 Mīr-i mīrān-ı kirām ‘ākıbet-endiş-i merām
Ğayret-endāz-ı nizām ‘ādil-i münhat-mu’ tād
- 21 Şaf-der-i kal’ a-güşā ya’ ni Mehemmed Paşa
Pey-rev-i ehl-i hüdā dāver-i ferhunde-nihād
- 22 Re ’yi bir mertebe bir cā yine her emr-i ğarīb
İşlerinde hep ‘uğul andan ider istimdād
- 23 Kader-endāz-ı kazā nāvek-i re ’yin atsa
Hedef-i ‘ayn-i şavāba n’ola ber-vefğ-i murād

12b “[Ve beneynâ fevkakum] seb'an şidād [â]”: “Üstünüze yedi sağlam gök bina ettik.” Nebe Sûresi 12.

17a rağamla: beyânla İÜ

20a merām: benām A

- 24 Hıfzı bir mertebedür kimseyi muğber itmez
Olsa hep reh-güzer-i şarşar eger gerd ü remād
- 25 Zīr-i destinde olanlar gice gündüz hurrem
‘Ahdine reşk ider oldı şeb ü rüz-ı a‘ yād
- 26 Bosna’ya olduğımı düşmen-i dīnūñ kaşdın
Duyduğı birle o dānā-yı nizām-isti‘ dād
- 27 Vardı ser-ħadde olan ħal‘ alara virdi nizām
Bihke’yi eyledi gūyā yeñi başdan bünyād
- 28 Çekdi ħandağlarını şoñra Sikender-āsā
İtdi eṭrāfına icrā o tehi bī-terdād(?)
- 29 İtmedin düşmen-i bī-dīn o hısnı maḥşūr
İtdi ceyšinden anuñ ehline bunca imdād
- 30 Kethüdāsı hele ol dāver-i āşaf-re’yūñ
Giricek emri ile Bihke’ye bī-şekk ü ‘inād
- 31 Oldı ol hısn-ı ḥaşīn ħal‘ a-i ejder gūyā
Bir demi ḥasmı n’ola gül idüp itse ber-bād
- 32 Kāfire itdügi ħahrı hele ol merd-i dilīr
Göz ile görmeyen itse ne ‘aceb istib‘ād
- 33 Her yürüşde bozulup düşmen-i bī-dīn birden
Āh elüm vāh başum çerħa çıkardı feryād
- 34 Kimse bilmez ne kadar kāfir-i bī-dīn gitdi
Dūzaħa dođrı meger eyleye mālīk ta‘ dād
- 35 Söylenür tāze bu heycā hele meclis meclis
Köhne Şeh-nāme-i Firdevsi’yi itmezler yād
- 36 Hıaḫ mu‘ammer ide ol merd-i neberd-ārāyı
Her zamān yād ola hem añā ceyš-i evtād

28b tehi: metinde teyi

31a ħal‘ a-i: ħalka-i iÜ

- 37 Rüstem [ü] Sām-ı velâ Gîv [ü] Nerîmân-ı zamân
V'ey perişân-kün-i şaff-ı sipeh-i bağy ü fesād
- 38 Devletüñde benüm ol muhterî^c -i tarz-ı cedîd
Her suhanda iderin nükte-i rengin icād
- 39 Tab^c um ol tûti-i mısr-ı suhan-ı dil-cûdur
Ne çeker minnet-i âyine ne kahr-ı kıannād
- 40 Şebt iden nazm-ı şafâ-bağşum uşanmak bilmez
Hâmeden şöyle aklar şafha-i rengine midād
- 41 Suhanumdan dil-i na-dân veremzâr oldı
Kalb-i yârân-ı suhan-dân ise behcet-âbād
- 42 Na^c t-ı peygamber ü âşâr-ı gâzâdur suhanum
Kudsîyân itse ^c aceb mi anı zeyl-i evrād
- 43 Çerh-ı dūn her ne kadar hâtırım itse gâmnāk
Cilve-i şâhid-i nazmum yine eyler beni şād
- 44 Nazm-ı terden ne çıkar haşmet ü cāh olmayıcağ
Ġam yimem dirse eger hâsid-i bî-rüşd ü reşād
- 45 Bir hünere hemen ^c âlemde añılmağ yoğsa¹⁰⁵
Ne kalur debdebe-i cāh ne māl u evlād
- 46 Ma^c rifet olmayıcağ ravza-i bî-berg ü bere
Beñzemez mi bu kühen bâğda ancağ kırı ad
- 47 Bu temeddüh nedür ey ^c Âşım-ı pür-lâf ü güzâf
Tarz-ı Nef'î'yi kaşideñde idersin irād
- 48 Vaqtidür eyleyesin berg-i du^c âyî artık
Farz-ı şermendegi-i ^c aczün ile piş-nihād
- 49 Tâ ki şarf eyleye maqdûrını ehl-i tedbîr
Âhirü'l-emrün ile işleri ber-vefk-i murād

45a hemen: metinde hünere

50 Re'y ü tedbiri pesendide-i ' âlem olsun
Emr-i düşvârını âsan getüre Rabbü'l-' ibâd

14

DER-MEDĦ-İ ĦAZRET-İ ' ABDU'LLÂĦ EFENDİ
EL-ĶÂĦİ Bİ-MEDİNETİ İSTANBULİ'L-MAĦRÛSA*

[*mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün*]

- 1 Ey lâyıķ u şâyeste-i ikrâm-ı zamâne
V'ey nâzım-ı manzûme-i icrâm-ı zamâne
- 2 Ħuşşâf-ı hoş-evşâfa mu' âdil mi degülsün
Ey nâtıķı-i nâşirü'l-aĦkâm-ı zamâne
- 3 Aķta' saña kaç' â dil uzatmazdı fıķ(1)hda
Ey ma' reke-i fazlda şamsâm-ı zamâne
- 4 Ey câmi' -i ' izz ü şeref-i pâye-i ' azmi
Reşk-i küremâ-yı şeref encâm-ı zamâne
- 5 Hem-nâm-ı Ebu'l-fazlı Tahavî fen-i ' âlem
ĶâĦi-i Sıtanbul ser-i Ħukkâm-ı zamâne
- 6 Ey zîb-dih-i şadr-ı felek Ķadr-i sa' âdet
Sensin hele cân u dil-i endâm-ı zamâne
- 7 Vâlâ-güher-i Ķulzüm-i dürrâ nice bilsün
Ķadrüñ senüñ efhâm-ı pür-evhâm-ı zamâne
- 8 Sen nâtıķ-ı bi'l-Ħaķķı şerîfsin ' aceb mi
Olsa suĦanuñ bâ' iş-i ârâm-ı zamâne
- 9 Sen mihr-i celî-şa' şa' aya İbn-i Nüceym'i
Tercih idemez fazlda ebrâm-ı zamâne

14 A 24a, İÜ 14b

*Başlık A: Ķasîde Der-MedĦ-i ĶâĦi-i İstanbul İÜ

2a degülsün: degüldür İÜ

7a dürrâ. Ķadrâ İÜ

8a şerîfsin: şerî' atsin İÜ

- 10 Şebt eyleyemez menķabet-i zāt-ı şerîfũñ
Yazsa ne ķadar kıl-k-i hoş-erķām-ı zamāne
- 11 Zerrîn varakı mihr-i ziyā-güstere hattā
Resm eylese evşāfuñı ressām-ı zamāne
- 12 Ey vāķıf-ı esrār-ı nihān-hāne-i ma' nā
Mümkin mi yaza vaşfuñı aķlām-ı zamāne
- 13 Bu yek-şebe nazm-ı ķalem-i ğāliye-sādur
Ey şabr-ı femā nazm-ı dil-ārām-ı zamāne
- 14 Hāniş olımaz meclis-i şer' -i nebevīde
Biñ kerre ķasem eylese Ķāssām-ı zamāne
- 15 Feyz-i şeref-i terbiyetũñle n'ola olsam
Hem neşrde hem nazmda Hıyyām-ı zamāne
- 16 Devrũñde benüm şimdi veġāġāh-ı suķanda
Bir cümlede ħaşm-efgen olan Sām-ı zamāne
- 17 Ammā n'ideyin baķt-ı siyeh ħ'ābda ķaldı
Urmaķda baña şadmeler iķdām-ı zamāne
- 18 Her kāmda kām almada ebnā-yı zamāne
'Ālemde benüm var ise nā-kām-ı zamāne
- 19 Hep aķter-i meynün ile şādīlik ider ġayr
Bu bende ise hem-dem-i ālām-ı zamāne
- 20 Pā-būsuñ idi ġāyet-i āmālüm efendüm
Āh olmasam üftāde-i şad-dām-ı zamāne
- 21 Mes'ūldür elķāf-ı veliyyü'n-ni' amīden
Ey reşk-i mi' an Hātem-i hoş-nām-ı zamāne
- 22 Bu bende-i dirīneye bir nazrayı luķf it
Tā ki ķekeyin minnet-i in' ām-ı zamāne

- 23 Ey bülbül-i şiven-zen-i dil bâğ-ı cihānda
Şabr eyle biraz gel olalum rām-ı zamāne
- 24 Şahbā-yı ferah-māye-i nīl-i emelūñle
Bir gün ʈola bu sāğar-ı gül-fām-ı zamāne
- 25 Güstāhi-i taşdı^ç a tecāsür yiter oldı
Olsañ ne ʈadar ğarḳa-i ālām-ı zamāne
- 26 Bu şekve-ʈırāzī niçe bir vaḳt-i du^ç ādur
Mümkin midür ^ç Āşım hele ilzām-ı zamāne
- 27 Tā luṭf-ı şehen-şāha efāzıl ola mu^ç tād
Hep ḥ^vāhişüñ üzre ola aḥkām-ı zamāne
- 28 Dā^ç im ḥıla^ç -ı ^ç izz ü sa^ç ādet ola berdüş
Rū-māli-i dāmān ile ḥukkām-ı zamāne
- 29 Zī-bende ola zātuñ ile şadr-ı şerī^ç at
Tā olmaya be-güsüñhte ecrām-ı zamāne

15

ŞULḤİYYEDÜR

[fe^ç ilātün mefā^ç ilün fe^ç ilün]

- 1 Seferinden geçince şāh-ı bahār
ʈutdı yüz rāḥata şığār u kibār
- 2 Yüzi güldi yine çemende gülün
Ḥ^vāb-dīdeoldı çeşm-i nergis-i zār
- 3 Tūğ-āsā degül perīşān mū
Bād-ı ^ç azm-i seferle zülf-i nigār
- 4 Çeng-i ḥarbīyi çalmaz oldı yine
Mihter-i ^ç andelīb-i şiftekār

- 5 Bûselik faşlın iltizâm ider
Şâh-ı gülitse ‘azm-i seyr-i kenâr
- 6 Bûlbül eyler seher şabâ faşlın
Rişte-i cāndan düzüp evtâr
- 7 Haber-i ‘azm-i rehle Tozķoparan
Ya‘ ni peyk-i nesîm-i deşt-güzâr
- 8 Getürür şanmañuz bu demlerde
Hâtır-ı sâkinân-ı bâğa ğubâr
- 9 Nām-ı güm-geştedür tekālîfüñ
El uzatmaz nuķûd-ı bâğa çenâr
- 10 Geçdügi bâğ u râğı bād-ı semûm
Baķmaz oldı çü leşker-i Tatar
- 11 Hoş geçer cüybâr-ı nüzhet-zâ
Bîdler sâyesinde leyl ü nehâr
- 12 Bih yine ravzalarda düzdi tüyin
Faķr u fâķayla şimdi yok nâ-çâr
- 13 Ba‘ zısınunñ gelürse beñzine ķan
Çoķ mı ki cām-ı meh döner ser-şâr
- 14 Sağsıyı başmada ķaranfüller
Bâğda hem-çü nergis-i mey-ķvâr
- 15 Her biri hâşılı fetîl almış
Şimdi ne bîm-i dey ne ķayd-ı bahâr
- 16 Tütün içmek diler meger sünbül
Bengi-āsâ elinde lülesi var
- 17 Serv ise raķşa girdi şevķinden
Fâhte anda eylesün mi ķarâr
- 18 Depreşüp lālenünñ de sevdâsı
Kıpkızıl bir delüye döndi o zâr

- 19 Yer yer açıldı tâze verd-i sefîd
Döndi şîrîn sipihre her gülzâr
- 20 Gül-i şad-bergi h̄ande-rû göricek
Yüzi güldi açıldı kalb-i hezâr
- 21 K̄onsa bülbül güle anuñ şâhı
K̄avsdür h̄ârı tîr-i sine-güzâr
- 21 Mevci h̄urde çiçekli h̄arâdur
Cûy-ı dil-cûya dökse bād ezhâr
- 22 Mor nihâlî midür benefşe midür
Bâgda yoḡsa sâye-i eṣcâr
- 23 Tıfl-ı gül-gonçenuñ dişi düşeyor
Dökilür şanma jâle-i eṣhâr
- 24 H̄ançer-i sūsenüñ şuyın virdi
Hem-çü seyyâf-ı ebr-i feyz-nişâr
- 25 Virdi revnaḡ benefşe gülzâra
Hâldâr olsa h̄üb olur ruhsâr
- 26 Yūsuf-ı gonçeye alur göz ile
Baḡdı nergis yine Züleyhâ-vâr
- 27 Başı yasduḡdadur metâ' -ı ḡamuñ
T̄oldı kâlâ-yı şevḡ ile bāzâr
- 28 Bâḡ u râḡuñ ra' iyyeti hoş-hâl
Buldı revnaḡ yine o dâr u diyâr
- 29 Bu nizâmı görince gülşende
Pâdşâh-ı cihân-ı debdebe-bâr
- 30 H̄usrev-i kâmkâr-ı Key-^ç azamet
Tâc-baḡş-ı heme mülük-ı kibâr
- 31 Reşḡ-i Dârâb ḡayret-i Dârâ
Cem-haḡan-ı şükûh-ı dâd-nişâr

- 32 Mîhr-i burc-ı sipihr-i devlet ü dîn
Felek-i ‘ adl ü dād emn-i medār
- 33 Mâlik-i âb-ı zemzem-i cân-bağş
Reşk-i İskender-i sipihr-vağār
- 34 Şurre-bağş-ı ahâli-i haremeyn
Naşb-sâz-ı şerîf-i pâk-tebār
- 35 Dâfi‘ -i cevr ü şerr ü şûr u fesād
Hâmi-i şer‘ -i Aḥmed-i Muḥtâr
- 36 Ya‘ ni Ḥan Muştafâ idüp re’fet
Zîr-i destâna hem-çü şâh-ı bahār
- 37 Çâr-bâliş-nişîn-i mesned-i zühd
Rükn-i dîn-i mübîn-i ser-ebrâr
- 38 Faḥr-i sādât melce’-i ‘ ulemâ
Kıṭb-ı devrân ‘ umde-i aḥyâr
- 39 Mesned-ārây-ı ‘ iffet ü ‘ işmet
Neyyir-i a‘ zam-ı sipihr-vağār
- 40 Vâriş-i ḥazret-i Resûl-i kerîm
Müfti-i ‘ ahd-i kâşif-i esrâr
- 41 Şeyḥü’l-islâmdan alup fetvâ
Ol şeh-i mihr-i tâc-ı meh-dîdâr
- 42 Viricek bed’-i şulḥa izn-i şerîf
Bu işe girdi şadr-ı Key-miğdâr
- 43 Niçe şadr âşaf-ı Aristo-fehm
Reşk-i rûh-ı Nizâm-ı ‘ adl-âşâr
- 44 Bermekiyyü’l-himem firişte-ḥıdem
Ḥâtemiyyü’l-şiyem yem-i zahḥâr
- 45 Mazḥar-ı ‘ aql-ı kül delîl-i sübül
Emr-i faḥrû’r-Rüsül’de sa‘ y-şî‘âr

- 46 Şadr-ı ʿālī Hüseyn Paşa çün
Baş-ı esbāb-ı şulha virdi qarār
- 47 Hāşılı ʿağd-i şulha oldı vekīl
Her (...) tiz-fehm reşk-i kibār
- 48 Şeb-çerāğ-ı berīk-ı maʿden-i ʿaql
Baħr-i fiṭnatda yeg dūr-i şehvār
- 49 Server-i nükte-perverān-ı zamān
Ḥayl-i erbāb-ı dānişe sālār
- 50 Hüsrev-i tācdār-ı mülk-i suħan
Reşk-i Ḥākāni-i zahīr-āşār
- 51 Yaʿni Rāmī Efendi ʿağd itdi
Rişte-i şulhı qalmadı peykār
- 52 Ḥaḳḳ'a şükr ü sipās ola dā'im
Buldı āsāyişi kibār u şıgār
- 53 Çünki kaṭ' -ı ḥudūda emr-i ḥaṭīr
Olduğın bildi ḥazret-i ḥünkār
- 54 Ser-ḥad-i Bosna'da müfevviz olup
Bir vezīre o ḥıdmet-i düşvār
- 55 Şadr-ı gerdün-vaḳār-ı deryā-dil
Āşaf-ı Cem-şükūh-ı Key-miḳdār
- 56 Bermekiyyü'l-kerem Nizām-āyīn
Maʿn-i şānī-i mekrümet-İşār
- 57 Müsteşār-ı zekā nedīm-i zamān
Vāḳıf-ı baṭn-ı perde-i esrār
- 58 Şadr-ı dānā Ḥalīl Paşa'ya
Ki idüp ceħd o emre leyl ü nehār

- 59 Mülzim itdi vekîl-i çāsārı
Her sözinde o şadr-ı cehd-şî'âr
- 60 Prud adasında kal'asın yıkıcıck
Eb(i)r-āsā çıkan sipihre ğubār
- 61 Çeşm-i bed-bîn düşmene itdi
Maḥbes-āsā cihānı tîre vü tār
- 62 Giren ol dem dü çeşm-i a' dāya
Toz degül belki sürme-i idbār
- 63 Gördi ol dem netîce meyl işin
Münhedim ḥānelerde Key-mismār
- 64 Ğam u miḥnetle taldı kalb-i 'adū
Taḥliye itdirince nice ḥişār
- 65 Dār-ı 'îşî vekîl-i cumhūra
Ḥaṭṭ-ı perkāri itdi ḥaylice dār
- 66 Cinne döndi derûn-ı dā'irede
N'ola şeyṭān-veş olsa düşmen zār
- 67 Geydi kāfir Frenk şîftesini
Kolu (...) çıkınca bā-āzār
- 68 Buldı encām-ı emr kaṭ' -ı ḥudūd
Oldı güsiste rişte-i peykār
- 69 Kesüp atdı anı o şadr-ı dilîr
Hem-çü şemşîr-i tîz-i âteş-bār
- 70 Ser-ḥad-i Bosna olmada ma' mūr
Bu neler itmiş-iken anda qarār
- 71 Ba' d-ez-în her taraf olup gülşen
Bosna olsa 'aceb mi bülbülzār

67b okunamadı

68b güsiste: metinde be-güsiste

- 72 Hakk'a minnet diyār-ı Bosna'da hiç
Kalmadı şimdi kimse zār u nizār
- 73 Meger ol dil ki derd-i hasret ile
Şeb-i hicre girüp yatur bīmār
- 74 Serverā dād-perverā şadrā
Ey 'atā eyle kılzüm-i zaĥĥār
- 75 N'ide (?) mā fi'z-zamīr-i mey demidür
Eylesem farṭ-ı şerm ile izhār
- 76 Kudretüm var iken mülāzemetē
Olmadım ĥāşılı nuĥūd-ı şümār
- 77 Beni 'ayb-ı hünerle belki kabül
Biri eyler diyü idüp ısrār
- 78 Kaldum ayakda eşk-i ter-āsā
Ĥātırında 'aceb mi olsa ğubār
- 79 Cevher iken füsüs kim kaldum
Ĥāk-i rāh içre seng-āsā ĥvār
- 80 Baña kimse dimez yapu taşıdur
Bu daĥi belki bir maĥalle uyar
- 81 Bu şenākārı bir çerāğ eyle
Şem' -i baĥtum idüp meh-i nevvār
- 82 Devletünde mülāzım olsam eger
Ĥazret-i müfti-i enāma ne var
- 83 Vaĥti oldu du' āya āğāz it
Yiter 'Aşım netice bu ikşār
- 84 Kurtılup tā ki kayd-ı şitādan
'Azm-i bāğ ide pādşāh-ı bahār

81b meh-i nevvār: metinde çü meh-i nevvār

- 85 Tâ maḳarr ola bâġ-ı ʿâlemde
Tûġ-ı şâhiye tarf-ı sünbülzâr
- 86 Gül gibi ḥand-rîz olup yâ Rab
Pâdşâh-ı cihân-ı miḥnetkâr
- 87 Ola ʿâlemde şeyhü'l-islâmuñ
Dergehi reşk-i ʿarşa-i gülzâr
- 88 Vüzerâ-yı ʿızâmı ol şâhuñ
İdeler bâġ-ı devlet içre ḳarâr

16

DER-SİTÂYİŞ-İ VEZİR-İ RÜŞEN-ZAMİR
ḤAZRET-İ RÂMÎ PAŞA

[feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün]

- 1 Bâreka'llâh zihî farḫ-ı füyûzât-ı şafâ
Ne ʿaceb bulsa cemâdât daḫi neşv ü nemâ
- 2 Tîz ısınduñ yine ḥurşîd-i zıyâ-güster ile
Ḥaḳḳ'a minnet hele çok ḫutmadı hengâm-ı şitâ
- 3 Ḥâşılı mürde iken her giyehi bād-ı nesîm
Dem-i ʿİsâ-sıfat itdi yine birden ihyâ
- 4 Ḥâkim-i cüy idüp ḫıḫta-i bâġı tecdîd
İʿtidâl ile yine eyledi ḫükmin icrâ
- 5 Cüy-ı dil-cûda bürüdet eşeri ḳalmadı hiç
Ne ḫurur imdi kenârında bu serv-i bâlâ
- 6 Jeng-senc (?) ḳalmadı göstermede rüy-ı mihri
Vechi var dirsem eger cûlara mir'ât-ı vefâ
- 7 N'ola dirsem yüzi güldi gözi açıldı yine
Bâġ u râġuñ gül ü nergis bunı eyler îmâ

- 8 Dest-i bād içre degül sünbül ile lāle-i zerd
Dūd-ı çöd ile döner micmer-i zerrīn-gūyā
- 9 Hele taħrīk iderek ŧāh-ı gül-i ra  nāyı
İtdi gūŧından anuñ jāleyi iħrāc ŧabā
- 10 Demidür nāleye bülbül yine āġāz itsün
ŧübhesüz ŧimdi ider anı gül-i ter ıŧġā
- 11 Bülbül-i zār n'ola rast maķāmın  utsa
Berfden ŧimdi degül ķāmet-i gül-gonçe dū-tā
- 12 Cebheye ġonçe-i ter vaż  -ı benān itmezdi
Derd-i ser virmese efgān-ı hezār-ı ŧeydā
- 13 ŧāhn-ı ġülzārı ġorince ġül ile sünbül ile
ġıb ta itse ne   aceb yer yūzine vech-i semā
- 14 Lālenūñ dāġı degül belki devāt içre midād
Dūd-ı  anberden idüp ķoydı debīr-i dānā
- 15 Kilk-i ŧāh-ı gül ile bōyle beŧāret-nāme
ŧaf a-i berg-i gül-i alda eyler imlā
- 16 Reŧk-i bercīs-i semā ŧāhib-i nazm u inŧā
Rūtbe-baħŧ-ı fūŧāhā mūkrim-i ħabl-i būleġā
- 17 Fehm ü fi natda  alem vāķıf-ı esrār-ı ħikem
ŧā'ib-i pāk-ŧiyem faħr-i cemī  -ı fużalā
- 18 Ebr-i pūr-feyz-i seħāvet dūr-i baħr-i miħnet
Mālik-i mülk-i  ināyet ser-i ŧaff-ı kūrēmā
- 19 Ĥātem-i Ma  n-i siyer Bermeki-i zer-ġüster
Āŧaf-ı Sām-hūner ŧadr-ı vezāret-pīra
- 20 Oldı ŧevketlū ŧehen-ŧāha vezīr-i a  zān
Ĥāzret-i Rāmi-i zi'l-faẓl Meħemmed Paŧa
- 21 Mūhr-i devletle idüp sīne-i bī-kīnesini
Ĥālīķ-ı mihr-i zıyā bār-ı sipihr-i vālā

- 22 Gün toğar başına şimden girü ehl-i fażluñ
Şeb-i miñnetde qalır baht-ı siyehle cühelâ
- 23 Olmasa fażlı ger Âşaf'la Nizâmü'l-mülk'üñ
Şâhid-i re'y bulur mıdı hele hüsñ ü baḥâ
- 24 'Aql u 'ilm ile Aristo nice tedbîr itdi
O iki cevher-i cân-kıymet 'abeş mi ḥâşâ
- 25 Hele şâyeste-i tamğa-yı kabûl olmaz mı
Târ u pûd-ı zer ile bâfte her bir kâlâ
- 26 Böyle bir şadr-ı felek-ḳadre naşîb olduğı yok
Kendü ḳadrin bileli mertebe-i 'izz ü 'alâ
- 27 Rûzgâr itmede gerd-i rehini kuḥl-i 'uyûn
Ne arar bilsem o yerde daḥi bâl-i 'anḳâ
- 28 Yek-dil ü yek-cihet olsaydı 'uḳul-i 'aşra
Re'y ü tedbîr ile olmazdı o şadra hemtâ
- 29 Saṭr-ı evvelde duyar şebt-i ğaraż-âmîzi
Gelmesün ḥâme lisânına ḥilâf-ı inhâ
- 30 İn' iḳâd-ı girih-i rişte-i şulḥunden anuñ
Dil-i inşâf-ı nedîm olmaz imiş 'uḳde-nümâ
- 31 Mihre lâyıḳ hele bir böyle vezîr-i fâzıl
Gelmemiş işte tevâriḥ-i mülûk-ı vüzerâ
- 32 Hüsñ-i nezzâre-firîb ile güzeller içre
Şâhid-i bî-bedel-i ḥulḳı gibi müsteşnâ
- 33 Luṭf-ı cân-baḥşını tavşîf idelüm aḥbâba
Ḳamerin birbirine vaşf ide görsün a' dâ
- 34 Şuffe-i gülşene geldükçe nesîm-i luṭfi
Gösterür bülbüle rûy-ı dili verd-i ra' nâ
- 35 Virse bir şemme eger lâleye bûy-ı ḥulḳı
Nâfe-i Çîn ü Ḥoten gibi olurdu bûyâ

- 36 ‘Ahd-i hıfzında külāh oynadamaz bād dağı
Şem‘a tāt-ı zer ile eylesün ‘azm-i şahrā
- 37 Luţf ile bāğa hıţāb itse dehān-ı pāki
Ėonçe bŭlbŭl gibi hikmetle olurđı gŭyā
- 38 Farţ-ı Őevkıyle n’ola vaşf-ı cemālinde anuğ
Ėhāme Şebt eylese bŭyle Ėazel-i tāze-edā
- 39 Zīr-i zŭlfinde eger olmasa ol haţ peydā
Sāye-i sŭnbŭli cāy itmez idi mihr-i giyā
- 40 Ėaddini nağl-i gŭle bŭlbŭl iderse teŐbīh
Ėhār-ı āzār ile pŭr-zağm iderŭz ser-tā-pā
- 41 ŐevĖ-ı ruĖsārı ile Ėullarına ser-tā-ser
Ėhaņcer-i Ėhārı geğerdi gŭl-i Ėasret-peymā
- 42 Cŭya ezĖhār dŭkilmiŐ degŭl ol serv-i revān
SāyesiĖŭn dŭŐedi bād ĖiĖekli dībā
- 43 Ėılına Őaymaz anı ŧurre-i dil-ber ‘ĀŐım
Sŭnbŭl-i cennet olursa dağı zŭlf-i Ėŭrā
- 44 Şadr-ı Ėassān-eŐerā ‘āŐaf-ı ŐeĖbān-hŭnerā
Ey vezīr-i Şeref-efzāy-ı serīr-i ma‘ nā
- 45 Demidŭr Yŭsuf-ı maĖŐŭda Ėarīdār olsam
‘Arz idŭp nağm-ı terŭm rişte-i ma‘ hŭd-āsā
- 46 Őā’ib-i tāze-edā ‘Ŗrfi-i mazmŭn-pīra
Nağm ile Őŭhre-i āfāĖ re’īsŭ’Ő-Şu‘arā
- 47 Bosna Ėāđısı iken Őābit Efendi yazdı
Ėuccet-i ma‘ rifet-i bendeņe rengīn imzā
- 48 Devletŭnde n’ola ben dağı mŭlāzım olsam
Eylesem tā dem-i āĖir saņa ŐevĖ ile Őenā

- 49 Se şebe nazm ile mümkün mi ide kıl-ı kesir
Hıdmet-i tehniyet-i şadr-ı felek-ı kadri edā
- 50 ‘Arz-ı hālūñle ıo taşdı‘ i hemān ey Āşım
Eyle ol şadr-ı felek-ı kadr-i keremkāra du‘ ā
- 51 Tā ki gül dā’iresi muṭrib-i bülbülde olup
Naḳd-i ezhārı nesīm eyleye işār añā
- 52 Sidre evrākı kadar eyleye sāl-i ‘ömrin
Bāğ-ı ‘ālemde be-dīdār-iken şayf u şitā
- 53 Hāṭır-ı ‘āṭırını hem-çü gül-i bāğ-ı cinān
Hande-riz eyleye feyz-i ezeli şubḥ u mesā
- 54 ‘Ahdi faşl-ı gül olup hem-çü şeh-i vaḳt-i bahār
Bāğ-ı ‘ālemde ola luṭf ile fermān-fermā

17

DER-SİTĀYİŞ-İ DEFTERDĀR-I SĀBIḲ
HAZRET-İ HALİL PAŞA VĀLĪ-İ BOSNA HĀLĀ

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Şanmañuz şebde şihāb ile hilāl-i ramazān
Oḳını atdı yayın yaşdı o mäh-ı şa‘bān
- 2 Şühüb-i sākıṭadur şanma tuyūr-ı melekūt
Müjde-i maḳdem-i rüzeyle iderler ṭayerān
- 3 Husrev-i rüze ṭaḳındı yine zerrin ḥançer
Jengdār olsa n’ola rişte-i ebrū-yı bütān
- 4 Bende-i ḥalkā begüş oldu felek devrinde
Şeh-i rüze o kadar baḳladı ferr ü ‘unvān
- 5 Mihr idince añā al aṭlasını pāy-endāz
Ne ‘aceb zengi-i meş‘al kişi olsa keyvān

- 6 Der-niyām-ı sīne itdi yine tīğın Behrām
İtmeye ḥançer-i ebrū-yı bütān-āsā ḳan
- 7 Zührenüñ başına çengin o ḳadar çaldı o şeh
Necm-i raḥşende degüldür o dökildi dendān
- 8 Müşterī devri imiş ḥāşılı bu devr-i sa‘īd
Çerḥ ider her gice naḳdīneyi hem-yān hem-yān
- 9 Şanmañuz çerḥ-ı şevābitdür açup şaḥ çekdi
Zer-nişān defter-i a‘māle debīr-i devrān
- 10 Māh-ı nevdür görinen şanma o bedrū’d-dīnūñ
Şehr-i şavm içre rikāb-ı zeri olmaḳda ‘ayān
- 11 Ḥayr-maḳdem başumuz üzre yerüñ var senüñ
Her mināre direrek (?) açdı aña ḳarşu dehān
- 12 Şeref-i maḳdem-i nūruñla münevver olduñ
Naḥl-i gül reşk ider oldu bize bī-reyb ü gümān
- 13 Ḳadd-i yār ‘āşıkuñ ‘aynında degüldür şimdi
Dīde-düz oldu bize şām u seḫer ḫalk-ı cihān
- 14 Ğüşdār olsan eger sā‘at-i sīmīn ne dir
Baña da rağbet ider oldu bu ebnā-yı zamān
- 15 ‘Aḳrebüm ebru-yı cānāna dönüp durmada
Aña im‘ān-ı naḫar itmede ‘āşık her an
- 16 Vaḳt-i ifḫār lezīz olsa ‘aceb mi her şām
Hem-çü hengām-ı şafā-baḫş vişāl-i cānān
- 17 Bu mehūñ itmede her şām ferah-encāmı
Bizi dil-beste mişāl-i ser-i zūlf-i ḫübān
- 18 Giderek olsa ‘aceb mi gicemüz leyle-i Ḳadr
Günümüz ‘īd-i ferah-baḫş ḳulūb-ı rindān
- 19 Maḳdem-i āşaf-ı Cem-şevket ile şehrumūzi
Reşk-i bāğ-ı İrem itdi yine fazl-ı Yezdān

- 20 Âşaf-ı Cem-‘ azamet şadr-ı Sikender-ğaşmet
Revnağ-efzây-ı vezâret şeref-i ‘ âlem-i cân
- 21 Saf-der-i ħaşm-ı riyâ Haydar-ı kerrâr-ı vegâ
Şîr-i meydân-ı ġazâ Rüstem-i Sührâb-tüvân
- 22 Hâtem-i ebr-i ‘ a tâ Bermeki-i baħr-i sehâ
Ser-i ħayl-i küremâ Ma‘ n-i ma‘ âden-i ħsân
- 23 Vâkıf-ı sırr-ı nihân nâzım-ı aħvâl-i cihân
Hâmi-i mezheb-i Nu‘ mân sebep-i emn ü amân
- 24 Vâli-i ma‘ delet-ârây-ı diyâr-ı Bosna
Şadr-ı Cem-mertebe hem-nâm-ı Hâlîlü’r-raħmân
- 25 Eşer-i ism-i şerîfidür o destüruñ kim
Kanda varsa gül olur aħker-i nâr-ı süzân
- 26 Emr-i düşvârın aña ‘ arz ider ‘ aql-ı evvel
Kim dimez aña Felâṭun [u] Aristo-iz‘ ân
- 27 Bâl-i ‘ ankâ vü hümâ miknese-i râhı olup
İtse ol şadr-ı felek-mertebe ‘ azm-i dîvân
- 28 Andan ayrılmayalar şâm u seħer itmişler
‘ Adl ü inşâf ezelde daħi ‘ ahd ü peymân
- 29 Mihr-i re’yine eger bedr-i muġâbil olsa
Hâşre dek bulmaz idi kendüde aşlâ noġşân
- 30 Yerler altına girüp mihr ħaġîr olmazdı
Bir gice olsa serâyında zavallu mihmân
- 31 Kimseyi kimse dolandurmaz anuñ devrinde
Dil-i ‘ uşşâkı meger ħalkâ-i zülf-i piçân
- 32 Kimseye kimse gözüñ üzre ħaşuñ var dimez
Hâtem-i yâre meger la‘ l-i le’âlî-efşân

- 33 (...) āteşe devrinde şunar yoğ dirdüm
Şem‘a pervāne nişār itmese ger ‘aşķ ile cān
- 34 Siper-i hıfzımı gül ber-ser iderse itmez
Hiç eşer kıavs-i kıuzahdan aña tır-i bārān
- 35 Āhu-yı deşt ü dere pençe uzatmaz şimdi
Ĥāşılı ‘ālem-i rü‘yāda dağı şır-i jiyān
- 36 Böyle bir devr-i dil-ārā-yı ‘adālet-zāde
Çoğ degül olsa eger gürk ile ceyrān ceyrān
- 37 Bir gül-i nev-res-i hoş-büy olurdı lāle
Şemme-i luğfi ile bāğa nesīm olsa vezān
- 38 Şarşar-ı kıahrı güzār itse çemenzāra eger
Serv ü şimşād girerdi biribirine hemān
- 39 Tıtdı deryā-yı ‘adem semtini mānend-i ĥabāb
Cūy-ı şemşīri ile hep ser-i ehl-i tuđyān
- 40 Oldı yek kıatre midād ile anuñ kilkinden
Mündefi‘ derd-i siyāh-ı tef-i nār-ı ‘udvān
- 41 Şebt-i evşāfi ne mümkindür o destürüñ hiç
Ĥāme itsün heman imlā ĥazel-i tāze-zebān
- 42 İtse ol çeşm-i siyeh tıĥ-i nigāhın bürrān
Yol virür aña o dem hep şaf-ı ĥayl-i müjgān
- 43 Zülfine yüz vireli şāne-i meşşāta-i bād
Eyledi fitne-i ĥatt[1] dağı kendin pinhān
- 44 Ĥamze bir kıatil-i ‘ayyār-ı cihāndur itmez
Dem-i mestīde dağı itdügi cürmin i‘lān
- 45 Āh itsem n’ola tā rüz-ı nedem çün tıtdı
Beni rāh-ı taleb-i vaşlda şām-ı hicrān

- 46 Sidreye dūd-ı dilüm olsa n'ola peyveste
Beni dil-beste-i zülf eyledi bir serv-i çemân
- 47 Farḫ-ı ğamdan hele ey ğonçe mişāl-i bülbül
Dili teskîn idemem eylemesem āh u figân
- 48 Şöyle mest-i siyeh-i sāġar-ı 'aşḫum 'Âşım
Degül 'aynümde ḫabāb-ı mey-i cām-ı raḫşān
- 49 Āşaf-ı nükte-verā şadr-ı Aristo-hünerā
Ey vezīr-i 'azamet güster-i āl-i 'Oşmān
- 50 Devletünde benüm ol nükte-ver-i tāze-edā
Reşk ider nazm-ı dil-āvizüme rūḫ-ı Saḫbān
- 51 Nazm-ı nev-ḫarzumı tedvīn ideli ḫāme-i ter
Döndi taḫvīm-i kühen şāhına şī'r-i Selmān
- 52 Bildiler mışr-ı belāgatda 'Azīz olduğımı
Yūsuf-ı nazm-ı cihān-gīrimi āḫir ihvān
- 53 Da'vi-yi ma'rifetümde hele her bir maḫla'
Dinse var vechi iki şāhid-i 'adl-i bürhān
- 54 Hızr-ı ma'nāya şorarlarsa eger kilküme dir
Cān-fezā lüle-i ser-çeşme-i āb-ı ḫayvān
- 55 İktisāb-ı hünere sa'y-i belīġ eylemeyen
Ḫar ne bilsün ne imiş rütbe-i ehl-i 'irfān
- 56 Kıymetüm dār u diyārumda bilinmez aşlā
Ehli mādām tutar seng ile la'li yeksān
- 57 İki pādan biri aḫşar ise de yine ider
'Arşā-i vaşf-ı cemīlünde bu ḫāme cevelān
- 58 'Arz idüp ma'rifet-i ḫab'umı mümtāz olsam
İnzimām-ı keremünle n'ola beyne'l-aḫrān
- 59 Geldi hengām-ı hoş-encām-ı du'ā ey 'Âşım
Tā-be-key ḫāşılı taşdī'-i vezīr-i zī-şān

- 60 Tā ki māh-ı nev-rūza görinüp mağribde
Şühüb-i sākıta tarafından ola şu' le-resān
- 61 Her şihābı felegün tır hilālī bir kıavs
Hedef-i sine-i ĥasmı ola bī-nām u nişān
- 62 İde ol şadr-ı felek-ķadri maşūnu's-sāħa
Kenef-i ĥıfz u emānetde ķazādan Mennān
- 63 Gicesi leyle-i Kıadr ola günü 'īd-i sa'īd
Ĥātır-ı 'ātır her laħza vü her an şādan

60a Vezin kusurlu

60b tarafından: metinde tarafından vezin gereği böyle okundu.

[MUSAMMATLAR]

1

MERŞİYE DER-ĦAĦĦ-I ĦAZRET-İ MUSTAFÂ PAŞA
EL-MED‘Ü Bİ-KÖPRİLİ-ZÂDE EŞ-ŞEHİR
RAĦMETU‘LLÂHİ ‘ALEYH*

[mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün]

I

- 1 Gördüm ġarîb ġâlde ġülzâr-ı ‘âlemi
Şalmış benefşe yerlere ġisû-yı mâtemi
- 2 Abdâl-ı lâle âteş-i derd-i firâġ ile
Yaġmıř dil-i ġazînine dâġ-ı muġarremi
- 3 Şad pâre eylemiş ġül-i sad-berg ġönlüni
Zâl-i zamânenüñ ser-i dendân-ı şebnemi
- 4 Bülbül maġâm-ı mâtemi tutmuş şabâ gibi
Çalmış zemîne bülbüle-i ‘işret ü demi
- 5 Her sū miřâl-i cüy aġar eřki nergisün
Baġduġça ehl-i bâġa alur dehşet âdemi
- 6 Şordum nedür bu mâtemiñüz ehl-i ġülşene
Geldi zebâna sūsen-i pür-miġnet ü ġamı
- 7 Ey ġâfil-i zamâne didi itdi bî-nişân
Top-ı ġazâ-yı çerġ-ı felek şadr-ı a‘zamı
- 8 Hem-nâm-ı nâzenîn-i Ħudâ Âşaf-ı zamân
Meydân-ı bezm-i rezmde merdâne virdi cân

---

1 A 25a, İÜ 18b

*Başlık: -İÜ

II

- 1 ‘Azm-i behişt eyledi gül-berg-i ter gibi
Cisr-i fenāyı geçdi nesīm-i seher gibi
- 2 Şahbā-yı telhñāk-i řehādet o servere
Şirīn geldi şerbet-i kand ü şeker gibi
- 3 Meydānda aldı bikr-i řehādet bekāretin
Ol Rüstem-i dil-āver-i hñn-riz er gibi
- 4 Döndürmedi yüzün şaf-ı a‘ dā-yı dīnden
Ol şaf-řikāf rü ‘yet-i fetħ ü zafer [gibi]
- 5 Tecdīd itdi kã‘ ide-i rezm-i Hayder’i
Küffāra şundı dönmedi hiç şir-i ner gibi
- 6 Devlet yiter o şadr-ı mağāzī-şi‘ āra kim
Gül-pisterinde virmedi cān ğayrılar gibi
- 7 Oldı riyāz-ı cennet-i a‘ lāya rñ-be-rāh
Gül-pirehenle dil-ber-i sīmīn-ber gibi
- 8 Fazl ile ‘ilm ü hilm ü ğazā vñ řehādeti
Ehl-i behişt olduğın eyler řehādeti

III

- 1 Hãkķā ki bir vezir-i Süleymān-naşir idi
Ahvāl-i ins ü cinn ü tuyūra ğabir idi
- 2 Zāt-ı melek-řifāt idi ol zāt-ı bī-naşir
‘İlm ile ‘āmil ‘ādil ü fāzıl vezir idi
- 3 Mānend-i Hayder ‘ilm ü ‘adāletde bī-‘adil
Hem ‘arşa-i veğāda hñner-ver dilir idi
- 4 Kān yağdururdu memleket-i zulme řubħ u řām
Şemşir-i tizi tuħfe bir ebr-i maşir idi
- 5 Ammā ‘ařā-yı hāme-i ğikmet-ruķūm ile
Mūsā-řifāt fütādelere dest-ĝir idi

- 6 Şaĥn-ı cihânda râfi‘ -i a‘ lâm-ı dîn olup
Leyl ü nehâr ĥâmi-i şer‘ -i ĥaĥîr idi
- 7 ‘Uĥbâya meyli var idi ol zât-ı emcedüñ
Devlet yanında şaĥş-ı ġarîb ü ĥaĥîr idi
- 8 Ĥayfâ (...) eyledüñ ey çerĥ-ı bed-nihâd
Gelmez nazîri bir daĥi ey bî-vidâd u dâd

IV

- 1 Çerĥuñ li ‘âma luĥf-ı ferâvânı müstedâm
Ehl-i kemâl u fażl ise maġdûbi şubĥ u şâm
- 2 Yâ Rab ne ĥurfe meşreb olur sâķi-i felek
Her ĥanda bulsa eyler edâniye iĥtirâm
- 3 Ehl-i kemâle sâġar-ı devlet şunulsa da
İĥdâm-ı tâm ider ayâġın almaġa müdâm
- 4 Elbette bir ĥariķle câmın şikest ider
Yollar hezâr derd ile nâ-kâm u telĥ-kâm
- 5 Bî-nâm u bî-nişân idersin yazuķ felek
Her ĥanda cilve-güster olur fâzıl-ı benâm
- 6 Birdür yanuñda ehl-i kemâl ile bî-hüner
Ey nâķıd-ı zamâne ĥanı fark-ı ĥâş u ‘âm
- 7 Böyle dönerse câm-ı hilâlüñ senüñ eger
Ehl-i kemâlüñ işleri bi’llâh olur tamâm
- 8 Ey çerĥ-ı bî-vefâ netice cevri lâ-yu‘ ad
Yoķ mı bu cevri ü kineye ey kine-cüy-ı ĥad

V

- 1 Sensin bu kînelerle Süleymân’ı öldüren
Sensin vezîr-i şâh-ı cihân-bânı öldüren

- 2 Sensin mülük-ı ‘âlemi kem-nâm eyleyen
Sensin gedâ-yı bî-ser ü sāmānı öldüren
- 3 Sensin netice mûcib-i âh-ı şerer-feşân
Sensin bu hâkdânda cānānı öldüren
- 4 Sensin cihānda bā’ iş-i hicrân-ı bî-amān
Sensin hemîşe ‘âşık-ı nālānı öldüren
- 5 Sensin netice zümre-i ‘irfānı ağladan
Sensin cihānda nükte-tırāzāmı öldüren
- 6 Ey çerh-ı bed-nihād-ı siyeh-kāse her zamān
Sensin bu tekyegāhda mihmānı öldüren
- 7 Senden olunca biz hele kıan ağlaruz felek
Sensin o şadr-ı husrev-i devrānı öldüren
- 8 Ey zerre deñlü şefkati yok cevri bî-hisāb
Viridi bu mātem āh dil-i zāra ıztırāb

VI

- 1 Kār itdi āh cānuma bu mātem ey felek
Doldı duhān-ı āhla nüh t̄arem ey felek
- 2 Şimdi nefes alup viremem dūd-ı āhdan
Teng oldı şöyle başuma bu ‘âlem ey felek
- 3 Ben tuhfe şimdi bülbül-i mātem-terāneyem
Olmaz baña hezār-ı çemen hem-dem ey felek
- 4 Dem-beste itdi chl-i semāvātı ser-te-ser
‘Arş-ı berine çıkdı benüm nālem ey felek
- 5 Geldukça hātırā o melek kıanda olduğın
Kıan ağlaram hem āh iderem her dem ey felek
- 6 Ğam-hānede kıarār idemem ben bu derd ile
Āhır neye varur bu elem bilmem ey felek
- 7 Sen şanma bu firāk ile ancağ benüm hāzīn
Ağlar cihānda cümle benī Ādem ey felek

- 8 Yoğdur şafâ gönülde ğam ammâ cihân cihân
Ey çerh-ı süfle-perver ü bed-ğū amân amân

VII

- 1 ‘Âşım yiter bu nağme-i mâtem yiter yiter
Ey zâr u bî-nevâ saña dosdoğrı bir haber
- 2 Ne çerh u ne zamân u ne dest-i beşerdedür
‘Ömr-i beşerle mevt-i beşer ile hayr u şer
- 3 Elbette cām-ı mevti beşer ‘âkıbet çeker
Biñ yıl yaşarsa daği mişâl-i Ebu’l-beşer
- 4 Rūğ-ı şerîfi şād ola me’vāsı bāğ-ı ħuld
Vird-i zebānumuz bu durur her dem-i seşer
- 5 Olsun amân ħazret-i Perverdgār’da
Şevketlü pādşeh-i felek-cāh-ı bağr ü ber
- 6 Naşr u zafer sağında solında fütūğ ola
Ĥızr-ı ināyet aña ola yâr u rāh-ber
- 7 Küffār üzere ğālib ola ceşş ile müdām
Yâ Rabb şadr-ı a’zam u sâ’ir vezîrler
- 8 Ĥalk-ı cihân zıll-ı zalîlinde bî-terah
Ĥalb-i şerîf zıll-ı İlāh ola pür-ferah

2

MERŞİYE DER-ĤAĞĞ-I FERİDÜN EFENDİ

EL-BOSNEVİ*

mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün

I

- 1 Degüldüm ey sipihr-i kîne-perverin saña düşmen
‘Aceb bilsem niçün olduñ bu resme sen baña düşmen

VI/8b bed-ğū amân: bed-ğırāmān İÜ

2 A 27a, İÜ 20b

*Başlık A: Merşiyeye Berây-ı Feridün Efendi İÜ

- 2 Senüñle itdügüm ‘ahd-i raşifü’l-‘ aqđi naqz itdün
Yine bigānegiye başladıñ ey āşinā düşmen
- 3 Senüñ bu farq-ı dest-endāz-ı nā-ber-cā-yı devrünüden
‘ Aceb mi ey sipihri kine-perdāz-ı velā düşmen
- 4 Yine tīg-i kazā te ‘şir-i ‘ālem-gir-i āhumla
Seni dil-çāk u hūn-ālūd idersem ey vefā düşmen
- 5 Yazuklar nā-şinās-ı gevher ü har-mühresin ya‘nī
E‘ādī-i efāzıl dost erbāb-ı şafā düşmen
- 6 Fiğān bu riş-ğand-i nā-pesend-i ehl-i dānişden
‘ Aceb bir kinesin ey çerğ-ı gaddār-ı beķā düşmen
- 7 İki üç ‘andelīb-i nağme-senc nazmı çok gördün
Birin āğır bu gülşene kaçurduñ ey nevā düşmen
- 8 Dirigā bilmedün ey çerğ-ı dūn qadr-i Feridūn’u
Yitürdüñ ey efāzıl düşmen āh ol dürr-i meknūmı

II

- 1 Şafā-yı hātır-ı ehl-i ma‘ārif in‘ idām üzre
Neşāt-ı ihtirāz-ı sifle-kām ammā devām üzre
- 2 Nedendür bilsem olmağ sedd-i ye ‘cüc-i Sikender-veş
Binā-yı devlet-i nā-dān istiḥkām-ı tām üzre
- 3 Ya kaçır-ı ye ‘s-i naqş-ı nıl-i ümmid-i suhan-sencān
Dil-i āşüfte kām-ı ‘āşık-āsā inhidām üzre
- 4 Hele nıl-i merām ehl-i dil[e] mev‘ūd-ı şubḥ olsa
Getürmezdüñ felek sen ḥaşre dek hiç şubḥı şām [üzre]
- 5 Fiğān sī-murğ-ı zerrin şeh-per-i mihründe lertzāndur
Mişāl-i murğ şāhib-beççegān dā’im li ‘ām üzre
- 6 Olurdı olmasañ ey çerğ-ı bed-mihr-i sitem-ülfet
Suhan-peymā dil-i yārāna kaçd-ı intikām üzre

- 7 Niçün ey çerh-ı bed-hû sell-i seyf-i kineñi urduñ
O üstâd-ı revân-bahşâyı cişmân-ı kelâm üzre
- 8 Dirîgâ bilmedüñ ey çerh-ı dñn kıadr-i Ferîdün'ü
Yitürdüñ ey efâzıl düşmen âh ol dürr-i meknûnı

III

- 1 Dür-i şehvâr-ı nazmuñ geçdi ey dil rûz-ı bâzârı
‘ Aceb mi şafha-i ümmîde çeksem haţt-ı bî-zârı
- 2 Kıabâ-yı kâgazîñin yakmasun mı ehl-i nazm ey dil
Dağı terk itmedi gerdün-ı âyîñ-i sitemkârı
- 3 Gönül sâkı-i nâ-çespân devr-i çerh elinden gör
Ne kûteh-destleri nüş itdiler şahbâ-yı âzârı
- 4 Hele ey çerh-ı kûteh âstîñ-i ehl-i dil düşmen
Esîr-i hârhar itdün bu bâğ içre dil-i zârı
- 5 Tehî-pây eşheb-i merg üzre hâke yek-süvâr itdün
Dirîgâ yekke-tâz-ı ‘ arşa-i nazm-ı dürer-bârı
- 6 Döner câm-ı hilâlî nice sâl ey çerh-ı dñn ammâ
Getürmez nuţka böyle şâ‘ ir-i pâkîze-güftârı
- 7 Saña hiç ter-gedâlık itmedi ol şâh-ı istiğnâ
Niçün güm-kerde-i hâk eyledün ol dürr-i şehvârı
- 8 Dirîgâ bilmedüñ ey çerh-ı dñn kıadr-i Ferîdün'ü
Yitürdüñ ey efâzıl düşmen âh ol dürr-i meknûnı

IV

- 1 Fiğân kim ‘ âdetündür rind-i ‘ âlem-sûzı zâr itmek
Harâbât-ı belâda câm-ı ğamla mey-güsâr itmek
- 2 Senün dest-i kerem-peyvesteñe ey çerh-ı dñn kıalmış
Hemişe nahl-i ümmîd-i dili bî-berg ü bâr itmek

- 3 Şaṅa maḥşūşdur gül-çin-i bāğ-ı nıl-i maḥşūdı
Deride-dest-i nevk-i tır-i ḥārḥār-ı ḥār itmek
- 4 Nedendür nā-şinās-ı nūr-ı şubḥ u zulmet-i şāma
Şebān-rūzī bileydüm inḥiṣār-ı i‘ tibār itmek
- 5 Yā ehl-i iktinān[ā] sırr-ı ebrū-yı kemāndāri
Nedendür tır-i dil-düz-ı sitekle zülfiḳār itmek
- 6 Bu nā-dānī-i nīk ü beddür ey gerdün-ı dūn-perver
Sebeb-āzürdegi-i ehl-i fazlı iḥtiyār itmek
- 7 Senüñ ey çerḥ-ı dūn-dīrine resm-i nā-pesendüñdür
Hemişe kār-dān-ı ma‘ rifetle kār-zār itmek
- 8 Dirīgā bilmedüñ ey çerḥ-ı dūn ḳadr-i Feridün’u
Yitürdüñ ey efāzıl düşmen āh ol dürr-i meknūmı

V

- 1 Suḥan-sencidelikdür şimdi yoḳdur mişl o üstāda
Diyār-ı Rūm u Şirāz u Semerḳand u Buḥārā’da
- 2 O ḥāletlerle vardur ḥaṭṭ-ı naẓm-ı cān-fezā sende
Bulınmaz ḥaṭṭ-ı Bāğdād-ı feraḥzā-yı dil-ārāda
- 3 O bir ‘Örfī [vü] Ḥayyām insicām-ı naẓm ider ḥālā
‘Adīlin bulmamışdur fikr-i Şā’ib şı‘r ü inşāda
- 4 Hilālī beñzemez aşlā o māh-ı Naḥşeb-i naẓma
Benümle müttefiḳdür ehl-i dāniş hep bu da‘vāda
- 5 O merzübūm-ı Rūm’uñ Ḥāfız-ı ḥoş-gūyı olmışdur
Taşavvuf-güne icād-ı kelām-ı rāst-ı ma‘nāda
- 6 O üstād-ı Nizāmī iḥtirā‘a Ḥusrev-i şānī
‘Aceb mi dinse şirīnkāri-i naẓm-ı dil-ārāda

IV/4b i‘ tibār: in‘ idām İÜ

IV/5a kemāndāri: kemāndāra İÜ

V/3a ‘Örfī [vü]: netinde ‘Örfī-i

- 7 Niçün ol nüṣṣa-i kübrâ-yı rengin faẓl-ı ma' nânuñ
Felek evrâķ-ı ' ömrin virdün inṣâf itmeyüp yâda
- 8 Dirigâ bilmedün ey çerḥ-ı dün ķadr-i Feridün'u
Yitürdün ey efâzıl düşmen âh ol dürr-i meknûnı

VI

- 1 Niçün erbâb-ı nazm-ı dil-nişîne i' tibâr itdün
Hezârın şâ' ir-i mu' ciz-dem-i ' İsa-şi' ar itdün
- 2 Gelüp Bâķi vü Nef' i vü Riyâzi vü Mezâķi'yi
Neṣâṭi vü Fehim'i şâ' ir-i faẓl-iṣṭihâr itdün
- 3 Nikât-ı Sâmi' i vü Şehri vü Şabri vü Şâbir'le
Miyân-ı nükte-sencân-ı ' Acem' de iftiḥâr itdün
- 4 Dem-i cân-baḥş-ı Vecdî vü Nazim-i nükte-perverle
Meşâm-ı ehl-i nazm-ı tâzeye nükhet-nişâr itdün
- 5 Dönüp bu merzübüm-ı Rüm'ün âḫir nükte-sencânın
Bu bî-raḥmî vü farṭ-ı kinegiden veremzâr itdün
- 6 Ne mümkün nazm u tensik eyleyem ben her birin ammâ
Hezârân laḥd-i ehl-i nazmı cay-ı mür u mâr itdün
- 7 ' Aceb yek-bîn-i nîk ü bedsın ey gerdün-ı bed-girdâr
Niçün dîvân-ı ' ömr-i ehl-i nazmı târmâr itdün
- 8 Dirigâ bilmedün ey çerḥ-ı dün ķadr-i Feridün'u
Yitürdün ey efâzıl düşmen âh ol dürr-i meknûnı

VII

- 1 Kaçurduñ ol hezâr-ı nağme-senc-i bâğ-ı ' irfânı
Esir-i ḥârḥâr itdün ṭibâ' -ı nükte-sencânı
- 2 Kime ' arz eylesün gül-deste-i nev-reste-i nazmın
Çemenzâr-ı belâğatda berâ' at-pîşe yârânı
- 3 Şikest itdün anuñda câm-ı ' ömrin bezm-i fânide
Aña ey sâķi-i gerdün dimişken Câmî-i şânî

- 4 ‘ Adem iklîmine göndermeyince durmaduñ bir an
O ‘ Örfî-ihtirâ‘ [u] ğıbtâ-pâş-ı rûh-ı Selmân’ı
- 5 Niçün kem-nâm itdüñ ey sipihr-ğadr u hayf-ülfet
O Sehbân-ı benâm-ı zevk-bağş-ı rûh-ı Hâssân’ı
- 6 Ferîdün gelmeye devründe ey gerdün-ı dñn-perver
Zuhûr eyleser de şad Hüsrev-i şâhî vü Hâkânî
- 7 O üstâd-ı benâmuñ ‘ Āşım-āsâ mâteminden hep
‘ Aceb midür bu beyti vird idinse cümle ihvânı
- 8 Dirîgâ bilmedüñ ey çerh-ı dñn kıadr-i Ferîdün’u
Yitürdüñ ey efâzıl düşmen âh ol dürr-i meknûnı

3

**MERŞİYE DER-HAĖĖ-I MERĖÛM FĀ’İZ EFENDİ
EŞ-ŞEHİR Bİ-MÜKERREM-ZĀDE***

[mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün]

I

- 1 Ne bakşam bâğa bir gün her yeri bî-zîb ü fer kıalmış
Ne gül-bünde öter bülbül ne gül ne berg-i ter kıalmış
- 2 Şabâ ile açılmış bir yaña gül bir yaña bülbül
Ne cânân var ne hod ‘ âşık ne peyk-i nâme-ber kıalmış
- 3 Virüp şoyğun (?) çubuğ gibi şavukdan nağl-i gül ditrer**
Ne hağrâ câmesi vardur ne tâc-ı pür-güher kıalmış
- 4 Netîce murğ-ı şad destân mağâmın eylemiş tebdîl
Ne dil faşl-ı şabâ ister ne meyl-i deşt ü der kıalmış
- 5 Ser-i müjgân-ı çeşmüm kıatre-i hñn-âbeden âsâ
Gülün de al berginden cüdâ hep hârlar kıalmış

3 A 29a, İÜ 17a

*Başlık A: Merşıye-i Fâ’iz Efendi rahmetu’llâhi ‘aleyh İÜ

**Şoyğun: soğuşun

- 6 Girüp zîr-i zemîne nergis ancak bir piyâz ile
Ne esbâb-ı şafâ vardır ne elde sîm ü zer kalmış
- 7 Dikilmiş naḥl-i mâtem sünbül-i miskîn ocağına
Ne berginden nişâne var ne bûyından eşer kalmış
- 8 Baña bir ḥâlet el virdi benümle döndi bâğ ancak
Kıyâs itdüm ki rakşa geldi her bir naḥl-i râğ ancak

II

- 1 Koyup aḥvâl-i bâğ u râğı baḳdum çerḥ-ı ğaddâra
O da mâtem libâsın giymiş olmuş ğamla âvâre
- 2 Yere çalmış başından tâc u destâr-ı muḥallâsın
İdüp ebrû-yı nihân ṭurre-i şeb-günde bî-çâre
- 3 Şafaḳdan şanma destârı ‘ alevlendi o gerdünüñ
Muşîbetden anı ilḳâ idince yerdeki nâra
- 4 Degüldür mâh-ı nev bir ḥaçer-i elmâs-gün almış
Eline itmek ister kendüyi gerdün-ı şad-pâre
- 5 ‘ Aceb midür biribirine girse ey gönül eflâk
Bu mâtemden olurlarsa daḥi ser-geşte hemvâre
- 6 Bu mâtem özge mâtemdür bu yara çok zamân işler
İşâbet itdi sehm-i mevt zîrâ bir keremkâra
- 7 N’ola ṭâḳ-ı sipihre çâḳ çıkarsam eşk-i ḥüninüm
Dü çeşmüm eyleyüp gülşen-serây-ı derde fevvâre
- 8 Üfûl itdi sipihri ‘ ilm ü fazluñ mihr-i nevvârı
Kodı Fâ’iz Efendi ya’ ni ‘ âlemde niçe zârî

III

- 1 Kime şimden girü ehl-i hüner ‘ arz-ı hüner itsün
Kimünle ‘ andelîbân-ı belâgat-nağmeler itsün

- 2 Nesim-i luđfi pāk eylerdi hep gerd-i kūdūretden
Kime gūl-gonçe-i řalb-i řazın ʿ arz-ı keder itsün
- 3 Anuñ itdükleri iʿ cāzı nazm-ı rūh-bařşāda
Debistān-ı belāgatda gelüp nevʿ -i beşer itsün
- 4 Düşince emr-i pūr-eřkālī ʿ aql-ı evvelūñ bilmem
Kimi şimden girü rāh-ı řavāba rāh-ber itsün
- 5 Çün ol başr-i feřāhat zır-i ĥāki eyledi meʿvā
Kim artıķ mařfel-i erbāb-ı fazlı pūr-güher itsün
- 6 Ayađın cidd o mařdūm-ı güzide nāz-perver yoķ
Mařādīmūñ kim artıķ meclis-i pūr-zīb ü fer [itsün]
- 7 Gel ey çeşmüm bu yüzden dem-be-dem eřküñ revān eyle
Ki her bir şaşresi řanđı zemine reh-güzer itsün
- 8 Dem-ā-dem ağlasan var vechi zırā māder-i devrān
Getürmez miřlini mehd-i vücūda ey dil-i nālān

IV

- 1 ʿ Aceb deryā-yı ʿ ilm ü fazl idi ol zāt-ı bī-hemtā
Anuñ her bir kelāmı olmişıdı lüʿlüʿ -i lālā
- 2 Velī mir ʿāt-ı İskender gibi ʿ ālem-nümā idi
Yoğ-ıdı şinet-i pākinde anuñ ğıll u ğışş ařlā
- 3 Devātuñ źulmet-ābādından ʿ ayn-i āb-ı ĥayvānı
Bu bāđa lüle-i kilkinden itmişdi Ĥudā icrā
- 4 Zebān-ı pāki gūl-berg idi gūlzār-ı belāgatda
Anuñ dürr-i kelāmı şebnem olmişdı aña güyā
- 5 O gūl-berg-i muřarrā-yı çemenzār-ı maʿ āniye
Hele olmişdı murđ-ı sidre-ārā bülbül-i řeydā

III/2b şalb-i: řabʿı İÜ

III/7 Aʿda yok

- 6 atı mtk idi amm hezr-1 rhuna anun
Gerekse sidre v tb gerekse cennet'l-me 'v
- 7 Gelür bir gün diyü glen-sery-1 ' adn  firdevse
O hsretle d-t olmdı artık kamet-i tb
- 8 O pervz itdi bg-1 udse amm künc-i mihnetde
od o murg-1 cn-1 n-tvn dm-1 hsretde

V

- 1 Nie ta atmasun erbb-1 dil hi erh-1 n-dna
' Ad-y cn olup eyler hmet ib-iz' na
- 2 Dil  cnn fetle eyleyüp szn ider her b
Felek ehl-i dili hep döndürür em' -i ebistna
- 3 aan bir yerde bulsa b-nev bir a suhn-dn
Getürür anlar birden  mskr-1 efgna
- 4 Dirg itmezdi n-dndan bulaydı b-1 hayvn
Vel bir aresin virmezdi hi mkil-pesendne
- 5 ' Aceb kteh-tb' atdur felek bir ehl-i dniden
Eline alsa bir gevher atar t k' r-1 ' ummna
- 6 Bu vaz' 1 trsun amm bulsa hk-i py-i n-dn
An helv anup ilka ider b-re dendne
- 7 Yter gerdndan itdn esb-i ekv dahil yok anun
Gider almaz bu fnde ne ferzne ne dvne
- 8 Hemn ey dil benümle nevhalar eyle fign eyle
Dern-1 snenn telerin artık ' ayn eyle

VI

- 1 Bu bgun bülbülü mecrh-1 hr-1 hrhr olsun
Gl-i ad-bergi bd-1 h ile hep trmr olsun

- 2 Bu mâtemle benefşe gömgök olsun ser-nigün olsun
Derün-ı lüle gönüm gibi dâ'im dâgdâr olsun
- 3 Kesilsün cüy-ı dil-cüyüñ ayağı bāğ-ı ' âlemden
Dü-çeşm-i ' aşık-āsā ' ayn-i nergis eşk-bâr olsun
- 4 Bu bāğüñ sünbüli hep dūd-ı āh-ı ehl-i derd olsun
Şebān-rūzī o sünbül hem-ser-i zülf-i nigār olsun
- 5 Anuñ her serv-i şimşadı çemende kaskatı kalsun
O bālā kadlerüñde ' aşık-ı bī-cānı mār olsun
- 6 Tarāvet bulmasun yārān ebr-i-nev-bahārīden
Gülüñ ruhsāresi bād-ı fenādan bir ğubār olsun
- 7 Bu köhne bāğ içinde nefha-i şūr-ı kıyāmet-zā
Hemān şimden girü feryād u efgān-ı hezār olsun
- 8 Çün ol verd-i muṭarrā-yı vefā yok bāğ-ı ' âlemden
Hezārān hüner-i dem-beste kalsun naḥl-i mâtemde

VII

- 1 Yiter bu nevḥa ' Āşım böyledür taḫdīr-i Rabbānī
Bu dehr-i bī-beḳāda her kes olsun mevtle fānī
- 2 İdüp ber-bād ' ömrin taḫtını tābūt ider devrān
Bu mülk-i bī-beḳānuñ ādem evlādı Süleymānī
- 3 Hüner ancağ bu fānīde añılmağ nīk-nām ile
Ecel yoḥsa unıtmaz ne gedāyānı ne şāhānı
- 4 O zāt-ı raḥmet-āyātuñ gönül tā ḥaşre dek kaldı
Derün-ı sīne-i bī-kīnelerde derd-i hicrānı
- 5 Şebān-rūzī cenāb-ı müsteṭāb-ı ḥazret-i Ḥağ'dan
Derün-ı cān u dilden hep budur mes'ül-i aḫdānī
- 6 Ola ol bülbül-i gül-bün-fürüz-ı ' işmetüñ dâ'im
Maḳām-ı bāğ-ı cennet virdi rüy-ı luḫf-ı Yezdānī

- 7 Hüdâ ‘allâme-i dehri mu‘ammer eyleyüp dâ’im
 Hâṭadan hıfz ide devlet-serây-ı ‘ilm ü ‘irfânı
- 8 Serâyüñ gülşen-i ‘iffet-hezârı kâ’im olsun hep
 O gülşende gül-i feyz-i İlâhî dâ’im olsun hep

4

[TESDİS]*

[mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

I

- 1 ‘Älemde âdem eyleye mi her dem ‘âlemi
 2 Mümkin midür müdâm ola şādî vü ḥurremî
 3 Demlerde geçmemiş Cem’[e] devründe her demi
 4 Ol daḥi yirmiş ey dil-i ğam-dîdemüz ğamı
 5 *Her kes be-kadr-i hiş giriftâr-ı mihnetest***
 6 *Kes rā ne-dādeend berāt-ı müsellemi*

II

- 1 ‘Azl irmesün diyü kapuya hep nigâh ider
 2 ‘Älemde şanma ‘âlemi erbâb-ı câh ider
 3 Bîm-i zevâl mülk ile şehirde âh ider
 4 Ol âh-ı cân-güdâz ile çerhı tebâh ider
 5 *Her kes be-kadr-i hiş giriftâr-ı mihnetest*
 6 *Kes rā ne-dādeend berāt-ı müsellemi*

4 A 37b, İÜ 23b

*Başlık : Müseddes-i ‘Âşım Efendi İÜ

** “Herkes kendine göre belaya uğrar. Hiç kimseye güvende olma beratı (güvencesi) verilmemiştir.” (Ebu’l-Ferec-i Segzî -ö. 393/1003-)

III

- 1 Bay u gedā-yı ʿālem ile itsen ülfeti
- 2 Anlarla eylesen dün ü gün dağı şöğbeti
- 3 Boşına ey gönül unıdurduñ bu miğneti
- 4 Gitsün gedā ğanı ider ızhār-ı ʿusreti
- 5 *Her kes be-kadr-i hiş giriftār-ı mihnetest*
- 6 *Kes rā ne-dādeend berāt-ı müsellemi*

IV

- 1 Gül-ğhande ğaddi yoğ ne ğadar nā-tüvān yatur
- 2 Ser-küçelerde de çoğı bī-āb u nān yatur
- 3 Gül-pisterinde yanağını nīm cān yatur
- 4 Şanmañ cihānda şıyt u şadā-yı figān yatur
- 5 *Her kes be-kadr-i hiş giriftār-ı mihnetest*
- 6 *Kes rā ne-dādeend berāt-ı müsellemi*

V

- 1 ʿĀşım budur felekde hemān muğtezā-yı ğāl
- 2 Ādemde eksük olmaya ğüzn ü ğam u melāl
- 3 Bir kimse şād u ğurrem ola her zamān muğāl
- 4 Bu beyti dinle tesliyeti her dem andan al
- 5 *Her kes be-kadr-i hiş giriftār-ı mihnetest*
- 6 *Kes rā ne-dādeend berāt-ı müsellemi*

III 1 ve 2. mısra İÜ'de 3 ve 4. mısra

IV/2 Ser-küçelerde de: Ser-küçelerde A

5

[TESDİS]*

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

I

- 1 Bir belâyâ ğam ki ehlin bulmada nâ-çâr olur
- 2 Bu dil-i zâra gelür şol deñlü ülfedâr olur
- 3 Câme-ğ^vâbında bulur anı kaçan bîdâr olur
- 4 Belki rûz-ı haşre dek anuñla yâr-ı ğâr olur
- 5 *Ğanda bir ğam yârsuz kıalsa benümle yâr olur*
- 6 *Bir belâ kim şâhibin bulmaz baña ğam-ğ^vâr olur*

II

- 1 Derd-i bî-dermân-ı ' aşğ-ı yâra oldum mübtelâ
- 2 Kârum âh u nâle-i dil-sûzdur şubğ u mesâ
- 3 Deşt-i miñnet kûh-ı ğam beytü'l-ğazen degdi baña
- 4 Arğası üzre yaturlar şimdi erbâb-ı belâ
- 5 *Ğanda bir ğam yârsuz kıalsa benümle yâr olur*
- 6 *Bir belâ kim şâhibin bulmaz baña ğam-ğ^vâr olur*

III

- 1 Faşl-ı gül geçdi irişdi yine hengâm-ı ğazân
- 2 Gitdi bülbül kıalmadı ğülşende feryâd u figân
- 3 Görđi her ğamla belâ kim anda yokdur bülbülân
- 4 Geldiler âğir derûn-ı dilde tutdılar mekân
- 5 *Ğanda bir ğam yârsuz kıalsa benümle yâr olur*
- 6 *Bir belâ kim şâhibin bulmaz baña ğam-ğ^vâr olur*

IV

- 1 H^vāba varsam gezdigum kūy-1 belādur ey göñül
- 2 Çeşmüm açsam gördigum rūy-1 belādur ey göñül
- 3 Bāğa varsam kısmetüm b̄uy-1 belādur ey göñül
- 4 Dönsem andan maħrecüm s̄uy-1 belādur ey göñül
- 5 *Çanda bir ğam yārsuz çalsa benümle yār olur*
- 6 *Bir belā kim şāħibin bulmaz baña ğam-ħ^vār olur*

V

- 1 Çāre yoğdur kayd-1 ğamdan baña āzād olmağa
- 2 Yoğ naşībüm bildüm artık bir nefes şād olmağa
- 3 Āh-1 dilden tutdı yüzün çasrı ber-bād olmağa
- 4 Haşre dek yoğ çāre artık behcet-ābād olmağa
- 5 *Çanda bir ğam yārsuz çalsa benümle yār olur*
- 6 *Bir belā kim şāħibin bulmaz baña ğam-ħ^vār olur*

VI

- 1 Güşe-i miħnetde alsam destüme cām-1 Cem'i
- 2 Yine b̄irün u derünı gösterür rūy-1 ğamı
- 3 Ğamsuz olmağ bulmadum 'ālemde ' Āşım bir demi
- 4 Böyle buldum böyle terk itsem gerek bu 'ālemi
- 5 *Çanda bir ğam yārsuz çalsa benümle yār olur*
- 6 *Bir belā kim şāħibin bulmaz baña ğam-ħ^vār olur*

6

[TESDİS]*

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

- 1 Hâtırım yıkma 'adū ey dost vîrân görmesün
- 2 Yapma gönlüm dil anı ma' mūr bir an görmesün
- 3 Kimse gönlüm turreden a' dā perişan görmesün
- 4 Luṭf idüp cem' iyyeti her ḳalb-i nâ-dân görmesün
- 5 *Gülmesün düşmen baña raḥm eyle giryân görmesün*
- 6 *Çeşm-i hūn-âlūde rüy-ı ḥaşmı ḥandân görmesün*

II

- 1 'Āşık-ı dîrîneye cānā cefā lâyıḳ mıdur
- 2 Nev-heves 'uşşāḳa söyle yā vefā lâyıḳ mıdur
- 3 Bî-güneḥ bu zāra tertîb-i cezā lâyıḳ mıdur
- 4 Nār-ı hicre ya' ni yakmaḳ dil-berā lâyıḳ mıdur
- 5 *Gülmesün düşmen baña raḥm eyle giryân görmesün*
- 6 *Çeşm-i hūn-âlūde rüy-ı ḥaşmı ḥandân görmesün*

III

- 1 Āh u nālem gūş-ı ḥaşma nağme-i bülbül gelür
- 2 Çeşmine her ḳatre-i hūn-ābe berg-i gül gelür
- 3 Dūd-ı āhumda dem-ā-dem tāze bir sūnbül gelür
- 4 Şanma sūnbül dil-berūñ başındaki kākül gelür
- 5 *Gülmesün düşmen baña raḥm eyle giryân görmesün*
- 6 *Çeşm-i hūn-âlūde rüy-ı ḥaşmı ḥandân görmesün*

6 A 38b, İÜ 24b

*Başlık : Müseddes-i 'Āşım Efendi İÜ

II/2 ḳatre: nazra İÜ

IV

- 1 Dilde yüz biñ yara var şemşir-i cevruñden senüñ
- 2 Añma sūrāh-ı teni hiç tır-i cevruñden senüñ
- 3 Dōstum ğamnāk olur taħrır-i cevruñden senüñ
- 4 Düşmenümse şād olur taštır-i cevruñden senüñ
- 5 *Gülmesün düşmen baña raħm eyle giryān görmesün*
- 6 *Çeşm-i ħün-ālūde rüy-ı ħaşmı ħandān görmesün*

V

- 1 Şimdi demler sürmede ‘ Aşım o şūħ aġyār ile
- 2 Ħayli demdür hiç görışmek olmadı dil-dār ile
- 3 ‘ Ālemi ‘ arz eyle sen de kil-k-i gevher-bār ile
- 4 Ħatm it ammā maṭla‘ -ı Vecdī-i siħr-āşār ile
- 5 *Gülmesün düşmen baña raħm eyle giryān görmesün*
- 6 *Çeşm-i ħün-ālūde rüy-ı ħaşmı ħandān görmesün*

7

[TAĦMĪS]*

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

I

- 1 Bāġ-ı ‘ ālemde kimi gül gibi ħandān ancaħ
- 2 Kimisi ebr-i bahārī gibi giryān ancaħ
- 3 Kimi bülbül gibi pür-şiven ü eġġān ancaħ
- 4 *Ħāl-i ‘ ālem ezeli böyle perişān ancaħ*
- 5 *Kimi ħandān kimi giryān kimi nālān ancaħ*

II

- 1 Kimi Mecnūn gibi dil-beste-i zülf-i ṭarrār
- 2 Kimi Ferhād gibi mā ’il-i şirīn-güftār
- 3 Kimi sāye gibi üftāde-i nāzük-reftār
- 4 *Kimisi bülbül-i nālān-ı gül-i ‘ arız-ı yār*
- 5 *Kimi pervāne-i şem ’-i ruħ-ı cānān ancaħ*

7 A 39a, İÜ 25a

*Başlık: Muħammes-i ‘ Aşım Lüġaz li-Bāķi İÜ

III

- 1 Taht-ı 'işretde kimi Cem gibi fermân-fermâ
- 2 Kimi maḥkûm-ı miḥen 'âşık-ı maḥzûn-âsâ
- 3 Kimi gülzârı kimi külḥanı itmiş me'vâ
- 4 *Bu cihân kimine kaşr-ı tarab u 'iṣ u şafâ*
- 5 *Kiminüñ miḥnet ile başına zindân ancaḳ*

IV

- 1 Ne baḳar salṭanat u ḥaşmet-i Efrîdûn'a
- 2 Ne tehî kîse gedâya ne zer-i Ḳârûn'a
- 3 Ne gül-âlûde pelâsa ne nazîf iksûna
- 4 *Pây-mâl olmada âḥir şütür-i gerdûna*
- 5 *Pâdşâh ile gedâsı hele yeksân ancaḳ*

V

- 1 Kimse 'Âşım olımaz vâkıf-ı esrâr-ı nihân
- 2 Olsa ger Bû-'Ali-yi vaḳt u Felâṭûn-ı zamân
- 3 Olmadı kimseye ser-beste bu esrâr 'ayân
- 4 *Bâkiyâ ḥânḳah-ı 'âlem-i ḥayretde hemân*
- 5 *Her gelen kimse bu esrâr ile ḥayrân ancaḳ*

8

[TAḤMÎS]

[fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün]

I

- 1 Ḳâmetüñ serv-i semen-sâye-i ḥâṭır-cûdur
- 2 Kemerüñ anı kuşatmış güzelüm bir cûdur
- 3 Leblerüñ ḳonmuş aña tûṭı-i ḥikmet-gûdur
- 4 *Ruḥuñ ey gönçe-dehen berg-i gül-i ḥod-rûdur*
- 5 *Dir gören zülf-i siyehkârüñ için şebbûdur*

II

- 1 Gülşenümdür ne ‘ aceb kûyuñı me’vâ kılsam
- 2 Bülbül-âsâ nağamât-ı ferağ-efzâ kılsam
- 3 Bâğ-ı hüsnüñ ne olur seyr ü temâşâ kılsam
- 4 *Ruğlarıñdan ne ‘ aceb bûse temennâ kılsam*
- 5 *Ey lebi gonçe ‘ izâruñ gül-i şeftâlûdur*

III

- 1 Kaldı hıttâ-i Rûm u Hoten ü Çin ü Hıttâ
- 2 Ğam-ı zülf ü ruğ-ı gülgün ile mânend-i şabâ
- 3 Gice gündüz dimeyüp ‘ âlemi gezdüm cânâ
- 4 *Gerçi hâl ü hañuñ âşüftesi çokdur ammâ*
- 5 *Beni dîvâne kılan silsile-i ğisûdur*

IV

- 1 Çok cevâhir bulunur ‘ âşık-ı giryânuñda
- 2 Ne yatur görsen eger lücce-i ‘ ummânda
- 3 Neleri var hele bak vâlih ü hayrânuñda
- 4 *‘ Âşıkun ka’r-i yem-i ğuşşa-i hicrânuñda*
- 5 *Şadef-i dîde-i ğam-dîdesi pür-lü’lü’dür*

V

- 1 Bir kazâ vü kader oldı baña çerğ-ı bed-mihr
- 2 Nâz ile derd-i ser oldı baña çerğ-ı bed-mihr
- 3 Tîğ-ı bürrân çeker oldı baña çerğ-ı bed-mihr
- 4 *Şol kadar cevır ider oldı baña çerğ-ı bed-mihr*
- 5 *Şanki bir dil-ber-i meh-rû-yı hilâl-ebrûdur*

VI

- 1 Şi’rdür revnağ-ı hayl-i şu‘arâ vü zürefâ
- 2 Şi’rdür zînet ü zîb-i fuşahâ vü bülegâ
- 3 Her zamân ‘ Âşım-ı nazm-âver-i hoş-güy-âsâ
- 4 *N’ola meyl itseler eş‘ârûña erbâb-ı şafâ*
- 5 *Bâkiyâ şî’r degüldür bu bir ağar şudur*

9

[TAHMÎS]*

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

I

- 1 Gönül şubh u mesâ bu nâle vü efgâmı n'eylersin
- 2 Mişâl-i murğ-ı gülşen bî-me'âl elhânı n'eylersin
- 3 Ya dâğ u şerhalarla sine-i süzânı n'eylersin
- 4 *Eger cân vormeyin dirseñ gam-ı cânânı n'eylersin*
- 5 *Nişâr-ı pây-ı cânân itmeyüp yâ cânı n'eylersin*

II

- 1 Şu deñlü za' fa varmış şanki olmuş teb-zede biñ yıl
- 2 Vüfür-ı za' f ile kalmış reh-i 'aşkuñda pâ-der-gil
- 3 Gezerken dañi olmuş mübtelâ-yı derd-i hasret bil
- 4 *Senüñ bir gamzeñe tākāt getürmez 'aşığ-ı bî-dil*
- 5 *Yanuñca gezdürüp ol tiğ-i hün-efşanı n'eylersin*

III

- 1 Eger dil-şâd iderseñ sevdiğüm ağıyar-ı gaddarı
- 2 Dirîğ eylerseñ ol zıll-ı zalîl-i zülf-i tarrarı
- 3 Yanuñdan dūr idüp dirine hasretnâk u gam-h'ârı
- 4 *Eger kim boynı bağılu kul idinmezseñ dil-i zârı*
- 5 *Bu halka halka gîsû-yı 'abîr-efşanı n'eylersin*

IV

- 1 Mişâl-i lâle âhir garğa-i hün-ı derün oldum
- 2 Benefşe gibi hüzn-i dem-be-demle ser-nigün oldum
- 3 Bahârın şan geçürmiş murğ-ı pür-şamt u sükün oldum
- 4 *Hevâ-yı kākül ü fikr-i dehānıyla zebün oldum*
- 5 *Ṭatalum kim anuñla söyleşilmiş anı n'eylersin*

V

- 1 Olur elbette ‘ Āşım mā-cerā-yi dīdemüz zāhir
- 2 Ne mümkün itmemek hūn-āb-ı eşki zāhir ü bāhir
- 3 Ne semte ‘ azm iderseñ ğamzeler hep hāzır u nāzır
- 4 *Ṭuyarlar yāreden ey Hāletī hūn-ı dilūñ āhir*
- 5 *Anuñ ağzın ṭutarsañ dīde-i giryānı n’eylersin*

[MÜSTEZAD]

1

[mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün]

- 1 Öldürdi beni miñnet-i bī-ġāyet-i hicrān
Ey serv-i hırāmān
Gel hāl-i perişānuma bağ n’eyledi devrān
Ey zülfi perişān
- 2 Bir kerre ne var hāl-i perişānuma bađsañ
Çeşm-i siyehüñle
İtme bu teġāfülle beni bī-ser ü sāmān
Ey gözleri fettān
- 3 Dil bülbül-i pür-şiven-i ğülzār-ı ğamuñdur
Bir hayli zamān var
Bir an ğüzār itmedi kim olmaya nālān
Ey mā’il-i eġġān
- 4 Eġġān ile bülbülleri mebhūt iderüz biz
Ġülzār-ı cihānda
Yok bizcileyin bülbül-i şūrīde vü giryān
Hem vālih ü hayrān
- 5 Hep böyle imiş ‘ ādeti hūbān-ı cihānuñ
Tā rüz-ı ezelden
Cevr eyleyeler ‘ āşıka ey Āşım-ı hayrān
Her lahza vü her an

İBTİDÂ-İ ĞAZELİYYÂT

[ĤARFÜ'L-ELİF]**

1

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Bâğ-ı ğamda dil hezâr-ı nâle-perverdür baña
Sînede her tâze dâğum bir gül-i terdür baña
- 2 Şâm-ı ğamda şem' -i bezm-i ğayre yoğdur minnetüm
Şu' le-i âh-ı derûnum şem' -i enverdür baña
- 3 Kûy-ı yâre gâh cûy-ı eşk-i çeşm-i hûn-feşân
Gâh ey dil gird-bâd-ı âh reh-berdür baña
- 4 Şâh-ı heft-iqlîm dürür cângâh-ı hasretüm
Şu' le-i âh-ı derûn zerrîn efserdür baña
- 5 Hüsrev-i kişver-güşâ-yı mülk-i nazm-ı dil-keşüm
Şimdi iqlîm-i suhan ' Âşım müsağğhardur baña

2

[mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Şunardı sâki-i gül-ruğ şarâb-ı nâb baña
Egerçi dikmese göz böyle her ĥabâb baña
- 2 Başumla varmaz idim ben ayağuna sâkî
Humâr-ı bâde velî virdi ıztırâb baña
- 3 ' Aceb mi âteş-i âh-ı derûn-ı dil virse
Bu kılcâ cân ile zülfinde piç ü tâb [baña]

**Başlık : Kâfiyetü'l-elif iÜ

1 A 42b, İÜ 32a

2 A 42b

- 4 Țulū^ʿ -1 ŧubĥ-1 viŧāle teraĥĥubum var iken
Gelür mi ŧām-1 ġam-1 fürĥatũnde ĥ^vāb baña
- 5 ʿAdū olur eleminden çekerse ey ʿ Āŧım
O mest-i cām-1 ġāzab ĥanĥer-i ʿ itāb baña

3

[mefāʿ ilün feʿ ilātün mefāʿ ilün feʿ ilün]

- 1 Ne lāzım ey ŧeh-i ĥüsn ü bahā sipāh saña
Dü kevní itmege ġāret yiter nigāh saña
- 2 Bu rüzgārda ey gül dayanma tāzelige
Hezār-1 dilden iriŧmez mi āĥir āh saña
- 3 Yitürdi ʿ aĥlımı ey zülf-i dil-rübā sende
ʿ Aceb mi baĥsa dil-i zār ġāh ġāh saña
- 4 Dükenmeye ġam-1 dil ĥaŧre dek mezārumda
Lisān-1 ĥāl ile naĥl itse her ġiyāh saña
- 5 Țālem-rev-i suĥana mālİK olduñ ey ʿ Āŧım
Yiter bu ʿ ālem-i fānīde böyle cāh saña

4

[mefāʿ ilün feʿ ilātün mefāʿ ilün feʿ ilün]

- 1 Fiġān-1 bülbül-i dilden midür ĥicāb saña
Nedendür ey gül-i nev-res bu ıztırāb saña
- 2 Doĥınmasun diyü ʿ aynü'l-kemāl-i mihr-i sipihr
Hemīŧe dūd-1 dilüm çekmede niĥāb saña
- 3 Bu ebruvān u bu ĥeŧm ü bu Țurrenden ĥālī
Ne yüzden imdi müŧābihdür āftāb saña

- 4 Felekde bulmadum ey tîğ-i cān-sitān-ı kazā
Bir özge ebru-yı dil-dārdan kırāb saña
- 5 K̄asem be-tîğ-i kazā ey nigāh-ı hūn-āşām
Şarāb-ı hūn-ı dilüm dirdi āb ü tāb saña
- 6 Fūsūn-tırāzi-i ehl-i başirete besdür
Külāh-gūşede ol çeşm-i nīm-h^vāb saña
- 7 Ne hānmānları ber-bād eylemişsin sen
‘ Aceb mi ‘ Āşım-ı zār olsa dil-harāb saña

5

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün]

- 1 Serümde lāne-i büm-ı belā oldu bugün peydā
Senüñ sevdā-yı zülfüñ dilde itdi bağ cünün peydā
- 2 Neler aşdı serümden kūh-ı gāmda ey lebi şirīn
Dağı olmuş degüldi Kūh-ken’le Bī-sütün peydā
- 3 Doğunmakdan degül hālī şabā ol zülf-i şeb-güne
Nice dilde qarār olsun yağud cānda sükün peydā
- 4 Hevādārı olan ol serv-i bāğ-ı ‘ işve vü nāzuñ
İki didem gibi itsün dü çeşmi cūy-ı hūn peydā
- 5 Güli peyveste gördüm sünbül-i zülf-i dil-ārāma
‘ Aceb mi āhum itse şu‘ le vü dūd-ı derün peydā
- 6 Güm olsa kalmasa sihr ü fūsūn ‘ ālemde bir demde
İder cādū-yı gāmzeñ yine biñ sihr ü fūsūn peydā
- 7 Nazīre şı‘ r-i Vecdī’ye diyen ey ‘ Āşım-ı hoş-dem
Senüñ tab‘ uñ gibi bir tab‘ -ı pür-feyz eylesün peydā

4a tîğ-i cān-sitān-ı kazā: tîğ-i hūn-feşān-ı kazā İÜ

5 A 43a, İÜ 31b

6

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Gönlümi āḥ itse zülf-i dil-sitānından cüdā
Murğı tünd-bād ider şan āşiyānından cüdā
- 2 Bī-niṣān oldı gönül ḥāk içre daḥi ölmedin
Tīr-i müjgānı kemān-ı ebruvānından cüdā
- 3 Ey dil-i şad-pāre mest-i çeşm-i dil-berden şaḥın
Bir dem olmaz tīg-i tīz-i ğamze yanından cüdā
- 4 Taşı taş üzre ḳomaz dünyāda seyl-i eşkümüz
Oldı zīrā kūy-ı yār-ı mihrbānından cüdā
- 5 Ḳanda varsam bī-ḳarār olsam 'aceb mi Āşımā
Oldum ol şāh-ı cemālūñ āstānından cüdā

7

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Ele çün girmedi ol meh-cebīnüm āftāb-āsā
N'ola dünyāyı geşt itsem sirişk-efşān seḥāb-āsā
- 2 Yiter inletdūñ ey şūḥ-ı cihān mızrāb-ı ḥasretle
Benüm bu sīne-i pūr-şerḥamı çeng ü rebāb-āsā
- 3 Getürmez oldı artıḳ rüzgār evzā' ina tākāt
Dil-i üftāde-i baḥr-i ğam u miḥnet ḥabāb-āsā
- 4 Ğam-ı ḥaṭṭ-ı dil-āvīzūñ yazılmış ser-te-ser cānā
Ele bir kerre al bārī dil-i zārı kitāb-āsā
- 5 Ḥazer zāhidle şoḥbetden keder-perverdür ey 'Āşım
Saña bir hem-dem olmaz cām-ı ser-şār-ı şarāb-āsā

8

[*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*]

- 1 Dile ھا̇lvet-serāy-ı ten ' aceb deycūr olur cānā
Senüñ mihr-i cemālūñden ne dem mehcūr olur cānā
- 2 Hele ' anber ŧemīmin micmer-i sūzānda fikr eyle
Gönülde sırr-ı ھا̇lūñ bađ nice mestūr olur cānā
- 3 ' Aceb berzağda kaldum ben dil-i nā-dīde-meŧreble
Ne táb-ı vaŧluña ھا̇dír ne senden dūr olur cānā
- 4 Miŧal-i cām-ı meh bezm-i ğamuñda sāđar-ı ھا̇urŧīd
Benüm ھا̇avfum budur işkeste vü meksūr olur cānā
- 5 ھا̇azā ŧāhından āđir ھا̇ađ yaraŧup[yaza] ruhsāruñ
Helāk-i ' Āŧım-ı dil-ھا̇asteye menŧūr olur cānā

9

[*fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün*]

- 1 Olımaz zühre-i zehrā saña cānā lālā
Beñzemez māh-ı ŧeb-ārā saña cānā lā lā
- 2 Sendeki cilve vü ğüftār-ı dürer-bārı mı var
Beñzesün mi hele Tübā saña cānā lā lā
- 3 Tuğfe bir dürr-i yetim-i ŧadef-i ' ālemde
Beñzemez lü'lü-i lālā saña cānā lā lā
- 4 Ne beŧerdür ne melekdür ne perīde gelmiŧ
Ne gelür ھا̇üsn ile hemtā saña cānā lā lā
- 5 ' Āŧım-ı zār gibi derde ھا̇amül ŧābir
Gelimez ' āŧıđ-ı ŧeydā saña cānā lā lā

ĦARFÜ'L-BĀ*

10

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Bu bezmün cāmı da sāķisi de mestānuñ olsun hep
Meyün de neşvesi derd-i seri yārānuñ olsun hep
- 2 Çalınmışdur şarāb-ı tās-ı mihri sāķi-i çerħuñ
Bize bir kaçresi lāzım degüldür anuñ olsun hep
- 3 Ne dil-şādum bahārından ne maħzūnum ħazānından
Bu bāġuñ verd ü ħārı murġ-ı şad destānuñ olsun hep
- 4 Baña ħāk-i mezellet evc-i ' izzetle ber-ā-berdür
Bu bezmün şadı da tevķiri de nā-dānuñ olsun hep
- 5 Ne va' d-i vaşlın itsün ne va' id-i fūrķatin dil-ber
Bükā şimden girü aġyār-ı bed-peymānuñ olsun hep
- 6 Eger yılduz kadar da naġdüm olsa müşteri çıkman
Bu germiyet bu bāzār ol meh-i Ken' ān' uñ olsun hep
- 7 O şūħuñ pāyın öpmekden miyānın koçmadan ' Āşım
Ben el çekdüm o devletler ser-i dāmānuñ olsun hep

11

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Gül-i şād-āb u gülşen ' andelīb-i zāruñ olsun hep
Baña şimdi gerekmez anlar ol ġam-ħ' āruñ olsun hep
- 2 Alışdum şām-ı ġamda derd-i hicre va' de-i ferdā
Baña lāzım degüldür ol keremler yārüñ olsun hep
- 3 O nāz u şiveler ol ' işveler ol cilveler cānā
Yiter oldı bize şimden girü aġyāruñ olsun hep

---

*Başlık A: Ķāfiyetü'l-bā İÜ

10 A 43b, İÜ 33a

11 A 44a, İÜ 33b

- 4 Şeb ü rûz-ı belâda şu'le-i âhum kifâyetdür
Meh ü hurşîd-i enver çerh-ı bed-girdaruñ olsun hep
- 5 Yerüm hâk-i mezelletdür enîsüm derd ü miñnetdür
Sa'âdetle nüñhûset baht-ı nâ-hemvâruñ olsun hep
- 6 Bizi öldürdi zehr-i qahrı artık sũdmend olmaz
Şarâb u nuql-ı luftı dehr-i bed-âzâruñ olsun hep
- 7 Yiter zîb-i serüm dâğumla dũd-ı âhum ey 'Âşım
Gül ü sũnbũlleri gülzâr u sũnbũlzâruñ olsun hep

12

[mefâ'îlũn mefâ'îlũn mefâ'îlũn mefâ'îlũn]

- 1 Duñân u âteşüm âh-ı dil-i nâ-şâda virdüm hep
O gülzârum ne sũnbũl qaldı ne gül bâda virdüm hep
- 2 N'ola Cibrîl'e şunsa gâhi tîğ-ı tîz-i müjgânla
O çeşm-i gamzekâra hũn-ı dilden bâde virdüm hep
- 3 Benüm ne'm qaldı ey hũbân-ı 'âlem 'aql u fikrũmde
Bugũn bir şũh-ı tannâz-ı firîb-îcâda virdüm hep
- 4 O şũha 'arz idem bir gün diyũ hâl-i perişânum
Ayağ-ı râha re'sũ'l-mâli ol sevdâda virdüm hep
- 5 Ziyân-ender-ziyânum var bu bâzârumda ey 'Âşım
Ki ser-vaqtüm nuqudın dürr-i isti'dâda virdüm hep

13

[mefâ'îlũn mefâ'îlũn mefâ'îlũn mefâ'îlũn]

- 1 Semenzâr-ı laţîfî gâhi kim taşvîr ider meh-tâb
Anuñla hũldi bâğ-ı kũyuña tanzîr ider meh-tâb
- 2 Felekde rüşen oldu gün gibi hâleyle encũmden
Ki mũlk-i Şam'ı cũnd-i Rũm ile teşhîr ider meh-tâb

- 3 ‘ Aceb mi gāhi pāy-endāz iderse aḡ dībāyı
O ūāh-ı mülk-i nāz u ‘ işveye tevķir ider meh-tāb
- 4 O dil kim çāk çāk olmaz aña tāb-ı ruḡuñ düşmez
Nice eyvān-ı revzen-besteyi tenvīr ider meh-tāb
- 5 O zerrīn cāme ūūhı gösterürse ūāh-ı kūyında
Dil-i nā-kāmı ‘ Āşım vāşıl-ı iksir ider meh-tāb

14

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

- 1 Getürmez ḡvāb-ı çeşm-i encüme feryādumuz her ūeb
Senün ‘ aşkuñla ey meh hep budur mu‘ tādumuz her ūeb
- 2 Felekde ūanma encüm açmada sūrāḡlar ancak
Bizüm bu nāvek-i āh-ı belā icādumuz her ūeb
- 3 ‘ Aceb mi ūerḡa ūerḡa dāğ dāğ olsa benüm sīnem
Yatur ḡoyında aḡyāruñ ūeh-i bī-dādumuz her ūeb
- 4 ‘ Aceb cānā perīşān-ḡvābdur sevdā-yı zūlfüñle
Firāş-ı künc-i ḡamda bu dil-i nā-şādumuz her ūeb
- 5 ‘ Aceb midür bizi zār itse her gün çerḡ ey ‘ Āşım
Getürmez ḡvāb-ı çeşm-i encüme feryādumuz her ūeb

15

[mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

- 1 İtse eşer n’ola güle feryād-ı ‘ andelīb
Süz-āşinā imiş dil-i nā-şād-ı ‘ andelīb
- 2 Her tıfl-ı ḡonçe dāne-i ūebnem döküp yine
Olmış kemend-i ‘ aşḡ ile ūayyād-ı ‘ andelīb

---

14 A 44b, İÜ 33a

15 A 44b, İÜ 33a

1a eşer n’ola: n’ola eşer İÜ

- 3 Ey gül derûn-ı sîne de bir derdi olmasa
Olmazdı nâle itmege mu' tād ' andelîb
- 4 Eşk-i dü çeşmi itmese iţfâ yağardı hep
Bâğ-ı cihânı âh-ı ' alev-zâd-ı ' andelîb
- 5 İtmezdi böyle nağmeleri her maķâm dan
' Âşım egerçi olmasa üstâd-ı ' andelîb

16

[mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Murâdum üzre bahâr irse aķsa cûy-ı şarâb
İdeydüm âh biraz def' -i ârzû-yı şarâb
- 2 Ayağuma yine dökseydi eşk-i hûnînin
Çemende şevķ-i mülâķâtla sebû-yı şarâb
- 3 Çemende nergis-i maħmûr ayağdan çıķdı
Şu deñlü eyledi bî-çâre cüst ü cûy-ı şarâb
- 4 Kõo giryem üzre piyâle be-dest iken sâķî
Sirişk-i dîde-i giryândur âb-rûy-ı şarâb
- 5 Şu resme âh ferağ-ı ülfet olmışam ' Âşım
Ki mest iderdi beni şimdi güft-gûy-ı şarâb

17

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Yiter dil-ħastelerden olduñ ey rûħ-ı revân gâ'ib
Gel artık olma gözden ey perî mânend-i cân gâ'ib
- 2 Cihânda belki olduñ bir perînüñ sen de mefîunı
Görünseñ ey gönül bir dem olursın bir zamân [gâ'ib]

16 A 45a, İÜ 32b

3a deñlü: resme A

5a resme: deñlü İÜ

17 A 45a

- 3 Nice ülfet idersin çeşm-i mest-i yâr ile ey dil
Elinde tîğ-i tîz-i cân-sitân hâzır amân ğâib
- 4 Şikâyet ğamzeden mi yoĥsa müjgândan mı ey ĥunî
Bilinmez zaĥm-ı dilde var dehân ammâ zebân ğâ'ib
- 5 Yerinde ĥaddi yüzde zülfi gözde nevk-i müjgânı
Dehân-ı yâr ammâ noĥta-i mevhûma san ğâ'ib
- 6 Gel ey şeh-bâz-ı evc-i nâz-pervâz itme bâlâda
Olursın belki mânend-i hümâ-yı lâ-mekân ğâ'ib
- 7 Kim artık tâze-güyâna cevâb eyler eger gözden
Olursa ' Āşım-ı hâzır-cevâb-ı ĥoş-beyân ğâ'ib

ĤARFÜ'T-TĀ

18

[mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün]

- 1 Dilden göze andan yüze çıĥdı dem-i ĥasret
Şaklanmadı bu zaĥm-i sinân-ı ğam-ı ĥasret
- 2 Sîm-âb-şifat mużtarib eylerdi zemîni
Çeşm-i terümüzden aña düşse ğam-ı ĥasret
- 3 Ğam-ber-ğam olur ' aşık-ı mehcûruña ol dem
Ğayre nigeĥ-i luţfuñ ola munzam-ı ĥasret
- 4 Ey gül göricek bülbül-i nâlânı ĥafesde
Gelmez mi o dem ĥâtıra bu hem-dem-i ĥasret
- 5 Ey ' Āşım-ı nâ-şâd neşâţ anda anılmaz
Hep ğamla geĥer rûz u şeb ' âlem-i ĥasret

*Başlık A: Ĥâfiyetü't-tâ İÜ

19

[*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*]

- 1 Hâṭ âfet kâkül âfet ṭurre âfet ebruvân âfet
Göñül ser-tâ-be-pâ olmuş o şüh-ı dil-sitân âfet
- 2 Bulışduḡda ne mümkün fitne peydâ olmaya anda
Dil âfet bâde âfet çeşm-i maḥmûr-ı bütân âfet
- 3 Gelürdi Bî-sütün'dan seng-rîze tîşe urduḡça
Degüldi Kûh-ken başında eksük bir zamân âfet
- 4 Ya evrâḡın yaḡar âhum ya bîḡinden yıḡar eşküm
İrişür ḡaşılı naḡl-i şekîbe nâ-gehân âfet
- 5 Hele gördüñ mi ' Âşım ḡamze vü müjḡân u ebrûsın
Ḳader-endâz âfet tîr-i tîz âfet kemân âfet

20

[*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*]

- 1 Ḳoyup ḡüyuñ dil olmaz tende ey gül üstüh'ân ülfet
Ḳarâr itmez ḡafesde bir hezâr-ı gülsitân ülfet
- 2 Düşen çâh-ı zenaḡdâna göñülден şorma ruḡsârın
Ne bilsün reng ü bûy-ı verdi murḡ-ı âşiyân ülfet
- 3 Göñül küyuñda ey gül nâliş itsün kârıdur zirâ
Cinân bâḡında da feryâd ider murḡ-ı figân ülfet
- 4 Debistân-ı maḡabbet nüḡḡa-ḡ'ânı bî-zebândur hep
Göñül şâkird olımaḡ anda üstâd-ı beyân ülfet

---

19 A 45b, İÜ 33b

3a -rîze: yâre İÜ

5b tîr-i tîz: şeşt (?) İÜ

20 A 45b, İÜ 34a

2b murḡ-ı âşiyân: âşiyân İÜ

- 5 Çıkarmaz şimdi ‘ Āşım çāh-ı hicr üftādesin ašlā
O reşk-i Yūsuf itmişken bizümle bir zamān ülfet

21

[mefā‘ ilün fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün]

- 1 Gel olma meclis-i ağıyārda sebū-ülfet
Ayağı çek beni öldürdi āh bu ülfet
- 2 Hıa-ı siyāh mıdur yoħsa yüz bulup çıkdı
O šāh ‘azline bir leşker-i ğulūv ülfet
- 3 Şarāb köhne çemen tāze muṭrib āmāde
Ne sūd itmedi ammā o tāze-rū ülfet
- 4 O serv-i nāz berūmend-i vuşlat olmaz hiç
Ümīd itmesün ‘uşşāk ārzū ülfet
- 5 Cünūn-ı muṭbık ile Kays’ı geçdüm ey ‘ Āşım
Velīkin itmez o āhū-yı tünd-ħū ülfet

22

[mef‘ ūlū mefā‘ ilū mefā‘ ilū fe‘ ūlün]

- 1 Ey dil hele sensin şecer-i Tūr-ı maħabbet
Senden bize meşhūd olur nūr-ı maħabbet
- 2 Ferhād ne iş gördi ser-i tīşe ile hiç
Biñ kühı yıkar bir dem-i pūr-zūr-ı maħabbet
- 3 Ruḥsat yoğ-imiş āh-ı hazīne bile yoħsa
Her ğüşede var ḥaste-i pūr-şūr-ı maħabbet
- 4 Şanmañ görünür sine-i pūr-şerħa-i ‘ aşık
Koynında açılmışdur o menşūr-ı maħabbet

5a üftādesin: üftādesi İÜ

21 A 46a, İÜ 33b

22 A 46a, İÜ 34a

- 5 Bu sîne-i pür-şerha-i nālānumuz ‘ Âşım
Bezm-i ezel olmuş daği ʔanbūr-ı maḥabbet

23

[mef̄‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

- 1 İtse nigāh bāğa o çeşm-i siyāh mest
Nergis-şifat olurdu hemān her giyāh mest
- 2 Mestāne çeşmün eylese eflāke bir nigh
Sākī düşerdi ayağūña mihr ü māh mest
- 3 Şemşir şu‘lesin çıkarup karşı kor saña
Olmış nigāh-ı çeşmün ile şöyle āh mest
- 4 Eşk-i niyāz-ı ‘āşıkı alsun mı ‘aynına
Şahbā-yı nāz ile olıcağ ol nigāh mest
- 5 Düşına şebt-i cürmini maḥv eyler ‘Âşımā
Eşk-i nedāmetin dökerek şubḡāh mest

ḤARFÜ’Ş-ŞĀ*

24

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Bu inbisāt-ı dile vaşl-ı yārdur bā‘ış
Güşāyiş-i güle faşl-ı bahārdur bā‘ış
- 2 Benān-ı gönçeyi gül böyle güşına kodığı
Fiğān-ı bülbül-i āşüftekārdur bā‘ış
- 3 İşitdüm ey dil-i āşüfte gül dikenlerden
Fiğān-ı bülbüle hep zaḡm-ı ḡārdur bā‘ış
- 4 Benefşe düşdügi sünbülle bağdan bāğa
Hevā-yı ʔurre-i ‘anber-nişārdur bā‘ış

23 A 46a

*Başlık A: Kāfiyetü’ş-şā İÜ

24 A 46b

- 5 O servũn olduğı dāmen-keşide ey ʿ Āşım
Hemişe dide-i ħũn-ābe yārdur bāʿ iş

25

[fāʿilātũn fāʿilātũn fāʿilātũn fāʿilũn]

- 1 Mũ-şikāfān-ı zamānla eyledũm bisyār baĥş
Yok miyānuñ bahşi gibi ince hem düşvār baĥş
- 2 Ĥurde-dāndur şanma ađyār itme anlarla gōñũl
Cevher-i ferd-i dehān-ı yārdan zinhār baĥş
- 3 Penc rũze ħanda gũl ħanda ruĥ-ı dil-cũy-ı yār
İtmesũn ey dil senũnle bir hezār-ı zār baĥş
- 4 Şanma berĥ u raʿ d mihr ü māh u rũy-ı yārdan
Eyler eflāk ile gāhĩ āh-ı āteş-bār baĥş
- 5 Ĥand ü mir ʿāt u leb ü ruĥsāre-i dil-dārdan
İtmesũn ʿ Āşım ʿla bir tũtĩ-i ĥoş-gũftār baĥş

26

[mefʿũlũ mefāʿilũn feʿũlũn]

- 1 Ey her mũjesi belāya bāʿ iş
Vʿey her nigehi ħazāya bāʿ iş
- 2 Sensin bu sipāh-ı pũr-fitenle
Pā-māli-i mũbtelāya bāʿ iş
- 3 Ey dil çeke gōr ħamın ki sensin
Meyl-i bũt-i bĩ-vefāya bāʿ iş
- 4 Aĥsun iki didesi raĥĩbũn
Anlar ise mā-cerāya bāʿ iş
- 5 ʿ Āşım o leb-i gũher-feşāndur
Bu nazm-ı laĥĩf-edāya bāʿ iş

HARFÜ'L-CİM*

27

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Kesilsün mi dil-i ' uşşâk ser-i zülf-i dü-tâdan hiç
Hevâ ehli ferâgat eylesün mi ol hevâdan hiç
- 2 O serv-i nâzı taḥrîk eylemez mi seyr-i gülzâra
' Aceb sünbüllerinde bir eşer yok mı şabâdan hiç
- 3 Sükût itsün mi dil kûyında şevk-i zevk-i vuşlatdan
Geçer mi ' andelîb [kim] gülşen-i cennet-nevâdan hiç
- 4 Kuru naḫş-ı ḫaşîr ancak ḫalur ey dil cebînde
Ne sūd eyler daḫi meclisde zâhid bu riyâdan hiç
- 5 Gice gündüz güler yüz gösterür çerḫ-ı denî ammâ
Vefâ gelsün mi ey ' Âsım o eski bî-vefâdan hiç

28

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Cüst ü cüy-ı vasl-ı yâri iltizâm itmek de güç
Künc-i gamda ḫalb-i zârı hicie râm itmek de güç
- 2 Gerçi fürkat güç gelür ammâ hilâl-ebrûlara
Vaşl için gerdün-âsâ iltiyâm itmek de güç
- 3 Derd-i serdür ḫâşılı âḫir me'âl-i neşvesi
Sâḫi-i gül-ruḫ olunca terk-i câm itmek de güç
- 4 Ḥün-ı murdâr-ı ḫasûda girmege beddür velî
El virince tiḡ-ı zemmi der-miyân itmek de güç

*Başlık A: Ḳâfiyetü'l-cim İÜ

27 A 47a, İÜ 35a

5a Gice gündüz: Şebân-rûzî İÜ

28 A 47a

- 5 Künc-i tār-ı nā-murādı haylī vaḥşetzārdur
Tünd-ḥū ol şūḥa ‘ Āşım ‘ arz-ı kām itmek de güç

29

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Cevr-i çerḥ u ḳahr-ı dehre şabr güç feryād güç
Bu fenāda güçsüz olmaḳ ey dil-i nā-şād güç
- 2 Kendüyi göstermek ister ‘ aşḳ bir gencinedür
Güçdür ey dil āḥ zabṭ-ı āḥ-ı āteş-zād güç
- 3 Āstān-ı yāri yıllarca gerekdür beklemek
Cāḥ-ı vasla ey gönül taḥşīl-i isti‘ dād güç
- 4 Her zamān mey-ḥānede rindāna dir pīr-i muġān
Zāhid-i nā-dānı güçdür eylemek irşād güç
- 5 Hicr-i ḳaddüñle çemende serve bakmaḳ doğrusı
‘ Āşım-ı ser-geşteye ey ḳāmeti şımşād güç

30

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Hicri güç bakmaḳda aġyār ile rūy-ı yāre güç
Ḥāşılı her vech ile ben ‘ āşıḳ-ı ġam-ḥ‘āra güç
- 2 Gāḥ esīr-i ḥār-ı güldür gāḥ maḥbūs-ı ḳafes
Ey gönül bu bāġda olmaḳ hezār-ı zāra güç
- 3 Tīġ-ı hicrūñ urma dilde zaḥm-ı ġamzeñ var iken
Güçdür ey ḥūn-riz olmaḳ yara üzre yara güç
- 4 Bir ṫarafda tīġı şarḳar bir ṫarafda ḥançeri
Ol şeh-i ḥüsne yanaşmaḳ ey dil şad-pāre güç
- 5 Naḳd-i ‘ ömrin virmeyince çerḥ-ı kāfir-pīşeye
Ḳayd-ı miḥnetden rehā ey ‘ Āşım-ı bī-çāre güç

31

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Vuşlat-ı pür-imtinân için niyâz itmek de güç
Âh künc-i ğamda âh-ı cân-güdâz itmek de güç
- 2 Devlet-i vuşlatdan ayrılmış faķire dostum
Şabr müşkildür be-ġâyet keşf-i râz itmek de güç
- 3 Güçdür ey zâhid haķîkat pend-i vâ' iz terki güç
Böyle bir sâķî-i hañçerdâra nâz itmek de güç
- 4 Her seher şâneyle müşkil bu keş-â-keş ey gönül
Lîk terk-i zülf-i yâr-ı cilve-sâz itmek de güç
- 5 Güç gelür ' Âşım melâmet zaġmı ammâ çâre ne
' Aşķ-ı dil-ber bir każâdur ihtirâz itmek de güç

32

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Gönül şekvâ-yı tîr-i ġamze-i hâţır-şikenden geç
O kaşı yâya karşu açma yâreñ gel geçenden geç
- 2 Yiter çekdüm seni dâmân-ı şabrum çâk çâk oldu
Gel ey hâr-ı belâ-yı fûrkat-ı dil-dâr benden geç
- 3 Yine her nâfe kesb-i bûy-ı dil-cûy eylesün senden
Şemîm-i turre siyle ey şabâ Çîn ü Huten'den geç
- 4 Görürsin serv-i nâzum sâyesinde belki aġyârı
Gel ey cûy-ı sirişķüm seyr-i gül-geşt-i çemenden [geç]
- 5 Eger mecnûn-ı şahrâ-gerd-i ' aşķ-ı yâr iseñ ' Âşım
Ķabâ-yı pîrehenden geçme ancak cism ü tenden geç

 ARFÜ'L-A*

33

[mef'ülü fā'ilätü mefā'îlü fā'ilün]

- 1 'Ömrüm o h'âb imiş dil-i zâra ğıdâ-yı rûh
Hâlün görüp de eyleye kesb-i şafâ-yı rûh
- 2 Ser-menzil-i vişâline dil cân atar mıdı
Cânân ezelden olmasa ger âşinâ-yı rûh
- 3 Ey Yûsuf-ı zamâne saña kıymet olmaya
Ednâ bahâ-yı vaşluñ olunca bahâ-yı rûh
- 4 Bîmâr-ı derd-i 'aşka budur hûsn-i hâtime
Vaşluñda 'ömrüm olsa dem-i inķızâ-yı rûh
- 5 Tutsam derün-ı sîneye ķordum o şühı ben
Var ise 'Âşım andadur ülfet-serây-ı rûh

34

[fā'ilätün fā'ilätün fā'ilätün fā'ilün]

- 1 Âdemün 'aqlın alur bir tuhfe âfetdür ķadeh
Bezm-i ğamda görmege muhtâc-ı 'ibretdür ķadeh
- 2 Çok degüldür ehl-i ğam tutsa el üzre anı hep
Ğıll u ğışdan yok eşer bir şâf-ținettür ķadeh
- 3 Anda biñ derdüñ devâsın bulmuş ey dil ehl-i derd
Hâşılı bir nüsha-i kübrâ-yı hikmetdür ķadeh
- 4 Her ne deñlü ğamla mebhût olsa bir demde hemân
Bülbül eyler rindi verd-i bâğ-ı 'işretdür ķadeh
- 5 Çok degüldür la' l ile yâķûta ğarķ olsa eger
Niçe Cem'den ķalmadı 'Âşım tâc u devletdür ķadeh

---

 *Başlık A: âfiyetü'l-â İÜ

33 A 48a

34 A 48a, İÜ 35b

35

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Âfiyet-bağış-ı esîr-i her teb-i ğamdur kadeh
Hağ budur kim âb-rüy-ı çeşme-i Cem'dür kadeh
- 2 Bağ tolu gelse habâb-âver şarâb-ı nâb ile
Nev-şüküfte verd-i surh-ı şâf şebnemdür kadeh
- 3 Rinde dil-cû bir perî şüfiye şeytân gösterür
Bağsa âb-ı nâbına bir tuhfe ' âlemdür kadeh
- 4 Her şurâhî serde tutsa anı ey zâhid n'ola
Köhne ser-tâcuñdan aña daği elzemdür kadeh
- 5 Tînet-i pâkinde ' Âşım ğıll u ğışdan yoğ eşer
Ol sebebden rind-i Cem-meşreble hem-demdür kadeh

36

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Yine râm itdi perî-meşreb o fettânı kadeh
Buldı bir yerde meger mühr-i Süleymân'ı kadeh
- 2 Heves-i bûs-ı leb-i yâr ile ' arz itmededür
Gâhi elmâs gehi la' l-i Bedeşşân'ı kadeh
- 3 Şeb-i ' işretde kabağ oldı çerâğ-ı zerrîn
Farğ-ı pâkinde anuñ şem' -i fûrûzânı kadeh
- 4 ' Aks-i hâl-i leb-i sâķidür ' abîr-i meclis
Toğtolu âteş ile micmer-i gerdânı kadeh
- 5 Hûm-ı mey ' Âşım ' aceb ' aşğla pür-bâbâdur (?)
Dil-i nâlânı sebû dîde-i giryânı kadeh

ḤARFÜ'L-ḤĀ'*

37

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Bāde-i gül-çihre ŧen-gül sāķi-i mey-ḥāne ŧūḥ
Ādemün ' aķlını almazlar o iki dāne ŧūḥ
- 2 Sāġar-ı rengin elümde gül gibi hep ḥande-rū
Olmasun mı bülbül-āsā bu dil-i mestāne ŧūḥ
- 3 Ādemün ḳalbinde ḳorlar mı küdüretten eŧer
ŧaḥn-ı mey-ḥāne müferraḥ meŧreb-i peymāne ŧūḥ
- 4 Cām-ı ' aŧķuñ var ise te'siridür hep olmasa
Dil-ber ü dil bülbül ü gül ŧem' a vü pervāne ŧūḥ
- 5 Biri birine ulaŧsa gāhi ey ' Āŧım n'ola
Ḳalb-i ' aŧıķ lā'übālī ġamze-i cānāne ŧūḥ

38

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Kīne-i sīnesini yine ' ayān eyledi çerḥ
Gözümüzden o meh-i ḥüsni nihān eyledi çerḥ
- 2 Getürür çāḥ-ı ' adem başına ey dil āḥir
Gerçi Behrām'a da irḥā-yı ' inān eyledi çerḥ
- 3 Ḥvāba varsam degül ölsem de fiġānlar iderin
Beni ŧol mertebe mu' tād-ı fiġān eyledi çerḥ
- 4 N'ola ḥünin ise dāmānı o mihr-i ḥüsni
Ayırup çerḥ-i terümden yine ḳan eyledi çerḥ
- 5 Gül gibi sāġar-ı meyden beni ' Āŧım ayırup
Kīne-i sīnesini yine ' ayān eyledi çerḥ

*Baŧlık A: Ḳāfiyetü'l-ḥā' İÜ

37 A 49a, İÜ 36a

38 A 49a, İÜ 36a

HARFÜ'D-DÂL*

39

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Ey fikr-i rüyı şem' -i şebistân-ı ehl-i derd
Her şeb firâkuñ olmasa mihmân-ı ehl-i derd
- 2 Āteş-nümâ olursa n'ola çāk-i sineden
Künc-i ġarībdür dil-i vīrān-ı ehl-i derd
- 3 Āşüfte itse bülbül-i qudsī 'aceb midür
Her verd-i dāġ-ı sine-i sūzān-ı ehl-i derd
- 4 Taşvīr-i bülbülü getürür āh u nāleye
Ey dil ġarībdür hele efgān-ı ehl-i derd
- 5 Gelse hezār 'İsi-i cān-bağş bir yere
'Āşım bulunmaz yine dermān-ı ehl-i derd

40

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 N'eylerdi künc-i ġamda dil ü cān-ı ehl-i derd
Her şeb hayālün olmasa mihmân-ı ehl-i derd
- 2 Mühr-i hizāna hāne-i sulţān-ı 'aşğdur
Dāġ-ı siyāh-ı sine-i sūzān-ı ehl-i derd
- 3 Sūz-āşinā-nevāları var ney de var ise
Olmuş ġarīn-ı nāle vü efgān-ı ehl-i derd
- 4 Almaz ġubār-ı dergeh-i cānāne var iken
Kuġl-ı cilāyı dīde-i giryān-ı ehl-i derd

*Başlık A: Ķāfiyetü'd-dāl İÜ

39 A 49a, İÜ 36b

40 A 49b, İÜ 37a

- 5 ʿĀşım recāya ağızını açmazdı zaḥmumuz
ʿĪsā elinde olsa da dermān-ı ehl-i derd

41

[mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün]

- 1 ʿArz itdi verd ü rüy-ı bütānı bahār u ʿīd
Döndürdi ḥulde bāğ-ı cihānı bahār u ʿīd
- 2 Yine kenāra āh getirmez mi ey şabā
Ol nev-resīde serv-i çemānı bahār u ʿīd
- 3 Maḥsūd şeyḥ şavmaʿ a itse ʿaceb midür
Züvvār ile o pīr-i muğān-ı bahār u ʿīd
- 4 Sākī şarābı şunmada rindüñ ayağına
Güyā getürdi zevk-i cihānı bahār u ʿīd
- 5 Geh bāga gāhi kūy-ı bütān seyrine gider
ʿĀşımda kor mı tıfluñ cānı bahār u ʿīd

42

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

- 1 Tāzelerle virdi revnaḳ ʿāleme nev-rüz-ı ʿīd
Bāğ-ı ḥuld itdi cihānı ādeme nev-rüz-ı ʿīd
- 2 Güşe-i dāmānuñ itmezseñ dirig üftādeden
ʿÖmrüm olsun ʿömrüñ eyyāmı heme nev-rüz-ı ʿīd
- 3 Bu dem-i vuşlat cihānda başka bir demdür gönül
Beñzemez bir vech ile hiç ol deme nev-rüz-ı ʿīd
- 4 Rind-i mey-ḥʿāruñ olur mı hep günāhı vāʿizā
Çün sebebdür gerdiş-i cām-ı Cemʿe nev-rüz-ı ʿīd

41 A 49b, İÜ 36b

5a gāhi kūy-ı bütān: gāhi cinān-ı kūy-ı bütān İÜ / 5b Vezin kusurlu.

42 A 49b

- 5 Kaŋı ğam var hâtır-ı zârumda ‘Âşım olmaya
N’eylesün hiç mübtelâ-yı her ğama nev-rûz-ı ‘îd

43

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Uyıtmaz âh yâri bu dil-i nâ-şâddan feryâd
Ser-i kûyında her şeb itdügi feryâddan feryâd
- 2 İştüdük ser-güzeştin haq budur ğayretler itmişdür
Ki âhir demde şâdır olmamış Ferhâd’dan feryâd
- 3 Şadâ-yı ra‘d-ı ebr-i nev-bahârı şanma çerh eyler
Dil-i zâr itdügi hep âh-ı âteş-zâddan feryâd
- 4 Ne yüzle haşr olurdu ol kıyâmet-kâmet âfetle
Dil itse tîğ-ı tîz-i ğamze-i cellâddan feryâd
- 5 Gönül bu nâ-şabûrî sûdmend olmaz taħammül kı
Kime eylersin ol şâh-ı sitem-mu‘tâddan feryâd
- 6 Azaldı naqd-i eşki gül ise ister hemân efsûn
‘Aceb mi bülbül itse maşraf u îrâddan feryâd
- 7 Dil-i ‘âşık ‘aceb murğ-ı ğarîb-i deşt-i ğayretdür
Ki itmez ğamze-âsâ bî-amân şayyâddan feryâd
- 8 Hezârân sâle dehr-i dūn neler itdi dil-i zâra
O cādū-yı fūsunkâr-ı firîb-îcâddan feryâd
- 9 Ne şekvâ eyle gerdūndan ne efgân dehrden ‘Âşım
Hemân feryâd ider reşk ile isti‘dâddan feryâd

43 A 50a, İÜ 36b

5 İÜ’de 6. beyit

6 İÜ’de 5. beyit

9a şekvâ: şekve A

44

[*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*]

- 1 Şu ebrū vü müjeñ gibi kemān u tīrden feryād
Hem ol ğamzeñ gibi şemşīr-i 'ālem-gīrden feryād
- 2 Doĝınmış gibi dil-ber ğamze vü müjĝānla 'uşşāka
İder baĝ kimi nāvekden kimi şemşīrden feryād
- 3 Uyanmaz baĝt-ı ħ^vāb-ālūd dūd-ı āhdan ğayri
Döner yoĝ üstüme efgān-ı pūr-taĝşīrden feryād
- 4 Göñül baĝ şimdi gelmez bir şadā kuhsārdan daĝı
Dem-ā-dem itdügüm feryād-ı bī-te'şīrden feryād
- 5 Cüdā düşdükçe ĝāhī ħāk-pāy-i Qays-ı Mecnūn'dan
Çıĝardı göklere her ħalka-i zencīrden feryād
- 6 Kemān-ı dilden atmaĝ tīr-i āhı ĝalmamış ĝudret
Sipīhr-i dūna şimdi itdügüm te'ħīzden feryād
- 7 Dil-i 'Āşım nice anı çekermiş künc-i miĝnetde
Qalem eyler işitdük derdini taĝrīrden feryād

[*ĤARFÜ'Z-ZĀL*]*

45

[*mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün*]

- 1 O ĝasteyem ne olur pisterümde ħ^vāb lezīz
Ne kevşer olsa gelür baña āb-ı nāb lezīz
- 2 Lezīz geldi baña nāle ħūn-ı eşkümler
Belī gelür mey ile naĝme-i rebāb lezīz
- 3 'Aceb ne ĝikmet olur bu taĝbīb-i cānumdan
Gelür hemişe baña şerbet-i 'itāb lezīz

44 A 50a, İÜ 36a

*Başlık : Qāfiyetü'z-zāl iÜ

45 A 50b, İÜ 37a

- 4 Hâtuñ gelince lebün buldı lezzet-i cân-bağş
Belî bahâr dökilse olur şarâb lezîz
- 5 O deñlü ‘ Âsım’ı her derde eyledün mu‘ tâd
Ki fûrkatünde gelür aña ıztırâb lezîz

46

[fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün]

- 1 Beñzesün mi rağne olsa da gül-gün kâğaz
Çekse ser-şafhasına hem haţ-ı mevzün kâğaz
- 2 Pür-şerer dūd-ı derün şanma uçurdu yâre
Âsmâni vü zer-efşân dil-i meftün kâğaz
- 3 Ser-te-ser-besteñi açmaz umaruz ağyâra
Çünkü bir yüzlü imiş ey dil-i mağzün kâğaz
- 4 Ruğ-ı zerdine yazardı müjesi kanla ğamın
Ey gönül Leyli’ye göndermedi Mecnün kâğaz
- 5 Kâtlın ey dil o kalem kaşlı şeh-i hüsne güzel
‘Arz-ı halün yazar ‘ Âsım hele gelsün kâğaz

HARFÜ’R-RĀ*

47

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

- 1 Yā‘ kûb-ı ğaribem ki ne beytü’l-ğazenüm var*
Ne bir haber-i Yūsuf-ı gül-pirehenüm var
- 2 Bir Yūsuf’a mâlik degülem çâh-ı talebde
Bî-hûde hemân eşk-i terinden resenüm var

46 A 50b, İÜ 37a

1a Vezin kusurlu

*Başlık A: Kâfiyetü’r-râ İÜ

47 A 51a, İÜ 37b

* Şiirin redifi İÜ’de “yok”

- 3 Pervāne-i ıudsı baña reşk itse   aceb mi
Bezmũn gibi ey Şem   -i cemāl encũmenũm var
- 4 Hep sũhtedũr āh   alev-zād-ı dilũmden
Őanmañ ki mezārũmda benũm nev- emenũm var
- 5 Pırāsteyem var ise ben zı̄b-i hũnerle
Her pıŐede   ĀŐım nice biñ rāh-zenũm var

48

[mefā   ilũn mefā   ilũn mefā   ilũn mefā   ilũn]

- 1 Cihān bāđında hep nā-Őād bir ben bir de bũlbũdũr
Enıs-i nāliŐ u feryād bir ben bir de bũlbũdũr
- 2 Bu haŐı-ı rũy-ı dil-berden o hār-ı đon e-i terden
Fiđān u nāleye mu   tād bir ben bir de bũlbũdũr
- 3 Ne bilsũn zũhre  arz-ı nağme-i sāz-ı đam-ı   aşkı
O  arz-ı hāŐda ũstād bir ben bir de bũlbũdũr
- 4 AŐıl ey đon e-i nāz-āŐinā biđāne yoğ Şimdi
Muğım-i sāye-i ŐimŐād bir ben bir de bũlbũdũr
- 5 Gũzeller tāze gũller hānde-rũdur Şimdi ey   ĀŐım
Cihān bāđında hep nā-Őād bir ben bir de bũlbũdũr

49

[mefā   ilũn mefā   ilũn mefā   ilũn mefā   ilũn]

- 1 Ne Mecnũn  dan belā-yı   aşkı ne hōd Kũh-ken  den sor
Muğım-i deŐı-i derd u kũh-ı đamdan ya   ni benden Şor
- 2 Dil-i nā-Őādumı āhum bilũr yoğsa Őabā bilmez
O kũh-ı derd u vādı-i belāyı sen geçenden Şor

48 A 51a, İÜ 48a

1b Enıs-i : Enıs u İÜ

3a  arz-ı:  arız İÜ

49 A 51a, İÜ 51a

- 3 Ne bilsün behredâr-ı vuşlatuñ ey Yūsuf-ı şānī
Ġam-ı hicrūñ muķīm-i gūşe-i beytū'l-hazenden şor
- 4 Ne hoş dizmiş şufūf-ı ceyš-i Bijen zūr-ı müjgānın
Veġā tarzın şorarsañ ġamze-i Rüstem-figenden şor
- 5 Şorarsañ tarz u tavr-ı dil-pesend-i nazm-ı Vecdī'yi
Var 'Āşım gibi bir üstād-ı pākīze-suḡandan şor

50

[mütefā' ilün fe'ülün mütefā' ilün fe'ulün]

- 1 Ķatı dil-ġuşādur ey dil ser-i kūy-ı yār dirler
Anı şimdi zevķ-i bāġ-ı İrem'e medār dirler
- 2 Nice çetr-i şāh-ı naḡvet yatur ey felek per üzre
Yetişür sana da āhum buña rüzgār dirler
- 3 Haṡı bulmada tefāvüt şeb ü rüz 'arızında
O ġurūr-ı ḡusn ammā daḡı ber-ķarār dirler
- 4 Ġamuñ 'āşıkı ger öldürse de şekve eylemezmiş
Yine hiç lisān-ı ḡāl-i çemen-i mezār dirler
- 5 Ġam-ı 'aşķ-ı yār bir tuḡfe ġam ancak ey dil-i zār
Anı eylemez izāle mey ile bahār dirler
- 6 Ne 'izāruña müşābih açıla çemende bir ġül
Ne dil-i ḡazīne mānend ola bir hezār dirler
- 7 Eger olsa kesr cām-ı mey-i hoş-ġüvār 'Āşım
Dökilürdi āb-rüy-ı Cem-i bāde-ḡvār dirler

51

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Vişāl olmazsa da va' d-i firīb-irād k̄ābildür
Bu maħzūnı güzel bir sözle itmek şād k̄ābildür
- 2 Hüner baħt-ı siyāhı eylemek bīdār-ı ħvābindan
Sipihri yoħsa itmek āh ile ber-bād k̄ābildür
- 3 Müsā' id rūzgār olsun hele kūyında ol şūħa
İrişdürmek seni bir demde ey feryād k̄ābildür
- 4 Hüner derd-i derūn-ı Qays'ı taħrīr eylemek yoħsa
Qurı bir şüretin resm itmek ey Bih-zād k̄ābildür
- 5 Yağarsın belki āteşler başumda yoħsa gerdūna
Seni irgürmek āh ey āh-ı āteş-zād k̄ābildür
- 6 Hüner cūy-ı sirişkūñ rāh itsün yoħsa tişeyle
Hezārān Bī-sütūn'ı kesmek ey Ferhād k̄ābildür
- 7 Eger mümted olursa derd-i hicri ol gülūñ ' Āşım
Hezāra eylemek feryād ile imdād k̄ābildür

52

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Şöyle bir āteş ile ki dil-i sūzān tutışur
Bir şerārından anuñ köhne nüh eyvān tutışur
- 2 Uyanup yād-ı ' ızāruñla kaçan āh itsem
Giceden mürde қalan şem' -i şebistān tutışur
- 3 Ağlasam ger mey-i şahbā-yı ğamuñla cānā
Eşkümuñ қаtrelerinden ser-i müjgān tutışur
- 4 Cām-ı meyden o қadar ruħlaruñ oldu pür-tāb
Qorқarın bir gün o zülfeyn-i perişān tutışur

- 5 Ğazelümde hele bir sūz var ey ʿÂşım-ı zār
ʿAzm-i şebt itsem eger kilik ile dîvân ʿutuşur

53

[fâʿilātün fâʿilātün fâʿilātün fâʿilün]

- 1 ʿÂlemi üftāde bilmem eşk ü āhum bir midür
Yek dil olmuş mı ḥasāretde sipāhum bir midür
- 2 Bülbül-i dil böyle şūrīde olursa çok degül
Gül gibi sīnemde dāğum āh şāhum bir midür
- 3 Şubḥ-ı vaşlı şām-ı hicr itmekde ey mihr-i cemāl
Çerḥ-ı bed-girdār ile baḥt-ı siyāhum bir midür
- 4 El-ḥazer ey çerḥ-ı bed-ḥū el-ḥazer sīnem gibi
Tīrdānda tīr-i āh-ı dād-ḥʿāhum bir midür
- 5 Yüz mi kaldı ʿÂşım istiʿ fāya hiç rüz-ı ḥisāb
İtdüğüm sehv ü ḥatā cürm ü günāhum bir midür

54

[fâʿilātün fâʿilātün fâʿilātün fâʿilün]

- 1 Şanmañuz derdüm hemān dülāb-ı ābı ağladur
Gördiñüz mi cūları seng ü türābı ağladur
- 2 Derd-i maḥmūrī-i rindān dīdesin pür-ḥūn ider
Şöyle gāhī cām-ı rengīn-i şarābı ağladur
- 3 Şanmañ encüm kaṭre-i eşkin döker çerḥ u hilāl
Dūd-ı āhum işte böyle şeyḥ ü şābı ağladur
- 4 ʿÂķıbet güldürmez ancaḥ çerḥ-ı dūn dođrar piyāz
Yine ol bu dīde-i nā-dīde-ḥʿābı ağladur
- 5 Açma derd-i hicr-i laʿl-i yāri bağrı yufḥadur
Belki ʿÂşım şīşe-i şahbā-yı nābı ağladur

55

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Dil-i dīvānenüñ derdin ne ĥod taħrīr kâbildür
Ne kayd-ı zülf ile itmek anı taşvīr kâbildür
- 2 Hüner men' eylemek kandan nigāhuñ yoħsa müjgāndan
Yetiřdürmek aña tiğ-ı kazā te'sīr kâbildür
- 3 Ĥalāřa çāre yoħdur kayd-ı ġamdan yoħsa Mecnūn'a
Gehī olmak kesel-perdāz-ı şad zencīr kâbildür
- 4 Ne taħrīr eylemek mümkün ġam-ı 'aşkı kalemlemlerle
Ne ĥod her bir giyāh olsa zebān taħrīr kâbildür
- 5 Sürerseñ ceyš-i eşk-i çeřmi tiğ-ı āhla ey dil
Cihān-ı dūd-ı 'aşkı eylemek teşhīr kâbildür
- 6 Ģam-ı zülfüñle her şeb gördüğüm ĥ'āb-ı periřānı
Ne iħtār eylemek mümkün ne ĥod ta' bīr kâbildür
- 7 Ne mümkün def -i tiğ-ı ġamze-i ġammāz ey 'Āřım
Nice redd-i kazā-yı mübrime tedbīr kâbildür

56

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Cihān-ı dūd-ı 'aşkuñ ey gönül ġülzārı āteřdür
Hezārı hep semenderdür ġül-i bī-ħārı āteřdür
- 2 Degül ġül-ġonçe yer yer şu' le peydā oldı ġül-bünde
Meger her kaťre-i eşk-i hezār-ı zārı āteřdür
- 3 řaķınsun nev-hevesler bezm-i ġamda 'iş ü 'işretten
řarābı ĥūn-ı dildür sāġar-ı zerkārı āteřdür
- 4 Dil-i nā-řād bilmez şimdi kaņı āteře yansun
O dil-dāruñ firāk u vuşlat-ı ruřsārı āteřdür

- 5 Yazarken kıl-k-i ‘ Âşım şu‘ lelense naḥl-i gül-âsâ
‘ Aceb mi ruḥlaruñ vaşfindaki eş‘ arı âteşdür

57

[mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

- 1 Kaddüñ yanında serv-i dil-ārāya kim baḳar
A‘lā gelince bir yere ednāya kim baḳar
- 2 Ey serv-i hoş-ḥırām-ı gül-endām-ı bāğ-ı ḥüsn
Zülfüñ yanında sünbül-i zībāya kim baḳar
- 3 Hep revzeninde dīde-i ‘ālem o meh-veşüñ
Ḥāk-i derinde ‘āşık-ı rüsvāya kim baḳar
- 4 Geh dürr ü gāh la‘l ile sāğar tolu gele
Verd-i sefid ü lāle-i ḥamrāya kim baḳar
- 5 ‘Âşım o şüh ile gelicek bāğa bülbülü
Diñler olur mı yā gül-i ra‘nāya kim baḳar

58

[mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

- 1 Bir vecd ü ḥāl gāh nihān geh bedīd olur
Zīrā vişāl gāh nihān geh bedīd olur
- 2 Mūy-ı miyān-ı yāri gehi görmesek n’ola
Ey dil ḥayāl gāh nihān geh bedīd olur
- 3 Ebrūları görünmese gāhi ‘aceb midür
Zīrā hilāl gāh nihān geh bedīd olur
- 4 Dönse hilāle kāmēt-i ḥam-geştemüz n’ola
Bir meh-cemāl gāh nihān geh bedīd olur
- 5 Mānend-i gerd-i rāhı çerāgāh-ı cilvede
Ol hoş-gazāl gāh nihān geh bedīd olur

- 6 Münfek degül mişāl-i şafā şanmañuz hele
Dilde melāl gāh nihān geh bedīd olur
- 7 Bu bāğ-ı ‘ālemün demi ‘Āşım degül müdām
Hem-çün źalāl gāh nihān geh bedīd olur

59

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

- 1 Serümde gül yoğ ammā gül gibi biñ tāze dāğum var
Gel ey serv-i hırāmān bağ nice tağ üsti bāğum var
- 2 Vücūdın āteş-i ‘aşka yağar pervāne-veş her şeb
Benüm ey şem‘-i bezm-ārāy-ı behcet biñ çerāğum var
- 3 Ele almam mey-i ümmīdi cām-ı mihr ile şunsañ
Şu deñlü şimdi ey sākī-i çerğ andan ferāğum var
- 4 Gelürse ğam degüldür dilde bezm-i derde hoş gelsün
Elümde bāde-i hūñ-āb ile memlū ayağum var
- 5 O şāh-ı ğam sipāh-ı mülk-i derd-i ‘aşkum ey ‘Āşım
Ki devr-i pür-şerār-ı āhdan zer-beft otağum var

60

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Egerçi gül yoğ-ise serde dāğumuz vardur
Cihānda mey-kede-veş bir de bāğumuz vardur
- 2 Yanup yağılmada pervāne-nām şem‘ a-perest
Bizüm de bezm-i cihānda çerāğumuz vardur
- 3 ‘Aceb mi zāhid eger ‘azm-i bezm-i mey itsek
O şūh-ı deşne-be-kefle ayağumuz vardur

7b źalāl: źılal A
59 A 53a, İÜ 50a
60 A 53b, İÜ 37b

- 4 Biz ol cünûn-ı ta^ç alluğ-keselle Mecnûn[’]uz
Ne serde lâne ne pâmuzda bağumuz vardır
- 5 Bulurdı tâze zemîn tab^çum ^ç Âşım aḥbâba
Velîk tarḥ-ı ğazelden ferâğumuz vardır

61

[mef^çülü fâ^çilâtü mefâ^çilü fâ^çilün]

- 1 Dest-i şabâ niḳâb-ı ruḥuñ gâh gâh açar
Ḥavfum budur ki süz-ı dili bir gün âh açar
- 2 Merhem bulunmaz ey dil-i mecrûḥ ümîdi қо
Ol zaḥm-i cân-sitân ki tiğ-ı nigâh açar
- 3 Lâbüd ya öldürür ya vişâliyle güldürür
Bir gün bu derd-i hicri dil-i ğam-penâh açar
- 4 Bildim ḥatından ol şeh-i ḥüsnüñ mezâlimin
Ṭavr-ı mülûk-ı ^ç âlemi vaz^ç -ı sipâh açar
- 5 Kalsam ^ç aceb mi kûçe-i ḥirmânda ḥaşre dek
Çün kim der-i ümîdümi baḥt-ı siyâh açar
- 6 Kufî-ı ḥızâne ḥâne-i ğufrânı ^ç âḳıbet
Miftâḥ-ı âh-ı nâdim-i cürm ü günâh açar
- 7 Yârân için yine kalem-i ḥoş-sütûrumuz
^ç Âşım diyâr-ı nazma nice şâh-râh açar

62

[mefâ^çilün fe^çilâtün mefâ^çilün fe^çilün]

- 1 Sirişk-i çeşümü kim gâhi dūd-ı âh kıpar
O baḥr-i ḥasreti ebr-i belâ penâh kıpar

61 A 53b, İÜ 37b

1b Ḥavfum: Korkum İÜ

4a Bildim: Gördüm İÜ

62 A 53b

- 2 ‘ Aceb mi ol dile reşk itse şayd-ı şeh-bāruñ
Ki çeşmüñ anı bu müjgānla gāh gāh kıpar
- 3 Hezār şāne gelüp bir yere ħalāş idemez
O şifte dili kim turre-i siyāh kıpar
- 4 ‘ Aceb mi vuşlata nā’ il olursa eşk ile dil
Bu demde aķçe ile manşıb ehli cāh kıpar
- 5 Varursa āhum eger kūy-ı yāre ey ‘ Āşım
Derinde toz kıparup nice şāh-rāh kıpar

63

[mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

- 1 Şanmañ ki bŷy-ı turre-i ħūrā gelür gider
Zāhid dimāğına kıru sevdā gelür gider
- 2 Va‘d-i vişāli la‘l-i lebünden alınca hep
Ey şüh bezme sāğar-ı şahbā gelür gider
- 3 Diller bulınca kıyd-ı ser-i turreden rehā
Çok daği yāre āĥ-ı sebük-pā gelür gider
- 4 Ser-kūçeler tolar hele bir şeb kilāb ile
Ağyār tā ki kūyuña cānā gelür gider
- 5 ‘ Āşım bulınca bir güli hem-reng-i rŷy-ı yār
Çok daği bāğa bŷlbŷl-i şeydā gelür gider

64

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

- 1 Cihānda gerçi kıyd-ı ġamdan āzād olduğum yokdur
Velī kendüm bilelden böyle nā-şād olduğum yokdur
- 2 Ġam-ı gülden geh inler geh sŷkŷt eyler hezār ammā
Benüm hiç bir nefes bī-āh u feryād olduğum yokdur

- 3 Bu gün alduñ metâ[‘]-ı aql u şabr u naqd-i cānum hep
Saña gönlüm virelden böyle ber-bād olduğum yokdur
- 4 Görelden cilvegāhında o serv-i reşk-i tūbāyı
Bu bāğ içre nigāh-endāz-ı şimşād olduğum yokdur
- 5 Benüm ey[‘] Âşım āteş-pāre nazm-ı dil-nişinümle
Bu güne dāğ-sāz-ı tab[‘]-ı hussād olduğum yokdur

65

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Bu demde bir gül-i bāğ-ı şafā mı var yokdur
Hezār-ı dilde ya meyl-i nevā mı var yokdur
- 2 Bahār irmiş tūtalum ya huzān bu bāğ içre
Ne sūd cāy-ı meserret-fezā mı var yokdur
- 3 Geleydi bir daḫi dehre Ayaz’ı Maḫmūd’uñ
Bu demde zūlfine ey dil hevā mı var yokdur
- 4 Bu huşk-i sāl-i şafāda çemende cām-ı Cem’e
Göñül göñül dil-i rağbet-nümā mı var yokdur
- 5 Felek didükleri bu yādgārdan[‘] Âşım
Benüm de görmedüğüm bir cefā mı var yokdur

66

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Bahār irse ğam-ı hicr-i yār tāzelenür
Belî o demde gül-i her diyār tāzelenür
- 2 Çemende derd-i firākuñla ey gül āh itsem
Hezār derd-i hezār-ı nizār tāzelenür
- 3 Mey içsem ol şanem-i şivekār-ı gül-ruhsuz
Derūnum içre gül-i hārḫār tāzelenür

- 4 Ne ğam dırağt-ı vüçüdüme düşerse ħāke yine
Nihāl-i verd-i büt-i ʿ işve-bār tāzelenür
- 5 Bulınca tāze zemīnüm tarāvet ey ʿ Āşım
Giyāh-ı reşk-i dil-i ğıbtakār tāzelenür

67

[mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün]

- 1 Müjemde kaçre-i ħün ğonçe-i bī-ħār[a] ħasretdür
Dil-i nālān ise bir bülbül-i ğülzār[a] ħasretdür
- 2 Mesīħā gelse dağı derdine dermān bulunmazdı
Devādan nā-ümīd olmuş ğönül bīmār[a] ħasretdür
- 3 Eşer itmez hevādur itdüğüm āh-ı ħazīn ancak
Murād ol bī-vefāya ey ğönül ızhār[a] ħasretdür
- 4 ʿ Aceb mi olmasa ħākisteri maĥv olsa ser-tā-pā
Dili sūzān iden ey şūĥ-ı ʿ ālem nār[a] ħasretdür
- 5 Dil-i ğül-ğonçeyi şad pāre itse āh ile ʿ Āşım
N'ola bāğ-ı cihānda bir hezār-ı zār[a] ħasretdür

68

[fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün]

- 1 ʿ Āşık-ı derd-āşinā dāğ-ı serinden bellüdür
Bülbül-i bāğ-ı belā verd-i terinden bellüdür
- 2 Añla tāb-ı talʿ at-ı cānānı zülfinden ğönül
Rūz-ı rūşen şām-ı şafvet-ğüsterinden bellüdür
- 3 Aşık-ı ʿ āşık añlanurmış tāb-ı rüy-ı yārdan
Sūziş-i pervāne şemʿ-ı enverden bellüdür

67 A 54b, İÜ 44a

1b ğülzār[a]: nālāna İÜ

68 A 55a

- 4 Çeşm-i dil-ber n'idügin zülfeyn-i şeb-gün gösterür
Şâh-bâz-ı evc-i hıddet şeh-perinden bellüdür
- 5 Bak ser-i tâcumda dūd-ı pür-şerâr-ı âhuma
Şâh-ı mülk-i verd zîb-i efserinden bellüdür
- 6 Şorma cânâ hâlümi tâb-ı tekellüm bende yok
Hâstenüñ miqdâr-ı derdi peykerinden bellüdür
- 7 Hâside ' Âsım ezâdur hep temeddühden ğarâz
Yoĥsa erbâb-ı belâgat sözlerinden bellüdür

69

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Şimdi benden hep raķibe dil-rübâ yüz döndürür
Andan ammâ vaķt olur ol bed-liķâ yüz döndürür
- 2 Halka-i zülfün ki âb-ı ' arızuñ gird-âbıdur
Anda her dem âşinâdan âşinâ yüz döndürür
- 3 Tâb-ı rüy-ı pāküne tākāt getürmez âyine
Vechi vardur kim cidâra dil-berâ yüz döndürür
- 4 Bir ķabâ-yı cân-bahâdur ĥüsn-i nezzâre-firîb
Âĥir ammâ ey şeh-i ĥüsn ü bahâ yüz döndürür
- 5 Belki hemtâ gösterür cânâ saña mir'ât-ı şâf
Ol cihetden ' aşıķ andan dâ'imâ yüz döndürür
- 6 Telĥ isen ey bâde-i zühhâd baña şirînsin
Şanma senden ' Âsım-ı ğam-ibtilâ yüz döndürür

70

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ol gül-i nev-resle dil bâğa revân olmış gider
Cüy-ı dil-cü-veş hezâra hem-fiĝân olmış gider

- 2 Hāk-i pāy-i yār olan cismüm ğubār-ı rāh olup
Kūyına āhumla Őimdi hem-‘ inān olmiŐ gider
- 3 Hāk-i pāy-i pākine ol serv-i bāĝ-ı ‘ iŐvenüñ
Berg-i her gül hem-reh-i bād-ı vezān olmiŐ gider
- 4 Gördiñüz mi pençesinden Őāh-bāz-ı ğamzenüñ
Lā-mekān göñlüm hümāsın per-feŐān olmiŐ gider
- 5 Tuħfe-i nazm-ı laťifüm kāĝıd-ı rengin ile
Rüm’dan Őirāz’a ‘ ĀŐım armaĝan olmiŐ gider

71

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 EŐk-i çeŐmüm ki ser-i kūçe-i cānāna aŐar
Cūy-ı dil-cūdur o kim ũarf-ı ğülistāna aŐar
- 2 Hār-ı hāŐāk-ı Őekimedede ũarār olsun mı
Bu göñül Şu gibi her serv-i hırāmāna aÇar
- 3 EŞk-i ter evvel[ce] hicründe aŐardı ammā
Şimdi görseñ gözümüzden hele cānāna aÇar
- 4 Ser-i niyām-ı siyeh ebrūyı taħrik itme
Tig-ı ğamzeñ ŐaŐım ey Őuħ dil ü cāna aÇar
- 5 ‘ ĀŐım ol ğoy ki dūŐer zūlfine ruħsārından
Jāle geldi süzilüp sünbül ü reyħāna aÇar

72

[müfte‘ilün mefā‘ilün müfte‘ilün mefā‘ilün]

- 1 Aħker-i külħan ‘ aŐıŐa yār ile verd-i bāĝ olur
Dil-ber-i ğül-‘ izārsuz her ğül-i bāĝ dāĝ olur
- 2 Sende bu çeşm-i cān-sitān var iken ey perī niçe
‘ ĀŐıŐ-ı bī-Őarār u zār Őaħn-ı cihānda Őaĝ olur

- 3 Her şeh-i mülk derd-i ‘aşk bülbülidür ey dil-ḥazîn
Kõnduđı yerde her zamân dūd-ı dili otađ olur
- 4 Mey-kede-i maḥabbetin bir ḳadeḥin çekem niçe
Güşe-nişîn-i hücre-i zāviye-i ferāđ olur
- 5 Cānına geçdi derd-i ‘aşk güllesi bir gün ‘Âşım’uñ
Dest-i şarāb-ḥõre-i mey-kedede ayağ olur

73

[mefā‘îlün mefā‘îlün mefā‘îlün mefā‘îlün]

- 1 Añılsun deşt-i pehnā-yı cünün şād olduğum yerdür
‘İḳāl-ı ‘aḳl-ı ğam-güsterden āzād olduğum yerdür
- 2 Añılsun maḥbes-i dīvānegān-ı zülf-i şeb-günuñ
Kesel-perdāz-ı şad zencir-i pülād olduğum yerdür
- 3 Añılsun meclis-i pür-üns-i behcet-perver-i dil-ber
Benüm bir derdmendümdür diyü yād olduğum yerdür
- 4 Añılsun pister-i ğam ḥaşv-ı derd-i ḥasret-i cānān
Benüm şeb-tā-seḥer mu‘ tad-ı feryād olduğum yerdür
- 5 Añılsun mevşıl-ı ‘izz ü şeref ya‘nî ser-i zülfüñ
Ki her dem būs-ı ḥāk-i pāye mu‘ tād olduđum yerdür
- 6 Añılsun ‘arşa-i cevruñde ser-bāzî-i bî-āhum
Ki reşk-i her şehid-i tiğ-ı bî-dād olduğum yerdür
- 7 Añılsun meclis-i yārān ki sūz-ı nazm ile ‘Âşım
Benüm dāđ-ı nihān-ı ṭab‘ -ı ḥussād olduğum yerdür

3a Vezin kusurlu

4b Güşe-nişîn-i: Güşe-güzin-i iÜ

73 A 55b, İÜ 41a

74

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Yazanlar dergeh-i cānānı huld-üslüb yazsunlar
Velī gīsū-yı hūrāyı aña cārüb yazsunlar
- 2 Eger ey Yūsuf-ı mısr-ı cemāl inşāf ise yazmađ
Seni hüsñ ü bahāda Yūsuf-ı Ya'ķüb yazsunlar
- 3 Beni taħrīr iderlerse eger erbāb-ı derd içre
Devā-düşmen belā-perver hemān Eyyüb yazsunlar
- 4 Eger erbāb-ı dil meclislerin taşvīr iderlese
Elümde cām-ı mey zānūda bir maħbūb yazsunlar
- 5 Yazarlarsa eger aħter-şināsān her kesūñ baħtın
Seni ey tāli' -i ' Āşım hemān menkūb yazsunlar

75

[mef'ülü mefā'īlū mefā'īlū fe'ülün]

- 1 Ey bād-ı şabā mađdem-i behcet eşerūñ var
Var ise o gülden yine tāze ħaberūñ var
- 2 Ĥañcer-be-kef olmađ saña lāzım mı çün ey şūħ
'Uşşāķı helāk eyler o ħūñī nazaruñ var
- 3 Ĥūñ-āb-ı sirişķüm gibi pā-māl degülsin
Ey dūd-ı dilüm bađ ser-i dil-berde yerūñ var
- 4 Ol zālime lābüd eşer eyler biri ey dil
Çün āh-ı 'alev-zāduñ ile eşķ-i terūñ var
- 5 Ebnā-yı zamāne ne 'aceb itse 'adāvet
'Āşım saña anlarda bulunmaz hünerūñ var

76

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 Ber-ķarâr olmaz idüm cân-baĥş-ı vuşlat böyledür
Geçdüginden itme ey dil girye dülâb böyledür
- 2 Günde yüz biñ şekle ķormış berg-i rüy-ı ‘âşıkı
Ey gönül bād-ı ĥazân-ı bāğ-ı fūrķât böyledür
- 3 Şad hezârân mû-şikâf-ı dehri mecnûn eyledi
Turre-i şeb-gûn ile ey şâne ülfet böyledür
- 4 Va‘de-i vaşl irse de yol virmez eşk-i yem ĥurûş
Evvel-i sevķ-i şafâ pâyân-ı ĥasret böyledür
- 5 Bülbül-i şūrīde giryân gül perīşân bāğda
Her zamân âĥirde ‘Âşım bezm-i ‘işret böyledür

77

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 Ĥâtır-ı maĥzûnuma şanmañ ĥazen bigânedür
İbtihâc-ı bî-vefâ-yı şīve-fen bigânedür
- 2 Āteş-i ‘aşķuñla maĥv olsam n’ola pervâne-veş
‘Āşıkâ ey şem‘-i bezm-ārâ beden bigânedür
- 3 Şol elinde dest-i dil-ber sağ elinde bir ayağ
Olmayınca rinde gül-geşt-i çemen bigânedür
- 4 Āşinâ-yı meh-cebinân-ı diyâr-ı ĥüsn olan
‘Āşık-ı ĥurbet-keşe fikr-i vaţan bigânedür
- 5 ‘Āşım evvel mażhar-ı luţf-ı cesīm-i vaşl iken
Şimdi ol bigâneye bilmem neden bigânedür

78

[mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Mihr-i münîr var ise senden hicâb ider
Zîrâ şu'â' rüyına ey meh niqâb ider
- 2 Dil zann ider ki mihre irer zerre baq daği
Ümmîd-i vaşl-ı dil-ber-i 'âlî-cenâb ider
- 3 Yıkımazdı câm-ı mey beni meclisde bir zamân
Ammâ nigâh-ı mest ile sâkî harâb ider
- 4 Ateş-nişîn-i dūzağ-ı hicr eyledi beni
Bilmem felek baña daği ne tarz 'azâb ider
- 5 Baḫşüm budur ki vasf-ı haḫ-ı rüy-ı yârda
Her bir kelâm-ı pâkini 'Âşım kitâb ider

79

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

- 1 O şüh almış ne 'aqlum var ne gönlüm var ne cânım var
Bi-ḫamdi'llâh güzellerden benüm emn ü amânum var
- 2 Ben ol mecnûn-ı ülfet-düşmenüm kuhsâr-ı 'âlemde
Benüm aşlâ ne hem-ḫâlüm ne nâm u ne nişânım var
- 3 Benümle hem-fiğân olmaz cihân bâğında bülbüller
Benüm şubḫ u mesâ şayf u şitâ âh u fiğânım var
- 4 Varup peygüle-i mey-ḫânedede 'uzlet-nişîn olsam
Te'accüb itme ey zâhid benüm derd-i nihânım var
- 5 N'ola her şeb fiğânım çerḫı bîzâr itse ey 'Âşım
Benüm bir tuḫfe her-câyî meh-i nâ-mihrbânım var

78 A 56b

79 A 57a, İÜ 43a

3b şayf u: şayf İÜ

80

[mef^uülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün]

- 1 Gelsün kenâr-ı gülşene bülbül bahârdur
İtmez vişâle gonçe te' allül bahârdur
- 2 İtsün hezâra karşı yine şahın-ı bāgda
Her bir şurâhi nağme-i kulkul bahârdur
- 3 Gelmez mi bezm-i devre o serv-i revânumuz
İtsün şarâb-ı rüyına gülgül bahârdur
- 4 Göster benânda kāküli âmizîş eylesün
Gül-gonçelerle yek deme sünbül bahârdur
- 5 Ey ' Âşım eyle sen de bu gülzâr-ı köhnede
Bir verd-i tâze-rengememeyyül bahârdur

81

[mefâ' ilün fe' ilätün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 O şulha itdügümüz bir nigâh-ı hasretdür
Düşince gâhi maḥal bir de âh-ı hasretdür
- 2 ' Aceb mi sine-i ' aşıkda hayli dāğ olsa
Maḥall-i ceş-i belâ-yı sipâh-ı hasretdür
- 3 Egerçi akmaz ise tamlar ey dü çeşm-i terüm
Sizüñle olduğumuz câh câh-ı hasretdür
- 4 Beni bu güne kıyâfetlere koyan cānâ
Ġamuñla ğurbet-i hicrân u rāh-ı hasretdür
- 5 ' Aceb mi yek-reh-i gül-gün süvâr olursa yine
Şaf-ı müjem benim ' Âşım sipâh-ı hasretdür

---

80 A 57a, İÜ 45b

81 A 57a, İÜ 45a

2a ' aşıkda: mecrühda İÜ

82

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Bu hünin dide gūyā dūrc-i la' l-i kân-ı âteşdür
Sirişküm çatresi anda dūr-i 'ummân-ı âteşdür
- 2 Şağınsun meyl-i nıl-i genc-i vuşlatdan dil-i 'uşşâk
Ruğında halka halka zülfi bir şu' bân-ı âteşdür
- 3 Hazer bi'llâh kemter çatresinden ey gönül hurşid
Benüm çeşm-i terüm fevvâre-i cūşân-ı âteşdür
- 4 N'ola peyveste-i çerh olsa dūd-ı âhuñ ey bülbül
Senüñ her bir gülüñ bir aḡker-i sūzân-ı âteşdür
- 5 Şağın tıfl-ı dili şem' -i ruḡ-ı dil-dârdan 'Āşım
Yağılmışsın bilürsin sen ki yağmak şân-ı âteşdür

83

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Ğayriler şöhet-i dil-dâruma dil-beste midür
Hârlar naḡl-i ser-efrâzuma peyveste midür
- 2 Pây-ı nâzına elem virse de bir pâre dimez
Şişe-i hâtır-ı 'âşık 'aceb işkeste midür
- 3 Bilmezin manzara-i tāk-ı felek-ḡadrinde
'Aceb ol ruḡları gül-gün mı ya gül-deste midür
- 4 İnleden bülbül-i şiven-zen-i gülzârı 'aceb
Hâr-ı dil-düz mıdur yâ gül-i nev-reste midür
- 5 Öldürür 'Āşım'ı bu vaz' -ı teğâfül-güne
Bunca demdür dimedüñ şağ mıdur ḡaste midür

82 A 57b, İÜ 45a

3a gönül: gül-i İÜ

83 A 57b, İÜ 45b

4a gülzârı: gülzâr İÜ

84

[mef^uülü mefâⁱilü mefâⁱilü fe^uülün]

- 1 Beñzer mi baña ^uâşık-ı nâ-şâduñ olanlar
Ma^umür midur böyle ğam-âbâduñ olanlar
- 2 Hâr-ı elem-i ye^ule ey âhu-yı vaḥşî
Pür-pây-ı taleb mi hele şayyâduñ olanlar
- 3 Her tel başına biñ düşer ey zülf-i perişân
Cem^u olsa eger bir yere ber-bâduñ olanlar
- 4 Ey bâğ-ı cihân böyle mi âsüde olurmuş
Hep sâye-nişîn-i bün-i şimsâduñ olanlar
- 5 Ey şan^uat-ı nazm ^uÂşım'ı üstâd idinürdi
Gelseydi yine şâhibü'l-icâduñ olanlar

85

[mefâⁱilün fe^uilâtün mefâⁱilün fe^uilün]

- 1 O dūd-ı âh-ı derün zülf-i yâre mi dolaşur
Ya şâye sünbül-i nükhet-nişâra mı dolaşur
- 2 O servi cūy-ı sirişki dolaşmada her dem
Yine hevâya düşüp dil kenâra mı dolaşur
- 3 Nesîm-i âhı vezân olmada ^uaceb dil-i zâr
Ġubâr-ı kûy-ı büt-i şivekâra mı dolaşur
- 4 Esîr-i pister-i hicrûñ olunca ancak ecel
Bu künc-i ğamda dil-i ğuşşa-ḥ^vâra mı dolaşur
- 5 Felekle devr iden ^uÂşım sitâre mi her şeb
Cihânı dūd-ı dilümle şerâre mi dolaşur

86

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 ' Āşıkuñ āh-1 derūnın zūlf-i cihān gösterür
Bād-1 şubhuñ esdügin hep berg-i reyhān gösterür
- 2 Düşdügüm bilmezdi kimse kayd-1 zūlf-i dil-bere
Dūd-i āhum rüzgār ammā perīşān gösterür
- 3 Şām-1 ğamda h'āba varsam fikr-i kūy-1 yār ile
' Ālem-i rü 'yāda bāğ-1 huldı Rıdvān gösterür
- 4 ' Āşıkuñ cismin hilāle döndürür āhir āña
Bir gün ey meh mihr-i rüyuñ çerh-1 gerdān gösterür
- 5 Mā-cerā-yi ' āşık u ma' şūkı göstermezdi āh
Var ise bir yüzden ' Āşım çeşm-i giryān gösterür

87

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Dil-i vīrāne-i ' āşık ne ābād olmasın ister
Ne hōd bir lahza kayd-1 ğamdan āzād olmasın ister
- 2 Hārāb-ender-hārāb olsa ' aceb mi her dil-i ' āşık
O şāh-1 fitne her ma' mūre ber-bād olmasın ister
- 3 N'ola ey nev-hevesler dil-ber itse cevır gūn-ā-gūn
Bütān ' uşşākı her bir cevıre mu' tād olmasın ister
- 4 Gōñül bir pāye iħrāz itmek ister mülk-i ' aşık içre
Anuñçün hāk-i rāh-1 her perī-zād olmasın ister
- 5 ' Aceb mi hāme-i ' Āşım dūrer-pāş olsa her nāli
Fetīl-i dāğ-1 reşk-i şab' -1 hussād olmasın ister

86 A 58a, İÜ 52a

4a cismin: şahın İÜ

87 A 58b, İÜ 42a

4a pāye: pāre A / iħrāz: iħrār A

88

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Disem ol ŧen-gül ü ŧuĥa seni bir gül dirler
Gülerek dir seni de bu güle bülbül dirler
- 2 Beni mest eyledi bu zülf-i nigāre ne için
Gehi reyĥān gehi ŧebbū gehi sünbül dirler
- 3 Ne ' aceb cām-ı ğāzab rüyını gülgül itse
Lebine mül ruĥına ğāhi ħaranfül dirler
- 4 Burnına girmededür ikide bir ağyāruñ
O sebebden o gülün ĥāline fülful dirler
- 5 Ne ' aceb ağlasa dil gülse o ŧen-gül ' Āşım
Bülbüle ağla gel gülşene gel gül dirler

89

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Güzellerle cihānı behcet-ābād eylemişlerdür
Velī çoğ ' aşık-ı nā-şādı ber-bād eylemişlerdür
- 2 Bulınmaz ben ħadar mecnūn-ı māder-zād ' ālemde
Cünūn-ı muĥbıkı Mecnūn'a isnād eylemişlerdür
- 3 Ne bezm-i mül ne seyr-i gül ne bülbül nağmesi lāzım
Beni cām-ı ğam-ı ' aşĥuñla dil-şād eylemişlerdür
- 4 Seni ey dil bu ħaĥ' -ı Bī-sütūn-ı derd-i ĥasretle
' Aceb ŧirīn-lebān maĥsūd-ı Ferhād eylemişlerdür
- 5 O ŧuĥuñ ĥaĥtı vaşfında olan eş' ārum ey ' Āşım
Yazınmış ħudsiyān hem zeyl-i evrād eylemişlerdür

88 A 58b, İÜ 41b

3a cām-ı: ĥām-ı İÜ

89 A 58b, İÜ 41b

90

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Ser-i kūyuñda cān virmek niçün dil ıztırāb eyler
Hemīşe ehl-i cennet ölmege cānā ūitāb eyler
- 2 ūabā bīkr-i muđanı bed-nažardan hıfz ider zāhid
Anuñçün rūyına evrāķı gülşende niķāb eyler
- 3 Nesin görmīş bu gülzāruñ cefā-yı hārdan 'abīri
Sūkūt itsün mi bülbül ķangı luťfindan hīcāb eyler
- 4 O kāfir mā-cerā rūz-ı hīsābı münkir olmīşdur
Anuñçün 'āşık-ı zāra 'itāb-ı bī-hīsāb eyler
- 5 Melāz u melce 'i Cem gibi ūāhuñ āstānidur
Ķo gelsün leşker-i miķnet āna 'Āşım cevāb eyler

91

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Ķemenzār-ı ūafāda bülbül-i bī-miķnetüñ kimdür
Kime ey gül açıldıñ nağme-rīz-i vuşlatuñ kimdür
- 2 Olur mı çeşmi pür-eşk-i sürür ey mihr-i evc-i nāz
Kimüñle rū-be-rūsın nazra-pāş-ı ūal' atuñ kimdür
- 3 Kimi zār eylemişsin ey perī sevdā-yı zülfüñle
Bu vahşetgehde maķfī behredār-ı ülfetüñ kimdür
- 4 Nedür ser-küçe-i kūyuñda nāliş her ūeb-i deycūr
'Aceb dil-beste-i zülfeyn-i 'anber-nükhetüñ kimdür
- 5 Olur meşhūr-ter Mecnün'dan ey 'Āşım su 'āl itme
O leyli zülfe ūimdi 'āşık-ı bī-ťāķatüñ kimdür

92

[mef^uülü mefâⁱlü mefâⁱlü fe^ulün]

- 1 Fırkatla tamām oldı gönül vuşlatı n'eyler
Âhır nefesinde o gedā devleti n'eyler
- 2 Derd ü ğam u miñnetle geçen 'ömre ne raġbet
Sensüz bu gönül tende alup şıñhı n'eyler
- 3 Ol dil ki olur ĥāk-niñin-i ser-i kūyuñ
'Älemde dağı menzilet ü 'izzeti n'eyler
- 4 Rindān ile hem-bezm olımsa n'ola zühhād
Bülbüller ile zāġ u kelāġ ülfeti n'eyler
- 5 'Äşım gibi cām-ı ğam ile demleri sürsün
'Äşık olan ey dil mey ile 'iñreti n'eyler

93

[mef^uülü mefâⁱlü mefâⁱlü fe^ulün]

- 1 Bu ayd ki var zülf-i periñānuñ içündür
Dîvāne gönül çekdüġi hep anuñ içündür
- 2 Bu cüy-ı sirişk aduġı hep ĥār-ı müjeyle
Ey serv-i revānum ser-i dāmānuñ içündür
- 3 Ol nūr-ı bařar gelmedüġi girye deminde
Ey çeşm-i terüm eşk-i ferāvānuñ içündür
- 4 Bu řiře-i dīdemde mey-i ĥūn-ı derūnum
Ĥıfz eyledüġüm hep ġam-ı hicrānuñ içündür
- 5 Dūd u 'alev-i āh-ı dili 'Äşım-ı zāruñ
Zülf-i siyhūñle ruĥ-ı ruĥsāruñ içündür

94

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Yazarlarsa beni sen şem' aya pervâne yazsunlar
Eger pervâne yazmazlarsa cânā yana yazsunlar
- 2 Eger dīvānegān-ı zülf-i şeb-günüñ yazarlarsa
Ayağumda niçe zencir serde lāne yazsunlar
- 3 Ayağum şadra başmaz benden eski hayli yārān var
Yerüm şaff-ı ni'āl-i şuffe-i mey-ḥāne yazsunlar
- 4 Eger taḥrīr iderlerse diyār-ı 'aşkı ser-tā-ser
Dil-i 'uşşāk-ı zārı ḥāne-i vīrāne yazsunlar
- 5 Yazanlar derd-perver ehl-i 'aşk-ı yāri ey 'Āşım
Beni mestāne-i rüsvā yaḥud dīvāne yazsunlar

95

[mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün]

- 1 Vaqt-i seḥer tıyūr-ı gülistān nevā oğur
Evrāk-ı her şecer ise güyā şabā oğur
- 2 Mümkün mi ḥāzır olmaları virdüñe seḥer
Rindān ḳadeḥ du'āsın o dem zāhidā oğur
- 3 Bir gün raḳīb başına yüz biñ belā ḳopar
Kāfir hemişe 'āşık-ı zāra belā oğur
- 4 Açmış şabā ceride-i rengin gonçeyi
Murğ-ı seḥer ise ğazel-i dil-güşā oğur
- 5 Cūlar durur hezār ise gülşende lāl olur
Her dem ki nazm-ı 'Āşım'ı ehl-i şafā oğur

96

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Gerçi her tîr-i nigâhı dil-i şeydâya deger
Lâkin ol kaşî kemân gözleri dünyâya deger
- 2 Cân bağışlar niçe biñ mürdeye bir demde lebün
Her demi biñ dem-i cân-bağş-ı Mesîhâ’ya deger
- 3 Tuğfe bir vâsi̇tadur ‘arz-ı niyâza mey-i nâb
Hağ budur neşvesi derd-i ser-i ferdâya deger
- 4 Nice şihhatde selâmetde olur aħbâbuñ
Degmez aħbâba selâmuñ heman a‘dâya deger
- 5 Dürer-i nazmumı ‘Âşım göricek zühre dimiş
Hağ budur her biri biñ ‘ıkd-i Şüreyyâ’ya deger

97

[mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

- 1 Her dem ki hâl-i rûyı ğamın ehl-i hâl açar
N’eyler de derdi la‘l-i lebinden mağâl açar
- 2 Bilmem o kâfir ile yine şulh olur mıyuz
Bir gün bu âh gerçi tarîk-i cidâl açar
- 3 Kaşd itse nehb ü ğâret ü seby ü hasâreti
Tatar-ı çeşmi nâvek-i müjgânla fâl açar
- 4 Zâhid açarsa ger der-i mağfûl-ı cenneti
Âh-ı nedâmet-i dil-i ehl-i ÷alâl açar
- 5 ‘Âşım ümîd itme ki rûz-ı şümâre dek
Gencîne-i vişâli dil-i bî-mecâl açar

96 A 60a, İÜ 48b

97 A 60a, İÜ 48b

5a itme ki: itme İÜ

98

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Dolaş ey ğam [ki] dil dil-dārdan mehcūr almıřdur
Şarāb-ı la' l-i nābından yine maħmūr almıřdur
- 2 İki eşmüm n'ola nad-i sirişki dōkseler ħāke
Hezārān kīse dilden anlara memhūr almıřdur
- 3 Gōñül ben ğayrisin bilmem velī benden şorarlarsa
Dirin Cem'den beri cām-ı řafā meksūr almıřdur
- 4 Elüñ ditrer senüñ ey zāhid-i şad-sāle gördüñ mi
Hemān senden bu bīkr-i nāzük-i engūr almıřdur
- 5 Nice fersaħ bir ey ' Aşım benüm yekrān-ı şab' umdan
Hezārān esb-i řab' -ı nükte-perver dūr almıřdur

99

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 eřm-i mestüñ nigeh-i dem-be-deminden bilinür
Gīv saħt-ı ' Arab'da tīg-ı dü deminden bilinür
- 2 Yaduğuñ ' aşık-ı nā-kāmı güzel ol zāruñ
Dūd-ı āh-ı dil pūr-derd ü ğamından bilinür
- 3 Naş-ı rüyuñ dil-i ħoř-zemzemededen añlandı
Renk-i gül bülbul-i rengīn-nağamından bilinür
- 4 Ey gōñül nāz ile reftārı o bālā servüñ
Bāğ-ı kūyında niřān-ı řademinden bilinür
- 5 Ey fūrüşende-i kālā-yı vefā eřkūme ba
Müşteri ħāřılı bezl-i direminden bilinür

---

98 A 60a, İÜ 48b

1a dil: dili A

99 A 60b

- 6 Miñnet-i ğurbet-i cāngāh-ı diyār-ı fūrkat
Dem-be-dem āh-ı ğarīb-i dijeminden bilinür
- 7 Qayd-ı ğamdan ne çeker bu dil-i mecnün her şeb
Dil-berün turre-i pür-piç ü ğamından bilinür
- 8 Yazduğın ‘āşık-ı bî-çāre saña derd ü ğamın
Hep şarīr-i qalem-i hoş-raqamından bilinür
- 9 Kilk-i terden bilinürse n’ola qadr-i ‘Āşım
Hāşılı bāğ-ı feşāhat qaleminden bilinür

100

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Qandasın gel qanda āh ey āb-rüy-ı nev-bahār
Duğter-i rez bā‘ iş-i şad-ārzū-yı nev-bahār
- 2 Sensin el-ħaḳ ‘illet-i ğā’ibe-i gül-geşt-i bāğ
Büy-ı dil-cüy ile reşk-i nāz büy-ı nev-bahār
- 3 Yūsuf-ı gül-ğonçeyi bāzāra ‘arz itdi şabā
Olmada dīnār-fürüş çār-sū-yı nev-bahār
- 4 İtsem ey serv-i gül-endāmum ‘aceb mi cüy-veş
Ārzū-yı vuşlatuñla cüst ü cüy-ı nev-bahār
- 5 Ol gül-i gül-bün-fürüzüñ var hezār aşüftesi
Gülşen içre olmasun mı güft ü güy-ı nev-bahār
- 6 Bāğda bülbül tutilmaz dağı bağlanmaz beli
Böyledür şahbā-yı gül-ğün-ı sebū-yı nev-bahār
- 7 Sensüz ‘Āşım sākīyā āğāz-ı güftār eylemez
Qandasın gel qanda āh ey āb-rüy-ı nev-bahār

101

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Şanma ey dil ki saña bu ħam-ı mey-ħāne döner
Cām-ı mey gibi bulunmaz yine rindāne döner
- 2 Tīr-i āhum ben atardum o kemān-ebrūnuñ
Ķalb-i sekīnine ammā bu dil ü cāna döner
- 3 Senc-i ğam üzre senüñ āteş-i ‘aşķuñla gönül
Eşk-i ħūnīn-i nemeknāk ile biryāna döner
- 4 Āteş itse n’ola pervāneye şem‘-i meclis
Başına böyle üşüp buse için yana döner
- 5 Reng ider āl ile gül bülbül-i zāra ‘Āşım
İşte bu yüzden anuñ eşk-i teri ķana döner

102

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 O nālemüz ki çemende o gül-‘ izāra olur
Hep andan āh-ı dil-i ğonçe pāre pāre olur
- 2 Ğam-ı ruħuñla bir āh eylesem gül-i pür-nem
Hemān bir aħker-i dil-süz-ı pür-şerāre olur
- 3 Açıldı dīde-i pür-ħ‘āb-ı ğonçe şebnemden
‘Aceb bu murğ-ı çemenzār ħoş sitāre olur
- 4 Tārīķ-i Ka‘be-i vuşlat gönül mübārekdür
Var aña hiç ne tefe’’ül ne istiħāre olur
- 5 ‘Aceb mi şermden āyīne ħūy-feşān olsa
Ne dem teveccühi ‘Āşım ‘izār-ı yāre olur

103

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Şehîd-i ğamzeñ ey şüh-ı cihân olmağ murâdumdur
Reh-i 'aşkuñda bî-nâm u nişân olmak murâdumdur
- 2 Cihânda her kes ister hâtır-âzâdı benüm ammâ
Esîr-i kâkül-i 'anber-feşân olmak murâdumdur
- 3 'Aceb mi ârzü-yı kûy-ı cânân itsem ey zâhid
Benüm de cilve-perdâz-ı cinân olmak murâdumdur
- 4 Kitâb-ı turfe-bâb-ı nâzı gör 'uşşâğ-ı zâruñla
Huzûr-ı 'izzetüñde imtiñân olmak murâdumdur
- 5 'Aceb mi hâk-i râh-ı kûy-ı cânân olsam ey 'Âşım
Benüm de bir şeh-i Sâmi-mekân olmak murâdumdur

104

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

- 1 Şormaduñ hâl-i dil-i zârı mürüvvet bu mıdur
Ey tabîb-i dil ü cân hasteye şefkat bu mıdur
- 2 Nağd-i cân u dil ala şahne-i fûrkat âhir
Ey büt-i cilve-nümâ 'âlem-i vuşlat bu mıdur
- 3 Ey gönül âyine-i hâtır-ı yâre âhuñ
Keder-endâz ola âdâb-ı mağabbet bu mıdur
- 4 Bezm-i meyde çekesin sâğar-ı şahbâyı müdâm
Ey dil inşâf ğam-ı yâre ri'âyet bu mıdur
- 5 Gelmedüñ turre-i ham-der-ham-ı dil-dâruñdan
Ey gönül 'Âşım-ı ğam-h'âr ile ülfet bu mıdur

105

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Şanma hāmūn-ı ümīd ' aşıkā āb-āver olur
Her zamān teşneye ol deşt-i serāb-āver olur
- 2 Ruḥı mey-gūn olur alduḡça ayaḡı eline
Ḥacletinden o şanem ya' ni niḡāb-āver olur
- 3 Girye itse uyudur ' aşıkı ḡūn-āb-ı sirişk
Neşve-i bāde-i gül-gūn beli ḡ'āb-āver olur
- 4 Raḡm idüp zaḡm-ı dili aḡzına alsa nāvek
Ġazabından o şehūn ḡançeri tāb-āver olur
- 5 ' Arz-ı ḡüsn itse benüm Yūsuf-ı nazmun ' Āşım
Her büt-i fikret-i yārān ḡicāb-āver olur

106

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Gözüm ne mehde ne mihr-i ziyā-güsterde ḡalmışdur
Felekde ḡālāsā ḡal' at-ı dil-berde ḡalmışdur
- 2 Ser-ā-pā yandı cismüm āteş-i āh-ı derūnumdan
Dil-i sūzānum aḡker gibi ḡākisterde ḡalmışdur
- 3 Götür ey seyl-i eşk endāmumuz da kūy-ı dil-dāra
Dil ü cān u şekīb ü şabrumuz ol yerde ḡalmışdur
- 4 O serv ' arz-ı cemāl itdükde bāḡa reng-i ruḡsarı
Gül-i ter de şemīm-i zülfi sūnbüllerde ḡalmışdur
- 5 Mey-i ḡūn-ı derūn içmek mūdām ey mest-i cām-ı nāz
Ḥarābāt-ı ḡamuñ da ' Āşım-ı pūr-derde ḡalmışdur

---

105 A 61b, İÜ 40a

3a ḡūn-āb-ı sirişk: ḡūn-ābe-i dil İÜ

5b Mısra A'da yok.

106 A 62a, İÜ 51b

3a endāmumuzda: endāmumuz İÜ

107

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Yanında 'adl ü dād u cevri-i bî-endāze hep birdür
Anuñçün ħande vü giryem o şāh-ı nāza hep birdür
- 2 Dil-i 'uşşāk u aġyārı n'ola şayd eylese çeşmüñ
Hümā vü zāġ o şeh-bāz-ı şikār-endāze hep birdür
- 3 Saña raĥm itmez ister ħāke ister pāyine yüz sür
Mişāl-i dāmen ey dil o büt-i ŧannāze hep birdür
- 4 Ayaġuñ çal ser-i aġyāra ey sākî-i bezm-i vaşl
Benüm şimdi yanumda ħande vü ħamyāze hep birdür
- 5 Nihān olsun 'ayān olsun o māhuñ mihri dillerde
Anı fāş itmege ol ġamze-i ġammāze hep birdür
- 6 Dili biñ pāre de olsa hezāruñ nevk-i ħārından
Gül-i şad-berg-i gülzār-ı feraĥ-perdāze hep birdür
- 7 Ĥasūduñ daĥli nā-dānuñ pesend-i ħuşkı ey 'Âşım
Hemişe ŧab'-ı pāk-i şā'ir-i mümtāza hep birdür

108

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Görüp zaĥm-i derūnum ħançer-i tîġ u sinān aġlar
Baña raĥm eyleyüp ol āhenin diller de ŧan aġlar
- 2 Şarāb-ı cām-ı vuşlat neşvesinden 'āşık-ı bî-dil
Eger bir dem gelürse derd-i serden bir zamān aġlar
- 3 Ġamuñ geldükde aġlarsam 'aceb mi āşinālardan
Birin bulduġda şevġinden ġarīb-i nā-tüvān aġlar

- 4 ‘ Aceb mi iller içre ađlamazsa ‘ aşıđ-ı mehcūr
Hemiſe ehl-i ğam derd-i nihānından nihān ağlar
- 5 Yazılmaz derdüm ey ‘ Aſım midādum āba dōnmiſdūr
Ki tađrīr-i ğamumdan ħāme-i mu‘ ciz-beyān ağlar

109

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Ŗanmañuz eſk-i terüm dāmen-i dil-berde yatur
Düſdi devletden o da ħ^vār olup yerde yatur
- 2 Būlbūlūñ ħāl-i siriſkin ne bilūr yerlerde
Jāle ſeb-tā-be-ſeđer berg-i gül-i terde yatur
- 3 Būlbūl āh ile tađıtmıſ dil-i ſad-pāresini
Ŗanmañ evrāk-ı gül-i surĥ emenlerde yatur
- 4 Reſk o ūftādeye kim kendi der-i dil-berde
Dil-i meftūnı ise zūlf-i mu‘ anberde yatur
- 5 ‘ Āſımā her gice pervāne-i āteſ-ūlfet
Yađ bađlarsa n’ola ſem‘ -i mūnevverde yatur

110

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Gidince ‘ aks-i lebūñ dīdenūñ ne kārı alır
Ŗarāb-ı riĥte-cāmuñ ne i‘ tibārı alır
- 2 O gül-ruĥuñ ğam-ı hicriyle nāle-senc olsam
emende beste-dehen būlbūlūñ hezārı alır
- 3 Ğurūr-ı vaſl ile būlbūl baña bu nađme nedūr
Cihāndur bu ne güller ne ĥod bahārı alır
- 4 Ne ğam alursa teni ‘ aşıđuñ eger bī-cān
Dilinde ün ki ğam-ı yār-ı gül-‘ izārı alır

- 5 Felek iderse de güm-kerde ‘Âşım’ı hâsîd
Şahîfelerde yine nazm-ı dür-nişârı kalur

111

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Sebû-yı kulkul-âver vâ‘iz-i hoş-güy-ı meclisdür
Anuñçün her zamân bâdî-i hây u hüy-ı meclisdür
- 2 Büt-i miñnet şudâ‘ın def‘ider ey zâhid-i nâ-dân
Senüñ ümmü‘l-ğabâ‘ış didüğüñ ol cüy-ı meclisdür
- 3 Ayağıñ çek yıkıl ey şahne başma câm-ı ser-şârı
Hañadur anı başmağ o gül-i hoş-büy-ı meclisdür
- 4 Şurâhî baş egüp pîr-i muğânuñ ayağın öpdi
Maşûn olsun hañadan dil-ber-i hoş-ğüy-ı meclisdür
- 5 ‘Aceb mi zâhid-i nâ-dâna göstermezse ey ‘Âşım
Mey-i nâb âb-rüy-ı sâki-i gül-rüy-ı meclisdür

112

[mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ülü fâ‘ilün]

- 1 Ol tıfl-ı nev-resîde ‘aceb dil-rübâ olur
Her bir nigâh-ı çeşmi görünmez belâ olur
- 2 Böyle uzarsa ol kad-i sidre-ğıyâm eger
Murğân-ı bâğ-ı cennet aña mübtelâ olur
- 3 Atduğça nâvek-i müjesin kaçı yâları
Ehl-i hevâ rü‘ûsına sehm-i қаза olur

5b dür-nişârı: dür-nişâr İÜ

111 A 62b, İÜ 41a

2b ümmü‘l-ğabâ‘ış: ümmü‘l-ğayât İÜ

4a baş: başın İÜ

112 A 63a, İÜ 41a

2b Murğân-ı bâğ-ı cennet: Bi’llâh nesr-i ÷âyir İÜ

- 4 Nağd-i sirişk-i ‘ aşıkı rāyic olursa ger
Bir nām u şanlı ĥusrev ü ĥüsn ü bahā olur
- 5 Raĥř-ı niyāza ‘ Āřım-ı zār olmasun süvār
Dirmiş o yekke-tāz-ı kirişme ĥařa olur

113

[mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün]

- 1 Derūn-ı sīnede dil nāle-i āteř-fürüz eyler³²¹
O řaknūs-ı ġam āĥir anda ifnā-yı vüçüd eyler
- 2 Nesīm-i vaşlı dilden şanki āteř almaġa gelmiş
Ne bir laĥza ayaġ üzre durur ne ĥod řu‘ūd eyler
- 3 Sen ey sākī-i meclis kıble-i erbāb-ı şafvetsin
Ayaġuñ bařduġı yerde řurāĥi hep süçüd eyler
- 4 Ğam-ı zülfüñle ey serv-i bülendüm ġāhi āĥ itsem
Fürüz-ı sidreye dūd-ı dil-i zārüm řu‘ūd eyler
- 5 Şalem der-dest olup şalsa dehān-ı yār vaşfında
‘ Aceb mi ‘ Āřım-ı rengin raşam-ı fikr nübüd eyler

114

[mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün]

- 1 Dil-i āřüfte şirin-kāri-i Ferhād’a mā’ildür
Anuñçün Bī-sütün-ı ġamda hep feryāda mā’ildür
- 2 Beni ma‘zür şutsunlar ne deñlü nāliř eylersem
Göñül bir řuĥ-ülfet düşmen-i bī-dāda mā’ildür

4a ger: eger İÜ

113 63a, İÜ 51a

1a kafiye tutmuyor.

3a kıble-i: ĥiřçe-i İÜ

114 A 63a, İÜ 41b

- 3 Dil-i ser-beste-i zülfünden alsun ‘ibret ey zâlim
O bî-dil kim saña hem hâtır-ı âzâda mâ’ildür
- 4 Gönül incinme meyl itmezse ol serv-i seher-ķâmet
Cihânda ķangı dil-ber ‘âşık-ı nâ-şâda mâ’ildür
- 5 N’ola yârâna bulsa nev-zeminler tab‘um ey ‘Âşım
Biraz rencidegî-i hâtır-ı hussâda mâ’ildür

115

[mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

- 1 Açıldı yek-sere baķ tal‘at-ı besim-i bahâr
Tıķındı zülf-i nigâre gibi nesim-i bahâr
- 2 Güşâde hokķa-i pür-müşk-i lâle-i rengin
Meşâma gelse n’ola dem-be-dem şemim-i bahâr
- 3 ‘Aceb mi nergis [ü] gül dirse dideler rüşen
Ki geldi devr-i ķadeh şarf-ı zer ü sim-i bahâr
- 4 Velî gönül bize hamyâze çekdürür seyr it
Felekde mâni‘-i ‘iş ü dem-i ķadim-i bahâr
- 5 ‘Aceb mi böyle suhan-güster olsan ey ‘Âşım
Bizüz hezâr-ı çemen-şoffa-i na‘im-i bahâr

116

[mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

- 1 Vaşf-ı müjeñ ne dem ki dil-i hânedan geķer
Süzüm mişâl-i nevki hemân nâmeden geķer
- 2 Cânâ ruķuñda ‘ayn-i süveydâsıdur dilün
Merdüm-şifat nice gözüm ol şâmeden geķer
- 3 Ey gonçe-fem görince haķ-ı nev-res-i ruķuñ
Şâh-ı gülün de müy-ı teni câmeden geķer

- 4 Şebneme külâh oynadur ol şũĥ -ı ‘ aşĥ-bâz
Mâdâm böyle lu‘b ile hengâmeden geçer
- 5 Dönse n’ola hilâle o ebrũ-yı bĩ-mişâl
Her şeb ĥayâl-i ‘ Āřım-ı nâ-kâmeden geçer

117

[mefâ‘ilũn fe‘ilâtũn mefâ‘ilũn fe‘ilũn]

- 1 Görince ĥurrelerũn zabt-ı âh elũmde midir
Ya setr-i dũd-ı dil-i ĥam-penâh elũmde midür
- 2 Müjeñle göñlümi döndürdi şâneye çeřmũñ
Ferâĥat-ı ser-i zũlf-i siyâh elũmde midür
- 3 Firâĥ-ı rũyuñ ile âb-rũyum eylemeye
Sirişk-i řũre-i çeřmũm tebâh elũmde midür
- 4 Göreydũñ ‘ aşsini mir’âtı ĥor mıduñ elden
Baĥ imdi rũyuña ĥařr-ı niĥâh elũmde midür
- 5 Bu deñlü cilve ile zabt-ı şâhid-i řab‘um
Bulınca böylece bir cilvegâh elũmde midür
- 6 Doĥınmaya dil-i ĥussâda nevki ey ‘ Āřım
Bu kilk-i ĥoř-raĥamuñ ĥâh ĥâh elũmde midür

118

[fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilũn]

- 1 Kũy-ı dil-berden göñül gördüm revân olmiş gelür
Ėıbta-pâş-ı rũĥ-ı sükkân-ı cinân olmiş gelür

117 A 64a, İÜ 41b

- 2a Müjeñle: Müjeyle İÜ
3b çeřmũm: çeşm İÜ
4a mir’âtı: mir’ât İÜ
5b bir cilvegâh: cilvegâh İÜ

118 A 64a, İÜ 44a

- 2 K̄anġı bezm erbābını maḥsūd-ı Cem itmiş ‘aceb
Gördüm ol fettānı ser-mest-i çemān olmuş gelür
- 3 El-ḥazer ey ḥvāce ol şāh-ı nıgeh şemşir-i nāz
Bağ nice ġāret-ger-i kālā-yı cān olmuş gelür
- 4 Uğramışdur pençe-i şāhın-i ġamzen var ise
Murġ-ı dil zülf-i siyehden per-feşān olmuş gelür
- 5 Şalınup nāz ile gördüm dil-ber-i nev-ḥiz-ḥaṭ
Lerze-baḥş-ı fitne-i āḥir zamān olmuş gelür
- 6 K̄anġı zārı ber-murād itmiş o mest-i tünd-ḥū
Deşne ḥūn-ālūde-dāmen der-miyān olmuş gelür
- 7 Yār-ı la‘ lūnle şarābın içmiş ‘Âşım var ise
Bağ yine ser-mest-i rüsvāy-ı cihān olmuş gelür

119

[mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

- 1 Her dem ki bāğda cām-ı beşāşet-resān gelür
Rūy-ı gül-i sefīdede ey sākı kıan gelür
- 2 Her naḥl-i tāze geldi yine raḳşa ey şabā
Var ise şaḥn-ı bāğa o serv-i çemān gelür
- 3 Baḥş-i kazāda ḥaşmumı ilzām için dile
K̄aṭ‘i delil ol nıgeh-i bī-amān gelür
- 4 Zāhid kıarışmasun hele rūḥ-ı revānuma
Ḥayvāna başka ‘ālem-i süflī de cān gelür
- 5 Ḥançer geçer gibi dil-i şad-pāreden hemān
‘Âşım ne dem ki çeşmüme ol ebruvān gelür

120

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Şanmañ ancağ müje-i çäk-resāndan şağınur
Dāmen-i dil-beri 'āşık leb-i cāndan şağınur
- 2 Geldügin tuymasun ol ğamze hayāl-i çeşmüñ
Dil-i ğam dīde-i hūn-ābe-feşāndan şağınur
- 3 Ter düşer biz o perī-peykeri yād eylemezüz
Dil-berin 'āşık-ı pākīze zebāndan şağınur
- 4 Hañçerüñden dile ölmek aña şu içmekdür
Ey şeh-i pür-sitem ammā seni kıandan şağınur
- 5 Ka' be-i kūyına varmağ nice biñ 'ömre deger
Cānın 'Āşım nice ol şüh-ı cihāndan şağınur

121

[mef' ūlü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün]

- 1 Her dem ki kaçdı ğāret-i iklīm-i dīn olur
Ġavgā-girāy-ı fitne o şāha mu' in olur
- 2 Bağıdum kitāb-ı nāzına ol tıfl-ı nev-resüñ
Aşlā karīne yoğ ki vefāya karin olur
- 3 Āh-ı şerār-feşānla hevāyī-şıfat hemān
Dilden hadengi 'āzim-i çerğ-ı berin olur
- 4 'İd-i vişāl için dil-i bī-çāremüz tutar
Şavm-ı vişāli bunca şühūr u sinin olur
- 5 Cānā olur mı yine ğorişmek didüm didi
Şıhhat olursa ğam yime 'Āşım yağın olur

120 A 64b, İÜ 44b

^{4a} şu: şu kıadar A

121 A 64b, İÜ 44b

4b Şavm-ı vişāli: Şavm-ı vişāli için İÜ

122

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Baña bir vaşlına biñ cān virmek cān-ı 'ālemdür
Velī almaz gönül cānāne bir fettān-ı 'ālemdür
- 2 N'ola her bir ḥam-ı zülfinde yüz biñ cān-ı dil bulsañ
Benüm cānānum ey bād-ı şabā cānān-ı 'ālemdür
- 3 Seni Mecnūn u Vāmıķ Ḥusrev ü Ferhād iden ey dil
Hevā-yı zülf ü ruḥsār u leb-i ḥübān-ı 'ālemdür
- 4 N'ola şeb-tā-seḥer bīdār olup pür-ıztırāb olsa
O kāfir çeşmi bir cellād-ı ḥün-efşān-ı 'ālemdür
- 5 Benüm her sünbül-i miskīn satır-ı nazmum ey 'Āşım
'Aceb revnaķ-dih-i tāk-ı suḥan-sencān-ı 'ālemdür

123

[mefâ'îlün fe'ilātün mefâ'îlün fe'ilün]

- 1 Gönül bu mey-kedenüñ kār u bārı āteşdür
Ḥazer mey[üñ] hevesinden ḥumārı āteşdür
- 2 Ğam-ı ruḥuñla dil āh itse dehri çerḥa çıkar
Şaķın şaķın dime cāy-ı kararı āteşdür
- 3 'Aceb mi dāmenin öpdürmese o serv-i çemān
Sirişķ-i dīde-i 'uşşāķ-ı zārı āteşdür
- 4 Şaķın bu sākı-i bed-mihr-i çerḥdan ey dil
Anuñ o cāmçe-i zer-nigārı āteşdür
- 5 'Aceb mi sünbülü dūd-ı kebūd ise 'Āşım
Bu tāze bāğ-ı dilüñ lālezārı āteşdür

124

[mef^uülü fā^uilātü mefā^uilü fā^uilün]

- 1 Vuşlatda şanma ‘aşık-ı bî-dil huzûr ider
Zîrâ firâkı hâtır-ı zâra huţûr ider
- 2 Yaklaşsa eski lānesine murğ-ı zâr-ı dil
Bağ tünd-bād-ı âh-ı derûn yine dūr ider
- 3 Mümkin mi vaşf-güyı o hūrâ-yı dil-keşüñ
Teşbîh iderse cennete âdem kuşûr ider
- 4 Cân-ı ‘azîzi zabt idemem rû-be-râh olur
Cânâna her ne dem ki yanumdan mürûr ider
- 5 ‘Āşım o şüh turesini çözdü bağ yine
Biñ fitne yüz bulup ne belâlar zuhûr ider

125

[mefā^uilün mefā^uilün mefā^uilün mefā^uilün]

- 1 Gönül bir bâğ-ı hüsnuñ bülbül-i şeydâlar[1] nedür
Ki murğ-ı sidrede anuñ hevâ-peymâlar[1] nedür
- 2 Nesîmüñ donduğı bād-ı semûme şanma gülşende
Meger bülbüllerüñ bu âh-ı âteşzâlar[1] nedür
- 3 Dil-i yâr âh-ı ‘aşıkdan biraz muğber olur ammâ
Dem-â-dem mâ-cerâ ol çeşm-i hün-pâlâlar[1] nedür
- 4 N’ola devrinde rağs itdürse her bir zerreye hurşîd
Felekde bezm-i şevküñ şîşe-i şahbâlar[1] nedür
- 5 ‘Aceb midür ki Qays’uñ nâm u şâmı bilinür hâlâ
Cihân-ı derd-i ‘aşkuñ şâh-ı taht-ârâlar[1] nedür

124 A 65a, İÜ 45b

5a bağ yine: boyma İÜ

125 A 65b

- 6 N'ola pîr-i muġān ħamra dem ursa rinde ħikmetden
Felāṭūn-veṣ o ħikmet-ħānenüñ dānālar[1] nedür
- 7 Lebūñ sükker ruġuñ mir'āt idinse çok mı 'Âşım'da
Cihānda mısır-ı nazmuñ ṭūṭi-i gūyālar[1] nedür

126

[mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

- 1 Her dem ki seyre ol şeh-i ħüsn ü bahā kıpar
Ardınca ṭıfl-ı cān-ı hevā ibtilā kıpar
- 2 Kılkarsa seyre kıdd kıyāmet-nümā ile
Ĥaşr ile neşr olur kıatı çok mübtelā kıpar
- 3 Söyleñ o şūĥa seyr-i çemenzār-ı dil-keşe
Aġyār ile kıparsa eger çok belā kıpar
- 4 Ol şeh-süvār-ı nāza yetişmez görür misin
Gül-gün-ı eşki ey dil-i ġam āşinā kıpar
- 5 'Âşım ne seng-i dil ne teġāfül-ṭırāz olur
Ol şāh-ı nāzdan ne vefā ne cefā kıpar

127

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

- 1 Āteş-i sūzāna yansun derd ü ġam nev-rūzdu
Var getür ey sāķi bezme cām-ı Cem nev-rūzdu
- 2 Ma'den-i la'l-i Bedeġşān'a dönerse çok degül
Cām-ı pür-şahbāyı rind-i Cem-şiyem nev-rūzdu
- 3 Serv dest-efşān olsun bülbül-i dil-şifte[ye]
İtsün āġāz-ı nevā-yı dem-be-dem nev-rūzdu

126 A 65b, İÜ 46a

2a kıyāmet-nümā ile: kıyamet ile İÜ

3a çemenzār: gülistān İÜ

127 A 65b, İÜ 46a

- 4 Söylesün bir bir gül-i nev-ḥīze şahn-ı bāğda
Eski derdin ‘ andelīb-i pür-elem nev-rūzdu
- 5 Bir gül-i bāğ-ı cemāle ‘ andelīb-i bī-şekīb
Olmasun mı ‘ Āşım-ı rengin-nağam nev-rūzdu

128

[mefā‘ ilün fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün]

- 1 Ne dem ki dil görüp ebrūsın āh-āver olur
Hemān o şūh-ı ğazabnāk dāl-ı ḥançer olur
- 2 Dil almağ istese müjgānı bir nazarda geçer
‘ Aceb o ğamze-i Rüstem şikār-ı şaf-der olur
- 3 Ne dem ki ağlayup evşāf-ı ṭal‘ atın açsam
O sā‘ at āyinenüñ ḥātırı mükedder olur
- 4 O şāh-ı ḥüsn baña yazdı ḥātıruñ ḥoş ṭut
Yine livā-yı ğam-ı ḥasretüm muḥarrer olur
- 5 O şāhuñ ‘ Āşım-ı zār öpdi yolda pā-püşın
Ḥased ḥased yine mağbūt-ı rūḥ-ı Ḳayşer olur

129

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün]

- 1 O keskinlik ki diller ğamze-i dil-berde bulmuşlar
Ne şemşir-i dü demde anı ne ḥançerde bulmuşlar
- 2 Dizilmişler kenāra servler ey naḥl-i ‘ ar‘ ar-ḳad
Senüñ ‘ aks-i ‘ izāruñ var ise cūlarda bulmuşlar
- 3 Üşerlerse ‘ aceb mi lem‘ a-i ruḥsār-ı dil-dārı
Gönül pervāneler şem‘ -i zıya-güsterde bulmuşlar
- 4 Ser-i kūyında diller ey şanem şimdi sücūd üzre
Nişān-ı na‘ l-i pāküñ var ise ol yerde bulmuşlar

- 5 Güzel taşvîr olunmuş Yūsuf ammâ haq budur ‘ Âşım
Gönüller başka bir hüsn ol perî-peykerde bulmuşlar

130

[mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

- 1 Niçe gönül der-i behcet-fezâların unıdır
Ne yüzden Âdem o cennet şafâların unıdır
- 2 Gelürse ol gül-i ter şahn-ı bâğa cilve-künân
Hezâr zâr-ı nevâ-keş nevâların unıdır
- 3 Cinân-ı vuşlatı bir gün olursa ger rûzî
Gönül bu dûzağ-ı fûrkat belâların unıdır
- 4 Dem-i firâqda dil câna cân dile baqmaz
Kıyâmet irse kişi âşinâların unıdır
- 5 Bu şahne-i felek-i hîle-kâruñ ey ‘ Âşım
Kıyâs itmege rindân cefâların unıdır

131

[mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

- 1 Tıfl-ı dil-i figârede devlet nişânı var
Zahm-ı hadeng-i dil-ber-i rengin kemânı var
- 2 Bilmem ne dîne hizmet idersin amân zamân
Yok sende kâfirün ise gâhî amânı var
- 3 Mecnûnı olduğum gözi âhû yanında hiç
Kays’uñ cemâl-i Leyli’yi anmağ ne cânı var
- 4 Gel cânım al didüm didi cânâne nâz ile
Degmez elüm daği hele tursun zamânı var

130 A 66a, İÜ 46a

2a ol: o İÜ

131 A 66b, İÜ 46b

- 5 Eş'ār-ı ğam-şî'ārı ser-i kilki 'Āşım'uñ
İş'ār ider hemîşe ki derd-i nihānı var

132

[mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün]

- 1 Bu dūd-ı āh kim ser-i ğisū-yı yār arar
Kendü gibi hevā ile bir bî-ķarār arar
- 2 Ey dil hemān ğubār ola gör yoĥsa kūyına
Hem-rāh itmege seni bu rüzġār arar
- 3 Bî-hūde şanma ārzu-yı zaĥm-i ħaçerüñ
Cān tende ħarf-ı kūyuña bir reh-ġüzār arar
- 4 Ey murġ-ı dil felekde muĥālif hümālara
Şeh-bāz-ı zülf-i yār hevāda şikār arar
- 5 Ancak bu murġ dilümi ider cüst ü cū anı
'Āşım o verd-i bāġ-ı cemāli hezār arar

133

[mefā'ilün fe'ilätün mefā'ilün fe'ilün]

- 1 Ne dem ki şineye dest-i devā-resānı gelür
Marîz-i cān bilenüñ (?) bir seh(i)lce cānı gelür
- 2 Şemîm-i nāfe-i zülfin getürse bāġa şabā
Hemān meşām-ı ġülün ħatre ħatre ħanı gelür
- 3 Müjeyle ġöñlüme çok raĥne virdi şāne gibi
Yüzine yapışur elbette bir zamānı gelür
- 4 O ħaşı yā ile dil gitdi seyre seyr ile
Mekānna yine ne dil ne bir nişānı gelür

5b ider: ābdur İÜ

132 A 66b

133 A 67a, İÜ 46b

1b bilenüñ: bülbülün İÜ

- 5 Sükût itmede bülbül o gonçenüñ ' Âşım
Ne dem ki ortaya âdâb-ı baḥş-i ânı gelür

134

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Her kaçan eşheb-i nâzımı o dil-ber kıparur
Seng-lâḥ-ı dil-i ' âşıka şererler kıparur
- 2 Dil-i ḥünîni hezâruñ ne ' aceb kıoysa kaçan
Bâḡbân bâḡda gül-gonçe-i aḥmer kıparur
- 3 İtmesün bıkır-i muḡân şerm-i niḡâb itmek için
Bâḡda bād-ı şabâ berg-i gül-i ter kıparur
- 4 Bu benüm dem-be-dem emtâr-ı sirişk-i çeşmüm
Bir kıyâmet hele ey şūḡ-ı sitem-ger kıparur
- 5 Düşdi şeftâlu yine ḥişşeme ruḥsârından
Bād-ı âh-ı dil-i ' Âşım ne güzel ber kıparur

135

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Eşk-i ter âh ile kim kûçe-i cânâna düşer
Şanki ezhâr-ı nesîm ile gülistâna düşer
- 2 Her ne dem eşk-i terüm dâmen-i yâre dökilür
Reşk idüp jâle de berg-i gül-i ḥandâna düşer
- 3 Cür' a-veş ḥâk-i der-i pîr-i muḡân ol ey rind
Her gün ol mâye-i naḥvet yine mestâna düşer
- 4 Ağlamazdum ser-i kûyuñda dem-â-dem ammâ
Korḡarın bād ile bu gerdi beyâbâna düşer
- 5 Gül gibi anı bulur bülbül-i ṭab' -ı ' Âşım
Nazm-ı ter bâḡda kim ḥâṭır-ı yârâna düşer

136

[mef' ũlũ fā' ilātũ mefā' ilũ fā' ilũn]

- 1 Ey ' işret ũ ıarab dile yāruñ celāli var
Degmeñ faķire ħāl-i periřān-me 'āli var
- 2 Mađrūr itmesũn seni bu ħũsn-i ber-kemāl
Geçmiřleri unıtma kemālũñ zevāli var
- 3 Ey kaşı yā riyāz-ı cinānda niřān virür
Tirũñ miřāli bāĝ-ı dilũñ çok nihāli var
- 4 Devletli merĥametli efendũm firāđdan
Dir yine bendenũñ saña çok ' arz-ı ħāli var
- 5 Bilmem o řũĥla nice olur ħāli ' Āřım' uñ
Ne ĥadd-i derd-i hicri ne va' d-i viřāli var

137

[fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilũn]

- 1 Kime ey řũĥ ĝamuñdan dil-i pür-ĝam ağlar
' Ālemi ıtıdı ĝamuñ dil gibi ' ālem ağlar
- 2 Görđi bu ĝam-zedenũñ ' ālemi yoğ anuñçũn
Yine geldũm diyũ hep ıtıfl dem-ā-dem ağlar
- 3 Sāĝar-ı bādede yoğ cām-ı elest ' ālemi hiç
Mest-i mey olsa anuñçũn meĝer ' ālem ağlar
- 4 Ey felek mihr ũ vefā görmedüĝiçũn senden
Var ise ' āzim-i ' uķbā aña her dem ağlar

---

136 A 67b, İÜ 47b

3b miřāli: miřāl İÜ

137 A 67b, İÜ 47b

2a ĝam-zedenũñ: metinde ĝamundanũñ (?)

3b ' ālem: ādem A

- 5 Görmemişdür o peri-tal' atı ' Âşım kimse
Hâlüm ağlarsa benüm yine bu dîdem ağlar

138

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Tîğ-1 ğamzeñ bu dil-i pür-zahmı şöyle pâreler
Cüy-1 eşkümle çıkar bir gün görürsin pâreler
- 2 Ey kemân-ebür te' aķub itmede tîr-i müjeñ
Âh açıldı gönlümüzde yara üzre yaralar
- 3 Hıa keşide şafha-i ruhsârına ammâ yine
Ol kalem barmaķlı tırma meşķ-i nâzı qaralar
- 4 Vâ' iz añmazduñ ' azâb-1 dūzahı kürside hiç
Bâdesüz ğahî göreydüñ çekdüğin mey-h'vâreler
- 5 Bilde câ'iz Kays ile Ferhâd ' Âşım çekdüğin
Deşt-i derd ü küh-1 ğamda ' aşık-1 bî-çâreler

139

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Tâze gül isterse gülzâr-1 belâdan tâzeler
Tâzeler bu dâğ-1 sinem eşķ-i çeşmüm tâzeler
- 2 Reng ü bûyın ol gülüñ naķl itmese bād-1 şabâ
Böyle bulmazdı revâcın ğâliye hem ğâzeler

5b benüm yine: yine benüm İÜ

138 A 67b, İÜ 46b

1a pâreler: yaralar İÜ

1b Cüy-1 eşkümle çıkar: Hün-1 eşkümle gelür A

3b meşķ-i: şıkķ-1 İÜ

139 A 68a, İÜ 49b

2a bād-1: bâğa A

2b Böyle bulmazdı: Bulmazdı İÜ

- 3 Nice biñ Şeh-bāz-ı dil āvāre olmiŐ   aÇıla
N'ola ıutsa Őaydgāh-ı   ālemi āvāzeler
- 4 Şerha Şanma Őine-i   aŐıķda kālā-yı ğamı
Destgāh-ı   aŐıķda ħayyāt-ı derd-endāzeler
- 5 Zāhidūñ artıķ ķapansun ađzı her mey-ħānede
Gördüm ey   AŞım ķapanmıŐ ser-te-ser dervāzeler

140

[fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1   AŐıķum derd ü ğam celisümdür
Dil-i Şiven-tırāz enisümdür
- 2 Kūy-ı dil-berde seng-i ħāk-i siyeh
BāliŐ ü pister-i nefisümdür
- 3 Pır-i mey-ħāne dāmenin ķomazın
Zevrakı ķekmede re'isümdür
- 4 Beni yārāna eyleyen maĥsūd
Nazm-ı cān-perver-i selisümdür
- 5 N'ola   uzlet-niŐin isem   AŞım
  AŐıķum derd ü ğam celisümdür

141

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Ol Őanemle mā-cerāya bā' iş efgānum mıdur
Yoĥsa ħün-ālūde eŐk-i ķeŐm-i giryānum mıdur
- 2 Gelmez oldı ey gözüm nūrı ħayālūñ ķeŐmüme
Bā' iş āyā ħün-ı dilüm ħār-ı müjgānum mıdur

5b Gördüm: Gördüm gelmiş İÜ

140 A 68a, İÜ 38b

141 A 68a, İÜ 40b

- 3 Rişte-i bārîk zerrîn şu'â'ın 'arz ider
Mihr bilmem müşteri-i mäh-ı Ken'an'um mıdur
- 4 Ey tabīb-i cān ifākat-yāb olurdu dilesen
Bu belā-keş haste-i nālān hicrānum mıdur
- 5 Şerh iden rāz-ı nihānum yāre 'Âşım bilmedüm
Şerhalar mı yoḡsa şad çāk-i girībānum mıdur

142

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Bu nüh nīlī ḡabābı ey şeh-i ḡübānum aşmışdur
Zamān-ı devletünde nīl-i eşküm şöyle taşmışdur
- 2 Eger girmez görünmezsın dile gelmez oḡınmazsın
Göñül bir tuḡfe derde ey perī-ḡal' at şataşmışdur
- 3 Şeb-i tārîk ü rüz-ı rüşenī fark eylemez çeşmüm
Şu deñlü şuḡl-i ḡaḡḡ-ı rüy-ı aluñdan kamaşmışdur
- 4 Ulaşmış didiler ruḡsār-ı yāre zül-f-i şeb-gūnı
Anuñçün āftāba dūd-ı āh-ı dil ulaşmışdur
- 5 Dolaş ey dūd-ı āhum her seḡer ol mū-miyānīvār
Kuşaḡı anı ḡoçmazdan muḡaddem ḡoḡ dolaşmışdur
- 6 Benüm şāhīn-i āhum niçe senden ditrer ey 'Âşım
Şu deñlü murḡ-ı zerrîn şeh-per-i gerdūn şaşmışdur

143

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Mest iden tā bu ḡadar dilleri peymāne midür
Yoḡsa çeşm-i siyeh-i sāḡi-i mestāne midür

4a dilesen: metinde ger dilesen

142 A 68b, İÜ 43a

3b deñlü: resme A

143 A 68b, İÜ 44a

- 2 Murğ-ı dilde heves-i ‘arız u hālũñ var imiş
Zülfũñe anı çeken āb mıdur dāne midür
- 3 Dıdeye řāh-ı hayālũñ yine gelmez oldı
Seyl-i eşkümden o kāřānesi vırāne midür
- 4 Rũyın ey māřıřa dirhem iden ol fettānuñ
řāneden āh-ı dil-i zār mıdur řāne midür
- 5 Çeşm-i hũn-rizũñe ‘aşık geçinürmiş ‘Āřım
Bilmem ol şıfte mestāne mi dıvāne midür

144

[mef‘ũlü fā‘ilātũ mefā‘ilũ fā‘ilũ]

- 1 Olmağ muķım-i mey-kede řũfı řafāludur
Ammā icāresi yıķılası bahāludur
- 2 Zāhid viřāli ol řānemũñ cān-fezā imiş
Ammā firāğ-ı dūr u dırāzı belāludur
- 3 Mecnũn cāme dir seni eyler gōñũl hāzer
Zırā o dil-rübā şatı rengin řabāludur
- 4 Her řāhib-i sũlũk-ı belāğat ‘aceb midür
Vird idinürse nazmumı nāzũk edāludur
- 5 ‘Āřım hemān şarığ-ı ferāğ-ı viřāli tũt
Rāh-ı ümid-i vuşlat-ı dil-ber cefāludur

145

[fe‘ilātũn fe‘ilātũn fe‘ilātũn fe‘ilũn]

- 1 Müjede řānma dü çeşm-i siyeh-i dil-cũdur
Çemenistānda yatur iki güzel āhũdur

---

144 A 68b, İÜ 47b

2b Ammā: Lākin A

145 A 69a, İÜ

- 2 ‘Aqlumı kimdür alan zülf ile ebrüya didüm
Eyleyüp zülfe işâret didi ebrü [o] budur
- 3 Ebruvânıyla iki halka-i zülfeyn degül
Tarf-ı mihrâbda güyâ iki müşgîn hûdur
- 4 Nâz ile Leyli dimiş bâğ-ı cemâlümde benüm
Zâr iden Kays’ı meger hasret-i şeftâlûdur
- 5 ‘Ârız-ı yârda zülfeyn degüldür ‘Âşım
Âb-ı nâb içre iki sünbül-i ‘anber-bûdur

146

[fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün]

- 1 Dil-i fûrkat-zede hep kûçe-i dil-ber arıyor
Şöyle kâr eyledi hasret ölicecek per arıyor
- 2 Şanma ey dil ki miyânından arar yâr nişân
Seni bî-nâm u nişân itmege hançer arıyor
- 3 Çeşmine zülf-i siyehde dilümüz meftûn olmaz
Bilmem ol mest yanında ne belâlar arıyor
- 4 Dûd-ı âhumla sirişküm nice demdür cânâ
Yerde gökde seni ol iki birâder arıyor
- 5 ‘Âşımî gibi nice zârı dolandurmışsın
Hayli bî-dil seni ey zülf-i füsûn der arıyor

147

[mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün]

- 1 Dil-dâde saña ins ü melek evvel ü âhir
Dil-şifte ‘aşkuñla senüñ gâ’ib ü hâzır

4a cemâlümde: cemâlde İÜ

146 İÜ 40b

3a Vezin kusurlu

147 İÜ 43b

- 2 Gördüm ser-i küyuñ tek ü pü bendeye Qays
Allāh meger cennet arar Müslim ü kāfir
- 3 Āh-ı dil ü hūn-ābe-i çeşm ānı müş'ir
Sen dil-ber-i řannāzı sever bāřın u zāhir
- 4 Def' -i ğam için şūfi ile bādeler içdük
Mey-hānede yeksān idi dün zāhid ü (...)
- 5 'Āşım gibi çok husrev-i řirīn-lebe mā'il
Meftūn ruř-ı gül-gūnına tā kādır ü mādir

148

[fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn]

- 1 Vechi yanında o şūhūn ruř[1] ğaddārāne çalar
Zülfi yanında da yā şurre-i Leylā ne çalar
- 2 Çeşm-i düzdāne nigāh-ı siyehūñ yanında
Bāğ içinde şanemā nergis-i şehlā ne çalar
- 3 Kırdı aşlā komadı dilden eşer ğamzelerūñ
Hañçer ü tiğ ile ğaddārelerūñ yā ne çalar
- 4 Qalması emti' a-i şabr-ı dil ü cān tende
Bilmem artık o nigh şeb-rūy-ı cānāna çalar
- 5 Muşrib-i bezm-i ğamem başına çalsun sāzın
Şimdi yanumda benüm zūhre-i zehrā ne çalar
- 6 Nağamāt-ı dil-i hūn-ābe-feşān yanında
Nağme-i bülbüle vü bülbül-i şeydā ne çalar
- 7 Eşkümez bařr-i muřīř oldu anuñ yanında
Nīl ü Ceyhūn u Furāt u şařř u deryā ne çalar

4b okunamadı

148 İÜ 47a

1a Vezin kusurlu

- 8 ‘Âşım’uñ nağmeleri velvele-endâz oldı
Şimdi yanında anuñ Husrev ü Dârâ ne çalar

149

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Şabâdan şanma her serv-i çemen her dem semâ‘ eyler
O bir kaç Mevlevî mânend-i nüh tãrem semâ‘ eyler
- 2 Şu gibi meşnevî bî-cüyi kãrî bülbülân ney-zen
Anuñçün şevk ile her gönçe-i pür-nem semâ‘ eyler
- 3 Sever Mollâ-yı Rûm [kim] Şems-i Tebrizî’yi anuñçün
Mişâl-i Mevlevî hep neyyir-i a‘ zam semâ‘ eyler
- 4 Çerâğın Mevlevîler âstânından yaķar her şeb
‘Aceb midür ki her pervâne-i pür-ğam semâ‘ eyler
- 5 Meger fânüs-ı dilde şem‘-i mihri yaķdılar ‘Âşım
Felekler gibi anuñçün benî âdem semâ‘ eyler

150

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 ‘Aceb hüsni dil-ârâ ol büt-i mekkâra virmişler
Ki zünnâr ihtiyâr itmiş ğam-ı zülfiyle irmişler
- 2 Gelürsin diyü bir gün ey büt-i dil-cüy-ı ‘İsâ-dem
Nice biñ yıldur eşnâm u şuver kim deyre girmişler
- 3 Bu deyr-i pür-şuverde ey büt-i ra‘ nâ ğaraż sensin
Rebâb u çeng ü nâķūsı senüñçün hep kayırmışlar
- 4 Hevâ-yı büy-ı zülf-i ‘anberinüñ ile Mesîhler
Buķür-ı Meryem’i ey büt cihân bāğında dirmişler

8a nağmeleri: kelimenin altına “nâleleri” yazılmış.

149 İÜ 48a

150 İÜ 49a

- 5 Kādīd itmiş raķīb-i kāfiri gördüñ mi ey Āşım
 ‘ Aceb ħüsn-i dil-ārā ol büt-i mekkāra virmişler

151

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Fūrķatüñden dökilür eşküm dür-i şehvār-vār
 Şöyle vardum za‘ fa oldı dīde-i ħün-bār bār
- 2 Ben yine feryād idersem derd-i serden başuma
 Günbed-i gerdüñi itdi fūrķat-i dil-dār dār
- 3 Böyle giryāñ böyle nālāñ böyle zār olmazdı dil
 Olmasa ger böyle her dem mā‘il-i ađyār yār
- 4 Luţf idüp gel ‘ arz-ı dīdār eyle ey Yūsuf-nazar
 Külbe-i aĥzānda itdi cānuma efkār kār
- 5 Biz o rind-i ħāne-ber-düş-ı ħarābāt olmış[uz]
 Görinür ‘ Āşım bize endāze-i mi‘ mār mār

152

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Zülf-i dil-berde dil-i ser-geşte-i sevdā yatur
 Şanki semmür içre Key-ħusrev yaĥud Dārā yatur
- 2 Hīç taĥvīl olmamışdur nice māh u sāl olur
 Burc-ı ‘ aķrebde cebīnüñ mihri hep cānā yatur
- 3 Bāğ-ı ħüsñüñ gibi bāğ olmaz bu rāğ-ı köhnede
 Deste deste sünbül ile lāle-i ħamrā yatur
- 4 Zīr-i zülfünde degüldür ħāl-i zıll-ı bīdde
 Tāb [u] tebden düşdi Hindū beççedür tenhā [yatur]
- 5 Gerçi kemter kaçredür dil şüret-i zāhirde līk
 Görseñ ey ‘ Āşım derünında anuñ deryā yatur

 HÂRFÜ'Z-ZÂ*

153

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

- 1 Şād itse n'ola rūḥ-ı revān-ı Cem'i nev-rūz
Reşk-i dem-i Key eyledi bu hoş demi nev-rūz
- 2 Bāğ içre ayağ olsa n'ola dest-i ḥ'ış-rind
İtdi dil-i zühd-ülfete müdgam gamı nev-rūz
- 3 Bir 'ālem-i āb eyleyelüm bīd yanında
Kıldı yine mağbūṭ-ı behişt 'ālemi nev-rūz
- 4 Dil-ber ser-i zānūda kadeḥ elde hevā şāf
Müstāgni-i ḥuld itse n'ola ādemi nev-rūz
- 5 Pür eyledi her kalb-i ḥazīni dime ancak
Leb-riz-i neşāt itdi dil-i ḥurremi nev-rūz
- 6 Āgāz-ı nevā eyledi murğ-ı seḥer-i dil
Gösterdi gibi ol gül-i gonçe-femi nev-rūz
- 7 Güftār-ı ḥayāt-āver-i mevtā ile kıldı
Reşk-i şu'arā 'Âsım-ı 'Isā-demi nev-rūz

154

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

- 1 Ḥaṭ-āver ola mihr-i ruḥ āh itmege degmez
Rūy-ı mehi anuñla siyāh itmege degmez
- 2 Cānān tatalum māh ola her-cāyi olunca
Ey mihr-i felek germ-i nigāh itmege degmez

---

 *Başlık A: Kāfiyetü'z-zâ İÜ

153 A 69a, İÜ 52a

1b bu: bir İÜ

2a Vezin kusurlu

154 A 69b

- 3 Bu derd-i hezār ābile-i tīşe-i āhum
Bünyād-ı ğam-ı hicri tebāh itmege degmez
- 4 Zāhid boyanursın saña bir reng olur ancak
Nev-āmede bu bāde günāh itmege degmez
- 5 ‘Āşım ne tutar manşıb-ı ‘ömr añladuđ āhır
Zabıtına anuñ nehzat-ı rāh itmege degmez

155

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Sūz-ı ‘aşkuñla ne dem bu dili giryān buluruz
Kaatre-i eşkümüzi aħker-i sūzān buluruz
- 2 Şevķ-i ruhsāruñ ile seyr-i beyābān itmek
Her ser-i ħārın anuñ bir gül-i ħandan buluruz
- 3 Nice olsun hele cem‘iyyet-i ħatır bizde
Her zamān āhdan ol zülfi perişān buluruz
- 4 Gezerüz cūy-ı sirişk ile çemenden çemene
Belki bu bāğda bir serv-i ħırāmān buluruz
- 5 Şebt-i evşāf-ı ‘izāruñla şeb-i ħasretde
Kilk-i rengin-raķamı şem‘-i fūrūzān buluruz
- 6 ‘Azm-i bāğ eylesen ebnā-yı şütür-kine ile
Gül-i ħandān yerine ħār-ı muğaylān buluruz
- 7 Hāşılı laķlaķadur şimdi hüner ey ‘Āşım
Kaı az merd-i ħoş-iz‘ān-ı suħandān buluruz

156

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

- 1 Cām-ı mey-i ğam düşmen-i ‘işret bize degmez
Zühhād ile bir mey-kede nevbet bize degmez

- 2 Hızr olsa eger nâkıli bulmazdı selâmet
Senden hele mektûb-ı müveddet bize degmez
- 3 Pâ-būsına gerçi nigerânuz gönül ammâ
Dāmānı yanında o sa' âdet bize degmez
- 4 Devlet o şehüñ nazra-i iksîr eşeridür
Ammâ gönül ol mâye-i devlet bize degmez
- 5 Lâbüd doğınur seng-i kazâ vü kader ' Âşım
Cām-ı mey-i ğam düşmen-i ' işret bize degmez

157

[mef'ülü mefâ'îlü mefâ'ilü fe'ülün]

- 1 Hiç sencileyin hüsni müselleme güzel olmaz
Yüsuf dağı gelse saña cânâ bedel olmaz
- 2 Biñ derd ile geldüm der-i mey-hāneye sākî
Bez-i kereme böyle güzel bir mağal olmaz
- 3 N'eyler hevesin ğîsu-yı hūrā bize zāhid
' Uşşāk-ı sebük-rūhda tül-i emel olmaz
- 4 Kālā-yı vişāle dōke gör nağd-i sirişküñ
Bāzār-ı mağabbetde gönül hiç cedel olmaz
- 5 ' Âşım bulunur hayli ğazel tāze zebānda
Ammâ bu kadar pāk-edā bir ğazel olmaz

158

[mef'ülü mefâ'îlü mefâ'ilü fe'ülün]

- 1 Ol Yüsuf-ı gül-çihre benüm yanuma gelmez
Ölsem dağı bu külbe-i ađzānuma gelmez

---

157 A 70a, İÜ 53b

2b kereme: kerem İÜ

158 A 70a, İÜ 53b

- 2 aldum o adar şam-ı ğam içre tek ü tenhā
Pervāne dağı şem[ ]-i řebistānuma gelmez
- 3 Bir bülbül-i şad nağme-i [ ]aşkum gönül ammā
Ol gül açılıp şağn-ı g listānuma gelmez
- 4 B -mihr ruğ-ı yār hele zerre adar h^vāb
şeb-tā-be-seğer d de-i giryānuma gelmez
- 5 Āh eyleyerek aylı ezild m gönül ammā
Ol s m-beden s ne-i s zānuma gelmez
- 6 T bā o adar olsa dağı cennet içinde
Hem-ser o benüm serv-i ıramānuma gelmez
- 7 Bir nağl-i  m d m hele s yem gibi [ ]Āřım
Ol Y suf-ı gül-çihre benüm yanuma gelmez

159

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 N'eylerüz ey gül-i ter bāđ u bahārı sensüz
Kim alur g şına feryād-ı hezārı sensüz
- 2 Ğayrin n urre v  ruđsāresi birdür gözüme
Hāřılı farđ idemem leyl   nehārı sensüz
- 3 Elem-i zağm-ı sinān-ı ğam-ı asret artar
N'eyleyin cām-ı mey-i ğuşşa-g sārı sensüz
- 4 Sensin ey sünbül-i cānāne bu bāđ içre murād
Almazuz dest m ze zülf-i nigārı sensüz
- 5 Vaşfı bir āl ile ābil degül ey ş ğ-ı cihān
şorma hiç āl-i dil-i [ ]Āřım-ı zārı sensüz

2a tek   tenhā: hele b -kes A

160

[mef^uülü mefâⁱilü mefâⁱilü fe^uülün]

- 1 Biñ şîşe-i hâtır kırılır hiç hâzer itmez
Derdüm bu ki dirîneye zâlim zarar itmez
- 2 Teklîf iderlerse de ğilmânla seyr it
Ol muğ-beçesüz cennete ‘âşık nazar itmez
- 3 Mağv itdi beni âteş-i âhum şeb-i ğamda
Ol şem^u -i şebistân-ı cemâle eşer itmez
- 4 Eylerse ider âteş ile dūd-ı kebūdın
Yohsa gül ile sünbūli dil zīb-i ser itmez
- 5 Bu köhne serâda bulunur tâzeler ‘Âşım
Ol şūha gibi dilde velī kimse yer itmez

161

[mef^uülü mefâⁱilü mefâⁱilü fe^uülün]

- 1 ‘Ömrüm dükenür şâm-ı ğam-ı yâr dükenmez
Tâ şubh-ı kıyâmet o şeb-i târ dükenmez
- 2 Her sâ^u ati biñ gün günü biñ meh mehi biñ sâl
Bir vech ile bu fūrkat-i dil-dâr dükenmez
- 3 Ser-mâye-i ‘ömrüm dükenür gibi nihâyet
Dilde heves-i la^u l-i dürer-bâr dükenmez
- 4 Çok pādşehūñ genci dükenmiş daħi ammâ
Gencine-i derd-i dil-i ğam-h^vâr dükenmez
- 5 ‘Âlemde kıyâmet de kıpar nâz ile ‘Âşım
Ol serv bize kıpsa da reftâr dükenmez

160 A 70b, İÜ 54a

1b zâlim: metinde o zâlim

161 A 70b, İÜ 54b

162

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Nigāh-ı luḫ kim çeşm-i büt-i pür-kīneden çıkmaz
O bir dārūdur ey dil-ḫasteler gencīneden çıkmaz
- 2 O sūz kim ṭūṭi-i ṭab' a çıkar cām-ı mücellādan
Doḫınuḫça şurāḫīye [ki] pes āyīneden çıkmaz
- 3 Ağır mihr-i mu' accel duḫter-i rez ister ey zāhid
Bahā-yı köhne tāc u ḫırka-i peşmīneden çıkmaz
- 4 Çıkar cān tenden ey nūr-ı başār v'ey merdüm-i dīdem
Ḫayālūñ yine çeşm-i ' aşık-ı dīrīneden çıkmaz
- 5 Büt-i hicr-i ' izāruñdan bir āteş bende var ' Āşım
Eger ölsem de ol āteş-i derūn sīneden çıkmaz

163

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Serümden dūd-ı āh-ı serd-i eşk-engīz ayrılmaz
Belī kūh-ı belādan ebr-i ṭufān-ḫīz ayrılmaz
- 2 Çalup yerden yere pā-māl idersen daḫi sulṭānum
Yine gīsūlaruñdan bu dil-i nā-çīz ayrılmaz
- 3 Ne mümkindür şarıлмақ yāre yāḫod ' arz-ı ḫal itmek
Yanıñdan ey göñül hiç ḫançer-i ser-tīz ayrılmaz
- 4 Müslimāndan ne diller virdi kāfir ğamzeye ammā
Yine miḫrābdan zūlf-i fiten-āmīz ayrılmaz
- 5 Göz açdursun mı bārān-ı sirişküñ bir dem ' Āşım
Serümden dūd-ı āh-ı serd-i eşk-engīz ayrılmaz

---

162 A 71a, İÜ 55b

163 A 71a, İÜ 55a

164

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 O gül bülbül-şifat giryân u nālân olduğum bilmez
Bu bāğ içre esîr-i hâr-ı hicrân olduğum bilmez
- 2 Sipihre çıkmada dūd-ı derûn ol mâh ise daği
Cihânda âteş-i 'aşk ile sūzân olduğum bilmez
- 3 Ne kayduñ var dimezdi ol perî-ṭal' at baña ammâ
Benüm dil-beste-i zülf-i perişân olduğum bilmez
- 4 Niçün gelmez bu cānından uşanmış hasteye yoḥsa
Ecel bîmâr-ı derd-i hicr-i cānân olduğum bilmez
- 5 Dirîğ itmezdi kuḥl-i gerd-i rāh-ı yâri ey 'Âşım
Şabâ ammâ gam-ı ḥasretle giryân olduğum bilmez

165

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Biz ol merdüz bizümle niçe bebr ü şîrler tutmaz
Hem ol dîvāneyüz biz kim bizi zencîrler tutmaz
- 2 Kemend-i âh ile ancak dil-i 'âşık tutar yoḥsa
Ol âhū-yı zamānı şâh-ı 'âlem-gîrler tutmaz
- 3 Dil-i 'âşıkda naḳş-ı mâ-sivâ-yı 'aşk-ı yâr olmaz
Cidâr-ı deyr tersâ-veş ḳurı taşvîrler tutmaz
- 4 Ser-â-pâ dîtrer oldı yine endāmuñ nedür ḥikmet
Bugün var ise ey mey-ḥ'āra dest-i pîrler tutmaz
- 5 Gider olduḳda naḳd-i 'izz ü devlet keff-i âdemden
Anı 'Âşım benân-ı eydi-i tedbîrler tutmaz

166

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Bulmaya artık ıarāvet sebzezār-1 ' ömrümüz
Geçdi bād-1 āh ile zīrā bahār-1 ' ömrümüz
- 2 Gerd-i ğamdan çeşm-i dil bir dem ğüşāde olmadı
Hāşılı hep böyle geçdi rūzgār-1 ' ömrümüz
- 3 Ol hilāl-eburū görünmez itmeye tā kim üfūl
Devr-i gerdūn ile mihr-i tābdār-1 ' ömrümüz
- 4 Geçdi hayfā fürkat-i zūlf ü ruĥ-1 cānānede
Āh-1 ' ālem-süz ile leyl ü nehār-1 ' ömrümüz
- 5 Çerĥ-1 dūn ifnā iderse cismümüz ' Āşım n'ola
Şafĥalarda çün ıalır bu yādgār-1 ' ömrümüz

167

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Benüm çekdüklerüm ol Yūsuf-1 gül-pīreĥen bilmez
Niçe ol Yūsuf-1 gül-pīreĥen beytü'l-ĥazen bilmez
- 2 Gönül bir üstüh^vānkārī ĥafesde nāle-perverdūr
O bülbül ĥiç temāşā-yı gül ü seyr-i çemen bilmez
- 3 Dili sūzān iden hep kendi nār-1 āĥıdur her şey
Bizüm pervānemüz bir ğayri şem' -i encümen bilmez
- 4 Su 'āl itsen ĥaber virmez ğam-1 cāngāĥ-1 devrāndan
Ne yerde ıalduĥın mey-ĥāneden ĥiçbir gelen bilmez
- 5 ' Aceb mi bilmese ĥussād nazm-1 pāküm ey ' Āşım
Nevā-yı cān-fezā-yı bülbüli zāĥ u zaĥan bilmez

166 A 71b, İÜ 53a

3a üfūl: ' uĥūl İÜ

5a n'ola: ne ğam A

167 A 72a, İÜ 55a

168

[*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*]

- 1 Lebüñ şevkiyle dil mecrûh-ı müjgân olduğın bilmez
O meste döndi kim pür-zaḥm-ı peykân olduğın bilmez
- 2 Göñül ḥalvet-serây-ı vaşlı özler her zamân ammâ
O ḥalvetgâhda her demde biñ ḳan olduğın bilmez
- 3 Şikâr-ı dil-ber-i âhû-ḥırâma mübtelâ olmuş
Anuñçün ḥusrev-i dil mülki vîrân olduğın bilmez
- 4 Göñül ser-mest-i şahbâ-yı vişâlün olsa da ağlar
Ne sırdur kimse ehl-i 'aşkı şādân olduğın bilmez
- 5 Tarâvet bulmada her rüz 'Âşım Yūsuf-ı ṭab'um
Velî bî-çâre hiç maḥsūd-ı ihvân olduğın bilmez

169

[*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*]

- 1 Benüm derdüm ğam-ı ḥaṭṭuñla ğam-gin olmayan bilmez
Çemende ḥârḥâr-ı ḥârî gül-çin olmayan bilmez
- 2 Şeb-i ğam çekdügin Maḥmūd Ayaz'uñ ḳayd-ı 'aşkından
Hevâ-pervâz-ı zülf-i 'anber-âgin olmayan bilmez
- 3 Benüm ḥâk ile yeksân olduğum biñ zaḥm-i cevruñle
Nişân-ı nâvek-i ebrü-yı pür-çin olmayan bilmez
- 4 Müselmân kāfir-i bî-din elinden çekdügin ey dil
Cihânda 'aşık-ı şüh-ı nev-âyin olmayan bilmez
- 5 Nevâ-yı dil-firib-i 'andelib-i ṭab'um ey 'Âşım
Muḳim-i şahn-ı bāğ-ı nazm-ı rengin olmayan bilmez

168 A 72a, İÜ 52b

5a ṭab'um: ṭab'uñ İÜ

169 A 72a, İÜ 53b

170

[mef^uülü mefāⁱilü mefāⁱilü fe^uülün]

- 1 Āh itmeyicek kākül-i pür-tāb açılmaz
Bī-feyz-i şabā sünbül-i şād-āb açılmaz
- 2 Her bir dereden şu getirür çeşm-i ter ammā
Bī-hün dil ol mest-i mey-i nāb açılmaz
- 3 Her kaṭre-i eşküm yol açar kūy-ı nigāra
Dīdem gibi hiç ma^uden-i sīm-āb açılmaz
- 4 Zāhid der-i mey-hāneyi pul pul açar ancak
Yoḥsa bu ^uaş ile hiç ol bāb açılmaz
- 5 Tā yār kapu açmaya kālā-yı vişāle
Kūyında dil-i ^uĀşım-ı bī-tāb açılmaz

171

[mefāⁱilün mefāⁱilün mefāⁱilün mefāⁱilün]

- 1 Ezelden mübtelā-yı bādeye vā^uiz ḥalel virmez
Ayaḡuñdan aña zirā ferāḡ ey sāḡi el virmez
- 2 Kōmışduñ ⁱid-i vaşla va^udeler ^uömrüñ mezīd olsun
Velī ol günlere irmek bize cānā ecel virmez
- 3 Dil ü cānum fedā eylerdüm ammā çerḡ-ı bed-ķismet
Dil anlar kıymet-i cānum bilür hiçbir güzel virmez
- 4 Kōparsa ḥalkā-i zerrinī bāb-ı çerḡı ehl-i dil
O bed-ḡū anlara bir pāre nān evvel ezel virmez
- 5 Metā^u-ı vaşluña naḡdīne-i cānın virür peşin
Saña ey ḡ^uāce-i ḡüsn ü bahā ^uĀşım ḡazel virmez

172

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Mey-âşam-ı ser-i mey-ḥāne-i 'aşka yasağ olmaz
Dökilmez bāde-i dürd-i bütān kesr-i ayağ olmaz
- 2 Eger 'aks-i 'izār-ı yār-ı müjgāndan cüdā olsa
Şaḫm incinme ey dil her zamān tağ üsti bāğ olmaz
- 3 Ser-i zülfün 'aceb mi mā'il-i zühhād olmazsa
Hümā hem-şoḫbet-i zāğ u kelāğ-ı bāğ u rāğ olmaz
- 4 Dayanmaz tünd-bād-ı āh-ı sūz-endāz-ı 'ālemden
Anuñçün ḥusrev-i mülk-i maḥabbetde otağ olmaz
- 5 İşitdüm mübtelā-yı cām-ı derd-i 'aşk olan ey dil
Dil-i 'Âsım gibi dūr u dırāz eyvāh şağ olmaz

173

[mefâ'îlün fe'ilātün mefâ'îlün fe'ilün]

- 1 Muḫīm-i ṭurre-i dil-berde ıztırāb olmaz
Benefşezār-ı cinānda belī 'azāb olmaz
- 2 Hemān ayağdan alur almadın ayağı ele
Şarāb-ı vaşlı gibi bir şarāb-ı nāb olmaz
- 3 Ğarīb imiş hele rüz u şeb-i firāk ey dil
Ki āftāb-ı münir ile māh-tāb olmaz
- 4 Ya rüy-ı pākūñi göster ya bāri gel öldür
Felekde pādşehüm böyle bir şevāb olmaz
- 5 'Aceb mi şubḫa dek encüm-şümār isem 'Âsım
Esir-i pister-i hicr-i bütānda ḥ'āb olmaz

---

172 A 72b, İÜ 54a

173 A 73a, İÜ 52b

174

[mef̄'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün]

- 1 S̄inemde ğam-1 ' aşk-1 dil-i zār bozılmaz
Ey mey ħam-1 ser-bestede ey yār bozılmaz
- 2 Āyīnede gördükde ħaṭ-1 rüyın o yüzden
Ey dil niçe ol şūḥ-1 cefākār bozılmaz
- 3 Ardınca şitāb itse de bu cūy-1 sirişküm
Ol serv-i ħırāmānda reftār bozılmaz
- 4 Hep vaşf-1 leb-i yār imiş ağızında anuñçün
Kilkümde benüm şive-i güftār bozılmaz
- 5 Sen karşı gelüp āh idersin niçe ' Āşım
Āyīne-i ruhsāre-i dil-dār bozılmaz

175

[mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

- 1 Bu inbisāt-1 dili vaşl-1 yārdan bilürüz
Belī neşāt-1 hezārı bahārdan bilürüz
- 2 Ĥaṭuñdur añladum ey gül-' izār gönlümüzi
Fiğān-1 bülbüli biz nevk-i ħārdan bilürüz
- 3 Alındı ol şanemüñ ħarf-i vuşlat ağızından
Bu luṭfi cām-1 mey-i hoş-güvārdan bilürüz
- 4 Yıķıldı başumuza āhdan sipihr-i berīn
Hele bu nāzleyi rüzgārdan bilürüz

174 A 73a

2b bozılmaz: metinde bulmaz

3b bozılmaz: metinde bulmaz

4b bozılmaz: metinde bulmaz

5b bozılmaz: metinde bulmaz

175 A 73a, İÜ 55b

- 5 Benefşe-vâr yatur ser-figende ey ' Âşım
Şehîd-i ' aşkı giyâh-ı mezârdan bilürüz

176

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Murğ-ı dil gül-geşt-i bâğ u seyr-i gülzâr istemez
Ğamla me 'lûf olmuş andan ğayri bir yâr istemez
- 2 Yûsuf-ı güm-geştesi dildür yine Ya' kûb-ı ğam
Güşe-i beytü'l-ħazende ğayri ğam-ħ'vâr istemez
- 3 Ne belâdur Kays-ı zâruñ başına seng-i mezâr
Şöhret-i pür-âfeti bir ' aşık-ı zâr istemez
- 4 Kâkülinden özge ey dil ceyš-i ğaţ-ı nev-rese
Ol şeh-i ğüsn ü bahâ bir ğayri serdâr istemez
- 5 Künc-i ğamda pâyı ħ'vâb-âlüdedür ' Âşım gibi
Murğ-ı dil gül-geşt-i bâğ u seyr-i gülzâr istemez

177

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Tırfe şeydür câm-ı mey hem vuşlatından ağlaruz
Bezmümüzden gitse bak hem fûrkatından ağlaruz
- 2 Seyr-i ruhsârından evvel hep gülerduk ey gönül
Şimdi şubh u şâm ğaţ-ı tal' atından ağlaruz
- 3 Ğandenâküz ' ârif-i bezm-i mey-i gül-gûndan
Zâhid ammâ şöyle nâ-dân şöhetinden ağlaruz
- 4 Ger gülerse tã' atından zâhid-i mescid-nişîn
Bezm-i meyde biz de cürmüñ vefretinden ağlaruz
- 5 Âħ ' Âşım bu ne ğikmetdür ' aceb mey-ğânede
Bâdenüñ bak keşretinden kıletinden ağlaruz

178

[mef'ülü mefā'īlū mefā'īlū fe'ülün]

- 1 Luḫfuz suḫan-ı la' l-i dil-ārāda nihānuz
Cānuz ki dem-i pāk-i Mesihā'da nihānuz
- 2 Müstağrağ-ı nūr-ı siyeh-i 'ālem-i ḫüsñüz
Mānend-i niğeh dīde-i ḫūrāda nihānuz
- 3 Biz çerḫı iki defle n'ola raqşa getürsağ
Şevḫüz ki dem-i zühre-i zehrāda nihānuz
- 4 Dermānumuzı görmege 'İsā daḫi 'āciz
Derdüz ki dil-i 'āşık-ı şeydāda nihānuz
- 5 Hep bizden alurmuş eşer-i sūzişi āteş
Tāb-ı niğehüz çeşm-i şerer-zāda nihānuz
- 6 Bī-ḫıymet isek şūret-i zāhirde 'aceb mi
Biz cevherüz ammā dil-i ḫārāda nihānuz
- 7 Nā-dān bizi idrāk idemezse n'ola 'Āşım
Biz nükte-i rengin gibi ma'nāda nihānuz

179

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Bir perī 'aqlumuz aldı ne mekânın bilürüz
Ne niyāz itmege dādı ne zebânın bilürüz
- 2 Vaşfi mümkün degül ey dil neye teşbīh iderüz
Ne dehânın o şehūñ biz ne miyânın bilürüz
- 3 Ḥaңçer-i nāveke keşf itmedi dil rāz-ı gamuñ
Dimesünler biz anuñ rāz-ı nihânın bilürüz

---

178 A 73b

179 A 74a, İÜ 53a

2b şehūñ: bütün A

- 4 Cân atup düşdi gönül tîr-i ğamuñ ardınca
Ne eşer qaldı ne hod nâm u nişânın bilürüz
- 5 Qalduq ‘ Âşım gibi hâ’ib ne tecäsür vardur
Ne beyân-ı ğam-ı dil-dâr-ı zamânın bilürüz

180

[mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün]

- 1 Sâķi getürme meclise cāmı şarâbsuz
Gerdün-ı ‘ işi n’eyleyelüm âftâbsuz
- 2 Fırqat şebinde şu‘le-i âh-ı derün gerek
Şâm-ı belâyı n’eyleyelüm mâh-tâbsuz
- 3 Döndüm o pehlüvâna ki âlât-ı rezmi yok
Qaldum bu tekyegâhda zîrâ kitâbsuz
- 4 Farı-ı günâhdan yüzümüz qalmadı hele
Dâr-ı beķâyaya varmağa zâhid niķâbsuz
- 5 Rûz-ı hisâb gelmeye ta‘dâda cürmümüz
Zîrâ biz anı işledük ‘ Âşım hisâbsuz

181

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Saña dünyâda vü‘uķbâda bir hemtâ olur olmaz
Senüñ gibi perî cânâ yaħud ħürâ olur olmaz
- 2 Ne söyler Kûh-ken de Vâmıķ u Mecnûn saña hemtâ
Şehâ Şîrîn yaħud ‘ Azrâ yaħud Leylâ olur olmaz
- 3 Melâħat ķulzümünde ol dür-i nâ-süftedür ħüsnüñ
Dür-i dendâni gibi l lü’lü-yi lâlâ olur olmaz
- 4 Nesîm ile eger geşt ü güzâr-ı bâğ u râğ itsek
Saña dil gibi ey gül bülbül-i şeydâ olur olmaz

- 5 Nihāl-i kilk-i ‘ Āşım gibi şahn-ı bāğ-ı ‘ ālemde
Cihān-ārā şafā-bağşā revān-efzā olur olmaz

ĦARFÜ’S-SİN*

182

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Turfe bir mecnūnem itmeñ hiç baña Qays’ı kıyās
Pāre pāre eylerin hep giysem āhenden libās
- 2 Şubḥ-ı rüst-ā-ḥiz gelmez belki ‘ aqlum başuma
Şöyle şahbā-yı ğamı gerdün içürdi taş taş
- 3 Nüşa-i Cem tā kıyāmet devr olur elden ele
Vā‘ izüñ köhne kitābı gibi bulmaz indirās
- 4 Şöyle müstağniyem olsam ğarḳ-ı gird-āb-ı belā
İtmem aşlā āşinānuñ daḥi destin iltimās
- 5 Tūṭi-i gūyā-yı sükker-ḥāy-ı ‘ arş-āyinedür
N’ola faḥr itse suḥanla ‘ Āşım-ı nükte-şinās

183

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Görđi yoḳdur çāre Nīl-i vuşlat-ı Leylā’ya Qays
Düşđi ser-gerdān u ḥayrān ‘ āḳıbet şahrāya Qays
- 2 Lāne-sāz olmışdı farḳ-ı dilde murğān-ı belā
Gitmedin yābāna daḥi düşmedin bu dāne Qays
- 3 İtmemiş āh-ı maḥabbetde taḥammül ben ḳadar
Seng-i ta‘ n u çüb-ı teşnī‘ -i elem-bağşāya Qays
- 4 Turfe vādī-i cünün tarḥ itdi görseydi eger
Reşk iderdi bu dil-i dīvānegī ārāya Qays

*Başlık A: Qāfiyetü’s-sin¹⁰

182 A 74b, İÜ 56a

183 A 74b, İÜ 55b

- 5 Gönlüm ey ' Âşım çekerdi kayd-ı zülf-i dil-beri
Girmedin zencir-i pülâd-ı belâ-efzâya Kays

184

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 İtdi kâkül dile dil kâkül-i cânâna heves
Eyledi birbirine kayd ile dîvâne heves
- 2 Gelmedi bir yere cânâ daği ' aql u fikrüm
İdeli dil hele ol zülf-i perişâna heves
- 3 Düşdi dil dil-bere dil-ber dile açıldı yine
İtdi bülbül güle gül bülbül-i nâlâna heves
- 4 Mû-şikâf ise de sevdâ anı başdan çıkarur
İtmesün zülf-i perişâna hele şâne heves
- 5 Gösterür servi felek ' aynuma nahl-i mâtem
Kılsam ' Âşım hele seyr-i çemenistâna heves

HARFÜ'Ş-ŞİN*

185

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 O yer kim kebk-i ümmîd -i dil-i nâ-şâd ayak başmış
Ne bir şeh-bâz anı görmüş ne hüd şayyâd ayak başmış
- 2 Nigâristân-ı hüsne kim seni ser-naç(1)ş itmişler
Ne Mani anı görmüşdür ne hüd Bih-zâd ayak başmış
- 3 O küh-ı derd ü deşt-i ğam ki ey dil h'âbgâhuñdur
Ne Mecnûn uğramış aña ne hüd Ferhâd ayak başmış

184 A 74b, İÜ 56a

5a mâtem: hâtem İÜ

5b seyr-i: seyri İÜ

*Başlık A: Kâfiyetü'ş-şîn İÜ

185 A 75a, İÜ 57b

- 4 Degül encüm o mîḡ-i na^l semtinden eğer almış
Sipihre şöyle esb-i āh-ı āteř-zād ayak başmış
- 5 O heycāgāh kim ġamze bozarmış anda []uřřāı
Ne Rüstem anı ġormıřdür ne ḡod Kiřvād ayak başmış
- 6 N'ola şimden girü pür-ḡam öterse büm-ı şüm-āsā
Sa[]ādetle ḡarābāta ġelüp zühhād ayak başmış
- 7 Bozılmış tarz-ı şavr-ı dil-pesend-i nükte-sencānı
Meger şehr-i laṡif-i nazma []Āřım yād ayak başmış

186

[mef[]ūlü fā[]ilātü mefā[]īlü fā[]ilün]

- 1 Ol kim sevādı mah-ı münevverde bağlamış
Zülf-i siyāhı şal[]at-ı dil-berde bağlamış
- 2 Āřüfte dil degül şad-i dil-berde ey řabā
Bülbül mađāmı naḡl-i ġül-i terde bağlamış
- 3 ġördüñ mi ey ġönül girih-i zülfın ol perī
Biñ mū-řikāf []aqlını bir yerde bađlamıř
- 4 ḡünin dilümde şanma süveydā o şüretin
Dāđ-ı siyāh lāle-i aḡmerde bağlamış
- 5 []Āřım dayanma mūy-ı řikāfiye ol perī
Çok zū-fününü zülf-i mu[]anberde bađlamıř

187

[mefā[]īlün mefā[]īlün mefā[]īlün mefā[]īlün]

- 1 ġönül hiç zev-i bezm-i kām-ı ḡoř-encāmı kim ġormıř
Ayağın řaḡne-i devr almaya bir cāmı kim ġormıř

- 2 Şafâ-yı hâtır-ı nâ-şâddan ğayri nemüz yoqdur
Gönül ğam çok felekden şöyle bu in'âmı kim görmiş
- 3 Ne yüzden vaşf olunur verd-i rûy u sünbül-i zülfi
Hele ey murğ-ı dil ol serv-i sîm-endâmı kim görmiş
- 4 Gönül dîvâne seng-i ta'n u teşnî' ise yağmağda
Bu çıkmaz râh-ı 'aşkuñ içre bu âlâmı kim görmiş
- 5 Sürûrumdan n'ola ağlarsam ey 'Âsım o şühumdan
Dil-i zârında zağm-ı hançer-i düşünâmı kim görmiş

188

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Gül-i revnağ-fezâ-yı bāğ-ı 'âlem qalmamış gitmiş
Cihânda ya'ni bir şüh-ı müselleme qalmamış gitmiş
- 2 Dil-i vîrâne vü bülbülde şevk ü süz u nâliş yoq
Mağabbet demleri Allâhu a'lem qalmamış gitmiş
- 3 Bozılmış 'âdet-i dirîne-i mihr ü vefâ ancak
Meger ey dil o resmi görmüş âdem qalmamış gitmiş
- 4 Ayağ altında sâğarlar sebûlar hep sükût üzre
Bu bezm-i bî-beğâda rinde hem-dem qalmamış gitmiş
- 5 Haber aldum şabâdan kuhl-i hâk-i pây-i cânâna
Meger ey çeşm-i ter bizden muqaddem qalmamış gitmiş
- 6 Benüm bu yâd-ı âhumdan 'arûs-ı dehr-i fânide
Şemîm-i turre-i müşğîn-i pür-ğam qalmamış gitmiş
- 7 Bi-ğamdi'llâh serây-ı tengnâ-yı dilde ey 'Âsım
Bu şeb şâdî-i şiklet-güster-i ğam qalmamış gitmiş

188 A 75b, İÜ 56b

1a Gül-i: Gönül A

189

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Baña ta' n eyleyen naqş-ı ruḥ-ı dil-dârı bilmezmiş
Belî her murğ-ı şavt-âver gül-i gülzârı bilmezmiş
- 2 Niçe teşbîh idersin dil-bere serv-i çemenzârı
Yerinde kıddi ammâ şîve-i refârı bilmezmiş
- 3 Cinân medḥinde vâ' iz hep mufaşşal kışşalar söyler
Meger bî-çâre ḥayfâ zevk-i kûy-ı yâri bilmezmiş
- 4 Niçe ta' n eylemez zâhid baña bir kıatre mey içsem
O baḥr-i bî-kenâr [u] raḥmet-i Ğaffâr'ı bilmezmiş
- 5 Ara yerde yanup yakıldı cism-i zârum ey ' Āşım
O fettân ise hiç süz-ı dil-i ğam-ḥ'ârı bilmezmiş

190

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Seni Ḥallâk-ı ' âlem ḥüsn ile maġbût-ı ḥür itmiş
Anuñçün ins ü cinde derdmendün çok zuhür itmiş
- 2 Şabâ geşt ü güzâr-ı ' âlem itsün bî-karâr olsun
Ser-i zülfinde yârün gönlümi çok bî-ḥuzür itmiş
- 3 Müşârün bi'l-benân itmez misin ' uşşâkı luṭfuñla
Yine ḥâtırlara ey kaşı yâ terk-i ḥuṭür itmiş
- 4 Raķibe ḥayli zevk-i yâr virmiş tarf-ı gülşende
Leb-i cûdın anuñçün rûzgâr ol dîvi dūr itmiş
- 5 Züleyhâ'nuñ işitdük Ḥazret-i Yûsuf'la destânın
Reh-i ' aşkında ' Āşım ol ' azizün çok kuşur itmiş

189 A 76a, İÜ 56a

1a dil-dârı: cânâmı İÜ

4a eylemez: itmez A

190 A 76a, İÜ 57a

191

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Durma ey cān-ı hāzīn ṭurre-i cānāna qarış
‘Aql u dil anda imiş var yūri yārāna qarış
- 2 Nice bir bāğda ey cūy gezer çağlarsın
Eşk-i çeşmüm gibi var lücce-i ‘ummāna qarış
- 3 Dimesünler saña mağlūb-ı riyā ey vā' iz
Meclis-i meyde gehī ḥalka-i rindāna qarış
- 4 Saña lāzım ise cem' iyyet-i ḥāṭır zāhid
Ne ḥaṭ-ı nev-rese ne zūlf-i perişāna qarış
- 5 Gel yine ‘Āşım ile bir dem-i rūḥānī sür
Ya' ni ey nāvek-i cānāne dil ü cāna qarış

192

[mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlün]

- 1 Āl ile sirişk-i ter o sīmīn-bere düşmiş
Kalmaz ayak altında pek a' lā yere düşmiş
- 2 Ol naḥl-i ser-efrāza girān gelmemek olmaz
Āşufteleri sūnbūline yek-sere düşmiş
- 3 Āteş yanar ‘aşkuñla başında şeb-i ğamda
Pervāne ise şem' -i ziyā-güstere düşmiş
- 4 Şebnem anı teskīn idemez sūziş-i rüyūñ
Çokdan dil-i şad-pāre-i verd-i tere düşmiş
- 5 Faḥr itse Mesīḥā'ya n'ola nuṭḫ ile ḥāme
‘Āşım gibi üstād-ı suḥan-pervere düşmiş

191 A 76a, İÜ 56b

4b nev-rese: dil-bere A

192 A 76b

193

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Hōkka-i la' linde ol kim dürr-i dendān gizlemiş
Derdine ' uşşāk-ı zāruñ anda dermān gizlemiş
- 2 Dāmene çāk-i girībānın getürmiş ' aşıkuñ
Hil' at-i hüsnüñde ol kim rişte-i cān gizlemiş
- 3 Görme hār u hasla müjgānum ber-ā-ber çeşm-i ter
Anlaruñ altında biñ deryā-yı ' ummān gizlemiş
- 4 Bülbüli ser-mest idüp gülşende itmiş nağme-zen
Āstīn-i gülde ol kim cām-ı raşşān gizlemiş
- 5 Hāme şanmañ ' Āşım' uñ destinde virmiş lūlesin
Zulmet içre ol ki ' ayn-i ' āb-ı hayvān gizlemiş

194

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 ' Andelīb-i dil cihānda az gülistān görmemiş
Līk rüyuñ gibi verd-i gül-bün-i cān görmemiş
- 2 Cūy-ı eşküm çok dolaşmış gerçi bāğ-ı ' ālemi
Çaddüñe beñzer ruyı serv-i hırāmān görmemiş
- 3 Geldi geçdi çok güzel ammā o şūhuñ mişlini
Hiç dü çeşm-i lā-yenām-ı çerh-ı gerdān görmemiş
- 4 Çat' -ı küh-ı Bī-sütün'a tākati olsa n'ola
Küh-ken derd-i teb-i hicrān-ı cānān görmemiş
- 5 Nazm-ı ' Āşım sāye-perver şāhid-i gül-çihredür
Rüy-ı pāk-i tābdārın mihr-i raşşān görmemiş

195

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 Atmaduķ tîr-i belâ ol kav̄s-i ebrû ħalmamıř
Sehm-i müjġân gibi ammâ biri toġru ħalmamıř
- 2 řaġn-ı deşt-i Kerbelâ’ya döndi vâdî-i kerem
Çeşmesârı ħupħurıdur bir içim şu ħalmamıř
- 3 Bâġ-ı dehrün ħâr-âzârı daġı ser-tîz ü ter
Bir gül-i luġfında ammâ reng ile bû ħalmamıř
- 4 Ey gönül yâbâna atma sen kemend-i âhuñı
Seg-meniş aġyârdan ħaçmıř bir âhû ħalmamıř
- 5 şimdi ‘Âşım ġamzeye ħan aldurur dil-ġasteden
Ol şabîb-i cân u dilde ġayri dârû ħalmamıř

196

[mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

- 1 Gönül esîr-i ser-i zülf-i yâr olup ħalmıř
Mişâl-i şâne o ħayd içre zâr olup ħalmıř
- 2 şorarsa ħâl-i dil-i zârum ey şabâ ol gül
Di ħâr-ı ġamdan o bülbül figâr olup ħalmıř
- 3 ‘Aźîm eřer mi ħodı Bî-sütün’da Ferġad
Hezârı âh-ı dilümden ġubâr olup ħalmıř
- 4 şarâb-ı nâbı dükenmiş bu câm-ı mînanuñ
Anuñ bu cür‘aları zehr-i mâr olup ħalmıř
- 5 Nice zihâm-ı řarabġah-ı ġusrev ey ‘Âşım
Gedâ-yı pür-ġama seng-i mezâr olup ħalmıř

197

[*mef^uũlũ fã' ilãtũ mefã' ilũ fã' ilũn*]

- 1 Gözden düşersen eşk-i terüm kũy-ı yãre düş
Rif' at bulursın 'ãkıbet ancak ğubãra düş
- 2 Biñ dideden yüzün göreyin dirseñ ey gönũl
Var seng-i rãhaãyine-veş pãre pãre düş
- 3 Hem-dem ararsan ey dil-i pũr-dãĝ-ı nãle-sãz
Şahrã-neverd olma hemãn kũhsãra düş
- 4 Aķduñsa ger o serv-i revãn ħãk-i pãyine
Ey dil sirişk-i ter gibi bir cũybãra düş
- 5 'Ãşım gerekse dãĝ-ı derũn keşfine mesãĝ
Ol serv-i gül-'izãr ile var lãlezãra düş

198

[*mefã' ilũn mefã' ilũn mefã' ilũn mefã' ilũn*]

- 1 Dil-i mehcũr tĩr ü nãvek-i cãnãnı özlermiş
Cũdã düşdũkçe her kes rũz u şeb yãrãnı özlermiş
- 2 Aķarkenãb-ı tĩĝ-i cãn-sitãn-ı yãr 'ãlemde
Niçũn İskenderãyã çeşme-i ħayvãnı özlermiş
- 3 Sipihr aĝlar zemĩn riĝ-i beyãbãnın revãn itmiş
Zemĩn üãsmãn ol serv-i bãĝ-ı cãnı özlermiş
- 4 'Aceb mi cãn bilũp 'uşşãķ-ı zãr özlerse ger vaşluñ
Ölmelũ ħasteler de derdine dermãnı özlermiş
- 5 Nihãl-i vaşlı serv-ãsã cihãn bãĝında ber virmez
Dil-i ümmĩdvãr-ı 'Ãşım ammã anı özlermiş

ĤARFÜ'Ş-ŞÃD*

199

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

- 1 Bu tâze-reviş serv-i hırāmānuma maḥşūş
Her şive-i nev-ḥāşıl-ı cānānuma maḥşūş
- 2 Hicrūñle nice dīde-i nemnāk var ammā
Ḳan aḡlamaḡa dīde-i giryānuma maḥşūş
- 3 Her yerde açılmaz gül-i bī-ḡār-ı maḡabbet
Bu şu'le hemān sine-i sūzānuma maḥşūş
- 4 Vardur beli çok bülbül-i gülzār-ı ḡam ammā
Feryād dem-ā-dem dil-i nālānuma maḥşūş
- 5 Erbāb-ı belāḡat arasında hele 'Āşım
Bu ḡusn-i edā ṭab' -ı sūḡāndānuma maḥşūş

200

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

- 1 Cānda eşer itmek nigh-i dil-bere maḥşūş
Anda bile zaḡm açmaḡa ol ḡaṇçere maḥşūş
- 2 Birden hele her sine-de şad zaḡm-ı nev açmaḡ
Tīḡ-ı nigh-i çeşm-i fūsūn-pervere maḥşūş
- 3 Cennet dimesūn yā ne disūn kūyına ādem
Maḡzūn dile ilḡā-yı neşāt ol yere maḥşūş
- 4 Ḡayre niçe aḡsun daḡi rūz-ı ezel olmuş
Bu çeşme-i çeşm o perī-peykere maḥşūş
- 5 Nāy-ı şekere dönse n'ola 'Āşım olaldan
Vaşf-ı leb-i şirini bu kilik-i tere maḥşūş

*Başlık A: Ḳāfiyetü'ş-şād İÜ

199 A 77b, İÜ 58a

200 A 77b

201

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Hoş gelür bezm-i şafāda şem^ç-i nūr-efşāna raqş
N'ola fānūs-ı hayāl eylerse çün pervāne raqş
- 2 Ol sehi-ḳad rüyın açsa bāgda bād-ı şabā
İtdürür hem serve hem berg-i gül-i handāna raqş
- 3 Cüş idüp humlar sebūlar aḳdılar ayağuma
Şöyle itdüm ^ç arşa-i mey-ḫānede rindāne raqş
- 4 Yād olınuḳda senüñ zülfeyn-i şeb-güneñ ider
İki nīli dest-māl ile dil-i dīvāne raqş
- 5 Gül güler bülbül öter mey köhne sāḳī tāze-rū
İtmesün mi gülsitānda ^ç Āşım-ı mestāne raqş

202

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Āh idüp yād-ı ḳadüñle kim ider zühhād raqş
Ol ^ç aceb mi itdürür ḫāşāk u ḫāra bād raqş
- 2 Fürḳat-i ḳaddüñle cānā şöyle dil ser-geştedür
Bāga varsa ḳann ider kim itmede şimşād raqş
- 3 Sen o āhūsın izüñ bulduḳda farṫ-ı şevḳden
Kendüyi zabṫ itmege bilmez ider şayyād raqş
- 4 Bād-ı āhum varsa rüz-ı ḫaşre dek eylerdi hep
Gerd-i ḳabr-i Ḳays zār u meşhed-i Ferhād raqş
- 5 Çerḫ-ı encümdār şanmañ pür-şerāre dūd ile
Her şeb eyler bād-ı āh-ı ^ç Āşım-ı nā-şād raqş

201 A 78a, İÜ 58a

202 A 78a, İÜ 58b

5a dūd ile: dūd-ı dile İÜ

HARFÜ'D-DÂD*

203

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Derdüm arturmak mıdur her dem cüdâlıqdan ğaraž
Söyle ey 'ömrüm nedür bu bî-vefâlıqdan ğaraž
- 2 Ğarğa-i gird-âb-ı baħr-i ğayret oldum dostum
Bilmem ağyâra nedür bu âşinâlıqdan ğaraž
- 3 Şâh-ı istîgnâ sipâh-ı mülk-i 'aşq olmuşdı Kays
Seyr-i Leylâ idi ancak ol gedâlıqdan ğaraž
- 4 Râst söyle ey şabâ 'uşşâk-ı dil-berden misin
Bir maķâmuñ yok nedür bu bî-nevâlıqdan ğaraž
- 5 Hâtır-ı 'uşşâka ilķâ-yı kederdür var ise
Dil-berüñ mir'âta 'Âşım rû-nümâlıqdan ğaraž

204

[mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün]

- 1 Evvel niĝeh itdi dil-i nâlâna ta' arruž
Şoñra giderek eyledi tâ câna ta' arruž
- 2 Żabı eyle niĝâhuñ meded ey çeşm-i siyeh mest
Gitsün dil ü cân itmesün imâna ta' arruž
- 3 Ey dil çekelüm çâre nedür derd-i ğumârı
Çün vâ' iz ider sâĝar-ı rindâna ta' arruž
- 4 İtmekde şabâ âh ile dil-dâra giden hep
Bu sünbül-i dūd-ı dil-i sūzâna ta' arruž
- 5 Yâ Rab niçe olur ğâl ki ğor şem' ayı her şeb
Eyler ruĝ-ı cânâneye pervâne ta' arruž

*Başlık A: Kâfiyetü'd-dâd İÜ

203 A 78a, İÜ 58b

204 A 78b, İÜ 58b

1b tâ: baķ A

- 6 Dendānuñı işkeste mi itmez girih itme
Ey şāne o ğisū-yı perişāna ta' arruz
- 7 Geçsün gül-i ğülzār-ı ümīdüm yere ' Āşım
Her ħārı anuñ itmede dāmāna ta' arruz

ĦARFÜ'Ṭ-ṬĀ*

205

[mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

- 1 Hezār-ı derd ü ğamem itmem ārzū-yı neşāt
Bu bāğ-ı köhneye gelmezdüm olsa bŷy-ı neşāt
- 2 Hemān bu dŷd-ı dilŷmden niķāblar ķekerin
Ġörinse mazbaķa-i ğamda ğāhi rŷy-i neşāt
- 3 Ġörürdŷk ey ğöñŷl ' ālemde bir dil-i ħurrem
Şikeste yatmasa peyğŷlede sebŷy-ı neşāt
- 4 Bu köhne bāğ-ı hezārān-ı ħazān-dīdede ħiķ
Demi de olmaya bir daĥı nāz-ı bŷy-ı neşāt
- 5 Bu ħārzār-ı belāda gel itme ey dil zār
Mişāl-i ' Āşım-ı ğam-dīde cŷst ü cŷy-ı neşāt

206

[mef'ŷlŷ fā'ilātŷ mefā'ilŷ fā'ilŷ]

- 1 Şanmañ bu zaĥm-ı sīnemi ħiķ merhem iĥtilāt
Elmās-sŷde ile ider her dem iĥtilāt
- 2 Derdŷñ mi dil mi sīnede fark itmek olmadı
Derdŷñle şŷyle itdi dil-i pŷr ğam iĥtilāt
- 3 Murğ-ı hezār-ı bāğ-ı me'ānī-i dil-ķeşŷm
Zāğ u kelāğ-ı rāğ ile ħiķ itmem iĥtilāt

*Başlık A: Ķāfiyetü't-ṭā¹⁰

205 A 78b, İŷ 59a

206 A 79a, İŷ 59a

- 4 Her kesle ey dil itme şağın iḥtilâṭ-ı ins
Zirâ çoğaldı ehrimen-i âdem iḥtilâṭ
- 5 Maḥsûd-ı mihr olmayıcağ vechi eylemez
Bikr-i suḥanla ‘ Âşım-ı ‘ İsâ-dem iḥtilâṭ

207

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 Şanmañuz gelmiş ola gerd-i leb-i cânâna ḥaṭ
Yazdılar eṭrâfına bir la‘ lden fincâna ḥaṭ
- 2 Ḥaḫ budur kim pek yaraşmış öyle nâzûk kıṭ‘ aya
Bî-mişâl ol ḥoş-keşide ey dil-i ferzâne ḥaṭ
- 3 Zann iderler zülfidür yâ dūd-ı âhumdur benüm
Kimse bilmez geldügin hiç ol meh-i tâbâna ḥaṭ
- 4 Ey gönül baḫ ḥaṭṭına ruḥsâre-i pür-tâbına
Yazdı kil-k-i ḳudret ancaḫ âteş-i sūzâna ḥaṭ
- 5 Ḥaṭṭ-ı la‘ l-i dil-beri gördüñ mi ey ‘ Âşım hele
Ḥaṭṭ-ı yâḳûtı n’ola nesh itse ol şâhâne ḥaṭ

ḤARFÜ’Z-ZĀ*

208

[mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

- 1 Dil oldı ṭal‘ at-ı pür-âb u tâbdan maḥzûz
O zerre-veş ki olur âftâbdan maḥzûz
- 2 Firâḳ-ı dūr u dırâzuñla döndi ‘ âşık-ı zâr
O dūzaḥiye ki olmuş ‘ azâbdan maḥzûz

4a iḥtilâṭ-ı ins: iḥtilâṭ u ins A

207 A 79a, İÜ 59a

1b Yazdılar: Yazdılarından (?) A

* Ḳâfiyetü’z-zâ İÜ

208 A 79a, İÜ 59b

- 3 Şarardı s̄ineye bulsaydı derd-i Eyyüb'ı
O deñlü oldı gönñül ıztırābdan maħzūz
- 4 O mübtelā nicesinden geçer ki her dem olur
İtāb-ı ğamze-i mest-i ħarābdan maħzūz
- 5 Uşandı 'ālem-i fāniden 'Āşım ölse n'ola
Bu 'ömr-i bī-bedelinde şitābdan maħzūz

209

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Sūzişüñden ey dil eylerdi ruħ-ı cānāne ħaz
Daħi bezm-ārā degülken şem' a-i pervāne ħaz
- 2 Çok degüldür ħün-ı dilden eylesem nüħ cāmı pür
İtdi zīrā bādemüzden ğamze-i mestāne ħaz
- 3 Sen bu mey-gün leblerüñle ħorħarın sākī hele
Yine eylersin beni mestāne-i peymāne ħaz
- 4 Mülk-i dilde taş taş üzere ħomaz ceşş-i sitem
Mālik oldı aña zīrā bir şeh-i virāne ħaz
- 5 Dest-i himmet hep şikeste-beste aşlā şağı yok
Ol sebebden 'Āşım oldum şāh-bāz-ı lāne ħaz

210

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Būse-i la' lüñden itmez mi dil-i mehcūr ħaz
Bādeden v'allāhi eyler her zamān maħmūr ħaz
- 2 Ħaste dil derd ü ğamuñ geldükde şadı kesb ider
Eyler aħbābuñ ħudūminden belī rencūr ħaz
- 3 Dil ser-i zülfinde ol ruħsarı görmek ħaz ider
Şem' adan itmez mi bīdār-ı şeb-i deycūr ħaz

- 4 ‘ Afv-1 âh-1 mesti-i ‘ aşkuñla şād itdüñ beni
Şafh-1 ‘ özrinden belî eyler dil-i ma‘ zür hâz
- 5 ‘ Aks-i hüsünüñden dil-i ‘ Âsım ‘ aceb maḥzûz olur
İtmemiş mi yâ tecelliden dıraht-1 Tūr hâz

ḤARFÜ’L-‘ AYN*

211

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 Çün çerâğın yaqdı ruhsâruñdan ey dil-dâr şem‘
İtse ḥâkister n’ola pervâneyi her bâr şem‘
- 2 Bezm-i ğamda fūrkat-i rüyuñla hem eşkin döker
Hem deründan âh-1 âteş-zâd ider ey yâr şem‘
- 3 Ḥidmet itmiş istikâmet üzre bezmünde n’ola
Sırçadan olsa serâya nâ ‘il âḥirkâr şem‘
- 4 Dâğ yaqmış fūrKate işler fetîli dem-be-dem
Farṭ-1 ‘ aşkuñdan senüñ ey âteşin-ruhsâr şem‘
- 5 Alsa etrâfin n’ola pervâneler etfâl-veş
Her şeb ey ‘ Âsım oqurmuş *Maṭla‘u’l-envâr* şeme

212

[mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün]

- 1 O şūḥı görmege dünyâ kadar peydâ olur mâni‘
Ki eşk ü dūd-1 âh u cüşiş-i sevdâ olur mâni‘
- 2 Ne mümkindür nigâh itmek saña zer-beft câmeyle
Şu‘ â‘ 1 âftâbuñ nazraya cānâ olur mâni‘

*Başlık A: Kâfiyetü’l-‘ ayn^{iü}

211 A 80a, İÜ 60a

212 A 80a, İÜ 60a

1b eşk ü: eşk-i İÜ

- 3 Senüñ bülbüllerüñ feryād ider şayf u şitā ey gül
Ne faşl-ı gül muħarrık ne ħazān aşlā olur māni^ç
- 4 Ne mümkindür şalınmağ küy-ı yāre dīde ağlarken
Selāmet bulmağa cūş-ı bün-i deryā olur māni^ç
- 5 İderdüm şem^ç -i cāmı meclis-efrüz-ı şafā^ç Āşım
Velīkin tünd-bād-ı ta^ç ne-i a^ç dā olur māni^ç

ĤARFÜ'L-ĖAYN*

213

[mef^ç ülü fā^ç ilātü mefā^ç ilü fā^ç ilün]

- 1 İrdi bahār düşdi dile arzū-yı bāğ
İtsem^ç aceb mi cūy-şıfat cüst ü cūy-ı bāğ
- 2 Baħr-i cünūna dek n'ola ger itmese karar
Bir serve ağıdı bu dil-i şeydā çü cūy-ı bāğ
- 3 Ey şāh-ı nāz gel gidelüm taraf-ı gülşene
Bi'llāh açıldı hem gül ü hem nāz-ı būy-ı bāğ
- 4 Rindān^ç aceb mi cür^ç aların dökse bāğda
Faşl-ı bahārda o imiş āb-rūy-ı bāğ
- 5^ç Āşım esīr-i zülf-i nigāruz^ç aceb midür
Olsa zebānumuzda bizüm güft ü gūy-ı bāğ

214

[fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün]

- 1 Sīnede gül gibi n'eyler^ç āşık-ı ser-bāza dāğ
Tā derūn-ı dilde yaqsun lāle-āsā tāze dāğ
- 2 Bülbül-i dil kağı naħl-i gülde başlar nāleye
Lāle-ħadler yağıdılar her kılta bī-endāze dāğ

*Başlık A: Ėāfiyetü'l-ğayn İÜ

213 A 80a, İÜ 60a

214 A 80b, İÜ 60b

- 3 Āh-1 dilden bellidür sūz-1 derūnı ‘āşıkūñ
Sīnesinde ney gibi göstermesün dem-sāza dāğ
- 4 Faşl-1 gül irse açılsa bir kenār-1 cūyda
Lāle-veş gösterse dil ol serv-i bāğ-1 nāza dāğ
- 5 Bilde cā’iz kangı kıldan yaqdılar ‘Āşım seni
Tāzeler yaqdırdı kulda dil-ber-i ṭannāze dāğ

215

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Luṭf idüp üftādelerden itme ihsānuñ dirīğ
Ya‘ni kıldur ḥāk-i rehden itme dāmānuñ dirīğ
- 2 Hūṭırın tatyīb itsün ḥāk-i pādan luṭfını
İtmesün düşdükçe zülf-i ‘anber-efşānuñ dirīğ
- 3 ‘Āşık-1 dil-teşneyi maḥsūd-1 Hızır it sevdigüm
Eyleme āb-1 ḥayāt-1 tīğ-i bürrānuñ dirīğ
- 4 Luṭfuñ inkār eylemem ey şāh-1 istiğnā-sipāh
Ḥaḳ budur kim itmedüñ bir kerre hicrānuñ dirīğ
- 5 Zevḳ-i cismānī vü rūḥāniye meylüñ var ise
İtme ‘Āşım sīm-tenlerden şaḳın cānuñ dirīğ

216

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Dānesin düşürdi artık eylemez hiç seyr-i bāğ
Murğ-1 dil pāyın dolaşdı zülf-i şeb-gün-veş dü zāğ
- 2 Tāze güller ḳoynına ḳor nev-bahār irse o yār
Ben de aḳkerle n’ola sinemde yaḳsam tāze dāğ

4b dil ol: dil İÜ
215 A 80b, İÜ 60b
216 İÜ 60b

- 3 Bir marazdur yār ile ađyārı görmek ey gōñül
Eyle yā Rab işitenlerden anı her dem ırağ
- 4 İyi_bilürsin hātırā dil-ber getürmez hiç seni
Bu meşeldür olmaya gör ey gōñül gözden ırağ
- 5 Ğam kıomaz kim el çeke ‘ Āşım ayāđ-ı bādeden
Yoħsa ey zāhid elinde olsa eylerdi ferāđ

ĤARFÜ’L-FĀ’*

217

[mef̣’ülü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün]

- 1 Hep cüst ü cüy-ı gōnçede bülbül taraf taraf
Şalsa ‘ aceb mi süz ile ğulğul taraf taraf
- 2 Dāđ-ı fetile varma[da] beñzer mi seyr içün
Geşt itmede cihānı kıaranfül taraf taraf
- 3 Dil-beste-i münādemet-i turredür n’ola
Olsa demide bāđda sünbül taraf taraf
- 4 Nergis ‘ aceb mi mest-i harāb olsa bāđda
Şevkı-i lebüñle aqmada hep mül taraf taraf
- 5 ‘ Uşşāk-ı bī-nevā gibi ol gōnçeyi arar
‘ Āşım şabā ile varak-ı ğül taraf taraf

218

[mef̣’ülü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün]

- 1 Zühhād niçe şalmaya hūlar taraf taraf
Gönderdi mey-fürüş sebūlar taraf taraf
- 2 Ol serve ğülşen ehli hevādār oldılar
Hep cüst ü cū ider anı cūlar taraf taraf

*Başlık A: Kıāfiyetü’l-fā’iÜ

217 A 80b, İÜ 61a

218 A 81a, İÜ 61a

- 3 Şevk-i ruḥuñla murğ-ı dil āh itdi var ise
Kaçdı t̄uyūr-ı zemzeme-cūlar ṭaraf ṭaraf
- 4 Kūyın bu dūd-ı āh-ı dil-i zār kapladı
Yüz karalıklıla gitdi ‘ adūlar ṭaraf ṭaraf
- 5 Geçdi selāmet ile şabā çin-i ṭurrenden
‘ Âşım nişār olmada būlar ṭaraf ṭaraf

219

[*mef̄ ulū fā‘ ilātū mefā‘ ilū fā‘ ilün]*

- 1 Kesdi çemenden ayağını cūybār ḥayf
Ehl-i şafā çekildi o yerden hezār ḥāyf
- 2 Mecmu‘ a-i güli tağılup rūzgārdan
Dem-beste kaldı bülbul-i āşūftekār ḥayf
- 3 Āsīb-i dehre uğradı bāguñ görür gözi
Ṭoldurdu nergisi toz ile rūzgār ḥayf
- 4 Zıll-ı şaķıl-i fevc-i ġarīb-i ġurābdan
Döndi bisāt-ı māteme her lālezār ḥayf
- 5 Zūlf ü ‘ izār-ı dil-beri ‘ Âşım ne añdurur
Sünbül şarıldı geçdi gül-i tābdār ḥayf

220

[*mef̄ ulū fā‘ ilātū mefā‘ ilū fā‘ ilün]*

- 1 Feyz-i şabā ile gül ü gülşen dilā laṭif
Her bir maķām-ı bülbul-i nāzük-nevā laṭif
- 2 Virmez mi heşt cenneti Ādem bu ‘ āleme
Faşl-ı gül ü nevā-yı hezār u sabā laṭif
- 3 Bilmem ne gūne geldi saña künc-i mey-kede
Zāhid o yer gelür hele her dem baña laṭif

- 4 Gördüñ mi eşk ü āhumı ey serv-i ser-firāz
Olmaz diyār-ı ğamda hiç āb u hevā laṭif
- 5 ‘Āşım hemīşe vaşf-ı ruḥuñ böyle derc ider
Olsa ‘aceb mi her ğazeli dil-berā laṭif

ḤARFÜ’L-ḲĀF*

221

[mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün]

- 1 Dü çeşm-i ḥün-feşānumdan biri Ceyḥün-ı ḥün ancak
Biri ey ğamzesi cevr-āşınā Seyḥün-ı ḥün ancak
- 2 Dökersin ḳanımı her dem ayağa tiĝ-i müjĝānla
Nigāhuñ mübtelā-yı bāde-i gül-gün-ı ḥün ancak
- 3 O kāfir ğamzeye kār eylemez ceyš-i niyāz ey dil
Hemān eylerse eyler dīdeden şeb-ḥün-ı ḥün ancak
- 4 Hilāl-i çerḥı gördüm Rüstemāne bunca ḳan dökmiş
Bu Zāl-i kīne-cüyuñ tıflı da meftün-ı ḥün ancak
- 5 Senüñ devründe çeşm-i giryenāk[dür] ‘Āşım ey meh-rū
Dem-ā-dem eşk-i ḥün-ālūd ile gerdün-ı ḥün ancak

222

[mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün]

- 1 Hezār-ı ‘aşḳum ammā bir gül-i ğonçe-dehānum yok
Cihān bāĝında ḥayfā bā‘ iş-i āh u figānum yok
- 2 ‘Aceb midür hevādār olmasam seyr-i çemenzāra
Kenār-ı cūy-ı dil-cūda benüm serv-i revānum yok
- 3 ‘Aceb mi sende olsa iḳtidār āh gülşende
Dil-i zāruñda ey bülbül benüm derd-i nihānum yok

*Başlık A: Ḳāfiyetü’l-ḳāf’ İÜ

221 A 81b, İÜ 61a

222 A 81b, İÜ 62b

- 4 Şebân-rûzî yanumdan dūr olmaz künc-i ḥasretde
Ġamuñdan özge cānā şimdi yār-ı mihrbānum yoķ
- 5 Kemāle irmiş ol ḥurşid-i evc-i nāz ey ʿ Âşım
Nigāha zerrece tāb-ı dü çeşm-i ḥūn-feşānum yoķ

223

[mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün]

- 1 Çemende çünki sākīnün ayağından ʿ alāmet yoķ
Ķapardum kendüme biʿllāh ammā elde ḳudret yoķ
- 2 Senün kūyuñ koyup bir ğayri kūyı kıblegāh itmek
Bi-ḥaḳḳı Kaʿ be-i ʿ ulyā benüm gönümde niyyet yoķ
- 3 Yanar pervāne ʿ aşḳuñ āteşinden eylemez feryād
Belī āyīn-i ehl-i ʿ aşḳda feryāda ruḥşat yoķ
- 4 Nesi beñzer gülün ol verd-i ḥüsne anda ey bülbül
O ebrü yoķ o çeşm-i merdüm-efgen yoķ o talʿ at yoķ
- 5 Nʼola lenger şalarsam zevraḳ-āsā baḥr-i ʿ işretde
Kenār-ı miḥnet-i eyyāma dilde ḳaşd-ı ricʿ at yoķ
- 6 Otur eşk-i nemeknāk-ı dü çeşmün nuḳl-i cām eyle
Ayağ üzre zehirlenmekde zāhid farḫ-ı lezzet yoķ
- 7 Tūtalum kevşer olmış bāde meclis cennetüʼl-meʼvā
Bahār-ı vuşlat-ı dil-bersüz ey ʿ Âşım leḫāfet yoķ

224

[mefʿ ulü mefāʿ ilü mefāʿ ilü feʿ ulün]

- 1 Ey bülbül-i dil nāle vü āh-ı seḫerün yoķ
Bu bāğda besbelli ki bir verd-i terün yoķ

4a Şebân-rûzî: dem-â-dem hiç A

223 A 82a, İÜ 61b

6a nemeknāk: nemnāk A

224 A 82a, İÜ 62b

- 2 Dönmez bile baht-1 siyehüm h̄v̄āb-1 girāndan
Ey āh-1 sehergāh eṣerũn̄ yok eṣerũn̄ yok
- 3 anlar dökilür reh-güzerũnde senũn̄ ammā
Ey mest-i mey-i cām-1 tegāfũl haberũn̄ yok
- 4 Ruhsār-1 haṭ-āverdesin ol māh-cebĩnũn̄
Sen görmedũn̄ ey āyine bārĩ kederũn̄ yok
- 5 Yārũn̄ nice gündür ser-i kũyında sen  Āşım
Var ise senũn̄ eglenecek ğayri yerũn̄ yok

225

[mef̄ũlü mefāĩlü mefāĩlü feũlũn]

- 1 Dil  āşıkuñ olmış benüm ammā haberüm yok
anda seni görmüş yine cānā haberüm yok
- 2 Ba gerdenüme turrelerũn̄ halkası geçmez
Zencire düşürmüş beni sevdā haberüm yok
- 3 Bir mertebe almış beni şahbā-yı maḥabbet
Nāmũsdan ey  aql-1 hod-ārā haberüm yok
- 4 Zũlfũnde mi dil āh-1 zeneḥdāna mı düşmüş
Ol Yũsuf-1 güm-geşteden ařlā haberüm yok
- 5 Bũlbũl gibi feryād u figān itsem  aceb mi
Ol ğonçeden ey  Āşım-1 Őeydā haberüm yok

226

[mef̄ũlü mefāĩlü mefāĩlü feũlũn]

- 1 Bir bũlbũlem ammā gül-i nũkhet-figenüm yok
Bu bāğda hi bā iş-i seyr-i emenüm yok
- 2 Pervāne-i sũz-ũlfet-i  aşkum ğoñũl ammā
Bir Őem a-i pertev-figen-i encũmenüm yok

- 3 Ser-tâ-be-ķadem âyine-i mihr ü vefâyem
Ķarşumda velî tûṭi-i şîrîn-suḥanum yok
- 4 Gülzâr-ı ğamem eşk-i terüm ķaṭrelerinden
Bir ğayri yüzüm aķ ide berg-i semenüm yok
- 5 Ey bülbül-i şûrîde güzeldür gülüñ ammâ
Şîrîni-i nuṭķ-ı gül-i ğonçe-dehenüm yok
- 6 Ey Yûsuf-ı gül-ķihre yayılmazdı sirişķüm
Eṭrâfa velî südde-i beytü'l-ḥazenüm yok
- 7 Dâ'im yoluma gelmede eşk-i terüm ' Âşım
Andan hele bir ğayri benüm râh-zenüm yok

227

[*mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*]

- 1 Bir bülbülem ammâ gül-i bî-ḥâr-ı terüm yok
Bu dâğdan özge daḥi bir zîb ü serüm yok
- 2 Zülfeynüñ ile hep ser-i kūyuñda uçurdum
Ķanda gideyin şimdi meded bâl ü perüm yok
- 3 Ya' kūb-şifat beyt-i ḥazen n'ola ķalsam
Ol Yûsuf-ı gül-pîrehenümden ḥaberüm yok
- 4 Vâ' iz yanına tâcı koyup hoşça oturmuş
Mey-ḥânedede şimdi benüm ey şûfi yerüm yok
- 5 Dîvânımı tertîb idersem n'ola ' Âşım
Bu şafḥa-i eyyâmnda ğayri eşerüm yok

228

[*mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*]

- 1 Meh-rûları ol mihr-i cemâl itdi tefavvuk
İtse ne ' aceb mâh-ı nev ol mihre temelluk

- 2 Cān bezm-i ezelden berü cānāne çekermiş
Bilmezdi gönül itmese ger hāke ta' aşşuk
- 3 O günde bula diyü reh-i ' aşkına çeşmüm
Naḳdīne-i hūn-āb-ı dili itdi taşadduk
- 4 Hübān-ı cihān ğamzelerin ' aynuma almam
Zīrā nazarum gözlerüñe itdi ta' alluk
- 5 ' Āşım yürü hurşīd-şıfat pāyine yüz sür
Meh-rūları ol mihr-i cemāl itdi tefavvuk

ḤARFÜ'L-KĀF*

229

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Çerḫ-ı dūnuñ gerçi hiç mihr ü vefāsın görmedük
Hak cezāsın virsün ammā az cefāsın görmedük
- 2 Bülbülünde şevḳ yokdur güllerinde āb u tāb
Biz bu bāğ-ı köhnenüñ hiç bir şafāsın görmedük
- 3 Fenn-i tıbda gerçi çok taḳlīb-i evrāk eyledük
Derd-i ' aşkuñ ey dil ammā bir devāsın görmedik
- 4 Yok açılmış semt-i gülzār-ı şafāya revzeni
Bu serāyuñ āh ḳaşr-ı dil-güşāsın görmedük
- 5 Girye-engīz olmaya biñ derd ile germiyyeti
Biz bu bezmüñ bir şarāb-ı ğam-zidāsın görmedük
- 6 Eşk ü āhumla meger āmīziş itmişler gönül
Deşt-i ' aşkuñ mu' tedil āb u hevāsın görmedük
- 7 Gerçi gördük nazm-ı yārānda feraḫ-zā çok edā
' Āşım' uñ ammā edā-yı cān-fezāsın görmedük

*Başlık A: Ḳāfiyetü'l-kāf' iÜ

229 A 83a, İÜ 63a

6a Eşk ü: eşk-i iÜ

230

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Şikâyet ğamzedendür hep dil-i nâ-şadı söyletsek
Dilüñ ammâ bulur biñ cürmin o cellâdı söyletsek
- 2 Belî çok rahne görmiş tişesinden Bî-sütün ammâ
Neler gelmişdür anda başına Ferhâd'ı söyletsek
- 3 Hezârân cevri var âzârı çok bir luḫfı yok ammâ
Kabâhat bende ol şâh-ı sitem-mu' tâdı söyletsek
- 4 Neler söylerdi derd-i dâğ-ı dilden ney gibi cânâ
Bu mu' tâd-ı figân u nâle vü feryâdı söyletsek
- 5 Ne çeşminden ne müjgânından eyler şekve ey ' Âşım
Şikâyet ğamzedendür hep dil-i nâ-şadı söyletsek

231

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Rûy-ı dil-cûdur gül-i her dem bahârı ' âşıkun
Ṭurre-i pür-tâbdur zülf-i nigârı ' âşıkun
- 2 Hüzni hier-i sünbülünle ser-nigündür sebzesi
Kanda olsa bellüdür ey gül mezârı ' âşıkun
- 3 Ey gül-i ter ' andelîb-i bâğ-ı ḫasretdür n'ola
Âh u figân ile geçse rûzgârı ' âşıkun
- 4 Bâd-ı âhı hep ğubâr-efrâz-ı râh-ı derddür
Hiç açılsun mı dü çeşm-i eşk-bârı ' âşıkun
- 5 Varmayınca ḫâk-i pây-i yâre ey ' Âşım n'ola
Durmasa bir yerde eşk-i bî-ḫarârı ' âşıkun

232

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Cāna kār itdi gönülden ğam-ı ħasret giderek
Yine çığdı hele bağ mihr ü maĥabbet giderek
- 2 İrişür seng-i sitem yārdan ey dil bir gün
Sen görürsin ki ħonar başuma devlet giderek
- 3 Ey şeh-i ħüsn ü bahā māye-i derd-i ser olur
Derd-i her bāde-i pür-neşve-i naĥvet giderek
- 4 Ey gönül āfet-i cān-ı dü cihāndur şimdi
Daĥi bilmem ne olur söyle ol āfet giderek
- 5 Ğamze-i şūĥ ile ‘Āşım şaĥın ülfet itme
Seni başdan çıkarur mest ile şoĥbet giderek

233

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

- 1 Āĥ eyledüĝüm nāle vü eĝānı unıtduñ
Ey gül hele bu bülbül-i nālānı unıtduñ
- 2 Bād ile daĥi kuĥl-i ĝubār-ı ser-i kūyuñ
Göndermedüñ āĥ ‘āşık-ı giryānı unıtduñ
- 3 Ey Yūsuf-ı gül-pirehen-i mışr-ı teĝāfül
Bu mu‘tekif-i külbe-i aĥzānı unıtduñ
- 4 Ey dil der-i mey-ĥānede aşlā ne açıldıñ
Ne ĥod bu ğam-ı fürĥat-i cānānı unıtduñ
- 5 Döndüñ o büt-i ‘işve-gerüñ kūyına ‘Āşım
Var ise yine ‘aĥl-ı perişānı unıtduñ

232 A 83b, İÜ 63a

3b Derd-i her: Derd-i A

233 A 83b, İÜ 64a

234*

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Baħr-i cünün-ı 'aşka düşen mübtelâlaruñ
Bağmaz yüzine Kays gibi âşinâlaruñ
- 2 Ağyâr-ı bed-likâyâ vefâlar belâ imiş
Yoksa şafâ gelür baña ğayri cefâlaruñ
- 3 Derd-i belâ-yı hicr ile ğam-ĥânedede beni
İñletdi ĥayli ey der-i dil-ber şadâlaruñ
- 4 Ferş-i cinâna şanma sezâvâr ider seni
Mescid içinde şûfi ĥurı büriyâlaruñ
- 5 Mağbûţ-ı nây-ı sükker iderse 'aceb midür
'Âşım hemîşe ĥâmeñi şirîn-edâlaruñ

235

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

- 1 Toğrı söyle nedür ey nâvek-i cânân 'aceleñ
Menzilüñ yoksa ırağ mı ne bu her an 'aceleñ
- 2 Kays-ı zülfiyle muĥayyed mi seni itmişler
Duramazsın nedür ey 'ağl-ı perişân 'aceleñ
- 3 Dil-bere bâri du'âlar diyeyin şabr eyle
Nedür ey ĥançer-i merg-âver-i hicrân 'aceleñ
- 4 Ğam-ı hicrânda gibi sende metânet yokdur
Nedür ey zevĥ-i mey-i vuşlat-ı ĥübân 'acelen

234 İÜ 63b

*A nüshasında, hazırladığımız metinde bulunan 234-251. gazellerin bulunması gereken varaklar eksiktir. Bu eksikliğin nedenini tespit etmek için eseri yeniden incelediğimizde yapraklarında ve cildinde herhangi bir tahrifatın olmadığını gördük. Bu durum muhtemelen A nüshasının istinsahı sırasında dalgınlıkla istinsah edilen nüshanın birkaç yaprak birden çevrilmesinden ve müstensihin bunu farketmemesinden kaynaklanmıştır (O.K.).

235 İÜ 63b

- 5 Gösterür baht-ı siyāhuñ haıı geldükde ruñın
Bitmez iş yok nedür ey ‘ Āşım-ı giryān ‘ aceleñ

236

[mütefā‘ ilün fe‘ülün mütefā‘ ilün fe‘ülün]

- 1 Kānı ol zamān ki dostum yoluña şitāb iderdüñ
Sana ben selām virsem baña sen ‘ itāb iderdüñ
- 2 Kānı ol zamān ki ey şūh bu ‘ izār-ı haı-ñümüde
Dağı tebhāle iken elüñi niķāb iderdüñ
- 3 Kānı ol zamān ki şeb-tā-be-seher ben āh iderdüm
Sen ise çerāğ-ı haıırla şafa-yı h‘āb iderdüñ
- 4 Kānı ol zamān ki ben nüş-ı dem-i dü çeşm iderdüm
Sen ise çemende düşmenle dem-i şarāb iderdüñ
- 5 Kānı ol zamān ki ey ‘ Āşım-ı zār bezm-i ğamda
Dili geh piyāle gāhı ney ü geh rebāb iderdüñ

237

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

- 1 Ey dil ser-i zülf-i büt-i sımın-bere düşdüñ
Şad reşk ü hased haı bu ki nāzük yere düşdüñ
- 2 Yolsuzlük idüp ey dil-i ser-mest-i maħabbet
Dün sāye-şıfat ħāk-i reh-i dil-bere düşdüñ
- 3 Naıd-i tarab-ı ‘ ālem-i āb elde dururken
Zāhid ne ‘ aceb dağdağa-i kevsere düşdüñ
- 4 Ey bıkı-i muġān dün gice zühhāda mı varduñ
Dünden beri ey dün ķarın dillere düşdüñ

---

236 İÜ 63b

2b Vezin kusurlu

237 İÜ 64a

- 5 Ey şâhid-i ma' nâ seni ğarķ-ı güher eyler
 ' Âşım gibi bir merd-i güher-pervere düşdüñ

238

[mef'ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün]

- 1 Bezm-i ezelde biz daħi bed-nâm-ı ' aşķ idük
 Ya' nî esîr-i bâde-i gül-fâm-ı ' aşķ idük
- 2 Sührâb u Zâl u Rüstem añılmazdı biz ise
 Çeşm-i bütânla nice kişver-i Sâm-ı ' aşķ idük
- 3 Şayyâda dâm u dâne daħi yâd idi gönül
 Bizler esîr-i dâm-ı ğam-encâm-ı ' aşķ idük
- 4 Degmiş degüldi dest-i hezâra ayâĝ-ı gül
 Biz mest-i ser-girân-ı mey-i câm-ı ' aşķ idük
- 5 Mecnûn kadehçesin daħi görmiş degüldi biz
 ' Âşım'la kâse kâse sem-âşâm-ı ' aşķ idük

239

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Nîĝâh-ı dâd-ĥ'âh-ı ĝâh ĝâhumdan mı incindüñ
 Yaħud cânâ nevâ-yı âh-ı şâhumdan mı incindüñ
- 2 Beni iķdâm öldürmege tâm itmişken el çekdüñ
 Efendüm nazra-i ta' cîl-ĥ'âhumdan mı incindüñ
- 3 Yine ey nev-nihâl-ı bâĝ-ı nâz aĝyâra meyl itdüñ
 Nedür bādî vü bā' iş bād-ı âhumdan mı incindüñ
- 4 Niçün yüz döndürürsin benden ey dāmân-ı cânânum
 Aķan ĥün-ı dil-i ĥasret-penâhumdan mı incindüñ

238 İÜ 64a

Veziñ kusurlu

239 İÜ 64a

- 5 Ne var alsañ ele cānā diseñ ey hātır-ı ʿĀşım
Perişānī-i gīsū-yı siyāhumdan mı incindün

240

[feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün]

- 1 ʿĀşıkum nāle benüm ebru-yı pür-tāb senün
Rū-be-rū āh benüm hānçer-i zehr-āb senün
- 2 Ey felek itme bu nā-şadı esir-i fūrkat
Ruḥ-ı dil-dār benüm mihr-i cihān-tāb senün
- 3 O gülün alma lebin ağzuña ey murğ-ı çemen
Leb-i dil-dār benüm gonçe-i sir-āb senün
- 4 Zülf-i zāhid-meniş [ol] yāre haṭ-ı leb dirmiş
Meclis-i devr benüm gūşe-i mihrāb senün
- 5 ʿAceb ağyārı bu taḫsīm ider mi maḥzūz
Sen büt-i şūḥ benüm ʿĀşım-ı bī-tāb senün

241

[mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün]

- 1 Getürdün kūy-ı dil-berden ğubār ey bād hoş geldün
Beni kuḥl-i ḥaremle bolca itdün yād hoş geldün
- 2 Doḫındün mı dil-i keyvāna yāri ʿarşa varduḫda
Hele ey tır-i tiz-i āh-ı āteş-zād hoş geldün
- 3 Ayağın öpdüğümde pır-i ser-müstağrebānuñ
Tutup elden didi ey kâbil-i irşād hoş geldün
- 4 Kim istişkāl ider ey ğam seni şādī mi var dilde
Yerüñdür ey enīs-i hātır-ı nā-şād hoş geldün

240 İÜ 64b

241 İÜ 64b

3a Vezin kusurlu

- 5 Buluşdum ol gül-i gül-bün-ferûr-ı hüsne ey ‘ Âşım
Didi ey bülbül-i revnağ-dih-i feryâd hoş geldün

242

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Sen ey âhû raķīb-i seg-menişle ülfet itmezdün
Degüldün böyle vaḥşî bizden evvel vaḥşet itmezdün
- 2 Bileydün çekdügüm şeb-tâ-seḫer devletlü sulṫānum
Bu deñlü ey baña taḫmîl-i kâbûs-ı belâ-yı fūrķat itmezdün
- 3 Bizi dil-beste-i ġisû iden dil-dâr[1] görseydün
Bu deñlü ey ecel dil-ḫastegāna şiklet itmezdün
- 4 Bileydün keşret-i rindān içinde ‘ âlemi zâhid
Mişâl-i bûm her dem ârzû-yı vaḫdet itmezdün
- 5 Eger ‘ Âşım saña ey ‘ andelîb ‘ arz-ı melâl itse
Çemende şekve-pervâzî-i farṫ-ı miḫnet itmezdün

243

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 Dil ġamun bir bir saña söyler ziyândur ḫaçerün
Ḥâşılı bir mâlik-i ḫüsn-i beyândur ḫaçerün
- 2 Ḳurtılır bir demde nûş itse büt-i hicrândan
Bir mübârek âb-ı cān-baḫş-ı revândur ḫaçerün
- 3 Ârzû itmezdi ‘ aşık mû-miyānuñ ḫaçmaġa
Dem-be-dem ey şūḫ ammâ der-miyândur ḫaçerün
- 4 Gāḫ serde gāḫ dilde gāḫ şaḫn-ı sîned
Aña yer itsem n’ola bir yār-ı cāndur ḫaçerün

242 İÜ 64b

2a çekdügüm şeb-tâ-seḫer: metinde şeb-tâ-seḫer çekdügüm

243 İÜ 65a

- 5 Sīne-i ‘Āşım’da bağ biñ zağmı vardır bür kadar
Ey şeh-i ser-mest-i nağvet al kandur hañçerüñ

[ĤARFÜ’L-LĀM]*

244

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Güft ü gūy-ı derd-i ğamda hem-zebānumdur göñül
Ĥāsılı kuhsār-āsā hem-fiĝānumdur göñül
- 2 Dem-be-dem dökse bu yüzden sīneye eşk-i terin
Vechi vardır vāķıf-ı derd-i nihānumdur göñül
- 3 Benden ayrılmaz ğam u şādīde hem-demdür baña
Ĥāşılı dīrine yār-ı mihrbānumdur göñül
- 4 Çok degüldür nağd-i eşküm ĥake döksem dem-be-dem
Bir dükenmez turfe genc-i şāyegānumdur göñül
- 5 Şāh-ı heft-iķlīm-i derdüm ‘Āşım-ı ĥoş-dem gibi
Meclis-ārā bir nedīm-i güfte-dānumdur göñül

245

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Vaşlla ĥūñ-ābe-riz olmak bir ‘ālemdür göñül
Ĥicr ile kan dökme am mā başķa bir demdür göñül
- 2 Ehl-i ‘aşķuñ ĥātırı ĥālī midür ğamdan hele
Zerre şıĝmazdı feraĥdan şöyle pür-ĝamdur göñül
- 3 Āstānında kalurmuş eşk-i çeşmi ‘āşıķuñ
Āh am mā ol şeh-i ĥūñ-ābe maĥremdür göñül

*Başlık: Ĥāfiyetü’l-lām’ İÜ

244 İÜ 65a

245 İÜ 65a

- 4 Senden evvel yüz sürermiş h̄āk-i pāy-i dil-bere
İtmesün artık bu cevri eşk-i terümdür göñül
- 5 Pîç ü tâb-ı ʿÂşım-ı dil-ḥasteye bāʿi ş niye
İmtidād-ı şām-ı hicr-i zülf-i pür-ḥamdur göñül

246

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

- 1 ʿAql u fikr ü şabrumuz gibi perişāndur göñül
Var ise āşüfte-i gīsū-yı cānāndur göñül
- 2 Kanda varsa bir gül-i ter bülbül-i şūrīde-veş
Dem-be-dem yād-ı ruḥ-ı pākūñle nālāndur göñül
- 3 Tāze tāze dāğ-ı h̄ün-ālūd dūd-ı āhla
Şimdi reşk-i lālezār u sünbülīstāndur göñül
- 4 Kanda varsa baḫ hevā-yı sünbül-i cānāneden
Dem-be-dem ebr-i bahārī gibi giryāndur göñül
- 5 İtmez itfā çāk-i sīnemden dökilse baḫr-i eşk
Āteş-i ʿaşḫ ile ʿÂşım şöyle sūzāndur göñül

247

[mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün]

- 1 Yine gitdi koyup gül gibi rengin lānesin bülbül
Düketdi var ise ol yerde āb u dānesin bülbül
- 2 Degül gülşende yer yer kaḫre-i h̄ün-ābe-i çeşmi
O zey(i)n itdi kilik-i laʿl ile ferş-ḥānesin bülbül
- 3 Şalınduñ ḫār ile ey gül açıldıñ bād-ı eşhāra
Niçe zabḫ eylesün āh-ı dil ü dīvānesin bülbül

246 İÜ 65b

4b ebr-i: metinde ebr ü

247 İÜ 65b

- 4 N'ola Şeh-perlerin ęaldursa derde ęarŐu ey nergis
Yaman gözden Şağınur hāŐılı cānānesin bülbül
- 5 Degüldür penęesinde verd-i pr-Şebnem meger ' AŞım
Tutar elde ' arakla bir ęolu peymānesin bülbül

248

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Başum üzre āh-1 dd-1 pr-Őerār eksük degül
Var ise sīnemde nār-1 ' aŐķ-1 yār eksük degül
- 2 Zülf-i dil-ber de perīŐān itmede hep dilleri
HāŐılı ' uŐŐāķa cev-r-i rüzgār eksük degül
- 3 Ey gönül böyle geęermiŐ rzgārı ' aŐıķuñ
HāŐır-1 zārında her dem pr-gbār eksük degül
- 4 Tāzelerden ky-1 dil-ber olmasa hāli n'ola
Ey gönül bāĝ-1 cihān içre bahār eksük degül
- 5 Fikr-i vaşf-1 la' l-i cānān ile ' AŞım rz [u] Şeb
Destmzde hāme-i cevher-niŐār eksük degül

249

[mef' l fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün]

- 1 Āh itmesün mi ey gül-i ter ' andelīb-i dil
Baķ āb u tābına niçe ęalsun Őekīb-i dil
- 2 Sen Őh-1 kīne-cya ben aŐfte olmadın
Her dem bu yüzden aķmadı eŐķ-i ĝarīb-i dil
- 3 Ey ęa' ne-sāz-1 her bt-i Farhār u deyr-i ęīn
Sensin bu naķŐ-1 dil-keş-i hsnnle zīb-i dil

248 İ 65b

2b cev-r-i: metinde cev-r-

249 İ 66a

1b tābına: metinde tābuña

- 4 Murğ-ı hezâra kendi maķâmın unıtdurur
Şevk-i ruķuñla nağme-i hâtır-firîb-i dil
- 5 Geh vaşl dost gâhi firâķ âşinâ olur
‘Âşım bilinmedi dağı sırr-ı ‘acîb-i dil

250

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 Deşt-i ‘aşķuñ âh-ı bād-ı bāmdādîdür gönül
Vâdi-i mihr [ü] maķabbet başķa vādîdür gönül
- 2 Ol kemāndâr ebru anuñ gūşesinden düşdügi
Hişşe-i ‘uşşâķa sehm-i nâ-murādîdür gönül
- 3 Dâmen-i zülfi degül îķâz nâr-ı fitneye
Bâ‘ iş ancaķ itdügüñ bu âh-ı bādîdür gönül
- 4 Bîkr-i ‘işmet-perver-i pîr-i muğânı kim görür
Şimdi ancaķ şād iden rindânı adıdır gönül
- 5 Cevher-i cân bezl ider gencūr derd-i ‘aşķa iş
Yoķsa naķd-i eşki virmek resm-i ‘âğîdür gönül
- 6 Şubķ-ı maķşer ibtihâc-ı ‘azm-i hulde benzemez
Şâdi-i nev-rüz-ı vuşlat başķa şādîdür gönül
- 7 Âh böyle çekdüren âh-ı derûnın ‘Âşım’uñ
Şâm-ı hicr-i zülf-i dil-ber imtidâdıdır gönül

251

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 İñledürsin kûhsârı şöyle nâlânsın gönül
Var ise bîmâr-ı derd-i hicr-i cânânsın gönül
- 2 Başuñ üzre sünbül-i dūd-ı derûn eksük degül
Bellü kim âşüfte-i zülf-i perişânsın gönül

- 3 Şu gibi aqsan ‘aceb midür hemîşe semt semt
Mâ’il-i reftâr-ı her serv-i hıramânsın gönül
- 4 Çāk-i sinemden sirişküm itmedi itfâ seni
Var ise nâr-ı ğam-ı ‘aşk-ile sūzânsın gönül
- 5 Mübtelâ-yı derd-i ‘aşk olduñ meger ‘Āşım gibi
Kanda olsan gâh nâlân gâh giryânsın gönül

252

[mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

- 1 Nişânda dilde müje çeşm ü ebruvân ğâfil
Atıldı tîr-i kazâ şaş ile kemân ğâfil
- 2 Pesend-i ‘arz-ı cemâline ol perî-rüyuñ
Leţâfetinden olur taraf-ı çeşm-i cân ğâfil
- 3 Zuhûr-ı nev-hta-ı ruhsâr-ı tâbdârından
Dü çeşm nazra-ver-i fitne-i zamân ğâfil
- 4 Nezâket-i suhan-ı dil-rübâya meftûnem
Ki andan oldu dehen bi-haber zebân ğâfil
- 5 Şu resme za‘ f u tehfüt tenümde var ‘Āşım
Güzâr-ı âh-ı dilümden ğam-ı nihân ğâfil

253

[mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün]

- 1 Ne sırdur bu açıldı ğonçeler nev-rûzdan evvel
Fiğâna geldi murğ-ı nâle-ver nev-rûzdan evvel
- 2 ‘Aceb mi ‘aynına almazsa nergis feyz-i nev-rûzı
Ki bâğ-ı hulde döndi deşt-i der nev-rûzdan evvel

252 A 84a, İÜ 66a

4a suhan-ı: suhan ü iÜ

253 A 84a, İÜ 66b

- 3 Derûn-ı lâlenüñ sevdâsı birden depreşüp urdı
Ayağına çemen kevr (?) bağlar nev-rûzdan evvel
- 4 Telef-sâz-ı hevâ eyler çemende ehl-i gülşen de
Görürsin qalmaya hiç şim ü zer nev-rûzdan evvel
- 5 Sehî-ğad tâze-rüyânı görüp raqş itdi şevğinden
Çemende her nihâl-i verd-i ter nev-rûzdan evvel
- 6 Ve bi'l-cümle dil-i taqvâyı zâhid dâğ dâğ itdi
Bu tâb u verd-i câm-ı bî-keder nev-rûzdan evvel
- 7 N'ola güftâra gelse 'andelîbân-ı serây ey dil
Mişâl-i 'Âşım-ı şâhib-hüner nev-rûzdan evvel

254

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Güller açıldı açar derd-i nihânın bülbül
Söyler artık tutamaz hiç lisânın bülbül
- 2 Jâleden bâğda bir hoşça şuyın virmişdür
Hâreden şalsa ne 'ucb tîğ-ı zebânın bülbül
- 3 Boşanursam hele feryâda ğam-ı rûyuñla
Unıdur bâğda ey gül bu figânın bülbül
- 4 Bâğbân gonçeleri sebze ile bağlamasun
Çünkü 'arz itmededür rişte-i cânın bülbül
- 5 Câm-ı gülden 'arağ-ı şebnemi nüş eylemese
Şubh-dem açmaz idi hiç dehânın bülbül
- 6 Bâğbân el yudı gülzârda kağ' -ı gülden
Dökdi saçdı şu kadar eşk-i revânın bülbül
- 7 Gül kulağ tutmaz idi itmese taşşıl eger
Benden 'Âşım hele bu hüsn-i beyânın bülbül

255

[*mef^uülü fâ'ilätü mefâ'îlü fâ'ilün*]

- 1 Çok âh itdi bülbül-i luḫf ârzü-yı dil
Göstermedi o ḡonçe velî âh rüy-ı dil
- 2 Toldı şarâb-ı nâb ḡam-ı 'aşk-ı yâr ile
Almaz mey-i neşâtđan artık sebû-yı dil
- 3 Ol serv-i nâzum ayaḡına ideli revân
Enhâr-ı ḡulde nâz ider oldı bu cüy-ı dil
- 4 Ey ḡam biz anı işidürüz çin-i turreden
Sînemde itmede bî-hüde hep cüst ü cüy dil
- 5 'Āşım bahâr-ı ḡamda gedâyâne 'âşıkı
Şunsa o şâh-ı nâza n'ola nâz-ı büy-ı dil

256

[*fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün*]

- 1 Nev-bahâr irdi yine bir tâze dâḡ ister ḡönül
Dâḡ ammâ dâḡ-ı reşk-i verd-i bâḡ ister ḡönül
- 2 Bu ayaḡ el virmez aşlâ ḡâr-ender-ḡârdur
Ṭayy-i deşt-i derde bir ḡayri ayaḡ ister ḡönül
- 3 Şâh-ı ḡamda râh ile derd-i derûnı var iken
Hiç bu nevbetde ne ṭabl u ne otaḡ ister ḡönül
- 4 Vir metâ'-ı vaşl için pişin-i naḡd-i cânı
Çâr-sû-yı 'aşkda bâzâr-ı şaḡ ister ḡönül
- 5 Ḥayret-ender-ḡayrete 'Āşım düşürdüm kendümi
Ne vişâl-i yâr mümkün ne ferâḡ ister ḡönül

255 İÜ 66b

4a çin: metinde ḡin

4b Vezin kusurlu

256 İÜ 67a

HARFÜ'L-MİM*

257

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Nice demdür muķīm-i sīne-i bī-kīnemüzdür ğam
Ezelden ašinā bir hem-dem-i dīrinemüzdür ğam
- 2 Yeri olsa 'aceb mi başumuzda ey hezār-ı dil
Gül-i gül-bün-fürüz-ı gülsitān-ı sīnemüzdür ğam
- 3 'Aceb mi gevher-i cān gibi hıfz itsen anı ey dil
Derūn-ı sīne-i vīrānede gencīnemüzdür ğam
- 4 N'ola her dem şurāhī-veş bizümle olsa hem-zānū
Me'al-i neşve-i cām-ı mey-i dūşīnemüzdür ğam
- 5 Bizümle rū-be-rū olsa dem-ā-dem Vechi-vār 'Âşım
Ki bir tūṭī-i mışr-ı miḥnetüz āyīnemüzdür ğam

258

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 O māhuñ āteş-i 'aşkından āh-ı şu' le-bār itmem
Cihāna mihr-āsā sūz-ı sīnem āşikār itmem
- 2 Yüze ne'm var ise ol dem çıkar bu dīdeden ey dil
Anuñçün künc-i ğamda ārzū-yı yār itmem
- 3 Görinmez 'aks-i verd-i ṭal' at-ı serv-i hırāmānuñ
Budur bā' iş ki seyr-i cūybār-ı hoş-kenār itmem
- 4 Gülüm yok bir şikeste-per hezār-ı bī-nevāyem ben
Bu bāğ içre anuñçün ārzū-yı nev-bahār itmem
- 5 Benüm her bir sözüm bī-şübhe irdi ḥadd-i i' cāza
Ben ammā bir zamān nazmumla 'Âşım iftiḥār itmem

*Başlık A: Kāfiyetü'l-mīm' İÜ

257 A 84b, İÜ 69a

1a Nice demdür: Şebān-rūzī A

258 A 84b, İÜ 70a

259

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Yok kararum turmazam bir yerde yāri görmesem
Olmasam āşüftesi ol şūhı bārī görmesem
- 2 Kūh-ı derd ü deşt-i ğamda çekdügin Ferhād u Qays
Ben de bilmezdim o şūh-ı şivekārı görmesem
- 3 Gözlerüm nemnāk olur ey māh bārī rü-be-rü
Hicr-i ruhsāruñda mihr-i tābdārı görmesem
- 4 Her güli aḡker nihāli naḡl-i mātemdür baña
Şahn-ı gülşende o serv-i gül-^ç izārı görmesem
- 5 Tāzelendi eski derd-i hicr-i yār-i gül-^ç izār
Gönçelerle bārı ey ^ç Āşım hezārı görmesem

260

[mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün]

- 1 ^ç Aqlum var iken turre-i cānānemi görsem
Kendüm hele kayd-ı dil-i dīvānemi görsem
- 2 ^ç Aqlum gider ey dil olurun şöyle siyeh mest
Her qanda ben ol gözleri mestānemi görsem
- 3 Dünyāya deger cevhere şan mālİK olurdum
Qoynumda eger ol dür-i yek-dānemi görsem
- 4 Düşse dile tāb-ı ruḡı şad çāk tenümden
Mihr ile münevver yine kāşānemi görsem
- 5 Elbette gelür ḡātır-ı zāra dil-i ^ç Āşım
Ğam-ḡāne-i pür-vaḡset-i vīrānemi görsem

259 A 85a, İÜ 69a

3a olur ey māh: oldı āh māh İÜ

260 A 85a, İÜ 70a

261

[mef̣'ülü mef̣'îlü mef̣'îlü fe'ülün]

- 1 Baḡ dīde-i pür-ḡünuma peymāneye döndüm
Bu na' ra-i dilden ise mey-ḡāneye döndüm
- 2 Hep āhla taḡrīk iderin ḡalka-i zülfün
Zencīr ile oynar ben o dīvāneye döndüm
- 3 Nālemden eger añlamaduñsa beni bir ḡoş
Baḡ sīne-i pür-dāḡuma cānā neye döndüm
- 4 Dil derd ile pür sīne ise āhla ber-bād
Bu 'aşḡla gencīne-i vīrāneye baḡ
- 5 Ebnā-yı zamāne arasında hele 'Âşım
Bu nazm-ı dil-āvīz ile bīḡāneye döndüm

262

[mef̣'îlün fe'îlātün mef̣'îlün fe'îlün]

- 1 Bu dāḡ-ı nevle dil-i bī-ḡararı söyletdüm
Yine ḡül-i ter ile baḡ hezārı söyletdüm
- 2 Açıldı ḡonçe-i rengīni 'andelīb-i dilün
Çemensitānda ol ḡül-'izārı söyletdüm
- 3 Kesilmedi ser-i zülfün ḡikāyeti gerçi
Bütün gice dil-i āşüftekārı söyletdüm
- 4 Getürmemiş biri nār-ı firāḡuña ḡāḡat
Cihānda ben nice biñ kühsārı söyletdüm
- 5 Ne ḡam bu dār-ı fenādan gidersem ey 'Âşım
Felekde nāmumı nazm-ile bāri söyletdüm

---

261 A 85a, İÜ 67a

262 A 85b, İÜ 70b

3a ḡikāyeti: ḡikāyesi İÜ

263

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Nev-bahār irdi gelün gül gibi ḥandān olalum
Bülbüle karşı çemenlerde ğazel-ḥvān olalum
- 2 Sebzeler sünbül-i müşġine yine şarmaşdı
Biz de dil-beste-i ġisü-yı perişān olalum
- 3 Āteş-i şem‘ -i ruḥ-ı dil-bere pervāne-şıfat
Yaçalum bāl u peri her gice sūzān olalum
- 4 Zülf-i cānān diyerek deşt-i cünūna düşelüm
Ḳays-ı dīvāne gibi silsile-cünbān olalum
- 5 Rūzgār āḥir ider kuḥl-i dü-çeşm-i ḥūrā
Bizi ey cism-i ġubār [kim] reh-i cānān olalum
- 6 Çerḥ-i dūn baḥr-i sirişk üzre ḥabāba dönsün
Şöyle ey dīde ġam-ı hicr ile giryān olalum
- 7 Dāġdār eyleyelüm sīnemüzi ey ‘ Āşım
Dem-be-dem sūz ile neyler gibi nālān olalum

264

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

- 1 ‘ Ālemde vefāyı ġam-ı bī-kīnede buldum
Her dem dil ile hem-dem anı sīnede buldum
- 2 Bī-girye ḳurı āhla ey dil ele girmez
Nīl-i güher-i vuşlatı naḳdīnede buldum
- 3 Gördüm nice meh-rūyı felekde senün ammā
Ey māḥ nazīrūn yine āyīnede buldum
- 4 Bi’llāḥ eşer-i mu‘cize-i ‘ İsi’yi zāhid
Ol şūḥla nūş-ı mey-i dūşīnede buldum

---

263 A 85b, İÜ 67b

264 A 85b, İÜ 67b

- 5 Dil-çāk ise ‘Âşım suhanumdan n’ola lü’lû
Bu gevheri ṭab‘um gibi genc̄inede buldum

265

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Āḥ-ı derd-i ḥasretüñde rāḥat-ı cān bulmadum
Ben o derde ölmeden bir ḡayri dermān bulmadum
- 2 Naḡd-i eşkümle ḥisāb itdüm geḡen eyyāmumı
Ḥāsılı şādān olam ‘ömrümde bir an bulmadum
- 3 Cūy-ı eşküm gibi aḡsun dilde ḥāk-i pāyine
Sen ḡadar ‘ālemde bir serv-i ḥırāmān bulmadum
- 4 Yāre ḡanlar aḡladum ammā o demlerden beri
Reh-güzerde ruḡşat-ı taḡbīl-i dāmān bulmadum
- 5 Āḥ idüp baḡdum o zūlf-i müşḡ-būya mū-be-mū
Ḥāṭır-ı ‘Âşım ḡadar cānā perişān bulmadum

266

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Şataşdı derd ü ḡama şād gördüḡüñ ḡöñlüm
Hezār kaydı var āzād gördüḡüñ ḡöñlüm
- 2 Yıḡıldı ḡamla güzergāḡ-ı āhdur şimdi
Yerinde yel eser ābād gördüḡüñ ḡöñlüm
- 3 Yatur fiḡān-kede-i tende şimdi dem-beste
Enīs ü nāle vü feryād gördüḡüñ ḡöñlüm
- 4 Düşürdi kendüyi dām-ı belā-yı ḡirmāna
Kemend-i āhla şayyād gördüḡüñ ḡöñlüm
- 5 Ḡamuñla nāle-künān şimdi ḡün iḡer sākī
Sürūd u bādeye mu‘tād gördüḡüñ ḡöñlüm

- 6 Sezā degül dađı dersin cünūna her anda
Kemāl-i aqla ũstād grdüđüñ gönlüm
- 7 Ğam-ı firāla ğurbetde āşinā oldı
Vaanda Āşım aa yād grdüđüñ gönlüm

267

[fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ilün]

- 1 Ne'mden incindi şeh-i işve-penāhum bilmem
Ħazer ũzre olayın āh günāhum bilmem
- 2 Kim perestiş ider ol mihr-i cihān-ārāya
Kim alur hāle-i āĝuşa o māhum bilmem
- 3 Ğam-ı hāl ü ħa-ı dil-ber ger uzarsa āĥir
Nic'olur āh benüm hāl-i tebāhum bilmem
- 4 Beni öldürdi hele ħasret-i cāngāh ammā
O cefākāra alur mı benüm āhum bilmem
- 5 Beni nā-kām-ı ħuzūr itmede ey Āşım-ı zār
Sebeb-i dūşmeni-i baĥt-ı siyāhum bilmem

268

[mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün]

- 1 Bġgāne gönlümüz gibi yo ey şafā-yı ğam
Ħüzne muĥib neşāta adū āşinā-yı ğam
- 2 Ey āh söyle zühreye gesün sürüddan
Bi'llāh keder virür baa ğayr-i nevā-yı ğam
- 3 Gelsün mey-i elem ielüm bezm-i ħüznde
Bāĝ-ı cihānda var ise pür-mübtelā-yı ğam

267 A 86b, İÜ 67b

1a Ne'mden: Neden A / olayın: olmayam İÜ

3a uzarsa: uzanursa İÜ

268 A 86B, İÜ 68a

- 4 Murğ-ı dilüm bu sîne-i pür dâğı bulmasa
 Çanda bulurdı gülşen-i hâtır-güşâ-yı ğam
- 5 Bu nazm-ı sūz-baḥş-ı dil-i ehl-i derdden
 ‘Âşım bilindi dilde ki var ibtilâ-yı ğam

269

[mef̣’ülü mefâ’îlü mefâ’îlü fe’îlün]

- 1 Eflâki biribirine katdı benüm âhum
 Ammâ daḥi der-ḥ’âb-ı girân baht-ı siyâhum
- 2 Şebnem dökilür şanma mezârumda seḥerde
 Ağlar ğam-ı hicrûnle o ḥum-geşte giyâhum
- 3 Âvîhte-i kâkül-i müşgînün olurдум
 Ey ser-keş eger boynuña olmasa günâhum
- 4 Her şeb nice biñ dîde ile muntazır eflâk
 Çıkmaz mı diyü manzara-i tâka o mâhum
- 5 Eşküm dökilür dem-be-dem ammâ yine ‘Âşım
 Ruḥsârını pür-âteş ider tâb-ı nigâhum

270

[mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün]

- 1 Ya qaldur ḥâk-i fūrkatden ya pâ-mâl eyle sulṭânüm
 O ḥâl üzre qoma bu zârı bir ḥâl eyle sulṭânüm
- 2 Diyâr-ı fūrkatün âb u hevâsından ‘alîl oldum
 Ya öldür yâ diyâr-ı vaşla işâl eyle sulṭânüm
- 3 Sirişküm ‘izz ü rif atden cüdâ bir bî-nevâ ancaḥ
 Şataşduqça seni yollarda iclâl eyle sulṭânüm
- 4 Gelürseñ tende cânüm var iken evvelce tîrûnle
 Şifâ-yı şadr olur peygâmuñ irsâl eyle sulṭânüm

- 5 Ne mümkin vuşlat ammā bāri bu dil-ħaste-i hicrñ
Olinca va‘ de-i vuşlatla iđfāl eyle sultānum
- 6 Nesīm-āsā dil-i āvāremz gezmekde kyuñda
Ėam-ı zülfüñle bāri anı iřđāl eyle sultānum
- 7 Ėazān-ı frķatñ biñ şekle ķoyımıř ‘ Āřım-ı zāri
Gel ‘ ayn-i ibret-ile seyr-i eřkāl eyle sultānum

271

[mef‘l mefā‘l mefā‘l fe‘ln]

- 1 řanmañ ten-i bī-tāb u tüvānumdan uşandum
Bu Ėam-kede-i köhnede cānumdan usandum
- 2 Gördüm eşer itmez o gülüñ gşına girmez
Bülbül gibi āħir bu fiđānumdan uşandum
- 3 Yābāna daħi atsa anı tr miřāli
Bu dil dimez ol ķařı kemānumdan uşandum
- 4 Ne‘m ķaldı bu demde ķurı cismümde ķabādan
Ey çeşm-i term eşk-i revānumdan uşandum
- 5 Kilik-i d zebānum gibi ey ‘ Āřım-ı bī-dil
Taħrr-i Ėam u derd-i nihānumdan uşandum

272

[mef‘l mefā‘l mefā‘l fe‘ln]

- 1 řanmañ ki reh-i ‘ ařķda bir cān ile ķaldum
Gitdi o da ancaķ Ėam-ı cānān ile ķaldum
- 2 Bir berķ idi şan gitdi gözüm nrı nazardan
Ben ebr-şıfat dde-i giryān ile ķaldum

---

6 İ‘de yok

271 A 87a, İ 68a

272 A 87a

- 3 Pervâne yanup şem^ç a döğündi şeb-i ğamda
Ben āh yanarken dil-i sūzān ile aldum
- 4 an aqladı sākī ğam-ı hicrān-ı lebūnden
Bir şeb yaluñuz cām-ı dıraḡşān ile aldum
- 5 Söz ^ç Âsım-ı hoş-gūyuñ imiř didi ğazelde
Tenhā gice bu kilik-i suḡandān ile aldum

273

[mefā' ilūn fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilūn]

- 1 Nemi siriřkden özge niřār idem melegūm
Yanuñda cān u göñül var mı ğayri mā-melekūm
- 2 O mīr-i ḡüsn ü bahāsın ki bende var ḡaber
Olurdu bende saña Yūsuf-ı yegāne begūm
- 3 Metā^ç-ı mihr ü vefāyem velī kesādum var
Yüzümde atre-i eřk-i ḡulūřdur içegūm
- 4 Neler eker ğam-ı hicrūnden ey řanem görsen
Açılsa āh saña mübtelā olan yüregūm
- 5 ^ç Aceb mi rāh-ı niyāza düşersem ey ^ç Âsım
Semend-i āhla gül-gūn eřkdür yedegūm

274

[fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn]

- 1 Beni eyledi ferāmūř yine var ise efendūm
Dimez oldu ğāh u bī-ğāh nicedür o derdmendūm
- 2 emen-i ğam-ı firāḡuñ benüm ol hezār-ı zārı
Beni reřk-i bülbul itdi bu fiġān-ı dil-pesendūm

273 A 87b, İÜ 68a

2b yegāne: āh İÜ

274 A 87b, İÜ 69b

- 3 İki dāne ħāl-i rüyuñ hevesiyle zülfe düşdüm
Ayağum duzağa koydum çü tıyūr-ı āh-ı gendüm
- 4 O nigāh-ı bī-amānī gibi zūr-bāz yoğdur
Düşürür anuñla birden nice Sām'ı şeh-levendüm
- 5 Dil-i zārumı düşürdüm yine ben o şūħa ' Āşım
Seni bilmezem nihāyet hele anı ben begendüm

275

[mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn]

- 1 Çeşmüm ne ' aceb dökse le'ālī-i nazīmüm
Bir sencileyin kıalsa gerek dürr-i yetīmüm
- 2 Şeh-rāh-ı kadīm-i ğamı başmaz mı çemenler
Öldükde bu miñnet-zede ey yār-ı kadīmüm
- 3 Ben tuħfe şeh-i tāc-ver-i mülk-i cününem
Mecnün gibi var belki biñ āşüfte nedīmüm
- 4 Gösterdi sır-ı kākūli țarf-ı külehinden
Selb itdi zārāfetle benüm ' aql-ı selīmüm
- 5 Luțfuñda terenniye sezā ' Āşım-ı zāruñ
Bir pāre kıuluñdur senüñ ey şāh-ı kerīmüm

276

[mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn mefā' ilūn]

- 1 Meger olmuş esīr-i zülf-i müşğīn-i dü-tā ' ālem
Dil-i zārum gibi itmiş görüñ meyl-i Ĥıțā ' ālem
- 2 Daħi ol Yūsuf-ı mışr-ı cemāli görmemişlerdür
Anuñçün dem-be-dem eyler melāmet hep saña ' ālem
- 3 Hele ben gördüğüm bu ğurbet-i fūrkatde ' ālem yoğ
Şebi Kıadr olsa ruzı ' id-i ferruħ-āşinā ' ālem

- 4 Revā mı ben qalam ancak ŧeb-i deycür-ı fürqatde
Ola mihr-i cihān-tāb-ı ruħuñdan pür-ziyā ‘ālem
- 5 Bu gün dāru’ŧ-ŧifā-yı kŧy-ı yāre vardum ey ‘Āŧım
Benüm gibi meger hep derd-i ‘aşqa mübtelā ‘ālem

277

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

- 1 Dil ü cān u tenümden çekdüm el cānāneden çekmem
Serümden de ayağ-ı sāki-i mey-ħāneden çekmem
- 2 Ben ol ser-mest-i ŧaħbā-yı tecāsür-baħŧ-ı sevdāyem
Miŧāl-i turre-lerziŧ ğamze-i mestāneden çekmem
- 3 Hele ğavvāŧ-ı lü’lü-yi teccessür vaŧl-ı dil-berde
Benüm ol āŧinādan çekdügüm biğāneden çekmem
- 4 Niheng-i ğam beni biñ pāre itsün baħr-i ‘aşkıñda
Ben el çekmem o nā-süfte dŧr-i yek-dāneden çekmem
- 5 Benüm gibi uŧanmıŧ cāndan ey ‘Āŧım ŧeb-i ğamda
Qo yansun zeyl men‘e ŧem‘ayı pervāneden çekmem

278

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Enderünī ola bīrūna muvāfiq bulmadum
Bī-vefā dünyāda ya‘nī yār-ı ŧādıq bulmadum
- 2 Saña nisbet ey dil-i bī-ğıll u ğıŧ hep qalbdŧr
Ĥaħ budur ey dil saña bir dil-i muṭābıq bulmadum
- 3 El-ħazer ŧümme’l-ħazer esrāruñ açma kimseye
Ey ğöñül dünyāda bi’llāh az münāfiq bulmadum

277 İÜ 69b

278 İÜ 70a

2b Vezin kusurlu

- 4 Hey dirîĝ ‘ Azrâ-yı lâf-ı her güzâf-engîze kim
Bu dil-i bî-ĝıll u ĝıŝşum gibi Vâmık bulmadum
- 5 Yok ‘ acüz-ı bî-vefâyiden kaçır ‘ Āşım velî
Şûh-ı ʔannâz-ı vefâya âh ‘ âşık bulmadum

279

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Dili baħr-i ĝamuñ zîr-i ħabâbında yatur gördüm
O şâhı ħayme-i zerrîn-ʔınâbında yatur gördüm
- 2 Hezârân mû-şikâf-ı dehri mû-jülîde Qays-âsâ
O şûhuñ kûy-ı cân-baħşı türâbında yatur gördüm
- 3 ‘ Aceb mi sûzen olsa şehlere pür-târ-ı semmûruñ
Velî yârüñ o zülf-i tâb-ı tâbında yatur gördüm
- 4 Bütün dünyâ vü mâ-fîhâdan el çekmiş ĝam-ı cângâh
Bu ĝam-ĝinüñ dil-i miħnet-nişâbında yatur gördüm
- 5 Behište varmaĝa gönlüm benüm yok ŝimdi ey ‘ Āşım
Velî yârüñ der-i devlet-me’âbında yatur gördüm

ĤARFÜ’N-NÜN*

280

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Geçersin hep yanından ‘ âşık-ı giryâna baĝmazsın
Niçün ey bî-vefâ böyle geçersin yâ ne baĝmazsın
- 2 ‘ Aceb mi bilmeseñ dil ħâk-i râhuñ olduĝın daħi
Sen ey serv-i ħırâmânum ser-i dâmâna baĝmazsın

279 İÜ 69b

*Başlık A: Qâfiyetü’n-nün’ İÜ

280 A 88a, İÜ 73a

- 3 Ne yüzden ‘ aşıkun olmuş gönül hiç aňlamazsın sen
Alup mir ’atı ol ruhsāre-i raḥşāna baqmazsın
- 4 Alınsun mı metā‘ -ı vuşlatun ey ḥvāce-i ‘ işve
Bu cārī naḳd-i eşk-i çeşm-i ḥūn-efşāna baqmazsın
- 5 Ser-i kūyındadır yārūn gözün kıble-nümā-āsā
Pesend ey ‘ Āşım-ı hoş-bīn kim pāyāna baqmazsın

281

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Çeşm-i dil-ber hiç açılmaz oldu ḥvāb-ı nāzdan
Ḥadden efzūn var ise gördi şarāb-ı nāzdan
- 2 Vechi vardır āhum itse tīre mir ’at-ı mehi
Mihri rüyın yār göstermez niḳāb-ı nāzdan
- 3 Aḥterüm gibi görünmez kaṭre-i eşk-i niyāz
Yerlere gūyā girer ol āftāb-ı nāzdan
- 4 Pāre pāre itse cismin tiğ ile ni‘ met bilür
‘ Āşıka hoşdur bu ol mest-i ḥarāb-ı nāzdan
- 5 Biñ niyāzı eylesem āviḥte her mūyına
Yine geçmez zūlf-i dil-ber piç ü tāb-ı nāzdan
- 6 Ḥaṭṭı geldükde o şūḥun şafḥa-i ruhsārına
Ol zamān bilmem ne naḳl eyler kitāb-ı nāzdan
- 7 Gül nedür yanında ol serv-i revānun rüyına
Şimdi ey ‘ Āşım baqılmaz āb u tāb-ı nāzdan

282

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

- 1 Şemīm-i sūnbülün yok gelse de bād-ı şabā senden
‘ Aceb dūr oldu ey gül bu hezār-ı bī-nevā senden

- 2 N'ola gerd-i beyābān gibi ber-bād olsam āhumdan
Ser-i kūyından ayrıldum cüdā düşdüm cüdā senden
- 3 ' Aceb mi rü-be-rü olsa ' adem iqlimine āhir
Cüdā düşdi bu dūd-ı āhumuz ey dil-rübā senden
- 4 Muhaqqakdur yine āmed şode cān kūyına cānā
Kesilmez olsa daği ' aşık-ı saht-ibtilā senden
- 5 Leb-i cān-perver-i cānānı vaşf eylersin ey ' Āşım
' Aceb mi şadır olsa her zamān hūsn-i edā senden

283

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Bu dūd-ı āhı ne'yle ey dil-i dīvāne örtersin
Ser-i kūyuñda eşküñ gerd-i rehle yā ne örtersin
- 2 Bu genc-i ' aşk ider āteş-nümalık sineden āhir
Anı bī-hūde her dem ey dil-i vīrāne örtersin
- 3 Nigāhuñ güştesin vaz' itdügin çāh-ı zenađdāna
Hemīşe zūlf-i şeb-günunla ey cānā ne örtersin
- 4 Yine şem' -i şeb-ārā gösterür ađyāra ruşsārın
Anı bī-hūde bāl u perle ey pervāne örtersin
- 5 Şadāsı bu revişden ' ākıı ü mecnūna irmişdür
Sen ' Āşım kayd-ı ' aşk-ı dil-beri yābāna örtersin

284

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Dem-i hasretde merdümler seni gözler görünmezsin
Gözüm nūrı meger gelse fenā demler görünmezsin

---

3 İÜ'de 4. beyit

4 İÜ'de 3. beyit

283 A 88b, İÜ 74b

284 A 88b

- 2 Nice demdür ki ‘ aks-endâz-ı çeşmüm olduĝuñ yoĝdur
O çeşmesâr-ı demde ey perî-peyker görünmezsın
- 3 Ne diller gerd-i râh-ı kûy-ı yâr olmış o yerlerde
Eger deryâ da olsan ey sirişk-i ter görünmezsın
- 4 Bize vâfir görindüñ tîĝ-i tîz-i ĝamze-veş bir dem
Niçün aĝyâra da ey hânçer-i dil-ber görünmezsın
- 5 Sehâb-ı dūd-ı âh-ı ‘ Âşım ancak hâ’ıl olmışdur
Nice gündür sen ey mihr-i ziyâ-güster görünmezsın

285

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Yoĝ olmış cân fem-i şîrîn-i şekker-bâr fikrinden
Dil ise müya dönmişdür miyân-ı yâr fikrinden
- 2 Unıtdum kendümi bilmem ne yerde olduĝum kendüm
Hıyel-sâzî-i nîl-i vuşlat-ı dil-dâr fikrinden
- 3 ‘ Aceb ĝor mı diyü bu zârı ol gül ĝoynına bir ĝün
Benefşe ser-be-ceyb olmaĝda baĝ her yâr fikrinden
- 4 Benüm her bir sözüm bir tîr-i dil-düz oldu ĝussâda
Kemâna döndi ammâ ĝâmetüm eş‘âr fikrinden
- 5 Günüm târ olduĝundan ĝayri bir şeb şubĝa dek ‘ Âşım
Benüm ĝvâb aldudum yoĝ turre-i tarrâr fikrinden

286

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 İştüdüm ĝayrilerle ülfet itmiş yâr var olsun
Benüm de hem-demüm vardur dil-i ĝam-ĝvâr var olsun

285 A 88b, İÜ 76a

3b ser-be-cîb: şeh-be-cîb İÜ

286 A 89a, İÜ 72b

- 2 Neřāta gāh gāh vaşla ařlā iltifāt itmem
Ėam-ı her řubh u řām-ı fūrķat-i dil-dār var olsun
- 3 Żarūret mi ķekerler teřne diller āb-ı cān-bařřa
Hemān ol Ėamze-i hūn-hūār-ı haņcerdār var olsun
- 4 Sebū ķalmaz ayaĖ altında ey dil bōyle dem-beste
Gelūr nuķķa yine sākī-i hoř-āřār var olsun
- 5 Ėam-ı cāngāh-ı derūn eksūk olmaz bir dem ey Ė Āřım
Felekde baht-ı nā-hemvār-ı bed-girdār var olsun

287

[mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn]

- 1 Saņa lāyık mı ey rūh-ı revān olmaķ beden dūřmen
Dolař dil-hařtegānī olma cānā cism ü ten dūřmen
- 2 Miřāl-i Ėazret-i Ya'ķūb tenhā aĖlamaķ ister
Bulur mı Yūsuf-ı gül-ķihresin beytū'l-hazen dūřmen
- 3 řabāh-ı haşre dek pervānelik eylerdi ķudsīler
Var idi bezm-i Cibrīl'e o řem'-i encūmen dūřmen
- 4 Ėam-ı ařķuñla naķd-i eşki der-ceyb eyleyelden dil
Aña olmuřdur ey nūr-ı dū ķeřmūm pīrehen dūřmen
- 5 O bī-dil kim dil-ārā mı ķalur Ėurbet diyārında
Olurmuř ařinā-yı derd-enīs Ėam-ı vařan dūřmen
- 6 O kāfir hūsn ile el-ān büt-i Ėāret-ger-i dīndūr
Aña dā'ım perestiřde Mūselmān-veř veřen dūřmen
- 7 Disem bu baĖ-ı Ėālemde benūm de bir Ėiyāhum var
Olurdi feyz-i ebr-i nev-bahār Ė Āřım ķemen dūřmen

288

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Dil yok yerinde zülf-i perişâna düşmesün
Kayd-ı belâya âh o dîvâne düşmesün
- 2 Şebnemden incinür gül-i gülzâr-ı nâzdur
Eşk-i niyâz 'ârız-ı cânâna düşmesün
- 3 Gözden düşer sirişk-i teri dil vişâl için
Âl ile gâhi dâmen-i hûbâna düşmesün
- 4 Rûsvây-ı halk-ı 'âlem olur dillere düşer
Zâhid hemân o âfet-i devrâna düşmesün
- 5 'Âsım nesim-i âhdur âb-ı revân-ı eşk
'Âlemde kimse vâdi-i hicrâna düşmesün

289

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

- 1 Ne serdür bu zenaḥdânuḥda ey şūḥ-ı vefâ-düşmen
Giren dil kayd-ı zülfe oldı maḥbûs-ı rehâ-düşmen
- 2 Yed-i beyzâya mâlik olsa ger 'id-ârzü 'âşık
Elin virmezdi farḥ-ı nâzdan ol merḥabâ-düşmen
- 3 Felâḥtün u Aristo ol peri-ruḥsârı görseydi
Olurdu her biri mecnûn-ı rûsvây-ı ḳabâ düşmen
- 4 Hevâ hoş sâḳi-i ter-dest ayaḡ üzre o şūḥ elde
Gönül olsun mı ey zühḥâd câm-ı dil-güşâ-düşmen
- 5 Ḳo dursun âşinâ aḥbâb ile biḡâne vü a' dâ
Beni gördükçe aḡlar ḥâlûme ey âşinâ düşmen
- 6 Meded imdâda gönder ḡamze-i merd-efgen-i çeşmüñ
Saña 'âşık olaldan 'âlem olmışdur baña düşmen

- 7 Hezār-ı dil olurdu nağme-rîz-i şevk ey ‘Âşım
Gül-i bâğ-ı ümîdi olmasa neşv ü nemâ düşmen

290

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Gel ey sâķî-i meclis hem-dem-i dîrînemüzsün sen
Mey-i gül-gün ile râhat-resân-ı sînemüzsün sen
- 2 N’ola tuġî gibi güftâra kâdir olmasañ sensüz
Bu mısır-ı ğamda ey câm-ı şarâb âyînemüzsün sen
- 3 Bütân efgâna gelse çok degül mânend-i müşikâr
Gönül râmiş-ger-i bezm-i mey-i dûşînemüzsün sen
- 4 ‘Aceb mi ejder olsa halka halka dūd-ı âh ey ğam
Derün-ı sîne-i vîrânede gencînemüzsün sen
- 5 Bizi dil-beste itmiş zülf-âsâ satr-ı müşġînüñ
Hele ey nazm-ı ‘Âşım dil-ber-i bî-kînemüzsün sen

291

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Şikâyet eylemez dil turre-i cânâne kaydından
Anuñ eglencesidür haġı ider dîvâne kaydından
- 2 Gezerken bülbül âzâde esîr-i dâm-ı zâğ oldu
Bu bâğ içre figân itse n’ola bigâne kaydından
- 3 Yine endîşe-i zülfüñ ider der-dest dil-i zâhid
Rehâ-yâb olmasun bu şubġa-i şad dâne kaydından
- 4 Ayaġuñ zir-i damâna çeküp ey zâhid şalursın
Berî olduñ yine âmed şode mey-ġâne kaydından
- 5 Ten-i şad-çâke âteş virmeyince âhumuz ‘Âşım
Gönül kırtılmadı bu ġâne-i vîrâne kaydından

292

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Beni öldürmege va' d eyledüñ ağyār şād olsun
Giyer rengin̄ kabā hem hañçer-i hūn-h'ār şād olsun
- 2 Benüm bir lahza dil-şād olduğum yok bāğ-ı ' âlemde
Varup ey āh dirsın çerh-ı bed-girdār şād olsun
- 3 İrişdi faşl-ı gül geldi yine rüsvâyılık vaḳti
Haber vir ey şabā her bülbül-i gülzār şād olsun
- 4 Tehî-dest-i ayağ olma müdām ey rind-i mey-h'āra
Eger dirseñ başuñ hoş hāḫıruñ her bār şād olsun
- 5 Kesildi za' fadan bād-ı nesīm-i āhum ey ' Āşım
Perişān itmeme artık ḫuresin dil-dār şād olsun

293

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Hevā-yı ' âlem āteş şu' le-i nā-çiz-i āhumdan
Pür-āb dīde hāki dūd-ı eşk-engiz-i āhumdan
- 2 N'ola şemşir-i behrām olsa zülf-i zühreye şāne
Hezārān rahnesi var tiğ-i āteş-riz-i āhumdan
- 3 Süvār olduḳda kūy-ı yāre ey dil cān-ı şirīnüm
Ne tozlar ḳopdı görseydüñ gice şeb-diz-i āhumdan
- 4 Hele bād-ı hevādur sünbül-i dūd-ı kebūd-ı dil
Ne var haḫḫ itsen ey gül-gonçe dest-āviz-i āhumdan
- 5 Ḳazā-yı āsmānī cevşen-i nüh tūyı ey ' Āşım
N'ola ber-düş iderse bīm-i tiğ-i tiz-i āhumdan

294

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Bülbulün ey ğonçe āh-ı Şu' le-bārından Şağın
Tāzesin ammā bu bāğuñ rüzğārından Şağın
- 2 Kaldur ey serv-i revān dāmānı ħun-āğeŐtedür
KüŐte-i ' aŐğuñ hele ħāk-i mezārından Şağın
- 3 Seng-i cevr-endāz olma sīne-i bī-kineme
Şişe-i ħalb-i ħazīnüm inkisārından Şağın
- 4 Sen eger pūlād olsan maĥv olursın ey felek
ĀteŐ-i āh-ı dilün kemter Őerārından Şağın
- 5 Derd-i serdür ħaŐre dek ' ĀŐım me'āl-i neşvesi
Sākı-i çerĥuñ Őarāb-ı ħoŐ-ğüvārından Şağın

295

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Yār virmez dil-i dīvāneye dāmānı ucın
Yere indirse n'ola ħāk-i ğirībānı ucın
- 2 Nevk-i ħār üzre degül jāle o gül bülbul için
Zühre degdürdi yine ħanħer-i bürrānı ucın
- 3 Uc virürdi hele ey düzd-i nigeĥ rişte-i cān
Yār ğötürse bize zūlf-i perīŐānı ucın
- 4 Kānludur var ise sürĥ-ile anuñħün her dem
NaħŐ iderler o Őehūñ deŐne-i müjğānı ucın
- 5 EŐki bī-hūde yere dökmez eger ' āŐıĥ-ı zār
Getürürse eline dāmen-i cānānı ucın
- 6 Öldürür ' āŐıĥı ammā niħe dirsın ħanlı
ħün degürmez dile tūr-i müje peykānı ucın

- 7 Yazsa vaşf-ı dil-i senginüñi ' Âşım cānā
Kaṭ' ider ikide bir kilk-i dūr-efşānı ucın

296

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Cān virür dil hañçer-i hun-rīze minnet olmasun
Minnet-i hañçer de ṭursun yāre zaḥmet olmasun
- 2 Cān-niṣār ol düşme ammā dil-bere pervāne-veş
Ey gönül ol şem' -i nūr-efşāna şiklet olmasun
- 3 Düşmenümden ğayri kimse yārdan mehcūr olup
Mübtelā-yı derd-i bī-dermān-ı fūrkat olmasun
- 4 Derd-i serden ağlayan zevk-i müdāmı isteyen
Mest-i cām-ı mihr şūḥ-ı māh-ı ṭal' at olmasun
- 5 Sīne sūzān dīde giryān rüy ise berg-i ḥazān
Derdüñ ey dil-ḥaste ' Âşım derd-i ḥasret olmasun

297

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Bildürür fūrkat dil-i mehcūra vuşlat n'idügin
Derd āḥir gösterür bīmāra şıḥḥat n'idügin
- 2 Kūy-ı dil-berden cüdā ser-geşte-i vādī-i ğam
Kūy-ı ğaltān gibi bilmez cāy-ı rāḥat n'idügin
- 3 Şimdi benden hep şorar keyfiyyetin erbāb-ı ğam
Fūrkatüñ bildürdi zīrā derd ü miḥnet n'idügin
- 4 Şevk-i zevk-i vaşlı bilmez hicr ile zār olmayan
Devletinden düşmeyen bilsün mi devlet n'idügin
- 5 Tīĝ-i tīz-i ğāmzesinden ḳan aḳarmış dem-be-dem
Ey dil-i şad pāre bildüñ mi o āfet n'idügin

- 6 ‘Āşıkı ihyā idüp ađyārı öldürse n’ola
Ol tabīb-i cān u dil bilmez mi hikmet n’idügin
- 7 Dönmese ger ‘ aksine sāķī-i çerhuñ sāđarı
Kimse bilmezdi mey-i hūn ile ‘ işret n’idügin
- 8 Gerçi erbāb-ı düvelden her biri hātemlenür
Şorsañ ammā hiç bilmezler mürüvvet n’idügin
- 9 Fikr-i ‘ Āşım olmasa bilmezdi bir şāhib-ı hayāl
Ebruvān-ı yār evşāfında rikķat n’idügin

298

[mef’ ūlū fā’ ilātū mefā’ īli fa’ ilün]

- 1 Virseñ gönül ki ‘ aķl-ı hod-ārā tağılmasun
Āh itme böyle turre-i büyā tağılmasun
- 2 Gelmez o serv yanına cūy-ı sirişkümüz
Mevc urmasun kenāra çü deryā tağılmasun
- 3 Ruhsāresinde zülf-i perişāna baķ nice
Bu dūd-ı āh-ı ‘ āşık-ı şeydā tağılmasun
- 4 Döksem ‘ aceb mi eşk-i terüm āh idince dil
Kūyuñ ğubārı her yaña cānā tađılmasun
- 5 Elfāz-ı dil-nişini getir nazma ‘ Āşımā
Ğalķān olup le’āli-i ma’ nā tağılmasun

299

[fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün]

- 1 Sensüz ey gül ‘ andelīb-i dil bahārı n’eylesün
Ferş-i cennetdür tatalum sebzearı n’eylesün
- 2 ‘ Āşık-ı dil-beste-i zülf-i siyāhuñ bāđda
Deste deste sünbül ü zülf-i nigārı n’eylesün

- 3 Bâğ-ı cennetden tatalum çıkmış akmış sū-be-sū
Sensüz ey serv-i revân ol cūybārı n'eylesün
- 4 Bir şehīd-i deşt-i 'aşkuñ yoq nişānı ey gönül
Kays-ı ser-geşte 'aceb seng-i mezārı n'eylesün
- 5 Çeşmi seyr olsun hele naqş-ı nigār-ı hüsnüñe
'Âşım-ı pür-ḥasretüñ būs u kenārı n'eylesün

300

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Bir perī sev ey gönül kim ins ü cān reşk eylesün
İns ü cān ancak degül kerrūbiyān reşk eylesün
- 2 'Aşık isen dāğ dāğ it sine-i bī-kīneñi
Lālezār-ı derd-i 'aşka gülsitān reşk eylesün
- 3 Şöyle ey dil bir güşāyiş vir nesīm-i āh ile
Zülf-i yāre sūnbül-i bāğ-ı cinān reşk eylesün
- 4 Zülf ü ḥaṭṭın dirhem it bir yüzden ey āh-ı derūn
Sür demi de fitne-i āḥir zamān reşk eylesün
- 5 Bir ğazel tarḥ eyle 'Âşım vaşf-ı la' l-i yārda
Rūḥ-ı pāk-i Bāki-i mu' ciz-beyān reşk eylesün

301

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 'Aşıkı öldür müjeñle ebruvānuñ tuymasun
Kānlar itsün tīr-i dil-dūzuñ kemānuñ tuymasun
- 2 Yan yaqıl pervāne-veş bir şem' -i bezm-i behcetüñ
Āteş-i 'aşkına ammā tende cānuñ tuymasun

300 A 91b, İÜ 75a

4a bir: bu İÜ

301 A 92a, İÜ 76b

- 3 Şöyle āh it āteşinden ser-te-ser yansun felek
Sīne-i bī-kīne teff ü tābın anuñ tuymasun
- 4 Her ser-i müjgānuñ it fevvāre-i ‘ummān-ħurūş
Ađla şöyle līk çeşm-i ħūn-feşānuñ tuymasun
- 5 Dilden ey ‘Āşım yazarsañ yāre ħasret-nāmeyī
Şöyle yaz kim ħāme-i mu‘ ciz-beyānuñ tuymasun

302

[fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn]

- 1 Vechi-vār çeşmüm bu yüzden dökse fürķat demlerin
Yād ider gāhī dil-i mehcūr vuşlat demlerin
- 2 Gūşe-i dāmānını der-dest iderse āl ile
Gösterür yāre dil-i pūr-ħūn ħasret demlerin
- 3 Cām-ı dīdem sāgar-ı ħurşīd-veş lebrīz olur
Sāķi-i meh-ťal‘ at añsa bezm-i ‘işret demlerin
- 4 Bülbül-i gülzār-ı nażm-ı cān-fezādur řab‘ umuz
Zāđlarla iħtiyār itsün mi şoĥbet demlerin
- 5 Gördüm ey ‘Āşım ki hem-dem nāle-rīz eyler beni
Āĥır işkeste ney-āsā keddüm ülfet demlerin

303

[fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn]

- 1 Cānum al düşmen ġamuñla zār u giryān görmesün
Ĥāk ile şolsun dü çeşmüm ħaşmı ħandān görmesün
- 2 Bāđa varsam dūd-ı āhum gerd-i rāhı řaldurur
Dīdesinden ġayri bir serv-i ħirāmān görmesün

- 3 Şad hezâran perde çekdüm ebr-i dūd-ı âhdan
Hicr-i ruhsârũnda çeşmüm mihr-i raḥşân görmesün
- 4 Dest-i sevdâ ile ‘aqlın târmâr eyler yine
Dil hemân bir zülf-i şeb-gün-ı perîşân görmesün
- 5 Her dem âhumla mükedder eylerin âyîneyi
Çeşm-i giryânum nazîr-i rûy-ı cânân görmesün
- 6 Kubḥı hiç bir vech ile ta‘bîr olunmazmış anuñ
Kimse yâ Rab düşde daḥi rûy-ı hicrân görmesün
- 7 Şaḳla ‘Âşım gevher-i cân gibi dürr-i nazmuñı
Dîde-i bed-bîn-i ḥar-mühre-fürüşân görmesün

304

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 Hâk-i râh ol ey şemîm-i zülf-i ḥübân isteyen
Çâresi budur anuñ ey bûy-ı reyḥân isteyen
- 2 Çok Müselmân’ı ḥasâret eylemiş ol kâfirũñ
Zülfine itsün teşebbüs dîn ü îmân isteyen
- 3 Ḳays gibi baş itsün âşiyân-ı bûm u zâḡ
Milket-i ‘aşḳ içre ḥây u ḥüy u ‘unvân isteyen
- 4 Ser-fürũ itsün niyâmından aḳan şemşîr yine
Hızr-âsâ zulmet içre âb-ı ḥayvân isteyen
- 5 ‘Âşım evvel naḳd-i eşkin bağlasun yılduz ḳadar
Âh kâlâ-yı vişâl-i meh-cebînân isteyen

305

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Ol gönül kim feyz alur ruhsāre-i dil-dārdan
Çok degüldür dem urursa 'ālem-i envārdan
- 2 Fürkatinden kılca kalmış tende cān-ı nā-tüvān
Ey şabā bir şemme yok mı bŷy-ı zŷlf-i yārdan
- 3 Var ise āşŷfte-i gīsŷ-yı cānānsın gönül
Doymaduñ aḥşāma dek bu seyr-i sŷnbŷlzārdan
- 4 Kılca cānum var iken kesmem te'alluḥ riştesin
Kākŷl-i mŷşgīn-āsā zŷlf-i 'anber-bārdan
- 5 Dönmedi bir kerre bir def -i murād 'Āşım n'ola
Rŷz u şeb itsem şikāyet çerḥ-ı nā-hemvārdan

306

[mef' ŷlŷ mefā' ilŷ mefā' ilŷ fe' ŷlŷn]

- 1 Ey eşk-i terŷm dāmen-i cānāna dŷşersin
Dŷşkŷn degŷlem dirseñ aña yā ne dŷşersin
- 2 Ağyār ile mey görme şaḥın bezmde sākī
Ayaḡuñ alurlar yine mestāne dŷşersin
- 3 Ey ḥŷn-ı derŷñ vuşlat içŷn yŷz kızarursın
Geh ellere geh gŷşe-i dāmāna dŷşersin
- 4 Kŷyında karar eyle şaḥın eyleme tuḡyān
Ey eşk-i terŷm vādi-i ḥirmāna dŷşersin
- 5 Sende var iken rŷtbe-i 'irfān niçŷn 'Āşım
Gāḥī heves-i pāye-i nā-dāna dŷşersin

307

[mef^uülü fâⁱilâtü mefâⁱlü fâⁱilün]

- 1 Zâhid şikenc-i turre-i dil-dâde olmasun
Başdan çıkar faķır o sevdâda olmasun
- 2 Pür-çin-i cebhe deşne be-kef ol şeh-i cihân
Eyvâh bu ğazab dil-i nâ-şâda olmasun
- 3 Âb-ı hayâtı bir kuru efsâne añların
Andan murâd ehl-i şafâ bâde olmasun
- 4 Biz hürmet-i meyi bilürüz bâ-huşuş ola
Dil-bersüz âh vâⁱ iz o ğavġâ da olmasun
- 5 Ancak rehin degül haķ-ı hâlinde vaş ider
Āşım ki nazm-ı kilik-i teri sâde olmasun

308

[mef^uülü fâⁱilâtü mefâⁱlü fâⁱilün]

- 1 Ey cüy-ı eşk o serv-i revâmı bilür misin
Reh-berlik eyle câna amânı bilür misin
- 2 Nâz u niyâzumuz ne idi bir vişâl için
Ey şüh-ı bî-vefâ o zamânı bilür misin
- 3 Bir şüha mübtelâ seni dirler işitmişüz
Cevr eyledükçe tarz-ı figânı bilür misin
- 4 Ey bād-ı âh sünbül-i dūd-ı derūnumı
Yâre götür o ġonçe-dehânı bilür misin
- 5 Güyâ kadeh duⁱ âsı ider defⁱ -i derd-i ser
Āşım amân pîr-i muġânı bilür misin

309

[mef^uülü fāⁱilātü mefāⁱilü fāⁱilün]

- 1 ‘Arz eyle bedr-i ʃalⁱ atı ʃarf-ı niķābdan
Mihr-i münir yerlere geĉsün ģicābdan
- 2 Bülbül bu eşk ü āh-ı dem-ā-demle ‘āķıbet
Ruĥsār-ı gülde ķor mı eşer āb u tābdan
- 3 Őanmañ ki jāle düşdi güle ol gül-āb imiş
Āhum ĉıkardı berg-i gül-i āftābdan
- 4 Vāfir taⁱ arruz eyledi vāⁱ iz utanmayup
Artık ferāġat eyleye cān-ı řarābdan
- 5 Birden biĥār-ı sebⁱ ayı dökseydi rüzġār
Baĥt-ı siyāh ‘Āřım uyanmazdı ĥ^vābdan

310

[mef^uülü mefāⁱilü mefāⁱilü feⁱülün]

- 1 Zülfinde ġönül ġamze-i cānāna şunarsın
Dīvāne misin ĥanĉer-i bürrāna şunarsın
- 2 Őevķ-i ruĥ-ı yār ile düşüp řemⁱ aya ey dil
Pervāne-řıfat āteř-i sūzāna řunarsın
- 3 Söyletmegüĉün bülbül-i şürideyi bir bir
Ey ġonĉe āña bir iki peymāne şunarsın
- 4 Zehr-i ġamı ey sāķi-i devrān bize sürdüñ
Şimden ġirü bezme gelene yā ne şunarsın
- 5 Ey āh-ı ‘alev-zād-ı dil-i ‘Āřım-ı pür-ġam
Bebr-i felege ĥāřılı řirāne şunarsın

311

[mef^uülü fâⁱilâtü mefâⁱilü fâⁱilün]

- 1 Zâhid ferâgat eyle temennâ-yı hürdan
Gel şaşma medd-i yâ Şamed ü yâ Ğafür'dan
- 2 Mihr-i felek aşığı kosun naḥveti biraz
Bir gün o daḥi kaşr-ı yed eyler kuşürdan
- 3 Şubḥ-ı kıyâmeti hele yâd it mişâl-i şem^u
Âh-ı nedâmet eyle geç ey dil ğurürdan
- 4 Bir gün ḥarâb olur gibi ḥışn-ı sipihr-i dün
Zîrâ geçilmez oldu cihânda ḳubürdan
- 5 ^uÂşım ḳurün-ı sâbıkada sürdiler gibi
Bir kaṭre ḳalmamış mey-i câm-ı sürürdan

312

[mef^uülü fâⁱilâtü mefâⁱilü fâⁱilün]

- 1 Esmez bahâra bâd-ı ḥazân hiç şanmasun
Şâḥ-ı güle bu bâğda bülbül dayanmasun
- 2 Bu mey ki nüş iderler anı eski mey degül
Zâhid çok almasun aña ğâfil bu yanmasun
- 3 Dil-ber uyandı bûse ruḥından alınmadı
İsterse şubḥ-ı ḥaşre dek aġyâr uyanmasun
- 4 Şâm-ı ğam içre şu^u le-i âhum yiter baña
İsterse meş^u al-i meh-i tâbân yanmasun
- 5 Şevḳ-i gülümle ben bu fiğândan uşanmazın
Bülbül hemân bu nâleden ^uÂşım uşanmasun

313

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Niķāb u dūđın āhum hiç gidermez rüy-ı yārūmden
Şikāyet eylesem ben vechi vardur rūzgārumdan
- 2 Senūñ mecnūn-ı ' aşkuñ olduđum şaklanmaz ölse de
Yine hep belli cānā ħāk-i şad çāk-i mezārumdan
- 3 Bütün gün gezme alçaqlarla sāyeñ gibi gülşende
Şakın ey naĥl-i bāğ-ı ' işve āh-ı şu' le-bārumdan
- 4 ' Aşā-yı kūr-i kūçe-gerd-i şehir-i nā-murādī-ves
' Aceb naĥl-i temennāyem eşer yoğ berg ü bārumdan
- 5 Hezārān dūzaĥ ey ' Āşım olurdı bī-gümān peydā
Ġam-ı ĥasretle āh itsem benüm kemter şerārumdan

314

[mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün]

- 1 Ey naĥl-i nāz āh-ı dil-i zārdan şakın
Ser-keşlik itme bād-ı ' alev-bārdan şakın
- 2 Eşkümlle ađdı gitdi müjem bāğ-ı kūyuña
Ey gönçe ħāk-i pāyüñe bağ ĥārdan şakın
- 3 Kendin bitürme göz göre ey dil hilāl-ves
Her şeb ĥayāl-i ebru-yı dil-dārdan şakın
- 4 Şad kayda düşdi şāne-i sevdā-perest-i yār
Ey dil hevā-yı zūlf-i siyehkārdan şakın
- 5 Şiĥĥat dilerseñ ' Āşım-ı dil-ĥasteñi dolaş
Āĥir nefesde nāle-i bīmārdan şakın

313 A 94a, İÜ 77a

314 A 94a

2a açdı: metinde ağıtdı

315

[mütefâ' ilün fe' ülün mütefâ' ilün fe' ülün]

- 1 Kaçan âh u nâle kılsam elüni niķâb idersin
Hele ne'mden ey perî-zâd bu kadar hiçâb idersin
- 2 Sitem-i dem-â-demüñ hiç dile almaduñ sen ammâ
Baña bir nigâh-ı luţfuñ nice kez hisâb idersin
- 3 Ne beni idersin ihyâ ne raķîbi öldürürsin
Güzelüm cihânda bilmem dağı ne şevâb idersin
- 4 O nihâl-i bâğ-ı hüsnî hele görmedüñ mi çokdan
Yine benden artıķ ey eşk-i revân şitâb idersin
- 5 Gicelerce h̄vâb gelmez gözüñe döner yatarsın
Hele söyle ey dil-i zâr neden ıztırâb idersin
- 6 Bilürüz felek ne cādū-yı füsün-ver-i kühensin
Mey-i cām-ı arzū-yı dili pür-ķabâb idersin
- 7 Bu kadar zekât-ı bārîk ile ey hayâl-i ' Âşım
Ėazeli beyân fenninde hele kitâb idersin

316

[mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Nesîm-i âhdan ol zülf-i yâr mevc ursun
Zamânıdur ki yem-i bî-kenâr mevc ursun
- 2 Bahârı anlara bir hoşça ķondurur ey dil
Ėo cüy ile ķemene rûzgâr mevc ursun
- 3 Ėabâb zevraķ-ı rengîne bâdbân olıcaķ
Ne bîm-i baħr-i mey-i hoş-güvâr mevc ursun
- 4 Hemîşe sîne-i ' aşıķda şerħalar olsun
O ķulzüm-i Ėamı leyl ü nehâr mevc ursun

---

315 A 94b, İÜ 77a

316 A 94b, İÜ 76b

- 5 Sütür-ı nazmuñı Ğ Aşım şağıfeye şebt it
O bağr-i bî-bere cevher-nişār mevc ursun

317

[mef̣'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' iün]

- 1 Bāđuñ güşāde verdi mi āh-ı hezārdan
Yoğsa dehān-ı şekvesi mi rüzgārdan
- 2 Bağdum derün-ı gönçeye pür-gerd-i zerd imiş
Yoğ dil bu rüzgārda ĥālî ĥübārdan
- 3 Ĥār-ı müjemle tutmazın ey serv güşesin
Berçide-dāmen olma bu ben ĥāksārdan
- 4 Senden kime fiğān ideyin gelmez oldı āh
Şimdi cevāb-ı nāleme bir kühsārdan
- 5 Döndüñ hilāle ĥarĥa-i ĥün-ı dü çeşm olup
Ğ Aşım firāĥ-ı ebru-yı bārīk-i yārdan

318

[mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 Çemende bād-ı şabādan şarāb mevc ursun
O bağr-i Ğ işret-i rengin-ĥabāb mevc ursun
- 2 Sefīne-i ĥamı biñ pāre eylesün birden
Şu resme ĥulzüm-i şaĥbā-yı nāb mevc ursun
- 3 O māha Ğ aşık iseñ dūd-ı āhuñ ey dil-i zār
Hevāda ĥāhi mişāl-i seĥāb mevc ursun
- 4 Nesīm-i āhuñı gönder o şūĥa pey-der-pey
Ruĥında turre-i pür-piç ü tāb mevc ursun

317 A 95a

318 A 95a, İÜ 76a

2b nāb: tāc İÜ

- 5 Bir âh eyle ki baħr-i sirişküñ ey ‘Âşım
Firaz-ı düzaħa rûz-ı ħisâb mevc ursun

319

[mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

- 1 Görelden ol şanem-i ‘anberin-niķâb yüzün
Dü çeşmüm âh benüm görmez oldı ħ^vâb yüzün
- 2 Çevürdi ġamze-i meh-ťal‘ atân ħavfından
Sipihri-i pencüme mir ‘ât-ı âftâb yüzün
- 3 Yüzine baķmaz eger doġsa biñ meh-i Ken‘ân
Gören mih(i)r-i münir-i cihân-tâb yüzün
- 4 Ĥayâl-i la‘l ile ġitmez ħarâret-i ħasret
Ne sūd görse de ħ^vâb içre teşne âb yüzün
- 5 Hezâr ġüne teşekkür iderdi ħâline Ķays
Göreydi ‘Âşım-ı mecnûna dil-ħarâb yüzün

320

[mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

- 1 Esir-i zülf idüğüm belli piç ü tâbumdan
Ne kayda düşdüğüm añlandı izťrâbumdan
- 2 Ģarib ravza-i derdüm ki sebzeler yerine
Hemişe sünbül-i mâtem biter türâbumdan
- 3 ‘Aceb mi mâh u şân-ı cihân alurlarsa
Hemişe tâb-ı cemâli o âftâbumdan
- 4 Dayanma baġt-ı siyâhum sipihri-i ġaddâra
Şaķın şaķın hele âh-ı dil-i ħarâbumdan

319 A 95a, İÜ 73b

320 A 95b, İÜ 73a

3a Vezin kusurlu

- 5 Sıphre çıkmasa da dūd-ı āhum ey  Āşım
Esır-i zülf idüğüm belli pıç ü tábumdan

321

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Kırup  uşşākı tıĝ-i ĝamze ile ana girmişsin
O rengin yālaruñ şāhiddür ey cānā ne girmişsin
- 2 Geçüp zülf-i muţarrādan ģaţ-ı pür-tābla alduñ
 Aceb çok ayda rüy-ı yār içün ey şāne girmişsin
- 3 Dili rüşen idüp reşk-i zevi'l-ebşār itmişsin
Gözüm nūrı o dem kim dīde-i giryāna girmişsin
- 4 Dil [o] gül-ĝonçeyi muĝber mi itdi bād-ı gülşende
Nedür bādı yine ey  andelīb efgāna girmişsin
- 5 Zebānından seni ey nazm-ı  Āşım hiç gidermezler
Mişāl-i şūĥ-ı nev-peydā dil-i yārāna girmişsin

322

[mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün]

- 1 Düşmenlerümüñ ģatırın ābād ideceksin
Bu cevır ile ya' nı beni ber-bād ideceksin
- 2 Ol şūĥda ol zülf-i siyeh sende bu sevdā
Ey dil var iken çok daĝı feryād ideceksin
- 3 Kām-ı feraĥ-efzāy-ı vişāliyle bileydüm
Bu deyrde ey büt kimi dil-şād ideceksin
- 4 Cādū-yı füsün-perver-i çeşm-i siyehüñle
 Ālemde ne çok fitneler icād ideceksin

321 A 95b

322 A 95b, İÜ 71a

1b cevır: ģüsn İÜ

- 5 Dindürmedi bir dem maţar-ı eşküñi gerdün
Bu demleri ‘ Âşım atı o yâd ideceksin

323

[mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün]

- 1 Hep vasf-ı sır-ı urre-i dil-berde alursın
El-ak dil-i oş-lehce güzel yerde alursın
- 2 Bar-i am-ı dilden ne aber yâre virürsin
Ey tîr sen ancak yorılup berde alursın
- 3 Ol muğ-beçenüñ zülfine yeltenme firâğ it
Ey bād-ı şabā sen dai kâfırde alursın
- 4 Mani dolaşur ıl aleme naş idemezsin
Ol şūı ser-i zülf-i mu‘ anberde alursın
- 5 ‘ Âşım gibi evşâf-ı lebin sen idemezsin
Tūı bilürin ab‘ uñı sükkerde alursın

324

[müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün]

- 1 Zâhid-i bî-maabbet ol rû-ı revānı n’eylesün
Bil ki ‘ azâb olur aña ol öli cânı n’eylesün
- 2 oymaz ise o kâfiri cennete hûn-ı uştegān
uşte-i tîğ-i amzesi bāğ-ı cinānı n’eylesün
- 3 ‘ Âşık isen güle eger cânuñı vir güle güle
Yaluñuz ey hezār-ı zār gül bu fiğāmı n’eylesün
- 4 Farz idelüm cinān imiş cūları selsebîl imiş
Âdem o reşk-i hûrsuz bāğ-ı cihānı n’eylesün
- 5 ‘ Âşım-ı zārı her nıgeh sâı yıar ayağdan
Mest-i piyāle-i cünün ıll-ı girānı n’eylesün

325

[mef' ũlũ mefā' ĩlũ mefā' ĩlũ fe' ũlũn]

- 1 Gördükde seni Şekve iderdũm saña senden
Ol an o ĥāl almasa cānā beni benden
- 2 Nāmuñ iŐidũp ĥan tere batmıŐ didiler la' l
Sũr' atle gelũrken saña ey yār ' Aden'den
- 3 Ey muğ-beçe-i ĥonçe-dehen ' aŐıĥa sensũz
Gũlzār-ı cinānda ne biter seyr-i ĥemenden
- 4 Şeb-tā-be-seĥer Şağ u Őola dũnmede gũnlũm
Farĥ-ı ĥam-ı zũlfeyn-i bũt-i Őĩve-fiĥenden
- 5 Mey-ĥānede zāhid ĥıĥar ey zāhid ayaĥdan
Geĥmezse eger sākı-i gũl-ĥonçe-dehenden

326

[fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilũn]

- 1 Niĥesin yār ile vuşlatda mı fũrĥatde misin
Ey dil-i Őĩfte ' işretde mi miĥnetde misin
- 2 Ĥāk-i pāyinde misin bir gũzelũñ tende misin
Sũyle ey cān hele devletde mi zilletde misin
- 3 Niĥe sen keŐmekeŐ-i zũlf ile ey Őāne-i dil
Ĥāl-i zāruñ niĥe rāĥatda mı zaĥmetde misin
- 4 Baĥmaduñ āyine-i ĥāĥır-ı iŐkestemize
Dimedũñ ĥayf kũdũretde mi Őafvetde misin
- 5 Ĥālũñ ' AŞım niĥedũr Şağ mısın ĥaste misin
Niĥesin yār ile vuşlatda mı fũrĥatde misin

327

[*mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*]

- 1 Çıkmaz gamuñ ey şüh-ı cefâ-pîşe dilümden
Ancak güzer eylerse ider lafzı dilümden
- 2 Elden kıomaz ey rûh-ı revân pâ-y-i şerîfün
Luţf eyle şaķın ţarf-ı mezârumda gilümden
- 3 “*El-minnetü li'llâh*”dur ihlâş çıkarmış
Her dem bize baħr-i dil-i bî-ğışş u ğlumden
- 4 Baķ bülbül-i dil âha ağız açmadın ey gül
Ne şebnem-i hüy geldi o verd-i hacelümden
- 5 ‘Âşım didüm ol şüha çıkar cân-ı tenümden
Çıkmaz gamuñ ey şüh-ı cefâ-pîşe dilümden

328

[*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*]

- 1 Alursın ‘aql u şabrum soñra mecnün olmasun dirsın
Yanuñdan dūr idersın yine maħzün olmasun dirsın
- 2 İdersın şivelerle ‘işvelerle cilvelerle cânâ
Niçün yâ ‘âşık-ı bî-şabra meftün olmasun dirsın
- 3 Kıparsın tıfl-ı dilden her zamân gül-ğonçe-yi şabrı
Döner yok dıdesinde eşk-i gül-gün olmasun dirsın
- 4 Ne müjesın alursın naķd-i zühdi soñra zühhâda
Berây-ı câm-ı şaħbâ hırķa-merhün olmasun dirsın
- 5 Niçün sen ‘Âşım-ı âşüfteye ey Yūsuf-ı şânî
Nazar-endâz naħl-i kıadd-i mevzün olmasun dirsın

327 İÜ 75b

3a “*El-minnetü li'llâh*”: “Ancak Allah'a minnet edilir.”

328 İÜ 75b

329

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Beni öldür didüm dil-ber didi şabr eyle 'id olsun
İlāhī 'ömri uzun her günü 'id-i sa' id olsun
- 2 Yüzün döndürse bizden yār mir'āt 'aks 'arz eyler
Hemīşe mazhar-ı elṭāf-ı sübhān-ı mecīd olsun
- 3 Baña cānān qarīb olmasa dağı ḥāṭırum hoşdur
Hemān ađyār-ı bed-girdārdan her dem ba' id olsun
- 4 Tonatmışdur o şūhı gülgül itmiş yine ruhsārın
İlāhī sāḳi-i gül-çihrenüñ 'ömri mezīd olsun
- 5 Yazarsañ 'arz-ı ḥāl ol şāh-ı mülk-i ḥüsne ey 'Āşım
Şadedden çıkma luṭf-ı vaşlı elbette müfid olsun

ḤARFÜ'L-VĀV*

330

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Degül dāğum gül-i her dem bahār-ı bāğ-ı ğamdur bu
Tenümde şanmañuz dildür hezār-ı bāğ-ı ğamdur bu
- 2 Bu yüzden aḳsa ey serv-i revānum eşk-i ter-ḥünin
Te' accüb itme cūy-ı bī-ḳarār-ı bāğ-ı ğamdur bu
- 3 Şalınma her ṭaraf bīgānelerle ey nihāl-i nāz
Şaḳın āh-ı dilümden rüzgār-ı bāğ-ı ğamdur bu
- 4 Degüldür şu' le-i āh-ı derün-ı sīnemüz cānā
Gül-i gül-bün fūrüz-ı tābdār-ı bāğ-ı ğamdur bu
- 5 N'ola olsa yeri başumda dūd-ı āhuñ ey Āşım
Şüküfte sünbül-i nūkhet-nişār-ı bāğ-ı ğamdur bu

329 İÜ 76a

*Başlık A: Ḳāfiyetü'l-vāv İÜ

330 A 96a, İÜ 78a

331

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Kadehde mey degüldür bir gül-i bâğ-ı İrem'dür bu
Dinürse vechi var hem âb-rüy-ı bezm-i Cem'dür bu
- 2 Serümde şanmañuz dūd-ı şerār-ālūd-ı āhumdur
Kebūdī sünbül-i şebnem qarīn-i bâğ-ı ğamdur bu
- 3 Degüldür sīne-i bī-kīne-i pūr-şerhamuz cānā
Açılmış bir mücedvel nüşha-i derd ü elemdür bu
- 4 Şehāb alsa 'aceb mi bahre a' t̄ā itdüğün bir bir
Cihānda şimdi ey dil 'ādet-i ehl-i keremdür bu
- 5 'Aceb mi nazmla itsem tefāhūr her dem ey 'Âşım
Bulınmaz degme yerde tuhfe-i Rūm u 'Acem'dür bu

332

[mef'ülü fā'ilātü mefā'ülü fā'ilün]

- 1 Ey dil nedür bu nāle vü feryād u āh-ı nev
Sevdüñ mi yoğsa bir büt-i naḥvet-penāh-ı nev
- 2 Tecdīd-i şerḥa itmedüm ey şūḥ sīnede
Açdum diyār-ı derde o bir şāh-rāh-ı nev
- 3 Gördüm siyeh kabā-yı nev ol nev-resīdede
Ey dil mübāreki yine derd-i siyāh-ı nev
- 4 Ferhād'uñ eski derdini kabrinde ey şabā
Şīrīn beyān ider mi 'aceb her giyāh-ı nev
- 5 Āhumla nāledür hem ider ḥaṭṭ-ı nev-resüñ
Ceyş-i neberdkāra dayanmaz sipāh-ı nev

- 6 Mey köhne sāķi tāze o řūķ ise ķhande-rū
Bī-çāre ‘ Āřım eylemesün mi günāh-ı nev

333

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Görindi řal‘at-ı dil-berde ķatt-ı ‘ anber-bū
Gönül ne māteme irdün ne ķara gündür bu
- 2 Perestiş itmedi miķrāb-ı ebru-yı yāre
O dil ki almadı eřk-i dü dīde ile vuzū
- 3 Teveccüh itse bu dil-ķastenün ‘ ibādetine
Çıķardı cānum o rūķ-ı revānuma ķarřu
- 4 Rāķīb-i seg-meniş-i bed-reviş mi ũrkütdi
Nedür bu vařřete bā‘ iř ne gördi ol āhū
- 5 Bahārdur n’ola itse sirişküm ey ‘ Āřım
Ey servi cūy-ı revān gibi cüst ũ cū her sū

ĤARFÜ’L-HĀ*

334

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Ķalmadı ey dil ķarāruñ yāri gördün var-ısa
Gitdi ‘ aķluñ ol perī-ruhsarı gördün var-ısa
- 2 Bařuñı ķaldurmaz olduñ ey gönül efķārdan
Ķayda düřdüñ şurre-i dil-dāri gördün var-ısa
- 3 Tünde sığmaz olduñ ey dil farř-ı řevķ-i zevķden
Ĥūblarla sāđar-ı ser-řarı gördün var-ısa

333 A 97a, İÜ 77b

1a şal‘at: ‘āriř İÜ

*Başlık A: Ķāfiyetü’l-hā İÜ

334 A 97a, İÜ 80b

2b dil-dāri: řarrāri A

- 4 Şu gibi aķduñ şalınduñ ıarf-ı bāĝ-ı kũyına
Ey gönũl ol serv-i hoş-reftarı gördũñ var-ısa
- 5 Kũyuña döndũñ yine ĉin-i cebĩnũñ gösterũp
Reh-güzerde ‘ Âşım-ı ĝam-h’arı gördũñ var-ısa

335

[mef’ũlü fā’ilātũ mefā’ĩlü fā’ilũn]

- 1 Öldürdi ĝamzeler beni biñ derdmend ile
Kırduñ geçirdũñ ‘ âlemi bir kaç levend ile
- 2 Doñdurdı āh serd-i dil eşk-i niyāzumuz
Şāhum fezā-yı nāza şalınma semend ile
- 3 Dũd u şerāre şanma dil-i āteşĩnũmüz
Çıķdı firāz-ı kaşr-ı nigāra kemend ile
- 4 Degdürmez ayaĝın yere dīvān-ı ‘ işrete
Sāķĩ şurāhiyi getürür kayd u bend ile
- 5 Ol gün olurdı bāĝ-ı cihān ‘ Âşım’uñ gönũl
Varsa kenār-ı cũya o serv-bũlend ile

336

[fā’ilātũn fā’ilātũn fā’ilātũn fā’ilũn]

- 1 Ol gül açılmaz dimeñ faşl-ı bahār olsun hele
Gülşen içre devr-i cām-ı zer-nigār olsun hele
- 2 Yine murĝāna Süleymānlık ider murĝ-ı çemen
Güm-şode la’ lĩn-nigĩni āşikār olsun hele
- 3 Bũlbũl añlar çekdũgũm haţı-ı ‘ ızār-ı yārdan
Mũbtelā-yı hārĥār-ı nevk-i hār olsun hele

335 A 97a

336 A 97b, İÜ 80a

1a gül açılmaz: eşer gelmez İÜ

- 4 Vāşıl-ı ser-küçe-i küy-ı dil-ārāmuñ olur
 Āhuñ ey dil bir müsā' id rüzgār olsun hele
- 5 İztırābuñ añlar ' Aşım ol cefā-cū cūy-veş
 ' Aşk-ı şūh-ı serv-қadle bī-қarār olsun hele

337

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Gelmeyince turre-i şeb-gün-ı cānān bir yere
 Gelmez efsūn-ile hiç ' aql-ı perīşān bir yere
- 2 Қaңğı ' aşık buse-i la' lūñle şirīn-kām olur
 Geldi hum-geşte yine biñ rişte-i cān bir yere
- 3 Lāle-i dil lāyık-ı destār-ı derd olmaz ebed
 Gelmeyince şad hezārān dāğ-ı sūzān bir yere
- 4 Ara yerde çekdügin ancak dil-i ' aşık bilür
 Gelse gāhī ol iki ebrū-yı fettān bir yere
- 5 Cāmemüz pūlād olsa gelmemek olmaz yine
 Güşe-i dāmānla çāk-i girībān bir yere
- 6 Ben şurāhīye şurāhī baña derdin söylese
 Āh gelse bu iki nālān u giryān bir yere
- 7 Nażma vaşf-ı dürr-i dendānın getürseñ dil-berüñ
 Gelse ' Aşım yine yārān-ı suhandān bir yere

338

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Gönül āh eyler ammā sine[müz] şūr oldı gitdükçe
 Muğālif bu hevādan cān da rencūr oldı gitdükçe

337 A 97b, İÜ 82a

1a Gelmeyince: Gelince İÜ

338 A 98a

- 2 T̄ulū^ʿ itmez mi mihr-i şubḥ vaşl-ı dūd-ı āhumdan
Şeb-i vaḥşet-nümā-yı hicri deycūr oldu gitdükçe
- 3 Bu çeşm-i terden ol serv-i revān dāmen-feşān olmuş
Anuñçün dürr-i eşki yerde menşūr oldu gitdükçe
- 4 Ser-i kūyında seyl-i eşküm efzūn olmada ammā
Bu ḥāk-i pā o perden dūr u mehcūr oldu gitdükçe
- 5 Meger dil-dāde çoḡdur tāze şūḥ-ı nazmuma ^ʿÂşım
Anuñçün ḥüsn-i ^ʿālem-süzı meşhūr oldu gitdükçe

339

[fā^ʿilātün fā^ʿilātün fā^ʿilātün fā^ʿilün]

- 1 ^ʿİd irdi geldi vaḡt-i hāy u hūy-ı mey-kede
Mescidi zāhid ḡo eyle cüst ü cūy-ı mey-kede
- 2 Ḳandasın ey bikr-i gül-gün-cāme-i pīr-i muḡān
Hep senüñçündür bu deñlü ārzū-yı mey-kede
- 3 Çoḡ zamāndur teşne diller ārzū eyler seni
Cūşa gel ey cūy-ı mey ey āb-rūy-ı mey-kede
- 4 Desti rindüñ olmasun bir dem meded senden tehī
Cāma ḡulḡul dir gelū-yı her sebū-yı mey-kede
- 5 Geldi ^ʿÂşım ḡarc-ı ḡāş u ^ʿām olan bir nev metā^ʿ
Gör nice işler dem-ā-dem çār-sū-yı mey-kede

340

[fā^ʿilātün fā^ʿilātün fā^ʿilātün fā^ʿilün]

- 1 Vaşl-ı cānan olsa ^ʿālemde bu hicrān olmasa
Zevḡ-i cennet olsa sūz-ı nār-ı nīrān olmasa

339 A 98a, İÜ 79b

1b zāhid ḡo: ḡo zāhid A

340 A 98a, İÜ 81b

1b sūz-ı: henüz İÜ

- 2 Gāhi neyler gibi iñler gāhi dem-beste yatur
Ne'yle 'āşık eglenürdi derd-i cānān olmasa
- 3 Kimse k̄ānūn-ı Cem icrāsına başmazdı ayağ
Muṭrib-i çeng ü mey vü sākī vü rindān olmasa
- 4 Bu riyālar başına āteş yaқardı zāhidüñ
Cüşiş-i 'ummān-ı bī-pāyān-ı ğufrān olmasa
- 5 Kim virürdi țarz-ı nazm-ı Bāķi-i merḥūma şān
'Āşım-ı ğayret-resān-ı nükte-sencān olmasa

341

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 K̄azā te'siri vardur tiğ-i 'ālem-gir-i āhumda
Yazılmış naқş-ı müjgānuñ gibi şemşir-i āhumda
- 2 Geçer peykānı kırmaz şişe-i mihr-i cihān-tābı
Şu deñlü kuvvet-i idmān vardur tır-i āhumda
- 3 Hazer āhumdan ey meh pādşāh-ı mülk dirdüm ben
Öñümde -felek dā'im yürür zencir-i āhumda
- 4 Hücüm itse dü nīm eyler-idi pır çerḥı bir demde
Şu deñlü şimdi var nırū-yı pençe şir-i āhumda
- 5 Geçer benden diyü bu çerḥ-ı cevri-āyın ey 'Āşım
Budur ser-beste sırr-ı bü'l-'aceb te'ḥir-i āhumda

342

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Dön ey eşk-i terüm sim-āba ol dāmāna düşdükçe
Bu farḥ-ı ıztırābum 'arza kıl cānāna düşdükçe
- 2 Bu dūd-ı āhla göster benüm ḥāl-i perişānum
Yoluñ ey bād ol zülf-i 'abir-efşāna düşdükçe

- 3 Meded kıl dest-i luṭf-ı vuşlatuñla ey ṭabīb-i dil
Reh-i derd ü ğamuñda ḥaste-i hicrāna düşdükçe
- 4 Ḥarīdārı olurdu ger alınsa naḳd-i eşk-i ter
Metā‘ -ı cān-bahā-yı vuşlat-ı cānāne düşdükçe
- 5 Benefşeyle meger reyḥān u sünbül eyler āmīziş
O zülf ü ṭurre ḥaṭṭ-ı ‘arīz-ı raḥşāna düşdükçe
- 6 Çıkarma gözlerüm ey cevre mā’ıl naḥl-i ‘ar‘ ar-ḳad
Kemīne çüp-ı bāğuñ dīde-i giryāna düşdükçe
- 7 O şūḥuñ ḥāl-i rüyı ḥātıra düşmez mi ey ‘Āşım
Midād-ı kıl-k-i rengīn şafḥa-i dīvāna düşdükçe

343

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün]

- 1 Ḥaz̄er ey ğonçe āhumdan nesīm-i gülsitān şanma
Anı hiç sen ṭarāvet-ġüster-i bāğ-ı cihān şanma
- 2 Baña evzā‘ -ı nā-hemvār-ı baḥtum ḥande-āverdür
Şaḳın ey çerḥ-ı dūn-perver beni sen şādmān şanma
- 3 O şeh-bāz-ı nigāhı şayd-ı murġ-ı cān için açmış
Mu‘ anber şeh-perīn zülfeyn-i yār-ı dil-sitān şanma
- 4 Ḳalur mihr-i ruḥuñ dilde helāk-ı ḥasret olsam da
Beni ey māh her-cāyī şaḳın nā-mihrbān şanma
- 5 Der-i devlet-me’āb-ı yārdan ayrılma ey ‘Āşım
Bu ‘izz ü rif‘ ati dār-ı fenāda cāvidān şanma

344

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Görinse mihr-i cām-ı pür-şafā eyyām-ı 'īd irse*
Bu bāğ-ı köhne olsa pür-ziyā eyyām-ı 'īd irse
- 2 Giderseñ sübhayı elden bir elde dest-i yār olsa
Bir elde o ayağ-ı dil-güşā eyyām-ı 'īd irse
- 3 Senüñle merhabālaşsağ bize ol devlet el virse
Bu gūne bir mübārek cān-fezā eyyām-ı 'īd irse
- 4 Yine dülāblar kırsağ kenāra çekseğ ol māhı
Felekde bir gün evvelce dilā eyyām-ı 'īd irse
- 5 Bahāri rüzedārīde geçürdük bāri ey 'Āşım
Meyi görsek yerinde ğam-zidā eyyām-ı 'īd irse

345

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Beni öldürmek ister hañçer-i dil-cūy-ı cānāne
Mezīd olsun İlāhī kuvvet-i bāzū-yı cānāne
- 2 Hele gördüñ mi ey dil sünbüli başdan çıkarmışdur
Bu bāğ içre hevā-yı zülf-i 'anber-būy-ı cānāne
- 3 Ne havfuñ var senüñ tığ-i kaçādan var iken ey dil
Derünuñda hayāl-i hañçer-i ebrū-yı cānāne
- 4 Biraz ruhsāresin ruhsār-ı yāre beñzedürdi mihr
Mezāyāsın vireydi şāne-i ğisū-yı cānāne
- 5 Dü zer kışmazdı böyle tırrresin Nāhīd ey 'Āşım
Felekde olmasa mir'āt-ı şāf-rūy-ı cānāne

344 A 99a, İÜ 80a

*Şiirin redifi İÜ'de "olsa"

345 A 99a, İÜ 80b

346

[fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün]

- 1 Vechi var kim istemez dil rû-be-rû âh itmege
Havf ider sûz-ı derûn-ı yâri âgâh itmege
- 2 Deşt-i ğamda tûde-i gerd olsa cism-i zârumuz
Rûzgâr ister mi kûy-ı yâre hem-râh itmege
- 3 Dem-be-dem âmed şode âh-ı derûndan buldı cân
Tarf-ı kûy-ı yâre bu sînem güzergâh itmege
- 4 Şâm-ı ğamda ey dil-i sevdâ-zede mümkün midür
Dâstân-ı derd-i hicr-i zülf-i kûtâh itmege
- 5 Gûşe-i ‘uzletde bulmuş cây-ı râhat istemez
‘Âşım-ı zâr ârzü-yı ‘izzet ü câh itmege

347

[mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün]

- 1 Kîyâm eyler hep ‘uşşâk ol kâd-i mevzûn añıldıķça
İderler dilden âh ol turre-i şeb-gûn añıldıķça
- 2 Beni terciħ ider ehl-i maħabbet meclis-i ğamda
Hemişe derd-i feryâd u ğam-ı Mecnûn añıldıķça
- 3 Ne söyler bilsem ol şûh-ı ğazabnâk-ı vefâ-düşmen
Miyân-ı kîne-cüyânda dil-i maħzûn añıldıķça
- 4 N’ola her dem tezelzül virse sâķ-ı ‘arş-i a‘lâya
Bizüm âh-ı derûn-ı sînemüz gerdûn añıldıķça
- 5 Meger ey ‘Âşım ehl-i derd dirler başları bî-şek
Dü çeşmümdür benüm Seyhûn ile Ceyhûn añıldıķça

348

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 O ŧūhuñ la' l-i behcet-āferini söylenür dilde
Belī ey dil Süleymān' uñ nigini söylenür dilde
- 2 Götürmiş yok kenāra kimse ol serv-i hırāmanı
Hemān bir ārzū-yı dil-niŧini söylenür dilde
- 3 ' Aceb mi ey gönül feryād itse murğ-ı ŧad destān
Hezār endūhı vardur nāzenini söylenür dilde
- 4 Olur peydā görürsin āteŧ-i rüz-ı cezā ey dil
O ŧūhuñ tāb-ı rüy-ı āteŧini söylenür dilde
- 5 Ayağı yer mi başsun ' Āŧım' uñ destindeki kilkün
Ferağ-zā nazmda bir kaç zemini söylenür dilde

349

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Varursañ ey ŧabā ol naħl-i mevzūna selām eyle
Virürse yüz eger hem zülf-i ŧeb-gūna selām eyle
- 2 Eger ' aħluñ tağılmazsa ŧabā zülf-i periŧāndan
ŧikenc-i turrende ħalb-i maħzūna selām eyle
- 3 Döner çok deŧt-i sevdā vü cünūnda gird-bādāsa
Var ey eŧk-i revānum rūħ-ı Mecnūn' a selām eyle
- 4 Benüm bir laħza dil-ŧād olduğum yok ŧād-ı merg olsun
Var ey āh-ı derūn sine-i gerdūna selām eyle
- 5 ' Aceb mi ' ahdümüzde dirse ' Āŧım eski her ŧā' ir
Görürseñ ey ħayālüm tāze maħmūna selām eyle

348 A 99b, 81b

1a la' l-i behcet-āferini: la' l-i ŧad rūħ-āferini İÜ

349 A 99b, İÜ 82b

350

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Degüldür halkalar zülfeyn-i ' anber-büy-1 dil-berde
O hayret-dîde gözler kaldı bir bir rüy-1 dil-berde
- 2 Eger bâran-1 eşküm yağmasaydı dem-be-dem ey dil
Ne tozlar kopdururdu bād-1 âhum küy-1 dil-bere
- 3 Süveydâ-yı dil-i şād pâremüz mi nevk-i hançerde
Yağud hâl-i siyeh midür ser-i ebrü-yı dil-berde
- 4 Çekinmezdi o semte dūd-1 âh-1 ' aşık-1 bî-dil
Eger ' aql-1 perişân kalmasa gīsü-yı dil-berde
- 5 ' Aceb mevzün idermiş kendü gibi kilcüm ey ' Âşım
Düşen eş'arı vaşf-1 kâmet-i dil-cüy-1 dil-berde

351

[mefâ'îlün fe'ilâtün mefâ'îlün fe'ilün]

- 1 O gonçe tâze aña dilde ârzü tâze
Meded meded nic'olur hâl o tâze bu tâze
- 2 Gönül niyâz-1 kühen resm-i vuşlat el virmez
O şūh-1 mest-i mey-i cām-1 ' işve-ğū tâze
- 3 Şeh-i hayâli gelür gülşen-i dile diyü çeşm
Benefşe-i müjeyi hep tutar ter ü tâze
- 4 ' İzârına haç-1 nev gelmiş olmasun o mehüñ
Nedür bu şehir-i mağabbetde güft ü gū tâze
- 5 Şarâb-1 köhneyi ' Âşım bu deñlü sevmezdi
Egerçi olmasa sākî-i hande-rū tâze

352

[mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 Açılmaz oldu yine bir gubār var dilde
Bu añlanur ki ğam-ı haṭṭ-ı yār var dilde
- 2 ' Aceb mi sad dehen olsa mişāl-i mūsīkār
Fiġānın itmege çok hārḥār var dilde
- 3 Hızāne ḥāne-i ' ālemde mişli yok cānā
Senūñ ğamuñ gibi bir yādgār var dilde
- 4 Kudūmine o gülūñ muntazır çü nergis-i bāġ
Anuñçün ārzū-yı nev-bahār var dilde
- 5 Açıldı var ise bir yerde sünbül ey ' Āşım
Hevā-yı zūlf-i büt-i ' işvekār var dilde

353

[mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 Tefāḥür eyledi tūbā o serve kāmēt ile
' Aceb mi ser-be-zemīn olsa biñ ḥacālet ile
- 2 O şūḥa meylümüz ey zāhid ıztırārīdūr
Belāya kendüyi kim uğradur irādet ile
- 3 Dil-i elem-zedemüz çīn-i zūlfine gitdi
' Aceb gelür mi yine şihḥat ü selāmet ile
- 4 Nevā-yı āh-ı şehümle ne şerḥalar çekilür
Şalınsa ol şeh-i ḥüsn ü bahā nezāket ile
- 5 Hele o ḳaddi kıyāmetle ḥaşr olur ' Āşım
Ne ḳorḳudur anı vā' ız ' aceb kıyāmet ile

354

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Gitme cānā götürürsin ser ü sāmānı bile
Ser ü sāmānı degül belki dil ü cāmı bile
- 2 Hicr-i ruhsāruñ ile şafha-i mātem görünür
Çeşm-i giryānuma gerdün meh-i tábānı bile
- 3 Şöyle taqbîl ider ‘aşık ser-i dāmānuñ aña
Dest-i çālāki degürmez leb-i sūzānı bile
- 4 Dem olur eşki yanında dil-i pür-ñün almaz
‘Aynine қа‘r-ı yemi lücce-i-‘ummānı bile
- 5 Haste-i ‘aşkuñ olan derd-i derūnın cānā
Kendü pīrāheni bilmez dil-i nālānı bile
- 6 Gözüme kan görünür bāde-i gül-gün sensüz
Yere geçsün ham-ı mey sāğar-ı gerdānı bile
- 7 Surhla yazsa ğam-ı hicrūñi kil-k-i ‘Âşım
Hün-ı dilden aña қor noқtayı müjgānı bile

355

[mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

- 1 Virme kemāl-i tābişi ruhsār-ı ‘işveye
Gözler baқar mı mihr-i ziyā-bār-ı ‘işveye
- 2 Şebnem dökildi şanma gözi aқdı nergisüñ
Ol serv-i hoş-ñırām-ı çemenzār-ı ‘işveye
- 3 Ey dil nesīm-i āh varur şanma yanına
Girmiş o ğonçe perde-i zer-tār-ı ‘işveye

- 4 Mest-i ħarāb-ı cām-ı mey-i ħūn iken dađı
Şunmağda çeşmi sāğar-ı ser-şār-ı ‘işveye
- 5 ‘Āşım ne ħara günlere irdük ki kākülin
Serdār itdi ‘asker-i cerrār-ı ‘işveye

356

[mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün]

- 1 Gördün mi uydı dil yine kendü hevāsına
Gitdi derūndan āh iderek dil-rübāsına
- 2 Yūsuf-naẓır imiş o güzel mısr-ı ħüsnde
İtmek melāmet imdi anuñ mübtelāsına
- 3 Ey dil güzel severseñ o şāh-ı cemāli sev
Degsün şafā-yı vuşlatı fūrķat belāsına
- 4 Şahbā ayağdan alur āħir dayanmasun
Zāhid elinde tutduğı ey rind ‘aşāsına
- 5 ‘Ārifdür eyleyen yine rağbetler ‘Āşım’uñ
Ey ħāme dürr-i nazm-ı ter-i ħoş-edāsına

357

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Dāđı başında tutar ‘āşık olan gül yerine
Dūd-ı āh-ı dil-i sūz āyende sünbül yerine
- 2 Cūy-ı dil-cū yerine eşki temāşā iderüz
Diñlerüz āh-ı dili nağme-i bülbül yerine
- 3 Varmazuz ayağına sāķi-i minnetkārūñ
Bezm-i ħamda iđerüz ħūn-ı dili mül yerine

4a ħarāb-ı: ħarāba İÜ
356 A 101a, İÜ 82b
357 A 101a, İÜ 79b

- 4 Virmede tuhfe şadâ bād-ı hazāna karşı
Her şurāhî-i tehî nağme-i fülful yerine
- 5 Dildeki yāre-i hūnîn-i fetiledârı
Yāre ‘ Âşım çekerüz al-i kıranfûl yerine

358

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Ğam-ı fūrkatle kıan dökdi gözüm ağıyar yanında
Vişâl el virse de şimdi yüzüm yok yâr yanında
- 2 N’ola gül-gönçe dil-teng olsa bāğ içre çün ey bülbül
Yeri yok hârdan ruhsāre-i dil-dâr yanında
- 3 Yanaşmak her taraftan mümkün idi ol şeh-i hüsne
Eger kim olmasaydı hançer-i hūn-hū‘âr yanında
- 4 N’ola da‘ vâ-yı ser-tîzi iderse deşne-i müjgân
Yeri var ğamze gibi tîğ-i âteş-bâr yanında
- 5 Kâalur tâcı ayağ altında ‘ Âşım zâhidüñ seyr it
Oturmuş ser-bürehne sâğar-ı ser-şâr yanında

359

[fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün]

- 1 Derd-i ser virmeye bir la‘ l-i müzâb olsa bize
Leb-i sâkı gibi ya‘ nî mey-i nâb olsa bize
- 2 Rūh-ı Cem ğıbţalar eylerdi bize ey sâkı
Büse-i la‘ l-i lebüñ nuql-i şarâb olsa bize
- 3 Bir gül-i bāğ-ı ğamuz yokdur açılmağ bize hiç
Hâk-i gülzâr-ı cinân dağı türâb olsa bize

5a yāre-i hūnîn: zağm-ı dem-âlūd A

358 A 101b

359 A 101b, İÜ 82a

- 4 Yāre baqmaq yüzümüz qalmaq ešk-i terden
Dūd-ı āh-ı dilümüz bāri niqāb olsa bize
- 5 Olmadı ‘ālem-i fānīde görışmek ‘Āşım
Yāri bir gösterür āh ‘ālem-i h‘āb olsa bize

360

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Almasun şāne hele zülf-i perişānı ele
Ger alursa aluruz biz de yine anı ele
- 2 Yüz mi qaldı hele taqbīle sirişk-i terden
Getürürsem de ser-i dāmen-i cānānı ele
- 3 Ser-i dāmānı qalur elde ya el dāmende
Ger girerse hele yārūñ yine dāmānı ele
- 4 Rind-i mey-h‘āre ayağından ‘aceb mi çıksa
Getürince mey ile sāğar-ı gerdānı ele
- 5 Vaşf-ı la‘l-i lebūñ ancaq yazar alsa gāhī
‘Āşım-ı pāk-edā kilik-i dūr-efşāmı ile

361

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Sevinürdi şanemā şem‘-i ziyā-güster-i māh
Hicr-i rüyuñla şeb-i ğamda eger eylesem āh
- 2 Qalem-i luţfi zebānına getürmez o şehūñ
Za‘fdan mūya dönersem dađı bu baht-ı siyāh
- 3 Şafaq içre meh-i nev mi ya kafā-yı mihre
Tāze bir yāre mi açdı yine ol tiğ-ı nigāh
- 4 O şehūñ haţţ-ı ruğından ne tırāş eyledüñüz
Ġāret-i mülk-i dile Rūm‘da cem‘ itdi siyāh

- 5 Yoğ döner üstüme bu dūd-ı dilümden ğayri
 ‘Āşım öldürse beni derd-i firāk-ı cāngāh

362

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Nice vağt-i güle irdüñ şanemā şihhat ile
 Beni şād eylemedüñ hayf gül-i vuşlat ile
- 2 Rüz-ı maşşerde şehā dāmenüñ elden kıomazın
 İrmedin vaşla ölüsem bu ğam-ı fürkatle
- 3 Heves-i bŷy-ı dil-āviz ile çin-i zülfe
 Gitdüñ ey dil yine var ‘izzet ile devlet ile
- 4 Kim çeker minnet-i bī-ğāyet-i çerğ-ı dŷnı
 Yere geçsün dilerüz ‘izzet ile rif‘ at ile
- 5 Ey Ĥudā-yı müte‘āl ‘Āşım’ı bīdār eyle
 Geçmesün ‘ömr-i girān-māyesi bu ğaflet ile

363

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

- 1 Zülfünde nice fitne-i pür-zür nühüfte
 Her bir girihinde hele biñ şŷr nühüfte
- 2 Eflāka çıkar āteş-i āh-ı dili her şeb
 Olsun mı ğam-ı ‘āşık-ı mehcür nühüfte
- 3 Reşk itse saña ‘İsi-yi hoş-dem n’ola cānā
 La‘lünde devā-yı dil-i rencür nühüfte
- 4 Mŷsā gibi sen reh-rev-i şām-ı ğam-ı ‘aşğ ol
 Olmaz saña da meş‘ale-i Tŷr nühüfte

362 A 102a, İÜ 79a

4a dŷnı: dŷnın İÜ

363 A 102a, İÜ 79a

- 5 Vāsf-ı leb-i dil-berde dūşen Ői' rde ' Āşım
Olsa n'ola keyf-i mey-i engūr nūhūfte

364

[mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn]

- 1 Gūşende hezār u gül-i bī-hār gūşāde
Gel siz de olun ey dil ü dil-dār gūşāde
- 2 Geldi yūzi açıldı gözi bāğ-ı cihānuñ
Gül ḥānde-nümā her ṯaraf ezhār-gūşāde
- 3 Būlbüller oturmış ṯatalum güller açılmış
Sensüz niçe olur bu dil-i ğam-ḥ'ār gūşāde
- 4 Ey dil niçe bir gūşe-nişīn-i ğam olursın
“*El-minnetü li'llāh*” der-i ḥammār gūşāde
- 5 ' Āşım n'ola bir serv ile seyr-i çemen itse
Būlbüller öter her gül-i gūlzār gūşāde

365

[mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn]

- 1 Nergis nice şād olmaya gūlzār ayağında
Mest olsa n'ola sāğar-ı ser-şār ayağında
- 2 Ditrer ser ü pā dutmaz elüm gelmedi bezme
Sāḳīnūñ ' aceb ' illeti mi var ayağında
- 3 Minnet mi çeker bāde-i gül-gūn için ' āşık
Her dem mey-i ḥūn-ı dil-i ğam-ḥ'ār ayağında
- 4 Dir bende vū āzāde dilūñ ḥāleti şorsam
Ḳayd-ı ser-i zūlf-i siyeh-i yār ayağında

364 A 102b, İÜ 80a

4a “*El-minnetü li'llāh*”: “Ancak Allah'a minnet edilir.”

365 A 102b, İÜ 79b

- 5 ʿĀşım bu peh(i)n deşt-i ümîd içre ne mümkün
Bir kām ala çün var nice biñ hār ayağında

366

[mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün]

- 1 Zülfeyni o ebrü-yı siyeh-tâb yanında
Turmuş iki Hindü gibi mihrâb yanında
- 2 Bağ taraf-ı ʿizârında hağ üzre ser-i zülfin
Bir sâye-figen bîd imiş ol âb yanında
- 3 Dūd-ı dili red-kerde-i leb itme nefesle
Sünbül yaraşur gönçe-i sîr-âb yanında
- 4 Tağvîm-i kühendür қаşaş-ı Kays ile Leylâ
Ol şūhla faşl-ı dil-i bî-tâb yanında
- 5 Kırđı komadı dilden eşer tîğ-ı nigâhı
ʿĀşım ne çalar ebru-yı pür-tâb yanında

367

[mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün]

- 1 Geç bâdeden ey vâʿ iz-i hoş-dem kerem eyle
Kö hâlümüze sen yürü ʿazm-i İrem eyle
- 2 Zâhid dir imiş almam ele artık ayağı
Yâ Rab sen anı tevbede sâbit-қadem eyle
- 3 Ol serv ile bir ʿâlem-i âb eyle çemende
Ey dil bu kühen bâğda bir bezm-i Cem eyle
- 4 Ey dil gelemes derd-i derün hiç hisâba
İstersen eger rîgi dök ister raқam eyle
- 5 Tâ zühre de gūş eylesün ey hâme-i ʿĀşım
Kânün-ı suhanda nağam-ı zîr ü yem eyle

368

[*mef̣'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün*]

- 1 Bağ ıaıı-ı leb-i dil-ber-i ferruı güher üzre
Şan ıaşıye taııır olınmış dürer üzre
- 2 Geh girye gehī āh iderin hier-i ruıuıdan
Hep āyine-i ıalb-i ıazınüm keder üzre
- 3 Bağ bezm-i füsünide geçer yok hele ey dil
Ol ğamze-i āşüb-ger ü fitne-ver üzre
- 4 Bağ ęeşmüm ile sıneme İskender dirdüm
Hükümüm de revān şu gibi hep baıı ü ber üzre
- 5 'Aşım şaf-ı müğġanı degül süre-i feth ol
Mersüm gibi tığ-i ıazā vü ıader üzre

369

[*mef̣'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün*]

- 1 Ey ğonęe-i ter bülbül-i nālānı unıtma
Āzürde-i ħār-ı ğam-ı hierānı unıtma
- 2 Evvel ne idi hāy ile hū devr-i ıadeıde
Yād eyle ğönül ğāhi o devrānı unıtma
- 3 Tesbīęe ęekerseñ hele mecnünların ey şuıı
Bu beste-i ğisū-yı perişānı unıtma
- 4 Gel ğüşe-i ęeşmünle gehī nazra-i luıf it
'Aıd itdügümüz 'ahd ile peymānı unıtma

---

368 A 103a, İÜ 81a

4a Vezin kusurlu / ęeşmüm ile: ęeşm ile İÜ

369 A 103b, İÜ 81a

1a ğonęe-i ter: ğonęe-dehen İÜ

3a ęekerseñ: ęekersin İÜ / Mecnünların: Mecnünlarıñ A

- 5 Gel kuhl-i ğubâr-ı qâdem-i yâr ile gâhî
Ey bād-ı şabâ ‘ Âşım-ı giryânı unitma

370

[fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Hem-dem-i dil-rübâ idük biz de
Behredâr-ı şafâ idük biz de
- 2 Bundan aqdem o qaşı yāya yaqın
Tîr-i ğamdan cüdâ idük biz de
- 3 Yoĝ-ıdı dilde ħârħâr-ı cefâ
Gül-i luṭfa sezâ idük biz de
- 4 Gülşen-i cān-fezâ-yı vuşlatda
Bülbül-i hoş-nevâ idük biz de
- 5 Görmedin ol perîyi ey ‘ Âşım
‘Aqla âşinâ idük biz de

371

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

- 1 Var eşküm yine luṭf eyle cānâna selâm eyle
Görürseñ anda hem ‘ aql u dil ü cāna selâm eyle
- 2 Ruħın âzürde-i ħâr itmesün ol ğonçeye olmaz
Müşâbih ey şabâ verd-i gülistâna selâm eyle
- 3 Gider âhumdan ol mâhı şaқın döndürmesün benden
Var ey feryâd ṭurma çerħ-ı gerdâna selâm eyle
- 4 Nażîrin bulmaz âdem sünbülîstân-ı cinân içre
Var ey bād-ı şabâ zülf-i perîşâna selâm eyle
- 5 Nażîrin gördilerse ger bu nazm-ı rûħ-baħşānuñ
Getürsünler var ‘ Âşım yine yârâna selâm eyle

ḤARFÜ'L-YĀ*

372

[mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 O servi görmesem eylerdüm āh pey-der-pey
Çıkarđı sidreye tā gerd-i āh pey-der-pey
- 2 O zühre-cebheye var ise müşterilerdür
Felekde anı arar mihr ü mäh pey-der-pey
- 3 Ruḥuñla ḥalka-i zülfüñ müdevver āyine
‘ Aceb mi tarzına itsem nigāh pey-der-pey
- 4 Şufuf-ı dūd-ı dil-i zārumuz midur yoḥsa
Temevvüc itmede baḥr-i siyāh pey-der-pey
- 5 Nesīm-i zülfini taḥrīk idince ey ‘ Āşım
Yürür ḥasārete güyā sipāh pey-der-pey

373

[mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 Eser nesīm-i dem-i nev-bahār pey-der-pey*
Açılmada yine zülf-i nigār pey-der-pey
- 2 Bahār-ı vuşlat irüp gelse bu meşām-ı dile
Şemīm-i sünbül-i gīsü-yı yār pey-der-pey
- 3 Te‘ āḳub itmede endūh-ı ğam ‘ aceb mi yine
Gelürse āh-ı dil-i ğuşşa-ḥ^vār pey-der-pey
- 4 Hezār derd ü ğamum var ‘ aceb midür gelse
Sirişk-i dīde-i ḥün-ābe-bār pey-der-pey

*Başlık A: Kāfiyetü'l-yā İÜ

372 A 103b

373 A 104a, İÜ 85a

* şiirin redifi olan "pey-der-pey", İÜ'de "mey-der-mey" şeklinde.

- 5 Añılsun ol dem-i dil-keş ki sâkı-i gül-ruḥ
Şunardı cām-ı mey-i hoş-güvār pey-der-pey
- 6 Tutışdı âteş-i ‘aşkuñla külbe-i sīnem
Sipihre çıksa ‘aceb mi şerār pey-der-pey
- 7 Bu rüzgārda gelmekde ḥâtır-ı zāra
Cihāt-ı sitteden ‘Âşım ğubār pey-der-pey

374

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Ḥaṭ-ı siyāh o ruḥsār-ı ala düşmez mi
Maḥabbet ehli yine kıl ü kâle düşmez mi
- 2 Hevā-yı genc-i vişāle düşen dil-i ‘âşık
O bü’l-heves hele fikr-i muḥāle düşmez mi
- 3 Hilāl-ebru-yı cānānı vaşf iden şā‘ir
Felekde her gice ince ḥayāle düşmez mi
- 4 Gönül niçe açılır rûy-ı yārsuz bülbül
Cüdā düşünce gülinden melāle düşmez mi
- 5 Yiter dem eyledüm ‘Âşım bu ḥün-ı dāğumla
Benüm de ḥişşeme pür-mey piyāle düşmez mi

375

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Dem-i şabā ile vaḫt-i bahār yaḫlaşdı
Nevāya başla o faşl ey hezār yaḫlaşdı
- 2 O ğonçe-ter düşer ey bülbül-i bükā-ülfet
Sirişk-i dīdeyi sil vaşl-ı yār yaḫlaşdı

374 A 104a, İÜ 83b

5a ḥün-ı: cünün-ı İÜ

5b pür: bir İÜ

375 A 104b, İÜ 83a

- 2 Bağ nüshâ-i niyâzuma ey şûh-ı bî-vefâ
Gördün kitâb-ı şîveyi bir bâb kalmadı
- 3 Sînemde şerhalar ne tılsım-ı ğarîbdür
Çeşm-i terümde zerre kadar h'âb kalmadı
- 4 Gel ben şikeste-besteye şar mûy-miyânuñı
Derd-i firâka kılcâ kadar tâb kalmadı
- 5 Yıllarca gönlümüz gibi ey ' Âsım-ı hazîn
Bir gönçe zülf-i yârda şâd-âb kalmadı

378

[mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün]

- 1 Şâm u seher görür mi gözi h'âb-ı râhatı
Bir kez gören o şûhda ol zülf ü tal' atı
- 2 Görmiş olaydı ol melekün âdem ' arızın
Yâd eylemezdi bir daği gülzâr-ı cenneti
- 3 Ey şûh kîne-cüy-ı ser-i kâkülün senün
' Uşşâka ser-fürülüğ-ıla buldı rif' ati
- 4 Merg-i hadeng-i ğamzeyi zâhid hayât bil
Ger añladuñsa rütbe-i câh-ı şehâdeti
- 5 Servün sirişk-i reşkidür ol cüy şanmañuz
İtmiş revân yârda gördükde kâmeti
- 6 Şahn-ı sipihre çıkmaz idi senden ey perî
Âhû-yı hâveri' eger alsaydı vahşeti
- 7 Rüz-ı kıyâm haddini bir hoşça gösterür
' Âsım firâk günlerinün nîm sâ' ati

2a şûh-ı bî-vefâ: tıfl-ı nâzenîn A

378 A 105a, İÜ 86b

379

[mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilātün]

- 1 Yanumda gül gibi bir sāğar-ı şarābum olaydı
Hezār ile nağam eylerdüm āh tābum olaydı
- 2 Bu tevsen-i feleki rām iderdüm ey dil-i pür-ğam
Egerçi mäh-ı nev-āsā dağı rikābum olaydı
- 3 Göñül elem mi çekerdüm hilāle dönse de kıaddüm
Sipih-r-i ħüsn ü bahāda bir āftābum olaydı
- 4 Kıalurdı bī-ser dendān-ı hezār-şānesi ey dil
Siyāh-ı turre-i dil-berde piç ü tābum olaydı
- 5 Atardı kendüyi bām-ı felekden ey dil-i ' Āşım
Egerçi mihrde sūzumla ıztırābum olaydı

380

[mef' ūlū mefā' ilü mefā' ilü fe' ūlün]

- 1 Ancağ saña mı ey dil-i divāne doğındı
Çok ħātırā ol turrede bu şāne doğındı
- 2 Yok tende kıarāruñ var-ısa gūşuña ey dil
Bang-i ħaber-i vuşlat-ı cānāne doğındı
- 3 Şad reşk ü ħased ħāk-i reh-i kūyuña cānā
Pā-mālūñ olup ol ser-i dāmāna dođındı
- 4 Bī-ħüde degül çin-i cebini yine yārūñ
Āhum var-ısa zülf-i perişāna doğındı
- 5 Tīr-i müjeden āh-ı derün itmeyelüm mi
Dilden geçüp ey kıaşı kemān cāna doğındı

---

379 A 105a, İÜ 84a

4a Vezin kusurlu.

380 A 105a, İÜ 85b

- 6 Bir ğayre yaraşmaz gönül aňsun [ki] kirişme
Rûz-ı ezel ol âfet-i devrâna doğındı
- 7 Āteş gibi yağsa n'ola her kaçresı ' Āşım
Eşk-i terümüz sine-i süzâna doğındı

381

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

- 1 Ey sâkı-i ter-dest-i felek 'id irişdi
Şun cām-ı hilâli dem-i Cem-şid irişdi
- 2 Zâhid niçe bir sübha ayak bağumuz olsun
Gül-geşt-i çemen-şuffe-i tecrid irişdi
- 3 Gel bezme tolu cām ile ey sâkı-i meh-rû
Reşk-efgeni-i sâğar-ı hürşid irişdi
- 4 Çalsun ayağın başına her sâkı-i hirmân
Devr-i kadeç-i bâde-i ümmid irişdi
- 5 Kânûn-ı Cem'i yok mı bir icrâ ider ' Āşım
Vaqt-i tarab-âmûzi-i Nâhid irişdi

382

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

- 1 Firdevs-i vişâlün kıanı hicrân yiter oldu
Yandum nice kez âteş-i nîrân yiter oldu
- 2 Bir kerre ne var hâtır-ı zârüm ele alsan
Āzâr-ı dem-â-demle perişân yiter oldu
- 3 Ağyâr biraz ğarğa-i baħr-i 'adem olsa
Dil ğavta-ħor-ı lücce-i hirmân yiter oldu
- 4 İnşâf be hey zâlim-i inşâf-ı 'adû-dil
Derd ü ğam-ı hicrân ile nâlân yiter oldu

---

381 A 105b, İÜ 83a

382 A 105b, İÜ 86a

- 5 Z̄abṭ eyle biraz eṣheb-i ṭab‘uñ meded ‘ Āṣım
Gerd-efgen-i çeṣm-i dil-i yārān yiter oldı

383

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Neṣve ol neṣve idi minnet-i ṣaḥbā yoğ-ıdı
Zevḳ ol zevḳ idi kim ḥaclet-i ferdā yoğ-ıdı
- 2 Bez(i)m ol bezm idi kim hiç leb-i sāḳide gönül
Bu gedā bu Cem-i pür-ṣevket-i dünyā yoğ-ıdı
- 3 Demler ol demler idi çeṣm-i bütān gerçi müdām
Bāde-ḥ‘ār idi velī ṣūriṣ-i ğavġā yođ-ıdı
- 4 Rif‘at ol rif‘at idi rif‘at içün her dūna
Bu ṭabaṣbuṣ bu temelluḳ bu temennā yoğ-ıdı
- 5 O gülün bülbül-i pür-ġulġuli olmışdı gönül
Bāġ-ı ‘ālemde gül ü bülbül-i ṣeydā yoğ-ıdı
- 6 Saña hemtā nic’olur ‘ālem-i bālāda daḫi
Rūḫ idün sen ṣanemā hiç saña hemtā yođ-ıdı
- 7 Ṣāf idi ‘aks-i cemālünle dil-i ‘Āṣım-ı zār
Daḫi meṣṣāṭede mir‘āt-ı mücellā yoğ-ıdı

384

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Küṣte-i ‘aşḳı dolaṣmaz kefeninden ğayri
Zaḫmına yoḳ yapıṣur pīreheninden ğayri
- 2 Nesi vardur o ṣehün künc-i dil-i ‘āṣıḳda
Ḥançer-i ğamze-i ḫāṭır-ṣikeninden ğayri
- 3 Zülfün itdüklerini ‘āṣıḳa taḫrīr idemez
Her ser-i mū dile gelse deheninden ğayri

- 4 Nağş-ı Şîrîn'i meger haylice şîrîn yazmış
Kilk-i Mani fem-i şîrîn-suhanından ğayri
- 5 'Aql u şabr u dil ü cânın güzel aldun birbir
'Âşım'ıñ âh nesi kaldı teninden ğayri

385

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Raḥm ider gâhi bütân 'âşıka senden gayri
Kimse çekmez sitem-i her demi benden ğayri
- 2 Bulmadum hiç dil-i maḥzūnuma bir eglence
Mey ile dil-ber ile seyr-i çemenden ğayri
- 3 Gördüm âsyâb-ı cemâlin o büt-i ṭannâzuñ
Şafḥa-i âyine-i dilde dehenden ğayri
- 4 Reh-zen-i hicr-i bütân şöyle şoyar 'âşıkı kim
Hiç kıomaz nesneyi cisminde kefenden ğayri
- 5 Hem-dem-i 'İsi-yi kilküm olımaz kimse benüm
'Âşım-ı rūḥ-dih-i cism-i suḥandan gayri

386

[mef' ulü mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün]

- 1 Ey bād-ı şabâ yârüñ ḥaṭṭından eşer yok mı
Hiç rû-siyeh aġyâra bir kara ḥaber yok mı
- 2 Eşküm ser-i kūyında ḥâke karışur gelmez
'Avdet ider ol yerden bir ğayri gider yok mı
- 3 Gördüñ mi bu gün ey dil sen ġamze-i ġammâzın
'Âşıklarımı yârüñ yanında geçer yok mı
- 4 Ḥâr-efgen-i cevır olma bülbüllerüñe ey gül
Âh-ı seḫeri ġâhî anlarda çeker yok mı

- 5 Şahn-ı çemen-i ‘ aşkuñ bülbüleri dem-beste
Gülzâr-ı melâhatda bir gonçe-i ter yok mı
- 6 Hâr-mühre-i nâ-dânî nağde şatılur bir bir
Hiç kimse dimez ammâ bir dürr-i hüner yok mı
- 7 Güftâra niçe gelsün tûṭî gibi hiç ‘ Āşım
Āyîne-i kalbinde şad-güne keder yok mı

387

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Göreydi yâri bilmem bu dil-i ğam-ḥvâr n’eylerdi
Ya anı böyle maḥzûn görse âyâ yâr n’eylerdi
- 2 Biraz def itmese derd-i derûnın şâḥ-ı gül üzre
Fiğân u âhla bilmem hezâr-ı zâr n’eylerdi
- 3 Güler giryân görünce lîk bilmem görse ‘ ömrümde
Beni bir kerre ḥandân çerḥ-ı bed-girdâr n’eylerdi
- 4 Egerçi görmeseydi rind-i ser-mesti kimse âyâ
Atardı seng-i ta‘ mî zâhid-i huşyâr n’eylerdi
- 5 Cihânda olmasa mir’ât-ı kalb-i ‘ aşık ey ‘ Āşım
Kime ‘ arz-ı cemâl eylerdi yâ dil-dâr n’eylerdi

388

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Gelür yok yanuma şimdi ğam-ı dil-dârdan ğayri
Şorar yok ḥâlümü ölsem daḥi ol yârdan ğayri
- 2 Eger ḥâkister olsam âteş-i sūzân-ı hicrândan
Döner yok üstüme dūd-ı dil-i ğam-ḥvârdan ğayri
- 3 Ne ḥâşıl eyledüñ sevdâ-yı ğisû-yı siyâhuñdan
Perişâni-i efkâr-ı dil-i efkârdan ğayri

- 4 Benüm ne'm ƙaldı ħāk-i pāyüñe işāra şāyeste
Bu demlerde sirişk-i dīde-i ħün-bārdan ğayri
- 5 Niçe ƙan ağlamaz hep gezdüĝi yerde hezār ' Âşım
Nesin görmiş gülüñ hiç zaĥm-ı nevk-i ħārdan ğayri

389

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 ' Aceb berzaĥda ƙaldum ben ne dil-ber nāzdan geçdi
Ne dil kūyında feryād-ı fiten-efrāzdan geçdi
- 2 Ser-i zülfüñle ĥayli murĝ-ı dil per-beste tırmuşdur
Anuñçün lāne-i dīrīneye pervāzdan geçdi
- 3 Duyarsın ey şeh-i zulm-āferīn [sen] ĥüsn-i maĥşerde
Ne diller tiĝ-i tiz-i ĝamze-i ĝammāzdan geçdi
- 4 ' Aceb şūrīdelik tıtmış dil-i zārı nesīm-āsā
Yine var ise kūy-ı dil-ber-i tannāzdan geçdi
- 5 Ne rüsvālıklar ey ' Âşım çekersin daĥi şabr eyle
Ne dil-berden göñül ne cām-ı mesti sāzdan geçdi

390

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Ben ol şīrīn-lebe meftün idüm Ferhād añılmazdı
Keserdüm kūh-ı derdi tişe-i pülād añılmazdı
- 2 Hezār-ı verd-i rüy-ı yār idi dil bāĝ-ı ' ālemde
Gül-i ter ' andelīb-i āteşīn-feryād añılmazdı
- 3 Aƙardı cüy-ı ħün-ı çeşmüm ol servüñ ayaĝına
O dem Ceyĥün ile Seyĥün daĥi şimşād añılmazdı

389 A 107a, İÜ 86a

1b fiten-efrāzdan: fiten-pervāzdan A

390 A 107a, İÜ 86a

- 4 Esir-i pençe-i řāhīn-i çeşm-i dil-ber olmışdı
Bu murđ-ı dil dağı nađcīr ile řayyād añılmazdı
- 5 Senūñ řevk-i lebūñle rū-be-rū gūyā idi ‘Āřım
Dađı mir’āt u tūṭī k̄and ile k̄annād añılmazdı

391

[fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn]

- 1 ‘Aşrumuzda duğter-i rez gibi āfet k̄opmadı
Ol ayağa binmeyince bu kıyāmet k̄opmadı
- 2 Āh ile bād-ı řabānuñ ittifākı bu imiş
Zūlfūñ-āsā sūnbūl-i bāđ-ı leṭāfet k̄opmadı
- 3 Esmeyince bād-ı āhum ey nihāl-i ‘işve-bār
Mīve-i cān-perver-i řīrīn-i vuşlat k̄opmadı
- 4 Bařuñ üzre ey felek her dūna sen yer itmedin
Geçmedük yerden yere biz bu felāket k̄opmadı
- 5 Çok degüldür ger disem ey ‘Āřım-ı nükte-řinās
Tab‘um-āsā bülbul-i bāđ-ı feřāhat k̄opmadı

392

[fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn]

- 1 Göñlümi bařdan çıķardı kākūlūñ sevdāları
K̄orķarın bir gün o ser-geşte tutar řahrāları
- 2 Kim baķardı sūret-i Mecnūn’a yanında eger
Ol bütūñ tařvīr olınsa ‘āřık-ı rüsvāları
- 3 Tā kıyāmet ebr-i pūr-sevdādan ey dil k̄an yađar
Hūn-ı eřkūm řöyle hūñin eyledi deryāları

5b mir’āt u: mir’āt-ı İÜ

391 A 107b, İÜ 84b

392 A 107b, İÜ 84b

- 4 Nergis-i mestāneyi bīdār iderdi h̄vābdan
Ol gülüñ feryāda gelse bülbül-i şeydaları
- 5 Hicr-i kıddüñden benümle şöyle döndi şahñ-ı bāğ
Rağşa birden geldi şandum serv-i cüy-āraları
- 6 Ey ecel gel kıandasın cāndan uşandurdu beni
Gūşe-i fūrķatde yārüñ va' de-i ferdāları
- 7 Sözlereinden belli ey ' Âşım ki ' arş āyinedür
Mışr-ı nazmuñ tūti-i gūyā-yı sūkker-ķāları

393

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Bezm-i ğamda h̄ñ-ı çeşmüm eyledüñ ey şūh mey
Sīne-i pūr-sūzı def hem bu dil-i pūr-dāğı ney
- 2 Gönderürsin sen beni āhir ' adem ' iķlīmine
Ey şeh-i h̄ñsn ü bahā bu cevri çekmek tā-be-key
- 3 Kimse görmezdi ayağın zāhidüñ mey-ķānede
Ey dil-i pūr-ğam egerçi olmasaydı bāde ey
- 4 Ey gönül cem' iyyet-i bāziçegāh-ı köhnede
Kim bilür ķanğı gedāya degdi āhir tāk-ı Key
- 5 Nazm-ı pāk-i cān-fezā-yı dil-keşüñ gönder hemān
Gönderürseñ ehl-i dil yārāna ' Âşım tuķfe şey

394

[fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 Çāk-i sīnem ne açdı yāre dağı
Dilde var şad-hezār yāre dağı
- 2 Gelmedin bülbüle gülüñ bir gün
Rūzgār atdı bir kenāra dağı

- 3 Şeb-i fūrkat nihāyete irdi
Çıkmadı āh o māh-pāre dağı
- 4 Cūy-ı eşküm füzūn olmađda
Gelmedi ey gōñül qarāra dağı
- 5 O gülūñ şevk-i vuşlatın bulımaz
İrse ‘ Āşım nice bahāra dağı

395

[fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn]

- 1 Şanma ey dil çemene berg-i gül-i ter düşdi
Bülbülūñ kaṭre-i hūn-ı dili yer yer düşdi
- 2 Sünbülüstāna düşersem n’ola mānend-i nesīm
Dil-i zāra heves-i zūlf-i mu‘ anber düşdi
- 3 Kādemın çekse n’ola āteş olup benden o yār
Kaṭre-i hūn yerine dīdeden aḥker düşdi
- 4 Māh-ı nev şanma senūñ ğamzelerūñ havfindan
Dest-i cellād-ı felekden yine hañçer düşdi
- 5 Nazra-pāş olmaz isem mihre ‘ aceb mi ‘ Āşım
Çeşm-i giryānuma ‘ aks-i ruḥ-ı dil-ber düşdi

396

[fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn]

- 1 Ey dil-i dīvānemüz sevdā-yı kākül tā-be-key
Düşer ‘ aḥluñ başuña kayda taḥammül tā-be-key
- 2 Bir nigāh it kayd-ı zūlfūnde dil-i dīvāneme
Gūşe-i çeşmūnle her dem bu teğāfül tā-be-key

3a Şeb-i: Şām-ı İÜ

395 A 108a

396 A 108b

- 3 Gûş olımsun bülbülinden bâğ-ı vaşluñda nağam
Hârzâr-ı fûrkatüñde şîven ey gül tâ-be-key
- 4 Dökme kanın vâ' izâ nâ-ħağ yere mey-ħ'ârenüñ
Şaħneye ibrâm-ı kesr-i câm-ı pür-mül tâ-be-key
- 5 Her gice bu derd-i sevdâ-zâd-ı bî-ħ'âbî nedür
Vaşf-ı zülf-i yârda ' Âsım taħayyül tâ-be-key

397

[mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Cihânda ol dür-i yek-tâ bilinmedi gitdi
Figân ki kıymeti aşlâ bilinmedi gitdi
- 2 Hemîşe men' ider ' uşşâkı zülf-i dil-berden
Murâd-ı ' aql-ı ħod-ârâ bilinmedi gitdi
- 3 Yüze çıkar hele ne'm var ise derûnumdan
Bu sırr-ı neşve-i şaħbâ bilinmedi gitdi
- 4 Belâ-yı fûrkat-i yâr ile ' ömrümüz geçdi
Şafâ-yı vuşlatı ħayfâ bilinmedi gitdi
- 5 Füzûn ider gül açıldıķça âh u nâlesini
Murâd-ı bülbül-i şeydâ bilinmedi gitdi
- 6 Yanuñda revnaķı yok la' lüñ ey mey-i gül-gûn
Cihânda kıymetüñ ammâ bilinmedi gitdi
- 7 Ne sûd kesb-i kemâl-i hünerden ey ' Âsım
Felekde rütbe-i dâñâ bilinmedi gitdi

398

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Yine tuğyân idüp cû serv-i dest-efşâna gelmez mi
O taķrîb ile eşküm ħâtır-ı yârâna gelmez mi

- 2 Ele mir'at alup gördükçe cânâ zülf-i şeb-günüñ
O yüzden hâtırâ kayd-ı dil-i dīvâne gelmez mi
- 3 Şabâ taħrîki ile güş-ı gülde kalmadı şebnem
Dem oldu ' andelîb-i bî-nevâ efgâna gelmez mi
- 4 Biraz teskîn iderdüm ben anuñla âteş-i hicri
O şūhuñ seng-i cevri sine-i sūzâna gelmez mi
- 5 Müsâ' id rüzgâr esmez mi taraf-ı küy-ı dil-berden
Ġubâr-ı rāhı ' Aşım dîde-i giryâna gelmez mi

399

[mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün]

- 1 Eşk-i terüm âhumla ruħ-ı dil-bere düşdi
Bağ berg-i semen bād ile verd-i tere düşdi
- 2 Dāmānına āl ile düşürdüñ yine eşküñ
Ammā yüzümüz şermle ey dil yere düşdi
- 3 Be-güsîhte olsun diyü kayd-ı ğam-ı hasret
Minnet yine ol hañçer-i cân-pervere düşdi
- 4 Pervâne vü şem' i göricek yād-ı ruħuñla
Dil āh-ı ' alev-zād idüp âteşlere düşdi
- 5 ' Aşım niçe ey gözleri bīmār şorarsañ
Dil-ħasteñ olup derdüñ ile pistere düşdi

400

[fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün]

- 1 Nev-bahār irmek-ile rinde bir âteş düşdi
Ġâtır-ı zārına ya' nî mey-i bî-ğış düşdi
- 2 Ķalkamaz rüz-ı kıyām irse de ol ' aşık-ı zār
Ki ser-i pister-i hicrānuña nā-ħoş düşdi

- 3 Rüstem-i ğamzesi cenginde ħadeng-i müjeden
Bir nazarda nice Sührâb-ı kemân-keş düşdi
- 4 Ser-i kûyında raķibi depelenmiş gördüm
Ey kilâb-ı der-i dil-ber sevinüñ baş düşdi
- 5 Heves-i ‘âlem-i âb itse ‘aceb mi ‘Âşım
Nev-bahâr irmek-ile rinde bir âteş düşdi

[KIT'ALAR]

1

[FETİH-NĀME-İ BELĠRAD]

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Ħamdü-li'llāh vezān oldı nesīm-i nuşret
Ġıpta-pāş-ı İrem oldı yine bāğ-ı ' ālem
- 2 Feyz-i şaĥbā-yı peyām-ı zafer ü nuşret ile
Neşve-riz oldı dil-i ğuşşa nedīm-i pür-ġam
- 3 Levĥaşa'llāh zihī fetĥ ü zafer velvelesi
Eyledi düşmen-i nā-kāmı elem-ġin ü aşam
- 4 İrdi hengām-ı zafer geldi ' adālet vaĥti
Ne ' aceb olsa memālik yine maġbūt-ı İrem
- 5 Cūy-ı dil-cūy-ı ' adālet yine tutdı dehri
Gitdi baĥr-i ' ademe cümle-i ĥāşāk-ı sitem
- 6 Zıll-ı Ħaĥ pā[d]-şeh-i Mekke ĥidiv-i a' zam
Ħusrev-i Cem-^s azamet mālīk-i āb-ı zemzem
- 7 Revnaĥ-ı salţanat u devlet-i āl-i ' Oşmān
Mażhar-ı sırr-ı Ħudā melce-i eşraf-ı ümem
- 8 Ġayret-endāz-ı ĥavāĥin ü selātin-i selef
Şāh-ı Cem-kevkebe İskender [ü] Cem-şid ĥaşem
- 9 Ya' ni Sulţān Süleymān-ı melā'ik-leşker
Buldı bir şadr-ı sitāre ĥadem ü mihr-i ' alem
- 10 Niçe şadr āşaf-ı ĥulzüm-dil ü Rüstem-peykār
Ħārisü'd-devle vezir ibn-i vezir-i efĥam

---

1 A 109b

10b ibn-i: metinde bin

- 11 Dîn ü devlet o melek-ħaşlet ile buldı şeref
Gelmemiş böyle müceddid hele bundan aqdem
- 12 Şâhid-i nişfeti maħbûb-ı selâtin-i ıızâm
Ėarem-i devletine şahş-ı sitem nâ-maħrem
- 13 Evvelâ mülke virüp ı adlle tensik ü nizâm
Şoñra aı dâ ile ceng ü cedele başdı qadem
- 14 Tığla kıatıbe-i ehl-i fesâd u küfri
Kırdı ol âşaf-ı vâlâ-güher ü ferruħ-dem
- 15 Bu kıadar hısn-ı ħaşini yine taħliş itdi
Düşmen-i dîni yine eyledi lâle ü ebkem
- 16 Kıalı a-yı Niş ü Semendre'yle Beligrâd'ı alup
Ehl-i küfre yine giydürdi libâs-ı mâtem
- 17 Darb ile aldı yedi günde Beligrâd gibi
Kıalı a-yı taı ne-zen-i küngüre-i nüħ tarem
- 18 Fethi bir haftada ruziı ola böyle hışnuñ
Eşer-i feyz-i kerâmetdür o yokdur şübhem
- 19 Yiter ıtınâbı kıo ey ı Âsım-ı pür-ı acz ü kıuşur
Nazm-ı târiħde ancak saña emr-i elzem
- 20 Oldı târiħi bu fethün çıkıcaq sâde-dilân
Ceng ile aldı Beligrâd'ı vezir-i ekrem
Sene 1102[/1690]

2

[SULTÂN AĞMED'İN CÛLÛSUNA TÂRİĞİ]

[mefâı ilün mefâı ilün feı ulün]

- 1 Beşâret şad beşâret dest-i kıudret
Açup bir şeb hevâda mâı kırtâs

- 2 Semiyy-i Fahr-i 'ālem-efserine
Bulup viridi münāsib hayli elmās
- 3 Görince anı çerh-ı atlas itdi
O şāha hil' at-i tekrimi ilbās
- 4 Anı ta'rifde lafz-ı şehen-şāh
Netice faşl-ı hoş-temyiz icnās
- 5 Felekde rütbesine ey mühendis
Bulınmaz 'aql ile miqdār u miqyās
- 6 Du'ā zımnında ey kilik-i güher-zā
Der-i ma' nāyı sen de eyle ihsās
- 7 Ne semte 'azm iderse reh-ber olsun
O şāh-ı berr ü bahre Hızr u İlyās
- 8 Anı Haq tahta iclās itdi zīrā
Odur şimdi cihānda eşrefü'n-nās
- 9 Didı tārīhin 'Aşım böyle hātif
Mübārek ola ey Han Ahmed iclās
[Sene 1115/1703]

3

TĀRĪH-İ SULṬĀN MUŞṬAFĀ*

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

- 1 Müjde ey dil pādşāh-ı Yeşrib ü Ümmü'l-kurā
İftihār-ı āl-i 'Oşmān zıll-ı memdūd-ı Hudā
- 2 'Adl ü dād u şavlet-i Sāmān-zidāy-ı Sām'la
Şādmānī-güster-i rūh-ı 'Aliyye'l-murtażā
- 3 Hüsn-i 'ālem-süz ile mağbūt hurşid-i münir
Faşl u hüsn-i haṭṭ ile reşk-i 'Uṭārīd bī-merā

- 4 Tâc-bağşâ-yı havâķin eşref-i şâh-nişân
Ya' ni nûr-ı dîde-i hem-nâm-ı Fahrû'l-enbiyâ
- 5 Taht-ı ferruğ-baht mevrûşın müşerref eyleyüp
Bir dem-i firûzda ol şâh-ı savlet-ihtivâ
- 6 Bir şabâhu'l-hayrda ol mihr-i burc-ı saltanat
Şalduğında bâğ-ı dehre ferr ü şevketle ziyâ
- 7 Ol şabâh-ı ta' ne-pervâz [u] şeb-i Kadr-i şerîf
Buldı 'âlem ihtizâz u behcet ü zevk ü şafâ
- 8 Bende farḫ-ı şâdmâniden 'aceb mi eylesem
Şad hezârân şermle erbâb-ı nazma iktizâ
- 9 Evvelâ ibrâ-yı zimmet eyleyüp şad 'acz ile
Ya' ni bir beyt içre dere itdüm le'âlî du'â
- 10 Hem-dem olsun yâ Rab ol şâh-ı 'adâlet-pervere
'Ömr ü devlet fetḫ ü nuşret ferr ü haşmet dâ'imâ
- 11 Sâniyâ luḫf-ı 'amîmin Pâdşâh-ı lem-yezel
Kemterîn bu bendesine kıldı bir demde sezâ
- 12 Şâh-beytün şatr-ı şânisinde târiḫ-i cülûs
Geldi luḫf-ı Haḫ'la olsun aña ḫamd ü şenâ
- 13 Böyle târiḫ-i cülûsın yazsun 'Âşım ehl-i nazm
Geçdi 'izz ü ferrle örnege Sultân Muştafâ
Sene 1106[/1695]

4

TÂRİḫ-İ CA'FER PAŞA VÂLİ-İ BOSNA*

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ey vezîr-i nâmdâr-ı pâdşâh-ı mülk-i dîn
Bu maḫâm âḫir olurmuş mevşıl-ı dâru's-selâm

- 2 Hıağ budur bu mecma‘u’l-ebrarı tarđ itdüñ güzel
Her du‘ada zıkr-i bi’l-đayruñ iderler hıaş u ‘am
- 3 Kıble-i erbāb-ı Hıağ’sın ey halīl-i cān u dil
Vird idinsün nām-ı pāküñ anda diller şubđ u şām
- 4 Vācib oldu her kese itmek bu yüzden hep du‘ā
Şābit olsun bu mađām-ı hūb ilā yevmi kıyām
- 5 Şāhibu’l-đayruñ hem olsun devlet ü ‘ömri füzün
Nīl-i her kām ile itsün Hıağ Te’ālā şād-kām
- 6 Himmet-i kıā’im-mađām-ı āşaf-ı zı-şānede
Bu mađāmuñ sa‘y-i itmāmında yoğdur hiç kelām
- 7 Böyle ‘Aşım şāhibu’l-đayra disün tārīđini
Āşaf-ı dānā-yı ‘ālī gel tamām oldu mađām
[Sene 1111/1699]

5

[MEĞMED AĞA CĀMİ‘İNE TĀRİĖ]

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

- 1 Bāreka’llāh zihī cāmi‘-i Meğmed AĞa
Vasfin olsa meh-i nev ince kıulağdan sāmī‘
- 2 Zer çerāđın uyarup mihr-i felekden her şeb
Şevkıle şem‘a-mişāl anda olurdu lāmī‘
- 3 Didi tārīđin anuñ lafzen ü ma‘nen ‘Aşım
Biñ yüz on beşde tamām oldu bu vālā cāmi‘
[Sene 1115/1703]

6

[SULTÂN AĦMED'İN ŐEHZĀDESİ MEĦMED'İN
DOĞUMUNA TĀRİĖİ][*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*]

- 1 Müzeyyen oldı cümle sākinān-ı 'ālem-i bālā
Degül çerĖ-ı sevābit girdi zühre mā'ı dībāya
- 2 Őanurduñ dā'ireyle geldi țarf-ı āteşe Nāhid
Nazār Őalsañ ŐafaĖ yanında mihr-i 'ālem-ārāya
- 3 Őanādīl-i nücūma çekdiler hep mā'ı pīrāhen
Odur var-ısa çāre def'-i bād-ı çerĖ-ı peymāya
- 4 Őanādīl-i nücūmuñ keŐretinden Ėā'ib olmazdı
Nazardan mūr düşse Őām içinde Ėa' r-ı deryāya
- 5 Őihāb u çerĖ-ı atlas Őanmañuz esvāķı gerdūnuñ
Ser-ā-ser Ėarka oldı yine altun telli Ėārāya
- 6 Meh ü encümle fānūs-ı Ėayāle beñzedür her kes
Şeb içre nazra-pāŐ-ı vağ(ı)t olsa çerĖ-i bālāya
- 7 Őulū' itdi meger her mihr-i devlet burc-ı Őevketden
Odur Allāhu a'lem var-ısa bā' iş donanmaya
- 8 Őu deñlü pertev-i pākinden oldı dīdeler rūŐen
Ėased eylerse istib'ād olunmaz çerĖ-ı Ėabrāya
- 9 Ėarīm-i ĖāŐ-ı Sultān AĞmed-i zī-Őāna Şeh-zāde
Ėudūm itdi ki lāyıĖdur miŐāl-i zühre lālāya
- 10 Mu'ammer olsun ol Şeh-zāde țul-i 'ömr ile tā kim
Sürūd ile Őafā-baĖŐ ola zühre bezm-i vālāya
- 11 Didi tārīĖ-i teŐrīfin cihāna hātif ey 'ĀŐım
Őafā virdūñ Ėudūm-ı Őāh MeĖemmed cümle dūnyāya
[sene 1116]

[NAZM]

1

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Bāğ-ı 'ālemde ğam-ı dehr ile geldük gitdük
Şanmañuz ravza-i 'ālemde biz 'ālem itdük
- 2 Kābrüm üzre giyehüm hāl-i dil ile söyler
Gülşen-i 'āleme biz derd ile geldük gitdük

---

1 A 41a, İÜ 27a

1 geldük gitdük: bitdük yitdükİÜ

[MESNEVİLER]

1
LÜĞAZ**[fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]*

- 1 Nedür ol tâze sünbül-i miskîn
Hiç olunmaz leṭâfeti tebyîn
- 2 Şadd (?) temmüz-şükûfa sūz geçer
Eylemez zerre deñlü aña eşer
- 3 Ārız-ı dil-rübâda zülf-âsâ
Bulnur gülsitânda şayf u şitâ
- 4 Hırz-ı cân gibi hıfz ider âdem
Düşmesün aña kaṭre-i şebnem
- 5 Hâşılı gülsitânda bî-hemtâ
Bulnurmış o sünbül-i zîbâ

2
LÜĞAZ**[fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]*

- 1 Nedür ol iki yâr-ı hoş-ülfet
Hem-dem ü hem-nişîn ü hem-şoḫbet
- 2 Geh ḳabâ-yı beyâz geh zerrîn
Giyer ol iki yâr-ı hoş-âyîn

1 A 41a, İÜ 27a

*Başlık: -İÜ

2 A 41b, İÜ 87a

*Başlık: -İÜ

- 3 Biri nev-reste bir gl-i ĥod-r
Biri de nev-şkfte ‘ anber-b
- 4 Gl-ruĥne birisi jle-nişr
Biri de snbln ider ıřĥr
- 5 Biri ‘ azm itse řaĥmaĥa l ’l ’
O biri la‘ l ile olur meml
- 6 Biri olsa eger sirişk-efşn
O biri dd-ı ĥın eyler ‘ ayn
- 7 Gelicek meclise ol iki ĥarf
Perelense ‘ aceb mi cy-ı şarf
- 8 řĥalyı velk ref‘ itmez
Anlaruñ şişletini def‘ itmez*

---

* Me’l-i Bilmece Ćubuĥ Me’l-i Bilmece Nr-güle İ

[MÜFREDLER]

1

[mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

‘ Aceb midür ki anuñ çeşmi kıana mâ ’ildür
Bu demde ğamzesi bir kıahramân kıâtildür

2

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

Yer eylerse raķibe âstân-ı yâr baş üzre
Kıomaz kıuyında seyl-i eşk-i çeşmüm taş üzre

3

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

Veçhi-vâr çeşmüm bu yüzden dökse fırķat demlerin
Yâd ider ğâhî dil-i mehcür vuşlat demlerin

---

1 A 112a, İÜ 87a

2 A 112a, İÜ 87a

3 A 112a, İÜ 87b

Bu müfred aynı zamanda G. 302'nin matla beytidir.